

వార్తీకీ రామాయణము బాలకాండ

- శ్రీ శ్రీనాథ శిరోసుఖి

ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆరోగ్యాది అనేక విషయాలు తెలుసుకోండి... ఫేస్ బుక్

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథ నిలయం

Like us to follow

@mohanpublications

మోహన్ పబ్లికేషన్స్

కోటగుమ్మం, అజంతా హోటల్ ఎదుట,
రాజమహేంద్రవరం - 533101.

వల్లీకి రామాయణము

బాలకాండ

శ్రీ శ్రీనివాస శిరోమణి

శిరోమణి

147/4 బాలాజీనగరు

రాయపేట : మద్రాసు.

వార్షిక రామాయణం

బాలకాండ

౧

శ్రీపోధనుడు అయిన నారదుడు వాఙ్మయ వేత్తలలో ముఖ్యుడు. మహర్షులలో శ్రేష్ఠుడు. ఎప్పుడూ వేదాధ్యయనము చేసుకుంటూనూ, తపస్సు చేసుకుంటూనూ ఉండేవాడు. అయన్ను వాల్మీకి మహర్షియూచి, ఈ విధముగా ప్రశ్ని చేసినాడు:

“ఓమహర్షీ, సకల సద్గుణ సంపన్నుడూ పరమపరాక్రమవంతుడూ, ధర్మజ్ఞుడూ, సత్యవ్రతుడూ, అచల సంకల్పుడూ, పరంపరాగత సదాచార సంపన్నుడూ, సర్వభూతహితుడూ, సర్వశాస్త్రజ్ఞుడూ, సర్వకార్య ధురంధరుడూ, ఏకరూప ప్రియదర్శనుడూ, ధైర్యవంతుడూ, కౌంతిమంతుడూ, కోపమురానివాడూ, అనూయలేనివాడూ యుద్ధములో జీవతలనైనా జయించకలవాడూ, ఎవడు అయినా ఒక్కడు ఇప్పుడు ఈ లోకములో ఉన్నాడా? ఆటవంటివాడు ఎవడు అయినా ఉన్నట్లయితే తాము తప్పకుండా వాణ్ణి ఎరిగి ఉంటారు. చెప్పవలెను. తెలుసుకోవలెను అని నాకు చాలా కుతూహలముగా ఉంది.”

ముల్లొకాలూ సంచారముచేసే నారదుడు ఈ ప్రశ్నకు నవ్వి “నాయనా చెప్పతాను విను. నీవు చెప్పిన అన్ని గుణాలు కలవాడు ఈ భూలోకములో ఉండడు. అయినప్పటికీనీ ఇప్పుడు ఒకడు ఉన్నాడు. అతడు ఇత్యోకు వంశములో పుట్టినవాడు. రాముడు అని ప్రసిద్ధి కెక్కినాడు” అంటూ రామకథను అంతా సంగ్రహముగా చెప్పివేసినాడు.

౨

నారదుడువారి చెప్పిన రామకథను అంతా వాల్మీకి మహర్షి విన్నాడు. విస్మీతుడు అయిపోయినాడు. అంతట ఆధర్మాత్మడూ, ఆయన శిష్యులూ

వారణసుకుందాని స్తోత్రముచేసినారు. యథావిధిగా పూజచేసినారు. అంతట వారణసుకుని వాల్మీకి మహర్షిని కాగిలించుకొని "పోయినస్తాను" అని వీడ్కోలు చెప్పి ఆకాశే మార్గాన దేవలోకము వెళ్ళిపోయినాడు.

అప్పుడు వాల్మీకి మహర్షి మధ్యాహ్నాన్నానానికి బయలుదేరినాడు. జాన్నప్రీ నదికి సమీపములో ఉన్న తమసానదీతీరము దగ్గరకు పోయినాడు. బురదలేకుండా ఉన్న రేవును ఆక్కడ చూచినాడు. వెంట ఉన్న శిష్యుడితో "ధరద్వాజా: చూడు-నక్షురుభుషి మనస్సుకు మల్లే ఈనదీజలాలు నిర్మలముగా ఉన్నవి. ఈ రేవున్నూ చక్కగా ఉంది. నాయనా, కలశము కిందపెట్టు. నాకు వల్కులము ఇవ్వు. మనోహరములయిన ఈ తమసానదిలోనే నేను స్నానము చేస్తాను," అన్నాడు.

ధరద్వాజుడు అందించిన వల్కులాన్ని తీసుకొని వాల్మీకి మహర్షి ఆవనరామణీయకాన్ని చూస్తూ ఆడుగులు వేయసాగినాడు. ఎప్పుడూ ఎడబాయకుండా తిరిగి క్రాంచపక్షుల జంట ఒకటి కనిపించింది. ఆ రెండు పిట్టలూ మహామధురముగా సాడుతూ ఉన్నవి. ఎర్రటి గొడ్డిజుట్టుతో ఉన్న పోతు పిట్ట సాడుతూ సాడుతూ రతిసారవశ్యముతో వెంటిపిట్టను తన సాగును అయిన రక్కలతో కప్పివేసింది.

నిష్కారణముగా పిట్టను కొట్టే పాపాత్ముడు ఒక బోయవాడు ఆక్కడ వాల్మీకి మహర్షి ఉన్నాడు అని అయినా లెక్కచేయకుండా ఆ జంటలో పోతుపిట్టను కొట్టినాడు. అది నేల కూలింది. దాని ఒంట్లు అంతా నెత్తురు మయము అయింది. నేలమీద నెత్తురులో పొరలాడసాగింది. ఆ పోతు పిట్టను చూస్తూ వెంటిపిట్ట జాలి పుల్లెట్టు విడువసాగింది.

నేల కూలిన క్రాంచపక్షిని వాల్మీకిమహర్షి చూచినాడు. ఆ ధర్మాత్ముడికి బాలివేసింది. వినుస్తూ ఉన్న వెంటి క్రాంచమువంక చూచినాడు. ఆ మహాత్ముడి హృదయము ద్రవింపింది. ఆ సమయములో-రతిసారవశ్యముతో మైమరిచిపోయిఉన్న సమయములో - ఆ పోతుపిట్టను బోయవాడు కొట్టిచంపి వేయడము ఆధర్మము అని వాల్మీకి మహర్షికి తోచింది. బోయవాణ్ణి చూస్తూ ("మా నెమడ, ప్రతిష్ఠాంత్యగమశ్చాశ్వతీస్సమాః యత్కౌ)ంచమిధునాదేక మవధీః కామమోహితప్వ) ఓ కిరాతుడా, మనస్మథ పరవశేణ అయిఉన్న కొంచ పిట్టల జంటలో ఒకదాన్ని నీవు చంపివేసినావు. ఇక నీవు అట్టేకాలము బ్రతుకకూడదు" అన్నాడు.

ఈ వాక్యము అప్రయత్నముగా శంఖోబద్ధముగా వాల్మీకి మహర్షి నోటి వెంట వెలువడింది. అందుకు అయిన ఆశ్చర్యపడిపోయినాడు. "క్రాంచపిట్టను

చూచి శోకార్తుణ్ణిఅయి నేను ఏ విధముగా మాటలు అన్నాను" అని ఆలోచించడము మొదలు పెట్టినాడు.

వాల్మీకిమహర్షి మతిమంతుడు. మహాస్వాజ్ఞుడు. నాక్యనికారచుడు. మనసానిశ్చయించుకున్నాడు. శిష్యుణ్ణిచూచి "నేను శోకార్తుణ్ణిఅయి అన్న వాక్యము సమాక్షర పాదబద్ధముఅయిన పద్యముగానూ తంత్రులుమీద ఆలాపించి లయతో పాడటానికి అనువుఅయిన గీతముగానూ నా నోటివెంట వచ్చింది. ఇటువంటి ఛందస్సు ఇదివరకులేదు. దీనిని శ్లోకము అంటాను" అన్నాడు.

భరద్వాజుడు వినయసంపన్నుడు మాత్రమేకాదు. సమస్తశాస్త్రాలిలా ఆభ్యసించినాడు. వాల్మీకిమహర్షి నోటివెంటవచ్చిన వాక్యము తననోటితో అనిచూచినాడు. వాల్మీకి మహర్షి చెవులారా విన్నాడు. సంతోషించినాడు.

వాల్మీకి మహర్షి అంతట ఆ తమసాసదిలో యధావిధిగా స్నానము చేసినాడు. ఆప్రయత్నముగా తన నోటివెంట వచ్చిన శ్లోకాన్ని సురింపి శ్లోకాల్లాన్ని సురింపి ఆలోచించుకొంటూ ఆశ్రమపదానికి తిరుగుముఖముఅయినాడు. భరద్వాజుడున్న కలశమునిండా నీళ్లుతీసుకొని ఆయనవెనుక నడువసాగినాడు. ఇద్దరూ ఆశ్రమపదము చేరినారు.

వాల్మీకి మహర్షి పర్ణశాలలో కూర్చుని మాధ్యాహ్నికకృత్యాలను నెరవేరుస్తూఉన్నప్పటికినీ భోయవాడు క్రాంచపక్షిచి చంపడమూ తన నోటివెంట ఆప్రయత్నముగా ఛందోబద్ధము అయినవాక్యము వొర్లడమూ మొదలు అయిన విషయాలనుదికే మనస్సు బోయింది.

ఆ సమయాన బ్రహ్మదేవుడు ఆక్కడ ప్రత్యక్షముఅయినాడు. వాల్మీకి మహర్షి ఆశ్చర్యచకితుడు అయినాడు. చటుక్కున లేచినిలుచున్నాడు. నోట మాట పెగలలేదు. పరిసృష్ట హృదయముతో నమస్కారము చేసినాడు. బ్రహ్మదేవుణ్ణి ఎగాదిగా మాంససాగినాడు. త్షణలేశములో తెప్పరిల్లినాడు. అంతట బ్రహ్మదేవుడికి అర్ఘ్యమూ పాద్యమూ ఇచ్చినాడు. కూర్చుండటానికి ఉత్తమాసనము చూపించినాడు. బ్రహ్మదేవుడు కూర్చున్నతరువాత ఆయన్ను స్తోత్రము చేసినాడు. ప్రదక్షిణము చేసి సాష్టాంగపడినాడు. బ్రహ్మదేవుడు వాల్మీకి మహర్షిని కుశలము అడిగి కూర్చుండమన్నాడు.

వాల్మీకి మహర్షి బ్రహ్మదేవుడి ఎట్టఎదిట కూర్చున్నాడే కాని ఆయన మనస్సు మళ్ళి కొంచెపిట్టలమీదికే పోయింది. "ఆసమయములో - రతిపారవశ్యములో - మైమరచిపోయి మనోహరముగా కొంచెపిట్ట పాడుతూఉన్న సమయములో ఆపాపాత్ముడుబోయవాడు దాన్ని కొట్టి చంపి వేసినాడు. ఎంతఘోరము

జరిగింది" అనుకుంటూ శ్లోకపరాయణుడు అయిపోయినాడు. తాను అన్న శ్లోకము మళ్ళీ మనస్సులో అనుకోడము మొదలు పెట్టినాడు.

బ్రహ్మదేవుడు వాల్మీకి మహర్షిని చూచి నవ్వుతూ "ఓ మహర్షీ, నీవు చెప్పింది శ్లోకమే. ఆలోచించనవసరములేదు. ఆ సరస్వతి నావల్లనే నీనోటి నెంట్ల నెలువడింది. నీవు రామకథను అంతా అటువంటి శ్లోకాలలో చెప్పవలెను. రాముడు అంతటివాడు ఈ ధూలోకములో ఎక్కడనూ లేడు. ఆ రామచరితము నీవు విన్నది విన్నట్టుగా విస్తరించి చెప్పవలెను. ఇంతవరకూ నిగూఢముగా ఉన్న ఆనేక విషయాలు నీకు ఒక్కడికే గోచరిస్తవి. నీవు చెప్పే కావ్యములో ఒకటిన్నీ అన్యతము ఉండదు. నీవు చెప్పేది ఆదికావ్యము అవుతుంది. మహా కావ్యము అవుతుంది. పుణ్యకావ్యమున్నూ అవుతుంది."

"ఓ మహర్షీ, ఈ ప్రపంచములో మహానదులూ మహాపర్వతాలూ ఉండే టంతవరకూ నీవు చెప్పే రామాయణకావ్యము ప్రచారములో ఉంటుంది. అటు ఊర్ధ్వలోకములోనూ ఇటు ధూలోకములోనూ నీ కావ్యముతోపాటు నీవున్నూ శాశ్వతముగా జీవించి ఉంటావు" అని చెప్పి బ్రహ్మదేవుడు అంత ర్ధానము అయిపోయినాడు.

వాల్మీకి మహర్షి ఆయన శిష్యులూ పరమానందభరితులు అయినారు శిష్యులు "మానిషాది" శ్లోకము వల్లన జేయసాగినారు. పక్షపదీ వల్లించడమువల్ల సమాక్షర పాదబద్ధము అయిన ఆ శ్లోకము నిజముగా శ్లోకము అయింది

అంతట రామాయణ కావ్యము చెప్పవలెను అని వాల్మీకి మహర్షికి బుద్ధి పుట్టింది.

గంభీరము అయిన అర్ధాలతోనూ మనోహరము అయిన శబ్దాలతోనూ సునంద గతము అయిన వాక్యాలతోనూ ఉత్తమోత్తమము అయిన శ్లోకాలతోనూ రామాయణ మహాకావ్యము వాల్మీకి మహర్షి చెప్ప సంకల్పించుకొన్నాడు.

3

నారద మహర్షి చెప్పిపోయిన కథనే కాకుండా రామకథను గురించిన మిగతా వివరాలను అన్నిటిని వాల్మీకిమహర్షి ఆలోచించినాడు. కాస్తూచేతులూ కడుగుకొని ఆచమించి ప్రాచీనాగ్ర దర్శాసనముమీద కూర్చున్నాడు. చేతులు జోడించి ధ్యానము చేయసాగినాడు. దిశిరథ మహారాజు ఆయన భార్యలూ కీతారాములూ వారివారి ముటులూ వారివారి నడకలూ వారివారి ప్రవర్తనలూ కీతారామలక్షణుల ఆరణ్యవాసమూ పౌలస్త్యవధనూ మొదలు అయినవి అన్నీ

బ్రహ్మోనుగ్రహమువల్ల ఆయన కన్నులపడుట పాపగట్టినవి. ఆయా వ్యక్తులను గురించిన నిగూఢవిషయాలు అన్నీ అయినకు కరతలామలకము అయినవి.

వాల్మీకి మహర్షి అంతట చెవులకు ఇంపుగా మనస్సుకు ఉల్లాసముగా ఉండేట్లు ధర్మార్థకౌమాలను వివరిస్తూ నారదమహర్షి సంగ్రహముగా చెప్పి పోయిన క్రమాన రామకథను విస్తరించి ఆమాత్యములయిన రత్నాలుదొరికే మహాసముద్రము మాదిరిగా రామాయణ మహాకావ్యము చెప్పినాడు.

౪

రాముడు తిరిగి కోసలదేశము వచ్చి రాజ్యపాలనము చేస్తూఉండగా వాల్మీకి మహర్షి రామాయణమహాకావ్యము చెప్పినాడు. భవిష్యత్కథను ఉత్తరకాండగా ఆతరువాత చెప్పినాడు. వేదార్థ ప్రతిపాదకముగా ఇరవైనాలుగువేల శ్లోకాలలో ఆయిదువందల స్తంభలలో ఆరుకాండలుగా నవరసభరితము అయిన మహాకావ్యముగా రామకథను ఆ చరిత్రవ్రతుడు చేసినాడు. అది పైకి చదివినా మనస్సులో చదువుకొన్నా మనోహరముగా ఉంటుంది.

ద్రుతమధ్య విలంబితాలు అనే మూడు ప్రమాణాలతోనూ సప్తస్వరాల తోనూ వీణావేణుతాళ మృదంగాదులమీద ఆలాపించి ఆభినయిస్తూ గానము చేసినా మనోహరముగా ఉంటుంది.

ఆ మహాకావ్యము ఎవరిచేత ఈ ప్రపంచములో ప్రచారము చేయించడమా అని వాల్మీకి మహర్షి ఆలోచించినాడు. పరమాత్మను ధ్యానము చేయ సాగినాడు. అప్పుడు ఆయన పాదాలమీద ఎవరో వాలినట్టుతోచింది. కన్నులు తెరచి చూచినాడు.

వారు కుశలపులు. ఆయన ఆశ్రమములో మునిబాలురుగా పెరుగుతూఉన్న అన్నతమ్ములు. రాముడి బింబానికి ప్రతిబింబాలవంటినారు. గురుశుక్రూష చేసి సాంగముగా వేదాధ్యయనము చేసినారు. అనేక విద్యలు అభ్యసించినారు. వారు మహామేథావులు. గానశాస్త్ర రహస్యాలను అన్నిటిని తెలుసుకొన్నారు. మూర్ఖనాస్థానకోవిదులు. ఆటలో పాటలో గంధర్వుల వంటివారు. మధుర భాషణులు.

వారు-ఆకుశలపులు రామాయణమహాకావ్యాన్ని ప్రచారముచేస్తాముఅని వాల్మీకి మహర్షికి చెప్పకొన్నారు. ఆయన సంతోషించినాడు. అంతట ఆయన వారిచేత చదివించినాడు. వారు ఆ మహాకావ్యాన్ని అంతా ముఖ్యము చేసుకొన్నారు. వాల్మీకి మహర్షికి చదివి వినిపించినారు. పాడుతూ ఆడి చూపించినారు. అతరువాత ఆ మహానుభావుడి దగ్గరకు వచ్చిన ఘహర్షులూ మొదలయిన

వారికి అందరినీ చదివి విడిచిపెట్టినారు. పాశుపతూ ఆడి చూపించినారు. అందరూ మెచ్చుకొన్నారు.

ఎందరు ఎందరో మహర్షులూ, బ్రాహ్మణులూ త్రేములూ ఇంకా ఇతర సాధు కులవలలూ సభ చేరివుండగా కుశలవలలు పోయి రామాయణ మహాకావ్య గానము చేయసాగినారు. అపారమ ఆ సదస్సులు అందరూ విస్మితులు అయిపోయినారు. “భలే భలే” “వాగుండి: బాగుండి” అంటూ కేకలు వేసినారు. అందరి కన్నులనెంబకూ ఆనందికాప్పులు రాలిపవి.

“సాల మనోహరునిగా ఉంది. శ్లోకాలు అంతికన్నా మనోహరముగా ఉన్నవి. ఎప్పుడో జరిగింది ఇప్పుడు కన్నుల ఎదుట జరుగుతూఉన్నట్టు తోచింది” అంటూ వారు కుశలవలను పొగడివారు.

అంతట వారు గొంతులు ఎత్తి వికకంఠులు అయి రాగయుక్తముగా స్వర సంపన్నముగా కవి హృదయమున్న ధావాన్నీ వినుత్రెమూ వీరువానియకుండా మరెంత బుధులముగా పాడసాగినారు. అప్పుడు ఆభర్తవల్సలులలో ఒకాయన లేచి సంతోషాతికాయముతో ఒక జలకలశాన్ని కుశలవలను బహుమానముగా ఇచ్చినాడు. ఒకాయన వల్కలము ఇచ్చినాడు. ఒకాయన కృష్ణాజినము ఇచ్చినాడు. ఒకాయన మాంజని ఇచ్చినాడు. ఒకాయన కమండలువు ఇచ్చినాడు. ఒకాయన జంబేముఇచ్చినాడు. ఒకాయన అత్తిచెక్కతో చేసిన ఓటను ఇచ్చినాడు. అందరూ “దీర్ఘాయురస్తు” అంటూ ఆ అన్నదమ్ములను దీవించినారు.

“ ఒ కుశలవలారా, రామకథ ఆశ్చర్యము అయినది. భౌవికవులు అందరికీ మూలాధారముగానూ పరమాధారముగానూ ఉండే మహావాక్యముగా వాత్సీకి మహర్షి చెప్పినాడు. మీరొ సమస్తగానపద్ధతులూ తెలిసినవారు. ఆ మహాకావ్యాన్ని ఆపాల మధురముగా మీరు గానముచేసినారు. సర్వశ్రుతి మనోహరముగా ఉంది. ఇది పుష్టిని ఇస్తుంది. తుష్టిని ఇస్తుంది. ఆయువునూ ఇస్తుంది” అని ఆ మహర్షులు మొదలు అయినవారు అందరూ ప్రశంసించినారు.

ఇది అంతా రామునికి తెలిసింది. దేశాటనముచేస్తూ కుశలవలలు ఆయోధ్యా నగరము వచ్చినారు అనే సత్యలలోనూ రాజమర్గాలలోనూ వారు రామాయణ కావ్య గానము చేస్తూఉన్నారు అని తెలిసింది. ఆ ముని బాలురను తన కొలువు మాటానికి విడిపించినాడు. వారిని చక్కగా సర్కరించినాడు.

రాముడు లెమ్మలతోనూ మంత్రిపుంగవులతోనూ మహాజనులతోనూ కొలువుతీరి కూర్చుని కుశలవలను కావ్య గానము చేయమని కోరినాడు. అంతట

ఆ నేవవర్షస్కలు వీణావేణు తాలమృదంగదులు మ్రోగుతూ ఉండగా ఆలా పించి రామాయణ మహాకావ్యాన్ని జేపద్ధతిన పాడుతూ ఆభినయించ సాగి నారు. ఆ గానానికి సదస్యలు అందితూ ఉప్పొంగిపోయినారు. తనమ్రయులు ఆయినారు.

అప్పుడు రాముడు ఆ కుశలవులనుమాచి “మార్గ”పద్ధతిన ఆ మహాకావ్యము గాము చేయ మని చెప్పి సభాసదులను ఉక్షేశించి “మహాజనులారా, ఈ కుశలవులు మునివేషాలలో ఉన్నప్పటికీనీ రాజలక్షణలక్షీ తాంకులుగా కనబడు తున్నారు. గాయకులుగా ఉన్నప్పటికీ తాససోత్తములుగా గోచరిస్తూ ఉన్నారు. నాను వేలుచేయటానికి మహాప్రభావము అయిన నీతి చరిత్రను ఇక చెప్ప వోతున్నారు. వినవలసింది” అన్నాడు.

అంతట కుశలవులు మరింత ఉత్సాహముతో సాటను అందుకొన్నారు గొంతులు ఎత్తినారు. వికకంతులు ఆయి స్పష్టముగా కన్నులకు పాడకట్టేట్లు పాడసాగినారు. అప్పుడు గాముడు సింహాసనముమీద కూర్చుండలేక పోయి నాడు; చిడీచప్పుడూ కాపండా లేచివచ్చి సభాసదులలో కూర్చున్నాడు.

ఈ భూమిని జయించి రాజ్యము వీలిన రాజులు అందరిలోనూ ఇష్టోక్తు వంశీయులు చాలా గొప్పవారు. మనుప్రజాపతి మొదలుకొని ఆ వంశీయులు అందరూ అపూర్వముగా రాజ్యపాలనము చేసినారు. అరనైవేలమంది పుత్రులను ఈ భూమిమీదికి దండయాత్రకు పంపించి ఈ నేలను అంతా బద్దలుకొట్టించిన సగరచక్రవర్తి ఆ వంశీయుడే. ఆయన తవ్వింపడముచేతనే సముద్రానికి సాగరము అనే పేరువచ్చింది. అటువంటి మహాత్ముల వంశములో రాముడు అనేవాడు పుట్టినాడు. ఆయన్ను గురించిన కథే రామాయణము. అది ధర్మార్థ కామాలను తెలియచెప్పే మహాకావ్యము. ఆ మహాకావ్యము వాల్మీకి మహర్షి చెప్పబోతున్నాడు. శ్రద్ధతో వినవలసింది.

సరయూనదీతీరాన సకల ధనధాన్య సమృద్ధము అయిన కోసలదేశము ఉంది. జగత్ప్రసిద్ధమయిన అయోధ్యానగరము ఆదేశానికి రాజధాని. ఆనగరాన్ని పూర్వము వైవస్వత మనువు కట్టించినాడు, దానిపొడుగు పన్నెండుయోజనాలు. వెడల్పు రెండుయోజనాలు. అది మిట్టపల్లలు లేని సమప్రదేశములో జూదము వీటమాదిరిగా అష్టాపదాకారముగా ఉంది. ఆ పట్టణము నట్ట నడుమ రాజభవనమూ ఆ రాజభవనానికి నాల్గదిక్కులూ నాల్గువీధులూ అయి

మూలలుగా నాల్గువీధులూ ఉన్నవి. ఏభాగానికి ఆ భాగము చక్కగా విషమచ్ఛేదంబును ఆ వీధులను అట్లావేసినారు. అవి అన్నీ చాలా విశాలము అయినవి. ప్రతికోణా నీళ్లు ద్వితీ ఋతుఋతులు జేపూలలో ఆ వీధులను అన్నిటిని అలంకరిస్తూ ఉంటారు.

ఆ పురలక్షికి మేలచూలుమాదిరిగా ఒక ఎత్తుకయిన ప్రాకారము ఉంది. దానికి బండోబస్తుకయిన తలుపులూ ద్వారబంధాలూ ఉన్నవి. ఆ ప్రాకారము నలుపల అగ్రము అయిన అగడ్తఉంది. ఆ అగడ్తను దాటి పోవమను ఆకంఠము. కోటబురుజులు చాలా ఎత్తుకయినవి. వాటిమీద జయ పతాకలు ఎగురుతూఉంటవి. ఆ బురుజులమీద ఫిరంగులున్నూ ఉన్నవి.

ఆ అయోధ్యానగరములో రకరకాల ఆయుధాలూ ఇంకా ఎన్నోరకాల యంత్రాలూ ఉంటూఉన్నవి. ఆయా పనిపాటులు చేసే శిల్పులున్నూ రథాలు తోలే నూచులున్నూ రాజప్రబోధకులు అయిన మాగధులున్నూ అక్కడనే కౌపురము ఉన్నారు.

అంగళ్లవీధులు అన్నీ వేటికి అవిగా ఉన్నవి. ప్రపంచములో సామాన్యముగా దొరకనివస్తువులూ రత్నాలూ మొదలు అయినవి ఆ పట్టణములో విరివిగా దొరుకుతవి. దేశ దేశాలనుంచీ వ్యాపారార్థము వచ్చినవర్తకులూ కప్పాలు కట్టే సామంతులూ అక్కడనే నివసిస్తూ ఉండేవారు.

ఆ నగరములో ఎటుమాచినా రత్నఖచితాలు అయిన ప్రాసాదాలూ విమానగృహాలూ కూటాగారాలూ క్రీడాపర్వతాలూ ఎక్కడికి అక్కడ ఉద్యానవనాలూ మామిడితోపులూ స్త్రీలు ఆడే నాటకశాలలూ ఉన్నవి. ఏ భాగములో మాచినా ఇండ్లువత్తుగా ఉంటవి. ఏ ఇంటమాచినా వరిబియ్యము సమృద్ధముగా ఉంటవి. నూతులలో నీరు చెరుకుపానకము మాదిరిగా ఉంటుంది.

ఆ పట్టణము అంతటా ప్రతినిత్యమూ దుందుభులూ మృదంగాలూ వీణలూ వణవాలూ మ్రోగుతూఉంటవి. అంతా నిత్యకళ్యాణముగా ఉంటుంది.

ఆ నగరనిర్మాణములో ఇక్కడ ఈ దోషము ఉన్నది అని చెప్పడానికి వీలులేదు. అది దేవేంద్రుడి అమరావతి పట్టణమువంటిది. ఆ అయోధ్యా నగరాన్నీ ఆ కోసలరాజ్యాన్ని మహోచ్చదశలోకి తీసుకొనివచ్చినవాడు దశరథమహారాజు. అమరావతి పట్టణములో దేవేంద్రుడి మాదిరిగా ఆయన ఆ అయోధ్యానగరములో ఉంటూ ఉండేవాడు.

౬

దిశేరథ మహారాజు మహాపరాక్రమవంతుడు. అవిఠబలవంతుడు. చతురంగసేనాసమేతుడు. అతిరథకు. శత్రువులను ఆందరినీ అణచివేసినాడు. ప్రపంచములో బలవంతులను ఆందరినీ స్నేహము చేసుకొన్నాడు. శూరులనూ వీరులనూ విద్వాంసులనూ రావించి ఉచితరీతిని సత్కరించి వారు ఆందరూ తన రాజధానీ నగరములో ఉండిపోయెట్టు చేసినాడు.

బావులూ నెరువులూ తవ్వించి ఇంకా అనేక ధర్మకార్యాలు చేసిన్నీ ఆటూ జానపదులనూ ఇటు పట్టణవాసులనూ ఒక్కమాదిరిగా మెప్పించినాడు. ప్రజలను ఆందరినీ తనవశము చేసుకొన్నాడు.

ఆయన వేదవిదుడు. యజ్ఞ దీర్ఘదర్శి. హిరణ్యరత్నాంబరాభరణాదులతో జేవేంద్రుడి మాదిరిగానూ నిధినిజేపాదులతో కుజేరుడిమాదిరిగానూ ఉంటాఉండేవాడు. ఆయన జితేంద్రియుడు. ధర్మహానిలేకుండా అర్థకామాలను అనుభవిస్తూ ఉండేవాడు. రాజరూపబుష్టి. మహర్షిక్షుల్యుడు. ముల్లోకాలలోనూ శేరుప్రతిష్ఠలు సంపాదించినాడు.

ఆయన రాజ్యపాలనములో అయోధ్యానగరము చుట్టుపక్కల రెండు యోజనాలవరకు ఎవరికీ ఎదిరించశక్యము కాకుండా సార్థకనామము అయిన పట్టణముగా ఉంటావచ్చింది.

ఆ పట్టణములో ప్రజలు ఆందరూ అత్యంత సంతోషముతో నివసిస్తూ ఉండేవారు. వారు ఆందరూ పరమధార్మికులు. ఒహుశ్రుతులు. సత్యవాదులు. లోభరహితులు. తమకు ఉన్నదానితో తృప్తిపడేవారు. అయితే ఆందరూ కలనారే. లేనివాడు ఆ పట్టణములో లేనేలేడు. ఆందరూ ధర్మార్థకామాలను అనుభవిస్తూ ఉండేవారు.

ఏ యింట చూచినా పదిమంది ఉన్న కుటుంబము కనిపించేది. ధనమూ ధాన్యమూ పాడిఆవులూ లేని ఇల్లు ఆ పట్టణములో ఒకటిన్నీ కనిపించేదికాదు. గుడ్డలు లేనిగృహస్థున్నూ కనిపించేవాడుకాదు. తాను తినక ఇతరులకు పెట్టని వాడుకానీ, ఆలుబిడ్డలనూ అన్నతమ్ములనూ పీడించేవాడుకానీ, కాముకుడుకానీ క్రూరుడుకానీ, వంచకుడుకానీ, నాస్తికుడుకానీ, చదువుకోనివాడుకానీ ఆ అయోధ్యాపట్టణములో కనిపించేవాడుకాదు.

అక్కడి స్త్రీ పురుషులు ఆందరూ ధర్మపరాయణులు. సహజ సుస్వభావులు. సదాచార సంపన్నులు. మహర్షుల మాదిరిగా నిర్మల మనస్కులు.

ఆ ఆయోధ్యానగరవాసులు అందరూ ప్రతినిత్యమూ ఆభ్యంగనస్నానము చేసేవారు. ఎంపిండా మందిగంధమా కన్నురీ మొదలు అయిన పరిమళ ద్రవ్యాలు పూసుకొనేవారు. సుముఖముగా డే పూలదింకలు వేసుకొనేవారు. శివోష్ఠాక్షణాలూ కర్ణాక్షణాలూ దాహసపురలూ వక్షోస్థలూన బంగారు పతకాలూ హస్తాక్షణాలూ ధరించేవారు. అందరూ భోగాలు ఆనుభవించేవారే. ఆజీవికముగా అందరూ ధనసంపదకు సెట్టేవారే.

ఆ పట్టణములో నీమయూ చోరులూ వృషసంకరులూ ఉండేవారుకారు.

ఆక్కడ బ్రాహ్మణులు అందరూ స్వకర్మ నిరతులు. జితేంద్రియులు. దానాశ్రయన పరాయణులు. పరవారపరాబృథులు. శిష్యవ్యాకరణ చ్ఛందో నిరుక్త జ్యోతిషకల్పాలు అనే షషంగాలనూ అభ్యసించినవారుకానీ చాంద్రాయణాది ప్రతాలు పఠించారుకానీ ఒక్కరున్నూ ఉండేవారుకారు. అందరూ ఆహారోన్నులు. కేవల రుభులు. మహర్షికల్పలు, మహాత్ములుగా ఉండేవారు.

ఆక్కడ క్షత్రియులు అందరూ మహాఽఘులు. వారు ఆత్యంతి సమర్థులు. నమస్తకేస్త్రాస్త్ర విద్యలలో ఆరిణేరినారు. ఓడిపోయి పలాయనము ఆయ్యో ఖాడిమీదకానీ ఒంటరివాడిమీదకానీ బాణాలు వదిలేవారుకారు. శిబ్బవేధి విద్యను ఆభ్యసించినప్పటికిన్నీ మాటుపెట్టుకొని చప్పుకునుపట్టి బాణాలు వేసేవారుకారు. మహారణ్యాలలో మదించి గర్జిస్తూ సంచరించే క్రూరమృగాలను బాహుబలముతోకానీ నిశితాస్త్రాన్నివేసికానీ చంపివేసేవారు. వారు అందరూ నిష్కలవంటివారు. అందరు సుశీతులు. గుహలలో సింహాలమాదిరిగా ఎదిరించడానికి ఆలవికాకుండా ఆ ఆయోధ్యాపట్టణములో నివసిస్తూ ఉండేవారు.

ఆ ఆయోధ్యా నగరములో ఉన్న అన్ని కులాలవారూ అతిథిని ఆదరించకుండా ఏనాడూ భోజనముచేసేవారుకారు. మేలు మరచిపోయేవారుకారు. అడిగినవాడికిలేదు అనేవారుకారు. ఆ మహానగరములో దీనజనులూ వ్యాకులచిత్తులూ వ్యాధిషీడితులూ ఉండేవారుకారు. స్త్రీ పురుషులు అందరూ కౌంతిమంతులు. యాపవంతులు. గురూపులు అక్కడ ఎక్కడినూ కనిపించేవారుకారు.

బ్రాహ్మణులను అనుసరించి క్షత్రియులూ క్షత్రియులను అనుసరించి వైష్యులూ ఆ మూడుకులాలవారికీ అనుకూలముగా శూద్రులూ ప్రవర్తించేవారు.

ఆ ఆయోధ్యానగరములో కౌంభోజ బాహ్లిక వనాయు సింధుజేశాలలో పుట్టిన గుర్రాలు ఆనేకము ఉండేవి. ఏ గుర్రాన్ని చూచినా ఉచ్చైశ్రవము మాదిరిగా కనిపించేది.

వింధ్యపర్వతాలలో పుట్టిన మదపులేనుగులూ హిమవత్పర్వతప్రాంతాలలో పుట్టి మడించి పెద్దపెద్ద కొండలమాదిరిగా కనిపించే వినుగులూ ఇంకా ఐరావతి మహాపద్మ ఆంజన వామనజాతుల వినుగులూ ఆ పట్టణములో తండ్రోపతండాలుగా తిరుగుతూఉండేవి. వినుగులు భద్రములు అనీ మృగములు అనీ మంద్రములు అనీ మాడు జారులు. వాటికి ఇంకా అనేక సంకీర్ణజాతుల వినుగులకున్నా ఆయాధ్యానగరము పుట్టినిల్లు.

గురాలూ వినుగులేకాకుండా పెద్దభారీరకము ఎద్దులూ ఒంటెలూ కంచరగాడిదలూ మందలమందలుగా ఆ పట్టణములో తిరుగుతూఉండేవి.

అటువంటి ఆ మహాపట్టణములో చుక్కలలో చంద్రుడు మాదిరిగా దశరథమహారాజు ఉంటూ ఉండేవాడు.

2

దశరథమహారాజుకు వసిష్ఠవామజేవులు అనే ఇద్దరు మహర్షులూ ముఖ్యపురోహితులు.

ధృష్టి - జయంతుడు - విజయుడు - అర్థసాగకుడు - అశోకుడు - మంత్రపాలుడు - సుమంత్రుడు అనే ఎనిమిదిమంది ఆయనకు మంత్రులు. వారిలో సుమంత్రుడు దశరథ మహారాజుకు అంతరంగికుడు. ఆతనికి అంతఃపుర ప్రవేశ శాధికారమున్నూ ఉండేది.

ఆ మంత్రులు అందరూ విద్యావినయ సంపన్నులు. నీతికుశలురు. నియతేంద్రియులు. శ్రీమంతులు. బుద్ధిమంతులు. శాస్త్రుజ్ఞులు. ఆ ప్రతివారూ పరాక్రమవంతులు. మంత్రనైపుణ్యములో పేరుప్రతిష్ఠలు సంపాదించినారు. అకార్యాచరణకు నిరచేవారు. ఎప్పుడూ హెచ్చరికతో ఉండేవారు. ఓర్పుకూ ప్రతాపానికి ప్రణుతి కెక్కినారు. కొరకొరలాడికుండా ఎవరితోనైనా ఎప్పుడూ చిరునవ్వుతో మురిపెముగా మాట్లాడేవారు. కోపమువచ్చినా కౌనుర్థకారణాలవల్లనయినా ఆనృతము ఆడేవారుకారు.

వారు స్వరాష్ట్రములోనూ పరరాష్ట్రాలలోనూ పుట్టుపూర్వోత్తరాలు ఎప్పటికీ అప్పుడు వేగులవాండ్లవల్ల తెలుసుకొంటూ ఉండేవారు. వారు సర్వవ్యవహార సమర్థులు. వారికి మిత్రామిత్ర భేదము ఉండేదికాదు. అపరాధము చేస్తే కన్నకొడుకును అయినా శిక్షించేవారు. శత్రువును అయినా శ్రీపరాధము చేయకపోతే హింసించేవారుకారు.

వారు బొక్కసాన్ని పెంచడములోనూ నైనికులను సమకూర్చుకొనడములోనూ జాగరూకులుగా ఉండేవారు. బ్రాహ్మణ క్షత్రియులను అయితా

అపరాధముచేస్తే కీక్షిస్తూ ఎప్పుడూ సజ్జనులను కాపాడుతూ ఉండేవారు. అపరాధము చేసినవారి తారతమ్యాలనుపట్టి గనదంఱును విధించేవారు. వారు అందరూ ఏకాభిప్రాయముతో రాజ్యతంత్రాన్ని నడిపేవారు.

ఆ మంత్రి పుంగవుల నీతిజ్ఞతవల్ల అయోధ్యానగరములోనూ ఆ కోసల రాజ్యము అంతటానూ అబద్ధాలు ఆడేవారూ మోసగాండ్లు పరదారరతులూ లేకుండాపోయినారు. ఆ మంత్రిసత్తములు కేశాంతరాలలో సయితము పేరు ప్రఖ్యాతులు సంపాదించినారు. ఎన్నిడూ ఏమరుపాటులేకుండా నిశ్చయజ్ఞానముతో ప్రవర్తించేవారు. నీతిమార్గాన రాజ్యాన్ని కాపాడుతూ ఉండేవారు.

తేజోమయాలు అయిన కిరణాలతో ఉదయభాస్కరును మాదిరిగా ఆ మంత్రులతో దశరథ మహారాజు అయోధ్యా నగరములో తేజరిల్లుతూ ఉండేవాడు.

౮

దశరథ మహారాజు అంతటి ప్రభావముతో ఉంటూఉన్నా ఆయనకు ఎంతకాలానికీ సంతానము కలగలేదు. వంశాభివృద్ధి చేయడానికి ఒక్కకొడుకు అయినా పుట్టలేదే అని దిగులుపడ్డాడు. అశ్వమేధముచేస్తే పుత్రులు పుట్టుతారేమో ననుకొన్నాడు. ఆలోచించినాడు. మంత్రులతో సంప్రదించినాడు. సుమంత్రుణ్ణి మాచి “గురువులనూ పురోహితులనూ ఇంకా ఇతర బ్రాహ్మణోత్తములనూ నీవు శీఘ్రముగా పిలుచుకొనిరావలెను” అని చెప్పినాడు.

సుమంత్రుడుపోయి అప్పటికి అప్పుడు గురువరేణ్యుడు అయిన వసిష్ఠ మహర్షిని వేదపారంగతులు అయిన సుయజ్ఞుణ్ణి వామదేవుణ్ణి జాబాలినీ కాశ్యపుణ్ణి ఇంకా తక్కిన బ్రాహ్మణోత్తములనూ వెంటపెట్టుకొనివచ్చినాడు.

వారిని అందరినీ దశరథ మహారాజు ఉచితరీతిని సత్కరించి “ఓ బ్రాహ్మణోత్తములారా, సంతానములేదే అనే తాపత్రయమువల్ల నాకు సుఖము లేకుండాపోయింది. అందుకు అశ్వమేధము చేయవలెను అని నాకు బుద్ధి పుట్టింది. ఆ యజ్ఞము సకాస్త్రీయముగానూ నిర్విఘ్నముగానూ నేను నెరవేర్చేటందుకు ఆవసరము అయిన సదుపాయాలు అన్నీ మీరు చేసి పెట్టవలెను” అన్నాడు.

వసిష్ఠునుహర్షి తక్కిన బ్రాహ్మణోత్తములూ దశరథ మహారాజును మెచ్చుకొని “ఓరాజా, తమకు పరమధార్మికము అయిన బుద్ధి పుట్టింది. తప్పకుండా తమకు పుత్రులు పుట్టుతారు. ముందుగా యజ్ఞోపకరణాలను అన్నిటిని శుభుకూర్చవలెను. ఆ తరువాత గుర్రాన్ని వదలవచ్చును” అని చెప్పినారు.

దశరథ మహారాజు మహర్షుల మాటలకు ఎంతో సంతోషపడ్డాడు. ఆయన కన్నుల వెంట ఆనందబాష్పాలు రాలినవి. అంతట ఆయన మంత్రులను ఉద్దేశించి “ఓ మంత్రిపుంగవులారా, మీరు ఈ శరూద్యహులు చెప్పే సమస్త సంభారాలనూ వెంటనే సమకూర్చవలెను. రుత్విజులతోనూ సమర్థులు అయిన సైనికులతోనూ గుర్రాన్ని దేశముమీద విడిచిపెట్టవలెను.

సరయూనదీ ఉత్తరతీరాన యజ్ఞగాటము ఏర్పాటుచేయవలెను. శాస్త్రీయముగా శాంతులను అన్నిటిని చేయించవలెను. ఈ అశ్వమేధ యాగము ఏ రాజుపడితే ఆ రాజు చేసేదికాదు. ఈ యజ్ఞాన్ని నిర్విఘ్నముగా సమాప్తము చేయడము చాలా కష్టసాధ్యము అయినపని. ఏమాత్రము అపచారము జరిగినా యజ్ఞకర్త అప్పటికి అప్పడు నాశనము అయిపోతాడు. సర్వమూ నాశము అయిపోతుంది. ఈ యజ్ఞములో ఎప్పుడు ఏ కొంచెము లోపము వస్తుందా అని బ్రహ్మరాక్షసులు కనిపెట్టుకొనిఉంటారు. ఏ కొంచెము లోపము జరిగినా వాళ్లు యజ్ఞాన్ని ధ్వంసము చేసివేస్తారు. మీరు సమస్తమూ తెలిసినవారు. ఈ క్రతువును నాచేత మీరు యథావిధిగా చేయించవలెను. ఈ భారము అంతా మీమీద ఉంచుతున్నాను.” అన్నాడు.

“రాజా, తాము అజ్ఞాపించినట్లుగా సమస్తమూ చక్కబెట్టుతాము” అని మంత్రులు అన్నారు.

“రాజా, మీచేత శాస్త్రీయముగానూ నిర్విఘ్నముగానూ మేము అశ్వమేధము చేయిస్తాము” అని బ్రాహ్మణోత్తములు ఆందరూ అన్నారు. వారు ఆందరూ దశరథ మహారాజును ఆశీర్వదించినారు.

మహర్షులూ బ్రాహ్మణులూ వెళ్లిపోయిన తరువాత దశరథ మహారాజు మంత్రులతో “ఓ మంత్రిన త్తములారా, మీరు ఋత్విక్కులూ చెప్పే యజ్ఞోపకరణాలను అన్నిటిని శీఘ్రముగా సమకూర్చవలెను.” అని చెప్పి వారిని పంపించి వేసినాడు.

దశరథ మహారాజు అంతట అభ్యంతర గృహములోకి పోయినాడు. చంద్రాప్రియలు అయిన కులకౌంతలను చూచి “మీరు పిల్లలు కనేటందుకు నేను ఇప్పుడు ఒక యజ్ఞము చేయబోతున్నాను. మీరు ఇక యజ్ఞదీక్ష వహించవలెను” అన్నాడు.

ఆ మనోహర వాక్యాలకు ఆ వర్చస్వినుల ముఖకమలాలు హేమంత కాలానంతర పద్మాలవలె వికసించినవి.

౯

సుమంతుడు క్షణికభయమహారాజును వికాంతముగా కలుసుకొని “రాజా, తమకు పుత్రులు ఎట్లా పుట్టేదన్నీ పూర్వము మునిసభామన్యములో భూత భవిష్యత్వస్తమానాలు చెప్పే సనత్కుమార మహర్షి చెప్పటాఉండుగా నేను విన్నాను. ఆ మహర్షి అప్పుడు చెప్పింది అంతా తమకు నేను ఇప్పుడు మనవి చెప్తాను. తాము వివలెను” అంటూ ఈ విధముగా చెప్పసాగినాడు.

కాశ్యప మహర్షికి విభండకుడు అనే పుత్రుడు పుట్టుతాడు. ఆ విభండకుడికి ఋశ్యశృంగుడు అనేవాడు పుట్టుతాడు. వాడు అడవిలో పుట్టి ఆ అడవిలోనే తండ్రి దగ్గర పెరుగుతాడు. అందువల్ల వయస్సు వచ్చినప్పటికీనీ ఈ ప్రపంచములో అడవి రప్ప వాడు వి ఇతరమున్నూ ఎరగకుండా ఉంటాడు. వాడు రెండు రకాల బ్రహ్మచర్యాన్ని అనుష్ఠిస్తాడు. అందుకు ఆతనిని ఈ లోకములో బ్రాహ్మణులు అందరూ మెచ్చుకుంటారు.

ఆ ఋశ్యశృంగుడు తండ్రికి సేవచేస్తూ ఎప్పుడూ అగ్నిహోత్రాన్ని సేవిస్తూ బ్రహ్మచారిగా కాలము గడుపుతూ ఉండే రోజులలో అంగదేశములో రోమపాద మహారాజు రాజ్యము వీలుతూ ఉంటాడు.

రోమపాదుడు అమిత బలవంతుడు గానూ మహాపరాక్రమ వంతుడు గానూ రాజ్యపాలనము చేస్తూ ధర్మార్మి వ్యతిక్రమిస్తాడు. అప్పుడు అంగదేశము అంతటా బహుకాలము వానలు కురవకుండా పోతవి. మహాక్షేమము వస్తుంది. సర్వ భూత భయావహము అయిన స్థితి ఏర్పడుతుంది. అప్పుడు రోమపాదమహారాజు చింతాక్రాంతుడు అయిపోయి నేదశాస్త్ర పారంగతులు అయిన బ్రాహ్మణోత్తములను ఆహ్వానించి ఆహ్వానించి “ఓ బ్రాహ్మణ క్రేష్ణలారా, తాము సమస్త ధర్మాలూ లోకాచారాలూ తెలిసినవారు. ఈ అనావృష్టి దోషము తొలగి పోవడానికి వివిధము అయిన పాపపరిహారము నేను చేయవలెనో తాము నెలవు ఈయవలెను” అని అడుగుతాడు.

“ఓ రాజా, ఏ విధముగానైనా ఏ ఉపాయము వల్లనయినా విభండకు మహర్షిపుత్రుడు ఋశ్యశృంగుణ్ణి తాము ఇక్కడికి రావించి ఆయనను తాము చక్కగా సత్కరించి తమ కూతురు శాంతాదేవిని ఆయనకు ఇచ్చి వివాహము చేసేట్లయితే అనావృష్టి దోషము అంతరించి పోతుంది. ఈ దేశము అంతా సుఖీక్షుము అవుతుంది” అని బ్రాహ్మణ వృద్ధులు చెప్పతారు.

ఋశ్యశృంగుణ్ణి అంగరాజ్యము రప్పించడము ఎట్లాగా అని అప్పుడు రోమపాదుడు అలోచిస్తాడు. ఆయనకు ఏ ఉపాయమూ తోచదు. అంతట మంత్రు

అను పురోహితులను రావించి వారిని చక్కగా సత్కరించి, “మీరే ఋశ్యశృంగుణ్ణి తీసుకొనిరావలెను” అని రోమపాదమహారాజు ఆజ్ఞాపిస్తాడు. అందుకు మంత్రిపుంగవులూ పురోహితులూ భిన్నులు అయిపోయి ముఖాలు వేశ్యావవేసుకొని “మహారాజా, విధింపక మహర్షి అంటే మాకు అమిత భయము. అందువల్ల మేము ఆక్కడికిపోలేము. కాని ఋశ్యశృంగుణ్ణి ఇక్కడికి రప్పించే ఉపాయము అయితే మేము చెప్పగలము. మేముచెప్పే ఉపాయమువల్ల ఏ ఇబ్బంది రాదు” అని చెప్పతారు.

అంతట రోమపాదుడు ఆ మంత్రిపుంగవులు మొదలు అయినవారు చెప్పిన ఉపాయముచొప్పున ఋశ్యశృంగుణ్ణి దగ్గరకు వేశ్యాంగనలను పంపిస్తాడు. వారు ఆయనను అంగదేశము తీసుకొనివస్తారు. అప్పుడు అంగదేశములో వానలు కురుస్తవి. రోమపాదుడు తన కూతురు శాంతాదేవిని ఆయనకు యిచ్చి పెండ్లి చేస్తాడు.

ఆ ఋశ్యశృంగుడు దశరథ మహారాజుచేత ఒకయజ్ఞము చేయిస్తాడు. అప్పుడు ఆయనకు పుత్రులు పుట్టుతారు” అంటూ సనత్కుమార మహర్షి చెప్పినాడు. నేనువిన్నాను.

ఈ విధముగా సుమంతుడు చెప్పింది అంతా దశరథమహారాజు విన్నాడు. ఎంతో సంతోషపడ్డాడు. “సుమంతుడా అంగరాజు ఆ ఋశ్యశృంగుణ్ణి రోమపాద పట్టణానికి రావించిన విధము అంతా నాకు వివరముగా చెప్పవలెను” అన్నాడు దశరథమహారాజు.

సుమంతుడు అంతట దశరథ మహారాజుతో మళ్ళీ యీ విధముగా చెప్పసాగినాడు.

మంత్రిలూ పురోహితులూ సంప్రదించినారు. పురోహితుడు రోమపాద మహారాజుతో “ఓ రాజా, ఋశ్యశృంగుణ్ణి ఇక్కడికి రప్పించడానికి అపాయము లేని ఉపాయము మేము ఒకటి ఆలోచించినాము. ఆ బ్రహ్మచారి అడవిలో పుట్టినాడు. అడవిలోనే పెరిగినాడు. ఎప్పుడూ తపస్సు చేసుకొంటూనూ వేదాధ్యయనము చేసుకొంటూనూ ఉంటాడు. అందువల్ల ఆయన స్త్రీలనూ విషయసుఖాలనూ ఏమాత్రము ఎరగడు. శబ్దస్పర్శ రూపరసగంధాదులు ఎటువంటివాడి చిత్తాన్ని అయినా ఇట్టే ఊళ్ళపెట్టులేవి. అవి దేశేంద్రియాలకు సమస్త సుఖాలను ఇస్తవి. అటువంటి దేశేంద్రియ సుఖము కోసము ఋశ్యశృంగుడు ఈ పట్టణము వచ్చేట్టుగా మనము చేయవచ్చును. రూప

వరులు అయిన వేశ్యలు చక్కగా అలంకరించుకొని ఆయన దగ్గరకు పోవలెను. అతడు అమాయకుడు అయినందువల్ల వారిని అందరినీ చక్కగా సత్కరిస్తాడు. వారు ఆ వేశ్యలు వివిధోపాయాలతో ఆయనను వంచనము చేసి ఇక్కడికి తీసుకొనివస్తారు. ఇందుకు మీరు అంగీకరించవలెను” అన్నాడు.

రోమపాదుడు అందుకు ఒప్పుకొన్నాడు. అంతట మంత్రులున్ను పురోహితులున్ను ఋష్యశృంగుణ్డి రప్పించి ప్రయత్నానికి పూనుకొన్నారు.

వేశ్యాంగనలు మహారజ్యానికి బయలుదేరినారు. ఋష్యశృంగుణ్డి ఆశ్రమ ప్రాంతానికి పోయినారు. లోపలికి పోవడానికి వారికి భయము వేసింది. బయటనే ఉండి ఆయనను మాఝటానికి ప్రయత్నము చేయసాగినారు.

ఆ ఋష్యశృంగుడు ఆ ఆశ్రమపదములో అగ్నిహోత్రాన్ని సేవిస్తూనూ తండ్రికి శుశ్రూష చేస్తూనూ ఉండటముతప్ప మరి ఒకటి ఎరగడు. ఆయనకు మరి ఏ ఇతర ధ్యాసాలేదు. తండ్రివెంట తప్ప ఆయన ఒంటరిగా ఆ ఆశ్రమ పదములోనుంచి ఎన్నడూ బయటికిపో ఎయిరగడు. అతడు పుట్టింది మొదలూ అంత వరకూ ఒక స్త్రీనికానీ తండ్రినితప్ప మరిఒక పురుషుణ్డికానీ చూచి ఎరగడు. ఒక గ్రామముకానీ ఒక పట్టణముకానీ ఆయన ఎన్నడూ పోయి ఎరగడు. అటు వంటివాడు ఆనాడు తండ్రి లేనప్పుడు దైవవశమువల్ల ఒంటరిగా ఆ ఆశ్రమ పదములోనుంచి బయటికి వచ్చినాడు. అప్పుడు రోమపాదపురమునుంచి వచ్చిన చక్కని చుక్కలు ఎట్టఎదుట కనిపించినారు. వారిని చూచినాడు.

చిత్రవిచిత్ర వేషాలతో వచ్చిన బోగము పడుచులున్ను ఋష్యశృంగుణ్డి చూచినారు. మనోహరముగా పాటలు పాడుతూ వారు ఆయనను సమీపించి “ఓ బ్రాహ్మణుడా, నీవు ఎవరవు- నీ నివాసము ఎక్కడ- జనసంచారము లేని ఈ ఘోరారణ్యములో. నీవు ఒంటరిగా ఎందుకు తిరుగుతూ ఉన్నావు. చెప్పవలెను” అని ప్రశ్నించినారు.

ఆ గణికలు అందరూ కామ్యమాన రూపలు. అటువంటి రూపవతులను అదివరకు ఎన్నడూ ఆయన ఆ అడవిలో చూచి ఉండలేదు. వారిమీద ఆయనకు అకారణము అయిన రాగము కలిగింది. వారితో మాట్లాడవలెను అని ఆయనకు బుద్ధిపుట్టింది. వారిని అందరినీ చూస్తూ “మా తండ్రి విభంధక మహర్షి. నేను ఆయన ఔరసపుత్రుణ్డి. నన్ను ఋష్యశృంగుడు అంటారు. ఈ ప్రపంచములో సమస్తవిధ కర్మలనూ నేను అవగతము చేసుకొన్నాను. ఓ చుక్కలారా, ఇక్కడికి దగ్గరలోనే మా ఆశ్రమపదము ఉంది. విముక్తులను అందరినీ అక్కడను అయితే నేను శాస్త్రీయముగా సత్కరిస్తాను. మీరు అందరూ మా ఆశ్రమ పదానికి రావలెను.” అన్నాడు ఋష్యశృంగుడు.

అకస్మేలకు ఋశ్యశృంగుడి ఆశ్రమము పోయి చూడవలెను అని బుద్ధి పుట్టింది. ఆయనవెంట వారు అందిరూ బయలుదేరినారు. ఆశ్రమములోకి పోయినారు.

“ఇదిగో అర్చ్యము-ఇదిగో పాద్యము-ఇవిగో కందమాలాలూ పండ్లూ” అంటూ ఇచ్చి ఆపకుచును అందరినీ ఋశ్యశృంగుడు చక్కగా సత్కరించి నాడు. అకస్మేలు అందిరూ అమితోత్సాహముతో ఆయన సత్కారాలను అంగుకొన్నారు. కాని విభండకమహర్షి ఏక్షణములో వస్తాడోనని భయపడి పోతూ త్వరగా అక్కడినుంచి తరలిపోవలెను అనుకొన్నారు.

“ఓ బ్రాహ్మణుడా, ఇవిగో మేము తెచ్చిన ఫలాలి. వీటిని నీవు తీసుకోవలెను. నీకు శుభముఅవుతుంది. తిను. ఆలస్యము చేయవద్దు” అంటూ అకస్మేలు ఆయనను గట్టిగా కాగిలించుకొన్నారు. ఆయన ఆనందపరవశుడు అయిపోయినాడు. వారు పండ్లుఅంటూ ఇచ్చిన తియ్యని పిండివంటలనూ రకరకాల భక్ష్యాలనూ ఆ లేజోవంతుడు అప్పటికి అప్పుడు తిన్నాడు. ఆశ్చర్యపడిపోయినాడు. ఏమంటే అటువంటి పండ్లను ఆ అడవిలో ఆయన అదివరకు ఎన్నడూ రుచి చూడలేదు.

ఆయన తండ్రి ఎక్కడ వస్తాడో ననే భయముతో అకస్మేలు “మేము మా బ్రతానుష్ఠానానికి వెంటనే వెళ్లిపోవలెను” అంటూ ఆయనకు సాకు చెప్పి వెళ్లిపోయినారు.

ఆ బోగము పడుచులు అందిరూ వెళ్లిపోగానే ఆ బ్రహ్మచారికి హృదయ స్వాస్థ్యము తప్పిపోయింది. వారు మళ్ళీ కనపడతారో కనపడరో ననే దిగులు పుట్టింది. అంతట ఆయన అటూ ఇటూ తిరగడము మొదలుపెట్టినాడు.

ఆయన నియత బ్రహ్మచారి అయినప్పటికిన్నీ ఆ మనోహరాంగనలు కనిపించినచోటికి మర్నాడు మళ్ళీ వెళ్లినాడు.

ఋశ్యశృంగుడు రావడము ఆ బోగముకస్మేలు చూచివారు. మహా దానందముతో ఎదురుగుండా పోయినారు. ఎదురుకోలు చెప్పినారు. “ఓ బుద్ధి మంతుడా, ఈనాడు నిన్ను మా ఆశ్రమపదానికి తీసుకొని పోవడానికి మేము వచ్చినాము. నీవు తప్పకుండా మావెంట రావలెను. మేము నిన్ను నిన్నటి కన్నా అక్కడ ఎక్కువగా సమ్మానిస్తాము” అన్నారు. వారి మనోహర వాక్కులకు ఋశ్యశృంగుడు ముగ్ధుడు అయిపోయినాడు. వారి వెంట బయలుదేరడానికి ఇష్టపడ్డాడు.

ఆ వారాంగనలు ఆ ఋశ్యశృంగుణ్ణి వెంటబెట్టుకొని అంగదేశానికి ప్రయాణము అయినారు.

అంగదేశములో ఋశ్యశృంగుడు అడుగుపెట్టినాడు. దేశము అంతటా మబ్బులు పట్టినవి. ముసురుపట్టింది. వానలు జోరుగా కురవడము మొదలుపెట్టినవి. ప్రజలు అందరూ ఆనందింపరవసులు అయినారు. వానలు వెంటపెట్టుకొని వస్తూవున్న ఋశ్యశృంగుడికి రోమపాదమహారాజు ఎగురుగుండాపోయి సాష్టాంగ నమస్కారము చేసినాడు. శాస్త్రీయముగా అర్ఘ్యపాద్యాదులు ఇచ్చినాడు.

ఆయనను అట్లా తనదేశము రావించినందుకు క్షమించుమని అనీ ఆయనే కాకుండా ఆయన తండ్రి విభండక మహర్షి కూడా తనను మన్నించేయి చేయవలసింది అనీ రోమపాదుడు నిర్మలాంతఃకరణముతో ప్రార్థించినాడు.

ఋశ్యశృంగుడు ఎప్పటికీ తన అంతఃపురము వదిలి వెళ్లే బోకుండా ఉండడానికి ఆతరువాత రోమపాద మహారాజు తన కూతురు శాంతాదేవిని ఆయనకు ఇచ్చి యధావిధిగా వివాహము చేసి ప్రశాంతచిత్తుడు అయినాడు.

రాజా, ఇప్పుడు ఋశ్యశృంగుడు శాంతాదేవితో సమస్త సుఖాలూ అనుభవిస్తూ రోమపాదుడి అంతఃపురములో ఉంటూ ఉన్నాడు.

“రాజా, ఆసనత్కుమార మహర్షి ఇంకా కొంత చెప్పినాడు. అదిన్నీ చెప్పతాను. తాము వినవలెను. తమకు మేలు అవుతుంది” అంటూ సుమంత్రుడు ఇంకా ఈవిధంగా చెప్పడము మొదలు పెట్టినాడు.

“ఇక్ష్వాకువంశములో శ్రీమంతుడూ సత్యసంధుడూ పరమధార్మికుడూ అయిన ఒక రాజు పుట్టుతాడు. ఆయనను అందరూ దశరథమహారాజు అని పిలుస్తారు. అదేకాలములో అంగదేశములో రోమపాదుడు అనే మహారాజు పుట్టుతాడు. వారికి ఇద్దరికీ చాలా స్నేహము అవుతుంది. దశరథమహారాజుకు ఎంతకాలానికీ పిల్లలు పుట్టరు. ఆయన రోమపాదమహారాజు దగ్గరకుపోయి “రాజా, సంతానముకోసమున్నూ వంశాభివృద్ధికోసమున్నూ నేను ఒక మహాయజ్ఞము చేయ తలచినాను. ఆయజ్ఞము నా చేత చేయించే సామర్థ్యము నీ అల్లుడు ఋశ్యశృంగుడికి ఒక్కడికే ఉంది. నీవు చెప్పేటట్లయితే నీ అల్లుడు వచ్చి వాచేత ఆయజ్ఞముచేయిస్తాడు. నాకు పిల్లలు పుట్టుతారు. కాబట్టి నీవు చెప్పి నీ అల్లుణ్ణి నీ కూతురిని నాతో పంపించవలెను.” అని అడుగుతాడు.

ఆ రోమపాదమహారాజు మహాబుద్ధిమంతుడు. మనసా ఆలోచిస్తాడు. ఎంతోమంది బిడ్డలను కన్న తన కూసురినీ అల్లుణ్ణి ఋశ్యశృంగుణ్ణి దశరథమహారాజు వెంట పంపిస్తాడు. అంతటితో దశరథమహారాజుకు సంతానములేదే అనే మనస్తాపము వదిలిపోతుంది. మహాసంతోషముతో యజ్ఞము తలపెట్టుతాడు. ఆయజ్ఞము నిర్విఘ్నముగా కొనసాగించిన ఋశ్యశృంగుడికి దశరథమహారాజు నమస్కారముచేస్తాడు. ఆయనను పూజిస్తాడు. అప్పుడు ఆ బ్రాహ్మణ్యోత్తముడు దశరథమహారాజుచేత పుత్రుల కోసము మరి ఒక కామ్యయజ్ఞము చేయిస్తాడు. దశరథమహారాజుకు నలుగురు పుత్రులు పుట తారు. నారు అమిత పరాక్రమవంతులూ వంశేప్రతిష్ఠానకరులూ సకలలోకప్రసిద్ధులూ అవుతారు. అని వూర్వము కృతయుగములో మహాత్ముడు సనత్కుమారుడు చెప్పతూ ఉండగా నేను విన్నాను. రాజా మీరు పుత్రార్థులు. కాబట్టి మీరు ఇప్పుడు చతురంగబలాలతో బయలుదేరి రోమపాదపురముపోయి ఋశ్యశృంగుణ్ణి సత్కరించి ఆయనను ఇక్కడికి తీసుకొనివచ్చి యజ్ఞము ఆరంభించడముమంచిది." అని సుమంత్రుడు చెప్పినాడు.

దశరథమహారాజు ఈ విషయము వసిష్ఠమహర్షితో సంప్రదించినాడు. "ఋశ్యశృంగుణ్ణి తీసుకొనిరావలసిందేను" అని వసిష్ఠమహర్షిన్నీ ప్రోత్సాహము చేసినాడు.

అంతట దశరథమహారాజు మంత్రుల త్రములతోనూ పరివారముతోనూ రోమపాదపురానికి ప్రయాణము అయినాడు. అడవులనూ మహాసదులనూ ఒక్కటొక్కటే మెల్లమెల్లగా దాటుకొంటూ అంగదేశము చేరినాడు.

స్నేహితుడు తన ఇంటికి వచ్చినందుకు రోమపాదుడు చాలా సంతోషపడ్డాడు. యథావిధిగా సమ్యాపించినాడు. హోమకుండఘులో జ్వలించే అగ్నిహోత్రుడిమాదిరిగా ఆ అంతఃపురములో దివ్యకాంతులతో తేజరిల్లుతూ ఉన్న ఋశ్యశృంగుణ్ణి దశరథ మహారాజుకు పరిచయము చేసినాడు. తనకూ దశరథ మహారాజుకూ ఉన్న సఖ్యాన్ని గురించి సంబంధాన్ని గురించి రోమపాదుడు ఋశ్యశృంగుడికి తెలియచెప్పినాడు. ఆ బుద్ధికాలి ఋశ్యశృంగుడు దశరథమహారాజును స్వయముగా గౌరవించి సత్కరించినాడు.

దశరథమహారాజు రోమపాదుడి సపర్యలను అనుభవినూ అక్కడ ఏడు ఎనిమిది దినాలు గడిపినాడు. అంతట రోమపాదుడితో "రాజా, నేను సంతానము కోసము ఒక మహాక్రతువు తలపెట్టినాను. అది నాచేత చేయించగలవాడు నీ అల్లుడు ఋశ్యశృంగుడు ఒక్కడేను. కాబట్టి నీ అల్లుణ్ణి నీ కూతురినీ నా వెంట పంపించవలెను" అన్నాడు దశరథ మహారాజు. అంతట రోమపాదుడు

ఆ విషయము ఋశ్యశృంగుడితో ప్రస్తావించినాడు. అందుకు ఆయన “సరేను” అన్నాడు.

రోమపాదుడున్నూ దశరథమహారాజున్నూ ఆనందపరవశులు అయి ఆనోన్యస్యమూ రొమ్ములు ఆంట గట్టిగా కొగలించుకొన్నారు. అంతట రోమ పాదుడికి వీడ్కోలు చెప్పి శాంతా ఋశ్యశృంగులను వెంటపెట్టుకొని దశరథమహారాజు అయోధ్యానగరానికి ప్రయాణము అయినాడు. ఆయన ముందుగా దూతలను అయోధ్యానగరానికి పంపించినాడు. వారు తమ వీరిక ఋశ్యశృంగుణ్ణి వెంటపెట్టుకొని వస్తూఉన్నట్టు అయోధ్యానగరవాసులకు తెలియచెప్పినారు. నగరములో ఎక్కడనూ దుమ్ము లేగకుండా అన్నివీధులలోనూ నీళ్లు చల్లినారు. ఘుమఘుమలాడే ధూపాలు జేసినారు. జండాలు ఎత్తినారు. పట్టణము అంతా శోభాయమానముగా ఆలంకరించినారు.

శింఖదుండుభుల మోతలతో దశరథమహారాజు అయోధ్యానగరము ప్రవేశించినాడు. పౌరులు ఆందరూ తమ మహారాజును సత్కరించి వెంటపెట్టుకొని వస్తూ ఉన్న ఋశ్యశృంగుణ్ణి శాంతాదేవినీ సందర్శించినారు. సంతోషపడ్డారు.

దశరథమహారాజు ఆ దంపతులను తన అంతఃపురములోకి తీసుకొనిపోయి శాస్త్రప్రదితిన సమ్మానించినాడు. అంతఃపుర స్త్రీలు అందరూ ఆ పెద్దపెద్ద కన్నుల శాంతాదేవినీ మాచి ఆనందిభిరితలు అయినారు. ఆమెనూ ఆమెపెనిమిటినీ వారు ఎంతో ఆదరించినారు. గౌరవించినారు. పూజించినారు.

ఆందరికన్నా ఎక్కువగా ఆ దంపతులను దశరథమహారాజు సత్కరించినాడు. వారు వచ్చినందువల్ల తాను కృతికృత్యుడనై యని భ్రావించుకొన్నాడు.

అంతఃపురమువారి సపర్యలను అనుభవిస్తూ శాంతా ఋశ్యశృంగులు కాలము గడిపసాగినారు.

౧౨

మనోహరము అయిన వసంతకాలము వచ్చింది. యజ్ఞకర్మము ఇకను ఆరంభించవలెను అని దశరథమహారాజుకు బుద్ధిపుట్టింది.

ఋశ్యశృంగుడికి నమస్కారముచేసి “మహాత్మా, రఘువంశము పుత్రప్రాత్ర పారంపర్యము వర్తిల్లేటందుకు నాచేత యజ్ఞకర్మము ఆరంభము చేయించవలెను. తాను ఋత్విజులుగా ఉండి సాంగ్రహణేష్టిని ఉపక్రమించవలెను” అని ప్రార్థించినాడు.

ఋశ్యశృంగుడు “అట్లాగేను. మీరు యజ్ఞోపకరణాలను అన్నిటిని నమూనూర్చుకొని ఉన్నట్లయితే గుర్రాన్ని వదలవచ్చును.” అన్నాడు.

అంతట దశరథమహారాజు “పురోహితుడు వసిష్ఠమహర్షిని వేదపారంగతులు అయిన వామదేవుణ్ణి సుయజ్ఞాణ్ణి జాబాలిని కాశ్యపుణ్ణి ఇంకా ఇతర బ్రాహ్మణోత్తములను అందరినీ ఆహ్వానించి తీసుకొనిరావలసింది.” అని సుమంతుడితో చెప్పినాడు.

సుమంతుడు అప్పటికి అప్పుడు పోయి ఆయా బ్రాహ్మణులను అందరినీ తీసుకొని వచ్చినాడు.

దశరథమహారాజు వారిని అందరినీ సత్కరించి “ఓ బ్రాహ్మణ శ్రేష్ఠులారా, సంతానము కోసము అశ్వమేధయాగము చేయవలెను అనే బుద్ధి పుట్టింది అని మీకు నేను ఇదివరకే విన్నవించుకొన్నాను. మీరు అందరూ అందుకు నన్ను మెచ్చుకొన్నారు ఇప్పుడు ఇక్కడికి ఋశ్యశృంగదంపతులున్నూ వచ్చి ఉన్నారు. మీ అందరి ప్రభువమువల్ల నా కోరికలు అన్నీ ఈ డేరుతవి అనుకొంటున్నాను. ఇప్పుడు మీరు అందరూ యజ్ఞకార్యనిర్వహణానికి పూనుకోవలెను.” అని చెప్పినాడు.

“బాగుంది—బాగుంది. సంతోషము” అని వసిష్ఠమహర్షి తక్కిన బ్రాహ్మణోత్తములూ అన్నారు. వారు అందరూ ఋశ్యశృంగుడితో ఆలోచించి దశరథమహారాజుతో “ఓరాజా, సంతానముకోసము తమకు ఇటువంటి ధార్మికము అయిన బుద్ధి పుట్టింది. తమకు తప్పకుండా నలుగురు పుత్రులు పుట్టుతారు” అన్నారు. వారి మాటలకు దశరథమహారాజు ఉప్పొంగిపోయినాడు.

“ఓ మంత్రి సత్తములారా, ఈ గురూద్వయాలూ ఈ బ్రాహ్మణోత్తములూ చెప్పే యజ్ఞసంభారాలను అన్నిటిని సమకూర్చవలెను. ఋత్విజులతోనూ సమర్థులు అయిన వైనికులతోనూ గుర్రాన్ని వదలవలెను.” అన్నాడు దశరథమహారాజు.

రాజుజ్ఞను ఆనుసరించి ఆ మంత్రిపుంగవులు ఆయాపనులు నెరవేర్చటము మొదలు పెట్టినారు. బ్రాహ్మణులు అందరూ వారివారి పనులను చక్క బెట్ట పోగినారు.

చైత్రపౌర్ణమినాడు సాంగ్రహణీకర్మను ఆరంభించినారు. మరునాడు బ్రహ్మాదనమూ ఉత్తమాశ్వబంధప్రోక్షణ విమోచనమూ చేయించినారు.

ప్రతిరోజూ సావిత్రాది కర్మలు చేయ నారంభించినారు.

౦౩

ఒక సంవత్సరము అయిపోయింది. మళ్ళీ వసంతకాలమువచ్చింది. దశరథమహారాజు యజ్ఞవాటానికి బయలుదేరినాడు.

యజ్ఞవాచిర్మౌనానికి పూర్వము దశరథమహారాజు వసిష్ఠమహర్షికి నమస్కారము చేసి “ఓ మహర్షీ, తాము పూజ్యులు. నా కులగురువులు. అంతే కొడు. తాము నాకు పరిమాప్తులు. ఈయజ్ఞము యథాశాస్త్రము గానూ నిర్వహ్యము గానూ కొనసాగించేటందుకు తాము ప్రణ్యేకముగా పూనుకొనవలెను. ఈ కార్యనిర్వహణభారము అంతా తామే వహించవలెను.” అని ప్రార్థించినాడు.

“రాజా, నీవు కోరినట్లు సర్వయూ నిర్వహిస్తాను.” అని వసిష్ఠమహర్షి దశరథమహారాజుతో చెప్పి యజ్ఞకార్యనిర్వాహకులు అయిన బ్రాహ్మణ వృద్ధులనూ వృద్ధులూ పరిమథార్మికులూ అయిన యజ్ఞద్రవ్యసమీకరణాధికారులనూ ఆయాకర్మికారులనూ ఇటుకలు మొదలు అయినవి చేసే శిల్పకారులనూ యూప స్తంభాది యజ్ఞసాధనాలు చేసే వృక్షంసులనూ బావులూ నూతులూ మొదలు అయినవి తీసే తవ్వకము పనివాండ్లనూ శాస్త్రునికులూ బహుశ్రుతులూ అయిన రాజపురుషులనూ చిత్రకారులనూ వృత్తియచేసే వారినీ నాటకాలు ఆడేవారినీ లెక్కలు వ్రాసేవారినీ సమావేశపరచి “ఓ కర్మికులారా, దశరథ మహారాజు ఆజ్ఞాపించినాడు. యజ్ఞములో మీరు అందరూ మీ మీ పనులను చక్కగా చేర వేర్చవలెను. ముస్కండు గా లక్షలకొద్దీ ఇటుకలను తీసుకొనివచ్చి ఆయా దేశాధీశులు యజ్ఞసమయములో నివసించడానికి మేడలవంటి అనువు అయిన సౌధాలను నిర్మించవలెను. వాతివర్షాదులకు చెక్క చెదరకుండా ఉండే బ్రాహ్మణవికుడులను వందలకొద్దీ వేయవలెను. ఆయావికుడులలో వివిధ భిక్ష్యులను పానాదివసతులను అమర్చవలెను. వాగరులు నివసించడానికి వికాలము అయిన వికుడులను వేసి వాటిలో వివిధ భిక్ష్యులనూ ఇంకా ఆవసరము అయిన అన్నిరకాల తినుబండారాలనూ ఉంచవలెను. అదేవిధముగా జానపదులకున్నూ వివాసాలను ఏర్పాటు చేయవలెను. అందరికీ అత్యంత ఆదరముతో అతిరుచ్యము అయిన అన్నము పెట్టవలెను. అత్యంత శ్రేష్ఠము అయిన దియ్యమే ఉపయోగించవలెను. ఎవరినీ అనాదరముతో చూడకూడదు. అన్ని కులాలవారినీ చక్కగా సత్కరించవలెను. వారివారి యోగ్యతలను పట్టి అందరినీ గౌరవించవలెను. కోపమువచ్చికానీ కామాసక్తివల్లకానీ స్వలాభము కోసముకానీ ఎవరినీ మల్గున చేయకూడదు.”

“ఈ యజ్ఞకార్యనిర్వాహకులు అయిన మీకు అందరికీ మృష్టాన్న భోజనము ఏర్పాటు చేయడము అయింది. ఇంకా మీకు ధనమున్నూ ఇవ్వడము అవుతుంది. మీమీ యోగ్యతలనుపట్టి మీకు రాజసమ్మనమున్నూ జరుగుతుంది.

కొబ్బి మీరు యావన్ముందీ ఏ ఒక్క చిన్న పనినీ వదిలి పెట్టకండా సమస్తమా (వేమార్చి) హృదయాలతో చేయవలెను." అని ఉపదేశించినాడు.

ఆయా కర్మకారులు అందరూ వారివారి పనులను శ్రద్ధాసక్తులతో చేయడము మొదలు పెట్టినారు.

అంతట వసిష్ఠమహర్షి సుమంత్రుణ్ణి పిలిచి "మంత్రాపత్తమా, నీవు సమస్త జేశాధీశులనూ ఆయా శకాల బ్రాహ్మణులనూ క్షత్రియులనూ వైశ్యులనూ శూద్రులనూ ఇంకొ ఇతరులను అందరినీ ఈ యజ్ఞానికి ఆహ్వానించవలెను. అశేషజనమూ ఈ యజ్ఞము మాడడానికి వచ్చేట్లు నీవు ప్రోత్సహించవలెను.

"ఓ సుమంత్రుడా, మిథిలాధిపతి జనకమహారాజు మహాశూరుడు. సత్య సంధుడు. సర్వశాస్త్రవిదుడు. వేదాధ్యయన పరాయణుడు. ఆయన మన మహారాజుకు చిరకాలమిత్రుడు. ఆయనను నీవు స్వయముగా ఆహ్వానించవలెను. అదేవిధముగా కాశీరాజును నీవు స్వయముగా పిలువవలెను. ఆయన మంచి మాటకారి. మన మహారాజుకు ముఖ్యస్నేహితుడు. కేకయమహారాజు మన మహారాజుకు పిల్లను ఇచ్చిన మామగారు. పరమధార్మికుడు. వృద్ధు. ఆయననూ ఆయన కుమారుణ్ణి నీవు స్వయముగా ఆహ్వానించవలెను. మన మహారాజుకు అంగజేశాధీశుడు రోమపాదుడు మరి ఒక ముఖ్యమిత్రుడు. పయిగా ఆయన ఋశ్యశృంగుడి మామగారు. నీవు ఆయనను చక్కగా సత్కరించి ఆహ్వానించి నెంటు పెట్టుకొని రావలెను."

"ఈ చెప్పినవారి నే కాకుండా తూర్పుతీరపు రాజులనూ సింధుసౌఖీరసౌరాష్ట్రాధిపతులనూ దాక్షిణాత్య ప్రభువులనూ ఇంకొ మిగతా రాజులనూ వారివారి పరివారబంధుమిత్ర పుత్రకశత్రయులనుగా ఆహ్వానించి వారు అందరూ ఈ యజ్ఞానికి వచ్చేట్లు నీవు చేయవలెను" అని చెప్పినాడు.

అంతట సుమంత్రుడు వసిష్ఠమహర్షి అనుజ్ఞతో ఆయా రాజులను అందరినీ ఆహ్వానించడానికి సుసుణ సంపన్నులను పంపించి స్వయముగా ఆహ్వానించవలసినవారికోసము తాను ప్రయాణము అయి పోయినాడు.

అచిరకాలములో ఆయా కర్మకారులు వారివారి పనులను చక్కగా సారవేర్చినారు. వారు అందరూ వసిష్ఠమహర్షిద్వారకు పోయి "ఓమహర్షీ, తాము చెప్పినపనులను అన్నిటినీ ఏ ఒక్క చిన్నలోపమూ లేకుండా పూర్తిచేసినాము. తాము వచ్చి పరిశీలించవలెను" అని విన్నవించినారు.

ఆయా కర్మకారులు నిర్మించిన యజ్ఞవాటికను వసిష్ఠ మహర్షి పరిశీలించినాడు. వారి కాళిలాన్ని మెచ్చుకొన్నాడు. రాజపురుషులనుమాచి "మీరు

ఇక్కడికివచ్చేవారిని అందరినీ చక్కగా సత్కరించవలెను. ఎవరు విడి అడిగినా అత్యంతాదరముతోనూ శ్రద్ధతోనూ అందచేయవలెను. అనాదరముతోనూ ఆశ్రద్ధతోనూ చేసే దానము దాతకు అపకారముచేస్తుంది. కాబట్టి మీరు మీమీ పనులను శ్రద్ధాసక్తులతో చక్క పెట్టవలెను" అని చెప్పినాడు.

కొన్ని అహోరాత్రములు గడచిపోయినవి. ఆగూ దేశాధీశులు అందరూ దశరథ మహారాజుకు రత్నాలు మొదలు అయిన కానుకలు తీసుకొని అయోధ్యానగరానికి వచ్చినారు.

వసిష్ఠమహర్షి దశరథమహారాజునుచూచి పరమానందముతో "రాజ్య వివిధదేశాధీశులూ యజ్ఞముచూపవచ్చినారు. ఆయా రాజుల ఆర్థతలనుపట్టి వారివారిని అందరినీ నేను సత్కరించివాను. యజ్ఞనిర్వాహకులు అయిన రాజు పురుషులు మహోత్సాహముతో వారివారి పనులను నిర్వహించినారు. యజ్ఞశాల మహోత్సేగముతో నిర్మాణము అయిపోయింది. అది దర్శనీయముగానూ సర్వసమృద్ధిముగానూ ఉంది. నీవు ఇక యజ్ఞశాలకు బయలుదేరవలెను" అన్నాడు.

ఋశ్యశృంగుడూ వసిష్ఠమహర్షి నిర్ణయించిన శుభదినాన శుభసత్కృతాన దశరథ మహారాజు యజ్ఞశాల ప్రవేశించినాడు.

వసిష్ఠమహర్షి మొదలుఅయిన బ్రాహ్మణులు ఋశ్యశృంగుడి అస్వర్యాన యధాశాస్త్రముగా యథాక్రమముగా యజ్ఞకర్మను ఆరంభించినారు.

౧౪

ఒక సంవత్సరము అయిపోతూ ఉండగా దేశము మీద విడిచిపెట్టిన గుర్రము తిరిగి వచ్చింది.

వేదవిదులుఅయిన బ్రాహ్మణులు ఋశ్యశృంగుణ్ణి పెద్దగాచేసి సగయానదీ ఉత్తరతీరాన దశరథమహారాజు యజ్ఞనాటికలో అశ్వమేధానికి సంబంధించిన ఆయా కర్మలు ఆన్ని టినీ చేయించి నారంభించినారు. వేదాలలో చెప్పినట్లుగానూ శాస్త్రోయముగానూ కల్పనూత్ర విహితముగానూ మిహంసాన్యాయాన్ని వ్యతిక్రమించకుండానూ సమస్తకర్మలూ చేయసాగినారు. ప్రసర్జయూ ఉపసదయూ మొదలుఅయిన కర్మలు అన్నీ ఏ లోపమూ లేకుండా చేసివేసినారు. అంతట బ్రాహ్మణోత్తములు అందరూ సంకోచముతో ఆయాకర్మాధిదేవతలను ఆరాధించి ప్రాతస్పవనమూ మొదలుఅయిన కర్మలను అన్ని టినీ యధావిధిగా పూర్తిచేసినారు. ఇంద్రదేవతాకము అయిన హవిర్భాగాన్నీ యధాశాస్త్రముగా ఇచ్చివేసినారు. పూజ్యముఅయిన సోమలతను స్తోత్రము చేసినారు. యధాక్రమ

ముగా మాధ్యందినసవనము జరిగిపోయింది. అజేవిధముగా శాస్త్రీయముగా తృతీయసవనమున్నూ సాగిపోయింది. హోమము చేయడములో చెయ్యిచారి తప్పిపోయింది కానీ చేయవలసింది లోపించిపోయింది కానీ ఏదీలేదు. సమస్తమూ సమంత్రకముగా సమాప్తము అయింది. అంతా సంతోషముగా సుఖముగా జరిగి పోయింది.

అపండితుడు అయిన బ్రాహ్మణుడు ఒక్కడున్నూ ఆ యజ్ఞశాలలో ఎక్కడనూ కనిపించలేదు. అందరూ వేదాధ్యయనము చేసినవారే. శిష్యా వ్యాకరణచ్చందోనిరుక్తజ్యోతిషకల్పాలు అనే వేదాంగాలను ఆరింటినీ అందరూ కరితలామలకము చేసుకొన్నవారే. అందరూ బ్రహ్మచర్యాది వ్రతా నుష్ఠానపరులే. అందరూ నాదకుళులరే. వారు అందరూ ఆయా కర్మకలాపాల మధ్య చిరామ సమయాలలో పరస్పర విజిగీషతో అనేక విషయాలను గురించి హేతువాదాలు చేస్తూ ఉండేవారు.

ఇటువంటి బ్రాహ్మణులేకాకుండా కనీసము ఒక వందమంది పరివారము అయినా లేని రాజున్నూ ఆయజ్ఞశాలలో కనిపించలేదు.

ఆయజ్ఞము జరిగిన అన్నిరోజులలోనూ ఆకలిగొన్నవాడుకానీ దప్పిక గొన్నవాడుకానీ ఒక్కడున్నూ కనిపించలేదు. ఆయజ్ఞనాటికలో ప్రతిరోజూ బ్రాహ్మణులూ క్షత్రియులూ వైశ్యులూ శూద్రులూ తాపసులూ శ్రమణులూ (దిగంబర సన్యాసులూ) భోజనము చేసినారు. అన్ని కులాల స్త్రీలకుంట్లెల్లకూ వృద్ధులకూ ప్రత్యేకముగా భోజనము పెట్టినారు. అజేవిధముగా జబ్బు పడి పోయినవారికి పథ్యపానాదులు ఏర్పాటుచేసినారు.

పాకశాస్త్రనిపుణులు శాస్త్రీయముగా వంటచేసేవారు. ప్రతిరోజూ ఎప్పటికీ అప్పుడు అక్కడ కొండల అంతలేని అన్నపురాసులూ భక్ష్యపు రాసులూ సిద్ధము అవుతూఉండేవి. చక్కగా అలంకారము చేసుకొన్నవారు అన్నము మొదలుఅయిన పదార్థాలను విడ్డన చేసేవారు. ఆవడ్డన చేసేవారికి మణి కుండలాలు ధరించిన లేజోవంతులు ఆయాపక్వపదార్థాలను అందించేవారు. దేశదేశాలనుంచీ వచ్చిన స్త్రీలూ పురుషులూ అందరూ ఆపాక పురుచి అపూర్వముగా ఉంది అని మెచ్చుకున్నారు. ఆ అన్నదానానికి అందరూ అబ్బురపడి పోయినారు.

ఆవిధముగా అంతమందికి అంతచక్కగా అన్నదానము చేస్తూఉన్నప్పటి కిన్నీ ఎక్కడ ఎవరికి ఏలోపము జరుగుతుందోనవి దశరథమహారాజు ఎప్పుడూ ఏమరుపాటులేకుండా వారివారిని హెచ్చరిస్తూ ఉండేవాడు. "అందరికీ

అన్నము పెట్టకలసింది. వారివారి యోగ్యతలనుపట్టి అందరికీ నూత్నవస్త్రాలు ఇవ్వకలసింది” అనేకేకలు ఆయజ్ఞశాలలో ఎప్పుడూ వినిపిస్తూఉండేవి. అందరినీ ఆదించి అన్నము పెట్టి నూత్నవస్త్రాలు కట్టబెట్టినారు. దేశదేశాలస్త్రీలూ పుగు ఘటా తినివీతీర ఆయజ్ఞశాలలో భోజనముచేసినారు. అందరూ దశరథునితో రాజును చూచి “ఓరాజా, పాకము మహారాజ్యము గాఉంది. ఎంతో ఆదరముతో అన్నము పెట్టినారు. మేము తృప్తిగా భోజనముచేసినాము. రాజా, నీకు శుభము ఆవుతుంది.” అని ప్రశంసించినారు.

యజ్ఞశోచిదులు పని తెలిసిన వ్రతంకులచేత శాస్త్రములో చెప్పినట్లుగా ఎనిమిది అంచులు తేలేటటు యూపస్తంభాలను చక్కగా నున్నగా నెక్కించినారు. వాటిలో ఆరింటిని మారేడుమానుతోనూ ఇంకొక ఆరింటిని చంద్రమానుతోనూ మరిఒక ఆరింటిని మోదుగుమానుతోనూ ఒకదానిని విరిగి చేనకర్రతోనూ మిగతా రెండునీ దేవదారుమానుతోనూ పిడిచెలితి ఇరవై ఒక్కమూరలు ఉండేట్లుగా చేయించినారు. బారెడుబారెడు దూరాన వాటిని పాతి పెట్టించినారు. శోభాయమానముగా కనిపించడానికి బంగారుసాములతో వాటిని ఆలంకరించినారు. గుడ్డలుకట్టి మంచిగంధము పూసినారు. ఆకాశములో సప్తరుల మాదిరిగా ఆ యజ్ఞశాలలో ఆ యూపస్తంభాలు మెరిసిపోయినవి.

శాస్త్రములో చెప్పిన కొలతల ప్రకాశము బ్రాహ్మణులు ఇటుక రాళ్ళను తీయించినారు. నూలుతాడు పట్టి కట్టుబడిపనిచేసే బ్రాహ్మణులు ఆ ఇటుకరాళ్ళతో అగ్నివేదవి గరుడపక్షి రూపాన నిర్మించినారు. ఆనూ దేవతలను ఉద్దేశించి శాస్త్రములో చెప్పినట్లుగా పసువులనూ పాములనూ పక్షులనూ ఇంకా ఆయాజలచరాలనూ మొత్తము మున్నూరు జంతువులనూ దశరథ మహారాజు ఉత్తమాశ్వాన్నీ ఆ యూపస్తంభాలకు కట్టిపేసినారు.

అప్పుడు దశరథమహారాజు పట్టపురాణి కాసల్యాదేవి సుమిత్రా కైకేయాలూ వచ్చి ఆ గుర్రానికి ప్రదక్షిణము చేసినారు. వారు ముగ్గుగున్నూ మూడు బంగారుకత్తులతో ఆ గుర్రానికి వాట్లు పెట్టినారు. అది పడిపోయింది. ఆ పడిపోయిన గుర్రముదగ్గర కాసల్యాదేవి మనోదార్ద్యముతో ధర్మనిధికోసము ఆ రాత్రి అంతా గడిపింది.

అంతట దశరథమహారాజు హోతకు పట్టమహిషినీ అధ్వర్యువుకు పరివృత్తినీ ఉద్ధాతకు వావతినూ బ్రహ్మకు పాలాకలినీ దక్షిణగా ఇచ్చినాడు. ఆ వల్లరు ఋత్యుజాలన్నూ ఆపలగురు స్త్రీలకు ఏర్పాటుచేసిన ఓలినీ ప్రతినిధి దానముగా పుచ్చుకొని వారిని నల్లరినీ తిరిగీ దశరథమహారాజుకు ఇచ్చి పేసినారు.

అగ్నిద్యువు ప్రయోగచతురుడు. ఆయన ఏకాగ్రచిత్తముతో ఆగురము మెదడుతీసి శాస్త్రీయముగా పక్షము చేసినాడు. ఆపవను హోమము చేసే సమయములో వచ్చినభూపాన్ని పాపపరిహారార్థము దశరథమహారాజు ఆఘ్రాణించినాడు. మంత్రవేత్తలఅయిన పదహారుగురు ఋత్విజులన్నూ అప్పుడు ఆగురము ఆవయవాలను అన్నిటిని యథాశాస్త్రముగా హోమము చేసినారు.

అన్ని యజ్ఞాలలోనూ హవిస్సును జాన్వికశ్టైలలో పాకము చేస్తారు. అశ్వమేధములో అట్లాకాదు. ప్రబ్బలితీగెలలో హోమము చేస్తారు. అదేవిధముగా దశరథమహారాజు చేస్తున్న అశ్వమేధములో చేసినారు. కల్పనూత్రాలలోనూ బ్రాహ్మణాలలోనూ అశ్వమేధము మాడుదినాల యజ్ఞము అని చెప్పి ఉంది. మొదటిదినము చతుష్టోమము అనీ రెండవదినము ఉక్త్యము అనీ మూడవదినము అతిరాత్రముఅనీ అంటారు. ఆమాడుగోజులలో చేయవలసిన క్రతువులేకాకుండా శాస్త్రాంతరాలలో చెప్పిన క్రతువులనుకూడా తలపెట్టి ఒక జ్యోతిష్టోమము ఒక ఆయుర్యగమూ రెండు అతిరాత్రములూ ఒక అభిజిద్యాగమూ ఒక విశ్వజిద్యాగము ఒక ఆప్తోర్యములూ చేసినారు.

అశ్వమేధకర్మలు అన్నీ అయిపోయినవి. అంతట దశరథమహారాజు క్రతుఫలము తనకు పూర్తిగా లభించేటందుకు పూర్వము అశ్వమేధము చేసిన బ్రహ్మదేవుడు మాదిరిగా భూదానము చేయ సంకల్పించుకున్నాడు. తన రాజ్యములో తూర్పుభాగాన్ని అంతా హోతకున్నూ పశ్చిమటిభాగాన్ని అంతా అగ్నిద్యువుకున్నూ దక్షిణభాగాన్ని అంతా బ్రహ్మకున్నూ ఉత్తరభాగాన్నీ అంతా ఉద్గాతకున్నూ దానము ఇచ్చినాడు. యథావిధిగా యజ్ఞము సమాప్తము చేసినాడు. అంతట ఋత్విజులు అందరూ నిష్కళంకుడుగా ఉన్న దశరథమహారాజును చూచి “ఓరాజా, ఈ రాజ్యాన్ని అంతా మీరే పరిపాలించవలెను. ఈ సామర్థ్యము మీకు ఒక్కరికే ఉంది. మాకు రాజ్యపాలనాసామర్థ్యము విమాత్రములేదు. మేము ఎప్పుడూ వేదాధ్యయనము చేసుకొంటూ ఉంటాము. అందువల్ల మాకు మీ రాజ్యముతో ప్రయోజనము ఏమీలేదు. మీ రాజ్యానికి బంధులు ఏకొంచెము మూల్యము మాకు ఇచ్చినా మేము సంతోషిస్తాము. మణులుకానీ బంగారముకానీ లేకపోతే మీకు తోచేది ఏమిఅయినాకానీ మాకు, ఇవ్వవలసింది. మీ రాజ్యము మాకు అక్కరలేదు” అన్నారు.

దశరథమహారాజు అప్పుడు ఆ వేదపారంగతులకు పదిలక్షల ఆవులనూ నూరుకోట్ల బంగారాన్నీ దానికి నాలుగంతలు వెంజినీ దానము ఇచ్చినాడు. చారు ఆధనాన్ని అంతా ఋశ్యశృంగుడికీ వసిష్ఠమహర్షికీ ఒప్పుచెప్పి తమతమ

అర్హతలకు తగినట్లు పంచిపెట్టవలసింది అని కోరినారు. వారు ఉభయములున్నూ ఆ ధనాన్ని వారికి న్యాయముగా పంచిపెట్టినారు.

ఋత్విజులకే కాకుండా ఆ యజ్ఞానికివచ్చిన అతిథులూ అభ్యోగతులూ మొదలు అయినవారికి అందిరికిన్నీ దశరథమహారాజు జంబూనదిలో పుట్టిన బంగారాన్ని ఒకకోటి దానముచేసినాడు. అందిరికీ అన్నీ దానముచేసిన వేసిన తగువారే ఏమీ ముట్టని ఒక కేద బ్రాహ్మణుడు వచ్చి చెయ్యిచాచినాడు. అప్పుడు దశరథమహారాజు దగ్గర ఏమీలేకపోయింది. తన ముంతేలి మురుగులు తీసి దానముగా ఇచ్చివేసినాడు. ఆయన ద్వీజవత్సలుడు. బ్రాహ్మణులను అందిరినీ సంతృప్తిపరచినాడు. ఆనందిపరచుకు ఆయనాడు. ఆ బ్రాహ్మణుడో త్రములకు అందిరికీ సాష్టాంగ నమస్కారము చేసినాడు. వారుఅందిరూ అమిత శ్రద్ధాసక్తులతో ఆయనను వేదోక్తముగా ఆశీర్వదించినారు.

ఏ రాజున్నూ సులభముగా చేయలేని అశ్వమేధయాగాన్ని దశరథమహారాజు ఏ లోపము లేకుండా యథావిధిగా సమాప్తముచేసినాడు. సంతృప్తుడు అయినాడు. ఆయన అంతట ఋశ్యశృంగ మహర్షినిమాచి “ఓసువ్రతా, తాము నాచేతి పాపపరిహారము నిర్విఘ్నముగా అశ్వమేధము చేయించినారు. ఇకను వంశాభివృద్ధికోసము నాచేతిను ఏది అయినా ఒక కర్మను చేయించుకోరు తున్నాను. అటువంటి కర్మను చేయించడానికి తాము ఒక్కరే సమర్థులు.” అన్నాడు.

“ఓ రాజా, సంతానముకోసము ఇప్పుడేమీచేత మరిఒకకర్మచేయిస్తాను. మీకు నల్లరుపుత్రులు పుట్టుతారు. ఆ నల్లరున్నూ వంశోద్ధారకులు అవుతారు” అన్నాడు ఋశ్యశృంగుడు.

౧౫

ఋశ్యశృంగుడు మహామేధాసంపన్నుడు. పుత్రోత్పత్తికి ఏ యజ్ఞము చేయించినా అని తేజశశ్రము ఆలోచించినాడు. చప్పున స్ఫురించింది. దశరథమహారాజును మాచి “ఓ రాజా, మీకు పుత్రులు పుట్టడానికి అధర్వశిరస్సులో చెప్పిఉన్న మంత్రాలతో ఒక ఇష్టిని చేయబోతున్నాను” అన్నాడు.

పుత్రికా మేష్టి (గూగము) ఆరంభించి వేదమంత్రాలతో హోమము చేయడము మొదలుపెట్టినాడు.

అప్పుడు అక్కడికి వారివారి హవిర్యాగాలను తీసుకొని పోవడానికి దేవతలూ మహర్షులూ సిద్ధులూ వచ్చినారు. వారికన్నా ముందుగా అక్కడికి

బ్రహ్మదేవుడువచ్చి కూర్చున్నాడు. దేవతలు మొదలు అయినవారు అందరూ బ్రహ్మదేవుణ్ణిమాచి “ఓ లోకకర్తా, ఈ భూలోకములో రావణుడు అనే రాక్షసుడు తమ అనుగ్రహమువల్ల అమితపరాక్రమ వంతుడు అయిపోయినాడు. మమ్ములను మహాబాధలు పెట్టతూ ఉన్నాడు. వాణ్ణి మేము శాసించలేకుండా ఉన్నాము. ప్రేమాతిశయముతో తాము వాడికి ఇదివరలో ఎన్నోవరాలు ఇచ్చినారు. అందువల్ల వాడు వెళ్ళేబాధలు అన్నీ మేము భరించవలసివచ్చింది. వాణ్ణి మేము గౌరవించవలసివచ్చింది. ఆ దుర్మతి ముల్లోకాలనూ తలశీల్ల చేస్తూ ఉన్నాడు. లోకపాలకులను అందరినీ తిరస్కరిస్తూ ఉన్నాడు. దేవేంద్రుణ్ణి పరాధించి తలపెట్టినాడు. వాడు మదించిపోయినాడు. వాణ్ణి ఎదిరించడానికి మాకు శక్యముకాకుండా ఉంది. వాడు ఒళ్లు తెలియక ఋషులనూ గంధర్వులనూ యక్షులనూ బ్రాహ్మణులనూ ఆమహానిస్తూ ఉన్నాడు.

ఆ రావణాసురుడికి నూర్యుడు భయపడిపోయి ఎంపకాయుడములేడు. గాలి వీచడములేడు. వాణ్ణిమాచి సముద్రములో అలలు అగిపోతూ ఉన్నవి. వాడు మహా భయంకరుడు అయినాడు. వాణ్ణి సంహారముచేసే ఉపాయము ఏది అయినా మీరు మాకు చెప్పవలెను.” అని మొర పెట్టకొన్నారు.

బ్రహ్మదేవుడు వారి మొర ఆలకించి “ఓ దేవతలారా, ఆ దుర్మతుణ్ణి సంహారము చేసే ఉపాయము నాకు ఇప్పుడు తోచింది. దేవదానం రాక్షసుల చేతకానీ యక్ష గరుడ గంధర్వులచేతకానీ తనకు చావురాకూడదు అని వాడు నన్ను వరము అడిగినాడు. నేను ‘అల్ల’గను’ అన్నాను. మానవులచేత తనకు చావు మూడకూడదు అనే వరము వాడు నన్ను అడగలేదు. బహుశః వాడు మానవులను లెక్కచేసి ఉండడు. అందువల్ల మానవుడు ఎవడు అయినా వాణ్ణి చంపివేయవచ్చును. అంతకన్నా మరి ఒకవిధముగా వాడికి చావురాదు” అన్నాడు.

బ్రహ్మదేవుడు చెప్పిన ఈ రహస్యానికి దేవతలూ మహర్షులూ సంతోషించినారు.

ఆ సమయములో పీతాంబరాలతో ధగధగలాడుతూ శంఖమూ చక్రమూ గదా పట్టుకొని మహావిష్ణువు అక్కడికి వచ్చినాడు. బ్రహ్మదేవుడి సరసను కూర్చున్నాడు. దేవతలు మొదలుఅయినవారు అందరూ చేతులు జోడించి “ఓ మహావిష్ణూ, లోకహితముకోసము తాము ఒకపని చేయవలెను. రావణుడు అనే రాక్షసుడు లోకభీకరుడు అయిపోయినాడు. మేము ఎవరమూ వాణ్ణి ఎదిరించలేకుండాఉన్నాము. బ్రహ్మదేవుడు ఇచ్చిన వరాలవల్ల వాడు బొగ

శక్తి పోయినాశా. గర్వాంధుడు అయినాడు. మహాభయంకరుడున్నా అయినాడు. శశేంద్రుణ్ణి ద్వేషిస్తున్నాడు. తాపసోత్తములకు కంటకుడు అయినాశా. మునులనూ ఋషులనూ నానాభాధలూ పెట్టుతూఉన్నాడు. నందనోద్యాన వనములో గంధర్వులతో క్రీడించే ఆపృరసలను హింసిస్తూఉన్నాడు. ఎక్కడెక్కడ స్త్రీలను ఎత్తుకొనిపోతూఉన్నాడు. ముల్లోకాలవారిసీ ఏడిపిస్తూఉన్నాడు. అందిరికీ భయావహుడు అయిపోయినాడు. ఆ రావణాసురుణ్ణి వాడి సైన్యానూ వాడి బంధువులనూ తాము నాశనముచేసి ఓ స్వామి, మా బాధలను తీర్చవలెను. ఓ పగంఠపా, మేము అందరమూ మీ శరణుచొచ్చినాము. మీకన్నా మాకు వేరే దిక్కులేదు. మీరు మమ్ములను రక్షించవలెను.” అని ప్రార్థించినారు.

మహావిష్ణువుకు సమక్షమూ తెలిసినప్పటికిన్ని రావణవధోపాయము చెప్పమని మిథుగువాక్కులతో దేవతలను ప్రశ్నించినాడు. అంతట దేవతలు అందరూ “ఓ శక్తిసంహారకా, రావణసంహారము చేయడానికి తాము మానవజన్మము ఎత్తినలెను. ఆ రావణాసురుడు పూర్వము చాలాకాలము తీవ్రము అయిన తపస్సుచేసి బ్రహ్మదేవుణ్ణి మెప్పించినాడు. ఈ ప్రపంచములో నానావిధప్రాణులవలనూ తనకు చావు మూడకుండా ఉండేట్లు వరము అడిగివాడు. బ్రహ్మదేవుడు వాడికి ఆ వరము ఇచ్చినాడు. మానవులు అంటే వాడికి లెక్కలేకనో ఏమో మానవులనుంచి తనకు చావు రాకూడదు అనే వరము వాడు బ్రహ్మదేవుణ్ణి అడగనూలేదు. బ్రహ్మదేవుడు వాడికి అటువంటి వరము ఇవ్వనూలేను. కాబట్టి ఆ రావణాసురుణ్ణి సంహారము చేయడానికి మానవులకు తప్ప మరి ఒకరికి సాధ్యముకాదు” అన్నారు.

మహావిష్ణువు ఈ లోకములో ఎవరి ఇంట జన్మము ఎత్తడమూ అని ఆలోచించసాగినాడు. దేవతలు అందరూ ఆయన ఆలోచనను గమనించి “ఇప్పుడు ఇక్కడ యజ్ఞముచేస్తూఉన్న ఈ అయోధ్యాధిపతి దశరథమహారాజు ధర్మజ్ఞుడు. వదాన్యుడు. మహర్షి సమలేజోవంతుడు. ఈయనకు ముగ్గురు భార్యలు. వారు దక్షప్రజాపతి కూతుళ్లు హి-క్రీ-కీర్తి వంటివారు. తాము నాలుగు భాగాలుగా మారిపోయి ఆ ముగ్గురు ఇల్లాండ్ల కడుపులలోను పుట్టగోరుతున్నాము” అన్నారు.

మహావిష్ణువు దేవతల కోరికను అంగీకరించినాడు. దశరథ మహారాజును తండ్రిగా వరించినాడు.

“ఓ దేవతలారా, మీరు భయపడవద్దు. మీకు మేలుచేస్తాను. మీరు హాయిగా ఉండడానికి నేను మానవజన్మము ఎత్తి ఆ రావణా

సుగ్రుణి పుత్రమిత్రజ్ఞాతిబాంధవసహితముగా యుద్ధములో సహారము చేసి వేస్తాను. మానవుణ్ణిగా బహుకాలము ఈ భూమిని విలుతాను.” అంటూ మహా విష్ణువు అంతర్దానము అయినాడు.

అప్పుడు ఏకాదశరద్రులూ దేవతలూ అప్పరసలూ మహావిష్ణువును స్తోత్రము చేసినారు.

౧౬

దశరథ మహారాజు చేస్తూ ఉన్న పుత్రకామేష్టి పూర్తి అవుతూ ఉంది. అప్పుడు హోమ గుండెములో నుంచి కన్నులు మిరుమిట్లు గొలిపే కాంతులతో ఒక భూతము బయలుదేరింది. అది పురుషాకారముగా తోచింది. ప్రియభార్యను కౌగలించుకొన్నట్టుగా ధగధగ లాడుతూ ఉన్న బంగారు గుండెగను ఆ పురుషుడు తన రెండు చేతులూ కౌగలించి పట్టుకొని ఆ అగ్ని వేదిలో నుంచి బయటకి వచ్చినాడు. ఆ బంగారు గుండెగమీద వెండి పళ్ళెము మూత పెట్టి ఉంది.

ఆ పురుషుడు అమితపరాక్రమ వంతుడుగానూ మహాబలశాలిగానూ గోచరించినాడు. ముఖము ఎర్రగా ఉంది. ఎరుపూసలుపూ కలిసిన బట్టకట్టుకొని ఉన్నాడు. ఒంటినిండా వెంట్రుకలూ, పెద్దిపెద్ద మీసాలూ సింహము జూలు మాదిరిగా తలనిండా వెంట్రుకలూ నిగనిగలాడుతూ ఉన్నవి. దివ్యాభరణాలతో సర్వసుభిలక్షణసంపన్నము అయిన యాపముతో కొండ అంత ఎత్తున పొడ గట్టి మిట్టమధ్యాహ్నా మార్యుడి మాదిరిగానూ భగభగ మండే అగ్నిహోత్ర జ్వాల మాదిరిగానూ తేజరిల్లుతూ పొగరెక్కిన పెద్దపులి మాదిరిగా అడుగులు వేస్తూ దశరథ మహారాజు ఎట్ట ఎదట నిలుచుని దుందుభీస్వనముతో “నేను ప్రాజాపత్య పురుషుడను. నీ కోసము ఇక్కడికి వచ్చినాను.” అన్నాడు.

తత్క్షణమే దశరథ మహారాజులేచి ఆ పురుషుడికి నమస్కారము చేసి “స్వామీ, తమకు స్వాగతము. ఇప్పుడు నేను ఏమి చేయవలెనో తామే వెలపు ఈయవలెను” అన్నాడు.

“ఓ రాజా, నీయజ్ఞాలను దేవతలు మెచ్చుకొన్నారు. ఇదిగో ఈపాత్రలో పాయసము ఉంది. దీనిని దేవతలు పాకము చేసినారు. ఈ దివ్యపాయసము ప్రజాకరమూ ధన్యమూ ఆరోగ్యవర్ధనము. ఈ పాయస పాత్రను నీవుతీసుకొని ఇందులో ఉన్న పాయసాన్ని నీకులకాంతలకు ఇవ్వవలెను. వారికి పుత్రులు పుట్టుతారు” అన్నాడు, ప్రాజాపత్య పురుషుడు.

దశరథ మహారాజు తల ఒగ్గి ఆ పాయస పాత్రను ఆ దివ్య పురుషుడి దగ్గి రనుంచి అందుకొన్నాడు. వెన్నిధి దొరికిన శేదవాడికి మల్లే సంతోష వడ్డాడు. ఆ మహాద్రుత పురుషుడికి ప్రదక్షిణము చేసి సాష్టాంగ నమస్కారము చేసినాడు. అప్పుడు ఆ ప్రాజాపత్యపురుషుడు అంతర్ధానము అయిపోయినాడు.

ఆ దివ్య పాయసపాత్రను తీసుకొని దశరథమహారాజు అంతఃపురాంగ నలు ఉన్న ప్రదేశానికి పోయినాడు. ఆయన సంతోషకాంతులకు ఆ ప్రదేశము అంతా శరత్కాల పున్నమినాటి రాత్రి మాదిరిగా శోభించింది.

దశరథ మహారాజు కాసల్యా దేవిని చూచి “ఇదుగో దివ్యపాయసము. దేవతలు నన్ను మెచ్చుకొని దీనిని పంపించారు. ఈ పాయసము నీవు పుచ్చుకోవలెను” అంటూ ఆ పాత్రలో ఉన్న పాయసములో సగభాగము ఆమెకు ఇచ్చినాడు. మిగతా సగము పాయసములో సగభాగము సుమిత్రాదేవికి ఇచ్చినాడు. ఇంకా మిగిలి ఉన్న పాయసములో సగభాగము కైకేయీ దేవికి ఇచ్చినాడు. ఆ పాత్రలో ఇంకా మిగిలి ఉన్న ఎనిమిదో వంతు పాయసాన్ని అలోచించి సుమిత్రాదేవికి ఇచ్చినాడు.

ఘృగ్గురున్నా ఆదివ్యపాయసాన్ని సంతోషముగా ఆరగించినారు.

ఆకులకాంతలు ఘృగ్గురున్నా గర్భవతులు అయినారు. బాలనూర్ముడి వంటి కాంతులతోనూ అగ్ని హోత్రుడివంటి లేజస్సుతోనూ వారు ఘృగ్గురూ మెరసి పోయినారు.

అంతట దశరథ మహారాజు స్వస్థచిత్తుడు అయినాడు. దేవలోకములో దేవేంద్రుడి మాదిరిగా లేజరిల్లినాడు.

౧౭

మహావిష్ణువు అంతర్ధానము అయిపోగానే బ్రహ్మదేవుడు దేవతలను అందరినీ చూచి “ఓ దేవతలారా, మనకు అందరికీ మేలు చేయడానికి మహావిష్ణువు భూలోకములో పుట్టబోతున్నాడు. అందువల్ల ఆయనకు యుద్ధములో సాయ పడడానికి కాసురూపులూ బలవంతులూ అయినవారని మనము ఇప్పుడు సృష్టించవలెను. అప్పుడే స్త్రీలూ గంధర్వాంగవలూ వానరరూప పుత్రులను కనేట్టు చేయవలెను. ఆ పుట్టే వానరులు మాయావిదులూ మహాశూరులూ వాయువేగ సమానులూ నీలిమంతులూ బుద్ధిమంతులూ ఉపాయమంతులూ సుగుణసంపన్నులూ ఆజయ్యలూ అమృతపానము చేసిన వారి మాదిరిగా మృతిలేని వారూ

కావలెను. సింహాలవంట శరీరాలతోనూ విష్ణుమూర్తితో సరిసమానము అయిన పరాక్రమముతోనూ ఆ వానరులు అందరూ భూలోకములో సంచరించ వలెను.

“మీరు అందరూ అటువంటి వానరులను ఇప్పుడే సృష్టించవలెను. ఇంతకు ముందే నేను జాంబవంతుడు అనే ఎలుగుబంటిని సృష్టించినాను. నేను సంకల్పించి ఆవలించినాను. నా నోటిలో నుంచి వాడు తటాటన పుట్టుకొని వచ్చినాడు. వాడు మహా బలవంతుడు.” అన్నాడు.

బ్రహ్మదేవుడు చెప్పిన ఈ విషయాన్ని దేవతలు అందరూ శ్రద్ధతో ఆలకించివారు. దేవతలూ మహర్షులూ సిద్ధులూ విద్యాధరులూ ఉరగులూ చారణులూ ఈ భూలోకములో వానర రూపపుత్రులను పుట్టించడానికి పూనుకొన్నారు.

దేవేంద్రుడికి వాలి అనే వానరుడు పుట్టినాడు. వాడు మహాబలాధ్యుడు. మహేంద్ర పర్వతములో సరిసమానము అయిన వాడు.

ఈ జగత్తుసంతా తాపము ఎత్తించే నూర్యుడికి సుగ్రీవుడు పుట్టినాడు. బృహస్పతికి తారుడు అనే వానరుడు పుట్టినాడు. ఆ తారుడు మహాబుద్ధిమంతుడు. వాడి అంతటి ఉత్తముడు వానరులలో మరి ఒకడు లేడు. కుశేరుడికి గంధమాదనుడున్నూ విశ్వకర్మకు నలుడున్నూ అగ్నిహోత్రుడికి నీలుడున్నూ అశ్వినీ దేవతలకు మైందద్వివిదులున్నూ వరుణుడికి సుశేషణుడున్నూ పర్ణస్యుడికి శరభుడున్నూ వానర రూపపుత్రులుగా పుట్టినారు.

వాయు దేవుడికి హనుమంతుడు అనే వానరుడు పుట్టినాడు. వాడు అతికౌంతిమంతుడు. అమిత వీర్యవంతుడు. వాడి దేహము వజ్రము మాదిరిగా అభేద్యము. వాడు గురుత్మంతుడి అంతటి వేగ వంతుడు. బలవంతుడు.

వీరేశకాకుండా ఇంకా అనేక వేలమంది వానరులు అప్పటికి అప్పుడు ఈ భూలోకములో పుట్టుకొని వచ్చినారు. దేవతలూ ఋషులూ మొదలు అయిన వారు అందరూ ఎలుగుబంట్ల రూపాలతో కొందరూ కొండముచ్చు రూపాలతో కొందరూ ఆవుతోకలు అంతేతోకలతో కొందరూ అవతరించినారు.

వారు అందరూ ఆ ప్రమేయబలులు, వీరులు, విక్రకాంతులు, మేరుమందర పర్వతసమానులు, దృఢశరీరులు, కామరూపులు, వివిదేవతలకు పుట్టినారో వారి వారి రూపముతో వారివారి చిహ్నాలతో వారివారి పరాక్రమముతో రావణ వధాసక్తులు అయి తిరుగసాగినారు.

ఆ వానరులు అందరూ ఆప్సరసలకూ గంధర్వాంగనలకూ నాగకన్యలకూ విద్యాధరస్త్రీలకూ జన్మించినారు. వారు అందరూ మహాకాయులు, కామరూ

పులు. సర్వాస్త్రశేస్త్రకోవిదులు. దర్బానికి వారు అందరూ సింహాలవంటి వారు. బలానికి వారు అందరూ పెద్దపులులవంటివారు. పెద్దపెద్ద రాళ్లరువ్వడము లోనూ చెట్లకొమ్మలు పెద్దపెద్దవాటితో కొట్టడములోనూ వారు అందరూ ఆరిజేరిన యోధులు. తమతమ గోశ్వనూ కోరలనూ ఆయుధాలుగా ఉపయోగించగలరు. తమతమపాదాలతో ఈభూమిని బద్దలుకొట్టగలరు. పెద్దపెద్దకొండలను కదిలించి అవతల పడవేయగలరు. మహోన్నతవృక్షాలను కూకటివేళ్లతో పెళ్ళగించి పారవేయగలరు. వేగముగా పరుగులెత్తి మహాసముద్రాన్ని తోభి పెట్టగలరు. అంతరిక్షమువరకు ఎగిరి అటు మేఘాలను పట్టుకోగలరు. ఇటు సముద్రాలను దాటిపోగలరు. మదముఎక్కి మహారణ్యసాసువులలో చెలరేగి పరుగులెత్తే ఏనుగులను సయితము అటకొయించగలరు. కేకలుకేసి పెద్దపెద్దపక్షులను బెదరకొట్టగలరు.

అటువంటి పరాక్రమముతో పుట్టిన ఆ వానరులు అందరూ గుంపులుగుంపులుగా బయలుదేరి ఋక్షవంతము మొదలుఅయిన పర్వతాలమీదనూ పాండ్రారణ్యాలలోనూ వివాసము పెట్టుకొన్నారు.

వాలి మొదలుఅయిన వానర ముఖ్యులకు వారిఅంతటి పరాక్రమవంతులు అయిన పుత్రులున్నా పుట్టినారు.

వానరులు అందరూ అన్నతమ్ములుఅయిన వాలి కుగ్రీవులనూ నలుణ్ణి నీలుణ్ణి హనుమంతుణ్ణి సేనానాయకులుగా ఎన్నుకొన్నారు.

ఆ వానరులలో ప్రతివాడూ గరుత్మంతుడు అంతటి బలవంతుడు. అంతటి వేగవంతుడు. ప్రతివాడూ యుద్ధవికారదుడు. వారు అందరూ ఆయాప్రాంతాలలో సింహశార్ధూలమహోరగాలను మర్చిస్తూ తిరగసాగినారు.

మహాబాహువూ మహాపరాక్రమశాలి అయిన వాలి వారికి అందరికీ రాజు అయినాడు.

ఆ వానరులు అందరూ వివిధాకారాలతో వివిధజాతుల చిహ్నాలతో మేఘసమూహాలమాదిరిగాను పర్వతశిఖరాలమాదిరిగాను భయంకరముగా ఈ పృథ్విఅంతటా వ్యాపించినారు.

వారు అందరూ రాముడికి యుద్ధములో సాయముచేయడానికే పుట్టినారు.

౧౮

దుశేరథమహారాజు సాగించిన హయమేథమూ పుత్రేష్ఠీ పూర్తి అయి షోతూ ఉండగా దేవతలు తమ హవిర్భాగాలను తీసికొని వచ్చినదారివే వెళ్లి పోయినారు.

యజ్ఞదీక్షా నియమము అయిపోగానే దశరథమహారాజు భార్యలతోనూ భృత్యులతోనూ సైన్యవాహనాలతోనూ యజ్ఞవాటమునుంచి అయోధ్యానగరము పోదలచి యజ్ఞము చూడవచ్చిన రాజులను అందరిని వారివారి యోగ్యతలకు తగినట్టుగా సమూహించి సంతోషపెట్టినాడు. వారు అందరూ సంతుష్టాంతరంగులు అయి వసిష్ఠమహర్షికి నమస్కారముజేసి దశరథమహారాజుకు వీడ్కోలు చెప్పి తమతమ దేశాలకు ప్రయాణము అయినారు.

ఆయా దేశాధీశుల సైనికులకు అందరికీ దశరథమహారాజు తెల్లని వస్త్రాలు ఇచ్చి బహుకరించినాడు. వారు అందరూ ఆధాతవస్త్రాలను సంతోషముతో ధరించి బారులుతీరి బయలుదేరినారు. అప్పుడు ఆ ప్రదేశము అంతా తెల్లని కాంతులతో తేజరిల్లింది.

బ్రాహ్మణోత్తములు ముందర నడుస్తూఉండగా దశరథ మహారాజు సవరివారముగా అయోధ్యానగరము ప్రవేశించినాడు. అక్కడ ఋశ్యశృంగుణ్డీ, శాంతాదేవినీ ఎంతో గొప్పగా సమూహించినాడు. ఆ దంపతులు అంతట రోమపాద మహారాజు వెంట అంగదేశానికి ప్రయాణముఅయిపోయినారు. ఆతరువాత దశరథమహారాజు బ్రాహ్మణులను అందరినీ చక్కగా సమూహించి వారివారి తావులకు పంపించివేసినాడు. తన మనోరథము ఈడేరినట్టు సంతోషించినాడు. పుత్రోత్పత్తినిగురించి ఆలోచిస్తూ హాయిగా కాలము గడపసాగినాడు.

పుత్రేష్టిక్రతువు అయి ఒక సంవత్సరము కావచ్చింది. ఆరవముతువు జరుగుతూ వుంది. పన్నెండోమాసము వచ్చింది. అది చైత్రమాసము. ఆనాడు శుద్ధ నవమి. పునర్వసూనక్షత్రము. అయిదుగ్రహాలు ఉచ్చలో సంచారము చేస్తూ ఉన్నవి. గురువూ దండ్రుడూఉన్న కటకలగ్నము ఆటు తూర్పున ఉదయిస్తూ ఉంది- ఇటు కౌసల్యాదేవి ప్రసవించింది. మొగళిశువు పుట్టినాడు. ఆ శిశువు అరచేతిలో వజ్రచేఖఉంది. వజ్రపాణిని కన్న అదితిమాదిరి గా కౌసల్యాదేవి సంతోషించింది. అప్పుడు గంధర్వులు మధుర గానము చేసినారు. అప్పరసలు ఆడినారు. దేవదుండుభులు మ్రోగినవి. ఆకౌశిమునుంచి పూలవాన కురిసింది.

పువ్వమీ నక్షత్రాన కైకేయీ దేవి ఒక మొగళిశువును కన్నది. ఆకైకేషా నక్షత్రాన మిట్టమధ్యాహ్నముప్పుడు సుమిత్రాదేవి ఇద్దరు మొగపిల్లలను కన్నది.

ఆ నలుగురు శిశువులూ దశరథమహారాజు ప్రతిబింబాలుగా కనుపించినారు.

పూర్వాభాద్రా ఉత్తరాభాద్రా నక్షత్రాలమాదిరి గా రెండురెండుజంటలుగా ఆ నలుగురు బిడ్డలూ మెరసినారు.

దశరథమహారాజుకు నలుగురు పుత్రులు పుట్టడముతో అయోధ్యానగరములో మహోత్సవము ఆరంభము అయింది. రాజవీధులు అన్నీ జనాకీర్ణము

అయిపోయినవి. ఒకపక్కను నటన ర్తకులు రసభావాలను అభినయించ సాగినారు. మరిఒకపక్కను గాయకులు శ్రావ్యముగా పాడసాగినారు. ఇంకొక పక్కను వాద్యగాండ్లు సంతోషాతిశయముతో జయనాద్యాలను మ్రోగించినారు. ఆపవ్వును అయోధ్యానగరముఅంతా సంతి షధ్వనులతో మారుమ్రోగిపోయింది.

దశరథమహారాజు బ్రాహ్మణులకు ధనాన్నీ గోధనాన్నీ అపారముగా దానము ఇచ్చినాడు. నూతపందిమాగధులు మొదలుఅయినవారిని అందిరినీసత్కరించినాడు.

పదకొంఠవ రోజున ఆబిడ్డలకు దశరథమహారాజు నామకరణ కర్మను విర్పాటుచేసినాడు. వసిష్ఠమహర్షి ఆపిల్లలలో శ్రేష్ఠుడికి రాముడు అనీ కైకేయీ పుత్రుడికి భరతుడు అనీ సుమిత్రాదేవి పెద్దిపిల్లవాడికి లక్ష్మణుడు అనీ రెండవవాడికి శత్రుఘ్నుడు అనీ నామకరణము చేసినాడు. అనాడు దశరథమహారాజు బ్రాహ్మణులకూ పౌరులకూ జానపదులకూ మృషాన్న దానము చేసినాడు.

కాలక్రమేణా ఆ నలుగురు అన్నతమ్ములకు చౌలోపనయాది కర్మలు అన్నీ యథావిధిగా జరిగిపోయినవి.

ఆ నల్లరిలో పెద్దవాడు రాముడు దేవతలలో బ్రహ్మదేవుడు మాదిరిగా అందరికీ ఇష్టమై అయినాడు. సుమిత్రాపుత్రుడు లక్ష్మణుడు పుట్టింది మొదలు రాముడితో ఎక్కవగా చెలిమిచేయసాగినాడు. ఎప్పుడూ రాముణ్ణి సంతోషపెట్టేవాడు. నాడు రాముడికి బహిఃప్రాణముఅయిపోయినాడు. రాముడున్నూ లక్ష్మణుణ్ణి తనకన్నా ఎక్కవగా చూచుకొనేవాడు. లక్ష్మణుడు దిగ్గరలేకుండా రాముడు ఎన్నడూ నిద్ర అయినా పోయేవాడుకాదు. ఎంత రుచ్యము అయిన ఆహారము అయినా లక్ష్మణుడు సరసనులేకుండా రాముడు తినేవాడుకాదు. రాముడు గుర్రము ఎక్కి వేటకు బయలుదేరితే తత్క్షణమే లక్ష్మణుడు విల్లా అంబులను తీసుకొని వెంట తోడుగా పోయేవాడు.

ఆ లక్ష్మణుడు మాదిరిగానే వాడి తమ్ముడు శత్రుఘ్నుడున్నూ చిన్నప్పటినుంచీ భరతుడికి ప్రాణమ్మేహితుడు అయినాడు. భరతుడున్నూ శత్రుఘ్నుడిని విడిచిపెట్టి ఉండేవాడుకాదు. భరతుడు ఎప్పుడూ ఆ తమ్ముడినే సంతోషపెట్టుతూ ఉండేవాడు.

ఆ నల్లరు అన్నతమ్ములూ వేదాధ్యయనము చేసినారు. శ్రుతిస్మృతీతిహాసపురాణాదులు చదివినారు. ధనుర్వేదము అభ్యసించినారు. లౌకిక వ్యవహారజ్ఞానము సంపాదించినారు. నలుగురూ లోకహితాచరణ పరాయణులూ సర్వజన మనోహరులూ అయినారు. వారు విలువిద్యలో ఆరితేరడమేకాకుండా

గజాశ్వరభారోహణచతురులున్ను అయినారు. నలుగురూ లేజోవంతులు, బీరుపోని పరాక్రమవంతులు. పెద్దపులులవంటివారు. తండ్రి తమను మెచ్చుకొన్నాడు అని వారు ఎన్నడూ విర్రవీగిపోలేదు. తమ విద్యానైపుణ్యముతోనూ తమ కుగుణసంపదతోనూ నలురూ తండ్రిని ఎప్పుడూ సంతోష పెట్టుతూ ఉండేవారు. నల్లరూ దిక్కాలకులవంటివారు. వారిలో పెద్దవాడు కళంకరహితుడు అయిన చంద్రుడు మాదిరిగా సర్వజనమనోహరుడూ నిరంతర పితృసేవాపరాయణుడు అయినాడు.

దశరథ మహారాజు సమస్తసర్వాలూ తెలిసినవాడు. పుత్రులకు యుక్తవయస్సు సమీపిస్తూ ఉన్నందువల్ల పురోహితులనూ బంధువులనూ రావించి వారితో పుత్రుల వివాహ విషయము ఆలోచన చేయసాగినాడు.

అదేసమయాన మహాలేజోవంతుడుఅయిన విశ్వామిత్రమహర్షి అయోధ్యానగరానికి వచ్చినాడు. దశరథ మహారాజును చూడతలచి ద్వారాధ్యక్షులతో “ఓ ద్వారపాలకులారా, మీరు మీ మహారాజువద్దకుపోయి గాధిపుత్రుడు విశ్వామిత్రుడు వచ్చినాడు అనీ మిమ్ములను చూడవలెను అనుకొంటున్నాడు అనీ చెప్పవలెను.” అన్నాడు. ఆయన ఎవరు అయిందీ తెలియగానే ఆ ద్వారపాలకులు విభ్రాంతులు అయిపోయినారు. వారు తత్క్షణమే రాజభవనము లోకిపోయి తమ ఏలికను చూచి “మహారాజా, విశ్వామిత్రమహర్షి తమను చూడతలచి వచ్చిఉన్నాడు.” అన్నారు.

బ్రహ్మదేవుడికి ఎదురుకోలు చెప్పడానికిపోయే దేవేంద్రుడి మాదిరిగా దశరథమహారాజు పురోహితులు మొదలుఅయిన వారితో విశ్వామిత్రమహర్షికి ఎదురుగుండా పోయినాడు. తపోదీపులతో తేజరిల్లుతూ తీక్షణదీక్షులో ఉన్న విశ్వామిత్రమహర్షిని చూచినాడు. దశరథ మహారాజు దేహము పులకలెత్తించి ననుస్కారము చేసినాడు. పురోహితుడిచేత అర్హ్యమూ పాద్యమూ ఇప్పించినాడు. విశ్వామిత్రమహర్షి దశరథమహారాజు ఇప్పించిన అర్ఘ్యాదులను అందుకొని “ఓ రాజా, నీవు క్షేమముగా ఉంటూఉన్నావా-నీ పట్టణానికి నీ బొక్కసానికి నీ దేశానికి ఏ ఉపద్రవాలూ లేకుండా సుఖముగా ఉంటూఉన్నావా-నీ సామంతరాజులు అందరూ వినయవిధేయతలతో మెలుగుతూఉన్నారా-నీ శత్రువులను అందరినీ నీవు జయించినావుకదా-సామదాన భేదదండోపాయాలతో నీ రాజ్యపాలనము ఘక్కుగా సాగుతూఉందా-ఏ అంతరాయాలూ లేకుండా నీ రాజ్యములో అతిథి సత్కారాలూ దేవతార్చనలూ యజ్ఞాదిక్రతువులూ జరుగుతూ ఉన్నవా?” అని ప్రశ్నించినమాధానము విని విస్మయమూర్చిన తక్కినవారిని యథాన్యాయముగా కుశలము అడిగి తెలుసుకొన్నాడు.

విశ్వామిత్రమహర్షి కుశలప్రశ్నలకు వారు అందరూ ఎంతో సంతోషించినారు.

దశరథమహారాజు వారిని అందరినీ తన కొలువుకుంటములోకి తీసుకొనిపోయి కూర్చుండటానికి వారివారి యోగ్యతలకు తగినట్టుగా సుఖాసనాలు చూపించి వారు అందరూ కూర్చున్నతరువాత విశ్వామిత్రమహర్షిని చూస్తూ మహాదాసందమతో “మహర్షీ, తమకు స్వాగతము. తమ రాకవల్ల నాకు అమృతకలశము దొరికినట్టు గాఉంది. నిర్బలప్రదేశములో వాన కురిసినట్టు గా ఉంది. సంతానము లేనివాడి కులకాంత పుత్రుణ్ణి కన్నట్టు గాఉంది. పేదవాడికి పెన్నిధి దొరికినట్టు గాఉంది. ఇది . ఏదో మహోత్సవసమయము గాఉంది. తమంతలతాము వచ్చినందుకు నా సంతోషాన్ని తమకు వివిధముగా తెలియచెప్పవలెనో తోచడములేదు. ఓ బ్రహ్మర్షి తమ కోరిక ఏమిటి-తమ కోరిక నెరవేర్చడముకన్నా నేను చేయకలిగింది ఏమి ఉంది. నేను ఏమిచేయవలెనో తాము చెప్పవలెను.

“స్వామీ, తాముశూర్యము రాజర్షులు మాత్రమే. ఇప్పుడో తపఃప్రభావముతో బ్రహ్మర్షులు అయినారు. అందువల్ల నేను తమను ఎంత అయినా పూజించవలెను. ఓ బ్రహ్మర్షి, తమఅంతలతాము ఇక్కడికి రావటము మహోద్భుతము. ఏదో నా భాగ్యవశమువల్ల తాము ఇక్కడకు వచ్చినారు. తమ సందర్శనము వల్ల నా పుట్టుక సఫలము అయింది. నా బ్రతుకు సార్థకము అయింది. నేను పరమపవిత్రుణ్ణి అయినాను. నా ఈ గృహము పుణ్యక్షేత్రము అయింది. తాము ఏ ప్రయోజనము కోసము వచ్చినారో నెలవు ఈయవలెను. తమ ఆసుగ్రహముతోనే తమ పనిని నేను నెరవేరుస్తాను. తాము చెప్పేపని వీడు చేయగలడా చేయలేడా-చేస్తాడా చేయడా అనే ఏ సంకోచమూవద్దు. ఏ కొరతా లేకుండా తమ పనిని నేను చక్క బెట్టుతాను. తాము నాకు దేవుడు నంటివారు. తాము రావడమే నాకు అఖ్యుదయము.” అని వినయవిధేయతలతో చెవులకు ఇంపుగానూ మనస్సుకు నాటుకొనేట్టుగానూ అన్నాడు.

దశరథమహారాజు ఈ విధముగా చెప్పినందుకు విశ్వామిత్రమహర్షి ఎంతో హర్షించినాడు.

౧౯

విశ్వామిత్రమహర్షి దశరథమహారాజును చూస్తూ “రాజా, నీవు మహా గొప్పవంశములో పుట్టినావు. అందుకుతోడు నీకు వసిష్ఠమహర్షి ఉపదేశ్యఅయి వాడు. అందువల్ల నీవు ఈ విధముగా అనకలిగినావు. ఇక నా మనస్సులో ఉన్న వినయము చెప్పతాను. విన. నా పని నెరవేరుస్తాను అని నీవే అన్నావు. నీవు

ఆడి తప్పవు. కాబట్టి నాపని నెరవేర్చి సత్యసంధుడవు అనే పేరు నీవు నిలుపు కోవలెను.”

“నేను ఒక ఫలసిద్ధిలో నము ఇప్పుడు ఒక యజ్ఞము చేస్తూ ఉన్నాను. ఇద్దరు రాక్షసులు వచ్చి నాయజ్ఞాన్ని విఘ్నము చేస్తూ ఉన్నారు. వాండ్లు ఇద్దరూ కామరూపులు. వీర్యవంతులు. అస్త్రనిద్యలో ఆరి తేరినవారు. వారిని మారీళ్ళ, సుబాహువులు అంటారు. నేను యజ్ఞము సమాప్తము చేయబోయేటప్పుడు వాండ్లు నాయజ్ఞవేదికమీద మాంసము ముద్దలతో నెత్తురువానకురిపిస్తూ ఉంటారు. అందువల్ల నాయజ్ఞము పడేపడే విఘ్నము అయిపోతూ ఉంది. నా శ్రమఅంతా వృథా అయిపోతూ ఉంది. నేను యజ్ఞదీక్షలో ఉండిబట్టి వాండ్లను శపించ కూడదు. నిరుత్సాహపడిపోయి యజ్ఞచాటిక వదిలి పెట్టి ఇక్కడికి వచ్చినాను.

ఓ రాజా, నిన్ను అడిగి నీ పెద్దకుమారుణ్ణి రాముణ్ణి నావెంట తీసుకొని పోవలెనని నేను ఇక్కడికి వచ్చినాను. రాముడు జుట్టూ జునపాలతో ఉన్న పిల్లవాడు అని అనుకోవద్దు. వాడు మహాశూరుడు. నేనున్నూ నా తపోబలముతో వాణ్ణి కని పెట్టి ఉంటాను. రాముడు వాడి దివ్య లేజస్సుతో ఆ ఇద్దరు రాక్షసులను చంపి వేస్తాడు. నీవు నీకుమారుడి శక్తిని గురించి ఎంతమాత్రమూ సంశయించవద్దు. నీ పిల్లవాడి ఎదుట ఆ మారీచ సుబాహువులు ఇద్దరూ నిలవలేరు. రఘువంశములో పుట్టిన నీ కుమారుడు రాముడు తప్ప మరి ఒకడు ఎవడూ వాండ్లను చంపి వేయలేడు. ఆ ఇద్దరు రాక్షసులూ వీర్యవంతులము అనే గర్వముతో చెలరేగినారు. అయితే వాండ్లు పాపాత్ములు కాబట్టి కాలపాశవశేం గతులు కాకమానరు. రాముడి పరాక్రమానికి వాండ్లు ఈషణ్మాత్రమూ చాలరు. నేను నీ పిల్లవాడికి అనేక విద్యలు ఉపదేశిస్తాను. ముల్లోకాలలోనూ ప్రసిద్ధి కెక్కేటట్టు చేస్తాను.

రాజా, నీకు విసం దేహమూ వద్దు. రాముణ్ణి గురించి నీవు పుత్రస్నేహముతో ఆలోచించవద్దు. నేను ప్రతిజ్ఞ చేసి చెప్పాను. నీకోడుకు రాముడు ఆ ఇద్దరు రాక్షసులనూ సంహారము చేసి వేస్తాడు. నా మాట నమ్ము. రాముడి సత్యపరాక్రమాన్నీ మహాత్మ్యాన్నీ నేను విరుగుదును. ఈ వసిష్ఠమహర్షి ఎరుగును. ఇంకా ఈ తాపసులు అందరూ ఎరుగుదురు. ఓ రాజా, రాముణ్ణి నావెంట పంపిస్తే నీకు సమస్తధర్మలూ భాలూ సమకూరుతవి. నీ యశస్సు శాశ్వతముగా నిలచిపోతుంది. నీకు వివిధ అయినా సంశయము ఉంటే ఈ వసిష్ఠమహర్షిని ఈ తాపసులనూ ఈ మంత్రిన. త్తములనూ సంప్రదించు. వీరు అందరూ ఒప్పుకొంటేనే రాముణ్ణి నాతో పంపించు. యజ్ఞముజరిగే పదిరాత్రుములే నీ పిల్లవాణ్ణి

నాదగ్గర ఉంచుకొంటాను. ఆతరువాత జాగుచేయకుండా నీ పిల్లవాణ్ణి నీదగ్గరకు పంపించినేస్తాను. పసివాణ్ణి పంపించడమా అని మనస్సులో దిగులుపడవద్దు. నా యజ్ఞకాలము అతిక్రమించిపోతూఉంది. ఇప్పుడే నీపిల్లవాణ్ణి నావెంట పంపించవలెను. నీకు శుభము అవుతుంది.” అని ధర్మసహితముగానూ, ఆర్ద్రయుక్తముగానూ చెప్పి ఊరకఉన్నాడు.

విశ్వామిత్రమహర్షి ఇంతగాచెప్పినా దశరథమహారాజుకు భయము వేసింది. దిగులుపడిపోయినాడు. ఆయనకుండే బ్రద్దలు అయిపోయింది. మనస్సు వికలము అయిపోయింది. సింహాసనముమీద కూర్చున్నవాడు కూర్చున్నట్టుగానే గజగజ వణికిపోయినాడు.

౨౦

దశరథమహారాజు నిశ్చేష్టుడు అయిపోయినాడు. కొంచెము సేపటికి తెప్పరిల్లి విశ్వామిత్రమహర్షితో “ఓ మహామనీ, రాముడికి ఇంకా పదహారు ఏండ్లు అయినా నిండలేదు. రాక్షసులతో యుద్ధముచేసే సామర్థ్యము వాడికి ఎక్కడిది. నాకు ఒక ఆక్షేహిణీ సైన్యము ఉంది. నా సైనికులు అందరూ శూరులు. మహాపరాక్రమవంతులు. సకలశస్త్రాస్త్ర విద్యావిశారదులు. నేనూ నా ఆక్షేహిణీసైన్యమూ తమవెంటవచ్చి ఆ నిశాచరులతో యుద్ధము చేసాము. నేను ధనుర్ధర్మణిఅయి తమ యజ్ఞానికి కావలి కాస్తాను. నా బొందిలో ప్రాణము ఉండేటంతవరకూ ఆ రాక్షసులతో పోరాడుతాను. తమ యజ్ఞము నిర్విఘ్నముగా కొనసాగిస్తాను.”

“రాముడు పసివాడు. విలువిద్యను ఇంకా సాంగముగా నేర్చుకోలేదు. ఎదటివారి బలాబలాలను ఇంకా సరీగా గుర్తించలేదు. అస్త్రబలసంపన్నుడున్నాడున్నా కాలేదు. యుద్ధకుశలుడున్నా కాడు. రాక్షసులకు కొంచెముఅయినా దీటు అయినవాడుకాడు. రాక్షసులు తప్పకుండా కూటయుద్ధము చేస్తారు. అందువల్ల వాండ్లతో యుద్ధానికి రాముడు ఎంతమాత్రమూ పనికిరాడు. వాడివల్ల తమ కార్యము సెరవేరదు.”

“మహర్షీ! నేను బాగా ముసలివాణ్ణి అయిపోయి బిడ్డలులేకే అని దుఃఖపడ్డ తరువాత నాకు పుత్రులు పుట్టినారు. నా నలుగురు పుత్రులలో నాకు రాముడి మీద మక్కువ ఎక్కువ. వాడు జ్యేష్ఠుడు. పరమధార్మికుడు. వాణ్ణి వదిలిపెట్టి నేను ఒక్క మహారాము అయినా ఉండలేను. కాబట్టి రాముణ్ణి ఒక్కణ్ణి తమ వెంట పంపించలేను. నేనునా చతురంగబలాలతో వచ్చి తమ యజ్ఞాన్ని కాపాడుతాను.

“మహర్షీ, ఆ రాక్షసులు మహాపరాక్రమముతో గర్వింపిఉన్నారు అని తాము నెలవు ఇచ్చినారు. ఇంతకూ ఆ రాక్షసులు ఎవండ్లు. వాండ్లు ఎవరి కొమాళ్లు. వాండ్లకు రాజు ఎవడు. వాండ్లవి ఎటువంటి ఆకారాలు. వాండ్లు ఎటువంటి పరాక్రమవంతులు. నేనూ నా సైన్యమూ వాండ్లకు వివిధములయిన ప్రతీకారము చేయవలెను. వాండ్లతో యుద్ధము చేయడానికి మేము ఎటువంటి వ్యూహము పన్నవలెను. ఆవి అన్నీ తామే చెప్పవలెను.” అన్నాడు దశరథ మహారాజు.

విశ్వామిత్రమహర్షి “ఓ రాజా పులస్త్యమహర్షి వంశములో రాక్షసుడు ఒకడు పుట్టినాడు. వాడి పేరు రావణుడు. వాడు మహాబలవంతుడు. అమిత వీర్యవంతుడు. వాడు తీవ్రముగా తపస్సుచేసి బ్రహ్మదేవుణ్ణి మెప్పించినాడు. అనేకవరాలు సంపాదించినాడు. అనేకమంది రాక్షసులు వాడిచుట్టూ చేరినారు. వాడు ఆ రాక్షసులు అందరికీ రాజు అయినాడు. వాణ్ణి గురించి నీవూ విని ఉంటావు. వాడు ఎవడోకాదు. విశ్రవమహర్షి రెండో పుత్రుడు. కుబేరుడికి సాక్షాత్తు తమ్ముడు. ఇప్పుడు వాడు మల్లోకాలవారిసీ నానాబాధలూ పెట్టుతూ ఉన్నాడు. అయితే నా యజ్ఞవాటికకు వాడు స్వయముగా రావడము లేదు. మారీచసుబాహువులను పురికొల్పినా మీదికి పంపిస్తూఉన్నాడు. వాండ్లు వచ్చి నా యజ్ఞాన్ని పాడుచేస్తూఉన్నారు.” అని చెప్పినాడు.

దశరథమహారాజు “ఓ మహర్షీ, ఆ రావణాసురుడితో యుద్ధముచేసే సామర్థ్యము నాకేలేదు. తాము ధర్మజ్ఞులు. నాకు గురువులు. జీవుడువంటి వారు. మందభౌగ్యుణ్ణి అయిన నన్ను నా కుమారుణ్ణి తాము అనుగ్రహించవలెను. దేవదాసవయక్షగంధర్వపన్నగపతగులు ఎవరున్నా యుద్ధములో ఆ రావణాసురుణ్ణి ఎదుర్కొనలేకపోయినారు. యుద్ధములో వాడు మహావీర్యవంతుల వీర్యాన్ని ఆకర్షించివేస్తాడు. నేనూ నా చతురంగబలాలూ ఏకము అయినా వాడితోకానీ వాడి సైన్యముతోకానీ పోరాడలేము. ఇక మారీచసుబాహువులో-వాండ్లు సుందోపసుందుల కొమాళ్లు. మహావీర్యవంతులు. సుశిక్షితులు. యుద్ధములో వాండ్లు యముడితో సరిసమానులు. నేనూ నా సైన్యమూ వాండ్లలో ఏ ఒక్కడితోనయినా పోరాడగలమో లేమో, కాబట్టి నా కుమారుణ్ణి ఒక్కణ్ణి ఎంతమాత్రమూ పంపించలేను. వాడు పసివాడు. యుద్ధములో ఆరితేరలేదు. పైపెచ్చువాడు నా ఇలువేల్పు. ఏమి ఆయినప్పటికిన్నీ రాముణ్ణి తమ నెంటు పంపించను.” అన్నాడు.

ఈ మాటలకు విశ్వామిత్రమహర్షికి మహాచెడ్డకోపము వచ్చింది. మంట
రగులుకొంటూ ఉన్న హోమకుండములో నెయ్యిపోసినప్పుడు భగ్గుమనే అగ్ని
జ్వాల మాదిరిగా మండిపడిపోయినాడు.

౨౧

“ఓ దశరథుడా, నీ అంతట నీవే నాపని నెరవేరుస్తాను అన్నావు. ఆ
అన్నమాట ఇప్పుడు తిప్పుతున్నావు. ఈ విపర్యయము రఘువంశీయులకు తగింది
కాదు. ఆశీతప్పటము నీకు సమృతము విమోచెప్పవ. నీకు సమృతిమే అయిన
ట్లయితే నాదారిన నేనుపోతాను. నీవు అబద్ధాలు ఆడుతూ వోయిగాఉండు.”
అంటూ విశ్వామిత్రమహర్షి కోపపరీతుడుఅయి లేచినాడు.

ఈ జగత్తు అంతా కంపించడము మొదలు పెట్టింది. దేవతలు భయపడి
పోయినారు.

పరమపూజ్యుడు అయిన వసిష్ఠమహర్షి స్థితిగతులను గమనించినాడు.
అంతట ఆ సుబ్రహ్మణ్యుడు, ఆ ధీరుడు దశరథమహారాజుతో “రాజా, నీవుఇక్కోవకు
వంశములో వుట్టినావు. ధర్మము సాక్షాత్తూ నీ రూపాన మూర్తీభవించినట్టుగా
ఇంతవరకూ నీవు ప్రవర్తించినావు. నీవు శ్రీమంతుడవు. ధైర్యవంతుడవు. సుబ్ర
హ్మణ్యుడవు. ధర్మాత్ముడవు అని ముల్లోకాలలోనూ ప్రసిద్ధికెక్కినావు. ఇప్పుడు
నీవు ధర్మహాని చేయకూడదు. ఈవిశ్వామిత్రమహర్షితో ‘మీపని నెరవేరుస్తాను’
అని మొదట నీవే అన్నావు. నీవు అన్నమాట నీవు దక్కించుకొనక పోయేట్ల
యితే నీవు చేసిన అశ్వమేధాదియజ్ఞాలూ నీవు నిర్మించిన వాపీక్షాప తటాకాది
ధర్మకార్యాలూ నిష్ఫలాలు అయిపోతవి. కాబట్టి నీవు రాముణ్ణి ఈ విశ్వామిత్ర
మహర్షి వెంట పంపించవలెను.”

“రాజా, రాముడికి శిస్త్రాస్త్రబలము ఉంటే నేమీ లేకపోతే నేమి. జ్వలి
తాగ్నిహోత్రదక్షము అమృతకలశాన్ని కాపాడినట్లు ఈ విశ్వామిత్ర మహర్షి
రాముణ్ణి కాపాడుతూ ఉంటే రాక్షసులు ఏమిచేస్తారు. ఏమీ చేయలేరు.
ఓ రాజా, ఈలోకములో ధర్మము ఈ విశ్వామిత్రమహర్షి రూపాన అవతరిం
చింది. ఈయన మహాపరాక్రమవంతులకు మేలుబంతి. ఈ జగత్తులో ఈయన
అంతటి బుద్ధివంతుడూ శిస్త్రాస్త్రబల సంపన్నుడూ మరిఒకడులేడు. చరాచరా
త్యేకము అయిన ముల్లోకాలలో ఉన్న సమస్త శిస్త్రాస్త్రాలనూ ఈయనఒక్కడే
వశపరచుకొన్నాడు. ఇన్ని శిస్త్రాస్త్రాలు ఉన్నవి అని ఇంతవరకూ ఏ
ఒక్కడూ తెలుసుకోలేదు. ఇకముందు ఎవడూ తెలుసుకో కలుగుతాడు అని

తోచదు. ఈయన స్వాధీనము చేసుకొన్న అన్ని శస్త్రాస్త్రాలను దేవదానవ యక్షరాక్షసకిన్నరమహారగులు ఎవరూ స్వాధీనము చేసుకోలేదు.

ఈ లోకములో భృశాశ్వుడిపుత్రుల రూపాన అవతరించిన శస్త్రాస్త్రాలను అన్నిటిని పూర్వము ఈ విశ్వామిత్ర మహర్షి రాజ్యపాలనము చేస్తుండగా కాలములో శివదేవుడు ఈయనకు ఇచ్చివేసినాడు.

దక్ష ప్రజాపతి కూతుళ్లు జయ-సుప్రభ అనే అక్కచెల్లెండ్లు భృశాశ్వుడి భార్యలు. వారు ఇద్దరూ నూరుమంది పుత్రులను కన్నారు. జయకు జయులు అనే ఏళైమంది పుత్రులూ సుప్రభకు సంహారకులు అనే ఏళైమంది పుత్రులూ పుట్టినారు. వారు కామరూపులు. మహాప్రభావులు. దుర్గర్షులు. అప్రమేయ బలులు. అప్రతిహత తేజోవంతులు. రాక్షససంహారము చేయడానికే వారు నూరుగురూ పుట్టినారు. ఆ అక్కచెల్లెండ్లకు పుట్టిన ఆ నూర్గురు పుత్రులూ పరమ భాస్వరముఅయిన నూరు శస్త్రాస్త్రాలుగా మారిపోయినారు. ఆవి అన్ని ఈ విశ్వామిత్రమహర్షి వశము అయిపోయినవి. ఈయన శివదేవుడు అంతిటివాడు. వశపరుచుకొన్న వాటినేకాకుండా కొత్తకొత్తశస్త్రాస్త్రాలను ఎన్నిటిని అయినా ఈయన సృష్టించి ప్రయోగించగలడు. అటువంటి ప్రభావము ఈయనకు ఒక్కడికే ఉంది. ఈయన అమేయపరాక్రమవంతుడు. మహాతేజోవంతుడు. పరమయశస్వి. ఈయనవెంట రాముణ్ణి పంపించడానికి ఏ సంశయమూ వద్దు.

“ఓ రాజా, ఈజగత్తులో ఉన్న రాక్షసులను అందరినీ ఈయన ఒక్కజే సంహారము చేయగలడు. కాని నీపుత్రుడు రాముడికి మేలు చేయతలచి నీదిగ్గరకు వచ్చి నీ కుమారుడిణ్ణి రాముణ్ణి తనతో పంపించమని నిన్ను ఇప్పుడు యోచిస్తున్నాడు.” అని చెప్పినాడు.

వసిష్ఠమహర్షి చెప్పిన ఈ మాటలకు దశరథమహారాజు సంతోషించి తుడు డయినాడు. ఆయన సర్వాంగాలూ శోభించినవి. బుద్ధిపూర్వకము గానూ సంతోషము గానూ రాముణ్ణి విశ్వామిత్రమహర్షి వెంట పంపించడానికి ఒప్పుకొన్నాడు.

౨౨

దశరథ మహారాజు రాముణ్ణి లక్ష్మణుణ్ణి అక్కడికి పిలిపించినాడు. ప్రేమాతిశయముతో రాముడి శిరస్సును ఆశ్రూణించినాడు. ఆయనా ఆయన భార్యలూ రామలక్ష్మణులను ఆశీర్వదించినారు.

వశిష్ఠమహర్షి మంగళప్రదముఅయిన మంత్రాలతో రామలక్ష్మణులను అభిమంత్రించినాడు. మహాదానందముతో ఆ అన్నతమ్ములను దశరథ మహా

రాజు విశ్వామిత్రమహర్షికి ఒప్ప చెప్పినాడు. ఆ సమయాన దుమ్మాధూళి రేగ కుండా చల్లని గాలి వీచింది. దేవదుందుభులు మ్రోగినవి. పూలవాన కురిసింది. రాజభవనములోనుంచి శంఖాలు పూరించివారు. దిక్కులు పిక్కటిల్లిపోయేట్టు భేరులు మ్రోగినవి.

విశ్వామిత్రమహర్షి ముందు నడిచినాడు. ఆయన నెనుక ధనుర్ధరుడు అయి రాముడూ అతని పక్కను చక్కని గిరజాలజుట్టుతో విల్లు పట్టుకొని లక్ష్య బుడూ నడిచినాడు.

ఆ సుందరాకౌరులు మణికట్లకూ వ్రేళ్ళకూ ఉడుముతోలు కవచాలు తోడుకుకొని చక్కగా అలంకరించుకొని భుజాలమీదనుంచీ ధనుస్సులూ నడు ములలో కత్తులూ వ్రేలాడుతూ దివ్యకాంతులు విరజిమ్ముతూ విశ్వామిత్ర మహర్షి నెనుక నడుస్తూఉంటే అగ్నిహోత్రోద్భవులుఅయిన స్కందవిశాఖులు చింతించనలవికాని శివదేవుడివెంట సాగిపోయినట్లుగా తోచినారు.

ఆ కాంతిమంతులు అనల్పరూపాలతో విశ్వామిత్రమహర్షి వెంట నడుస్తూ ఉంటే బ్రహ్మదేవుడివెంట దశిశిలూ శోభిస్తూ నడిచే అశ్వినీ దేవతలమాదిరిగా తోచినారు.

ఆ అన్నతమ్ములు రెండేసి అంబులపొదులతో నడుస్తూఉంటే మూడు తలలపాములు రెండు పడగలువిప్పి ఆడుతూ పోతూ ఉన్నట్లుగా తోచినారు.

వారు ముగ్గురూ ఒకటిన్నర యోజనాల దూరము నడిచినారు. సరయూ నది దక్షిణతీరము చేరివారు. విశ్వామిత్రమహర్షి మధురస్వరముతో "రామా, ఆలస్యము చేయవద్దు. నీవు ఇప్పుడు ఈ నదిలో ఆచమించవలెను. సమస్త మంత్రాలకున్నూ మూలాధారాలుఅయిన 'బల-అతిబల' అనే రెండు మంత్రాలు ఇప్పుడు నీకు ఉపదేశము చేయ తలచినాను. ఈ మంత్రాల ప్రభావమువల్ల నీకు ఇకను ఎన్నడూ ఆలసట అనేది ఉండదు. ఏ వ్యాధి నిన్ను అంటదు. నీవు విద్రపోతూ ఉన్నా ఏమరుపాటునఉన్నా నిన్ను రాక్షసులుఎదిరించలేరు.

"నాయనా, నీవు దారిపపోతూ ఈ మంత్రాలను జపముచేస్తే నీకు ఆకలి వేయదు దాహముకొదు. ఈ మంత్రాల అనుష్ఠానమువల్ల బాహుబలములో నీ అంతిదీనాడు ఈ పృథ్విలో మరిఒకడు ఉండడు. అంతేకొదు. సామర్థ్యములో సౌందర్యములో బుద్ధిమతలతలలో కౌర్యకౌర్యనిశ్చయజ్ఞానములో వాదప్రతి వాదాలలో ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాలలో నీ సరిసమానము అయినవాడు ముల్లోకాల లోనూ మరిఒకడు ఉండడు.

ఓరానూ, బల అతిబల అనే ఈరెండు విద్యలూ సమస్త మంత్రాలకే
కాదు: సమస్తము అయిన జ్ఞానానికన్నీ తల్లలవంటివి. మహాలేఖోవంతాలు
అయిన ఈ రెండుమంత్రాలూ బ్రహ్మదేవుడు సృష్టించినాడు. నేను నా తపో
బలముతో సంపాదించినాను. ఈ రెండువిద్యలూ అభ్యసించడానికి నీవు తగిన
వాడవు. అందువల్ల నీకు ఉపదేశము చేయ నిశ్చయించుకొన్నాను. నీవు ఈ
రెండు మంత్రాలనూ చక్కగా జపము చేయవలెను. ఈ రెండూ నీకు అనేక
విధాల ఉపయోగపడుతవి. వీటివల్ల నీవు మహాయశస్వివి అవుతావు." అన్నాడు.

రాముడు సంతోషముతో సరయూనదిలో ఆచమించి శుచి అయినాడు.
అప్పుడు విశ్వామిత్రమహర్షి ఆరెండు మంత్రాలనూ రాముడికి ఉపదేశము
చేసినాడు. మంత్రోపదేశము అయిన రాముడు సహస్రకరణాలతో ధగధగ
లాడే శరత్కాల నూర్యుడిమాదిరి గా గోచరించినాడు.

ఆ సాయంకాలము గురువందనాదికాలు అయిపోయిన తరువాత ఆరాత్రి
పడుకొనేటందుకు దగ్గరదగ్గర గా గడ్డితో పరువులను రామలక్ష్మణులు
అమర్చినారు.

విశ్వామిత్ర మహర్షి సవీలాసముగా వారికి పుణ్యకథలు చెప్పసాగినాడు.

ఆరాత్రి వారు ముగ్గురూ సరయూనది దక్షిణతీరాన హాయిగా నిద్ర
పోయినారు.

౨౩

తెల్లవారబోతూ ఉంది. ఆ గడ్డి పరువులమీద పడుకొన్న రామలక్ష్మణు
ణులు ఇంకా నిద్ర లేవలేదు. విశ్వామిత్రమహర్షివారిని చూచి "రానూ, తొలి
సందె అయింది. నిద్రలేవవలెను. నిత్యకర్మానుష్ఠానానికి వేళ మించిపోతుంది"
అంటూ మేలు కొల్పినాడు.

రామలక్ష్మణులు నిద్రలేచి కాల్యాలు నిర్వర్తించుకొని స్నానము చేసి
ఆచమించి అర్ఘ్యము ఇచ్చి గాయత్రీ జపము చేసి ప్రాతఃకాలాహ్నికాలను
అన్నిటిని ముగించుకొని ప్రయాణానికి సంసిద్ధులు అయి విశ్వామిత్రమహర్షికి
నమస్కారము చేసినారు.

విశ్వామిత్రమహర్షి వెంట రామలక్ష్మణులు నడిచినారు. సరయూనది
గంగానదిలో సంగమించే చోటికి పోయినారు. పరమ పావనము అయిన గంగా
నదిని సందర్శించినారు. ఆ అన్నదమ్ములు ఆ ప్రాంతములో ఒక పుణ్యాశ్రమ
పదము ఊచినారు. అది అతిప్రాచీనము అయిన ఆశ్రమపదముగా వారికి

తోచింది. రాముడు మహాత్మాహముతో “మహాత్మా, ఎవరిది ఈ పుణ్యాశ్రమము. ఇక్కడ ఏ మహానభౌవుడు ఉంటూఉన్నాడు.” అని కుతూహలముతో ప్రశ్న చేసినాడు.

విశ్వామిత్రమహర్షి మందిహాసము చేస్తూ “ఈ పుణ్యాశ్రమము ఎవరిదో చెప్పతాను. విను. శివుడు పార్వతిని పెండ్లి ఆడక పూర్వము ప్రమథగణాలతో ఇక్కడికి వచ్చినాడు. ద్విధ నియమముతో స్థాణువు రూపాన సమాధిలో ఉండి తపస్సు చేయసాగినాడు. అప్పుడు మనమధుడు దుర్బుద్ధితో ఇక్కడికి వచ్చినాడు. ఆయన తపస్సు చెడగొట్టబోయినాడు. అంతట శివుడికి కోపము వచ్చింది. హుంకరించి కన్ను తెరిచినాడు. రాద్రముతో మాచినాడు. మనమధుడి కిరీరము అంతా దగ్గము అయిపోయింది. క్షణలేకములో వాడు భస్మము అయిపోయినాడు.

“ఆ విధముగా మనమధుడి సర్వాంగాలూ భస్మము అయిపోయినందువల్ల అప్పటి నుంచి వాడు అనంగుడు అయిపోయినాడు.

“ఈవోట మనమధుడు తన అంగాలను అన్నిటిని కోలుపోయినాడు కనుక ఈ ప్రాంతాన్ని అప్పటి నుంచి అంగదేశము అంటున్నారు. ఇది చాలా శ్రీమంతము అయిన దేశము.

“ఈ ఆశ్రమపదము ఆ పరమశివుడిది. ఆయన శిష్యులు తరతరాలవారూ అప్పటి నుంచి తపస్సు చేసుకొంటూ ఇక్కడనే ఉండిపోయినారు. వారు అందరూ పాపంహితులు. పరమధార్మికులు.

“ఓ రామా, ఇప్పుడు మనము ముందుగా స్నానము చేదాము. పరిశుద్ధులము అయి జపహోమాదులు ముగించుకొందాము. ఆ తరువాత ఈ పుణ్యాశ్రమములో ఈ రాత్రి గడుపుదాము. రేపు ఉదయము గంగానదిని దాటిపోదాము అన్నాడు.

విశ్వామిత్రమహర్షి ఇట్లా చెప్పతూ ఉండగా ఆస్థానాశ్రమవాసులు రామలక్ష్మణులు విశ్వామిత్రమహర్షి నెంట తమ ప్రాంతానికి వచ్చినట్లు దివ్య దృష్టితో చూచివారు. పులకాంకితులు అయినారు. పరమానందభరితులు అయినారు. వారు అందరూ పోయి విశ్వామిత్రమహర్షి నీ రామలక్ష్మణులను దర్శనము చేసినారు. విశ్వామిత్రమహర్షికి అర్హ్యపాద్యాదులు ఇచ్చి ఆతిథ్యము సమర్పించివారు. ఆ తరువాత రామలక్ష్మణులకు వారు అతిథి సత్కారాలు చేసివారు.

రామ లక్ష్మణ విశ్వామిత్రులు వారిని ఎంతో కొనియాడినారు.

ఆ ఆశ్రమవాసులతో విశ్వామిత్ర మహర్షి పుణ్యకథాప్రసంగము చేస్తూ ఉండగా మలిసారి అయింది. అంతట వారు సమాహిత మనస్కులు అయి జప

తపాదులు చేసినారు. ఆసువ్రతులు ఆతరువాత రామ లక్ష్మణ విశ్వామిత్రులను తమ స్థాణ్వాశ్రమ పదానికి తీసుకొనిపోయినారు.

ఆ రాత్రి విశ్వామిత్రమహర్షి అతిమనోహరము లయిన పుణ్యకథలు చెప్పి రామలక్ష్మణులను రంజింపజేసినాడు.

ఆ రాత్రి ఆముగ్గురూ ఆ ఆశ్రమములో సుఖము గా గడిపినారు.

౨౪

తెల్లగా తెల్లవారింది. రామలక్ష్మణుల ప్రాతరాష్నీకాలను ముగించు కొని విశ్వామిత్ర మహర్షి వెంట ప్రయాణము అయినారు. గంగాతీరము చేరినారు. స్థాణ్వాశ్రమవాసులు వారికోసము ఒక చక్కని నావను ఏర్పాటు చేసినారు. వారు విశ్వామిత్రమహర్షితో “స్వామీ తాము సుఖముగా ఈ నావమీద ఈ రాజకుమారులతో దాటిపోవలసింది. పొద్దు ఎక్కిపోతూ ఉంది. ఆలస్యము చేయవద్దు” అని చెప్పినారు. విశ్వామిత్ర మహర్షి వారిని అందరినీ మెచ్చుకొన్నాడు. రామలక్ష్మణులున్నూ వారిని కొనియాడినారు. వారికి వీడ్కోలు చెప్పినారు. రామ లక్ష్మణ విశ్వామిత్రులు ఆ నావ ఎక్కినారు.

నావ నదీ మధ్యములోకి పోయింది. ఒక ప్రవాహము మరిఒక ప్రవాహముతో ఒరసుకొనిపోయి చెద్దచెద్ద అలలు లేచినవి. ఉరవడితో చెవులు బ్రద్దలు అయ్యే మహాధ్వని వినిపించింది. అప్పుడు రాముడు “ఏమిటి ఈ ధ్వని” అని విశ్వామిత్రమహర్షిని ప్రశ్న చేసినాడు.

“రామా, మహాప్రశాంతముగా ప్రవహించే గంగానదిలోకి సరయూనది ఉరవడితో వచ్చిపడుతూఉంది. అందువల్ల ఇంతధ్వని అవుతూఉంది” అంటూ విశ్వామిత్రమహర్షి ఈ విధముగా చెప్ప సాగినాడు.

“రామా, పూర్వము బ్రహ్మదేవుడు కైలాస పర్వతముమీద ఒక సరస్సు ఉండవలెను అని మనసా సంకల్పించినాడు అక్కడ అప్పటికి అప్పుడు ఒక సరస్సు వెలసింది. అందువల్ల దేవతలు దానిని మానససరోవరము అన్నారు. ఆ సరస్సులో నుంచి పొంగి పొర్లిన ప్రవాహ మే సరయూనది. ఆసరయూనదీ అయోధ్యానగరాన్ని ఆవరించి ప్రవహించి ఇక్కడికి వచ్చి ఈ గంగానదిలో పడుతూ ఉంది.

“బ్రహ్మదేవుడి మానససరోవరములోనుంచి వెలువడి ప్రవహించినందు వల్ల సరయూనది పుణ్యనది అయింది. ఈ లెండు పుణ్యనదులకున్నూ మీరు నమస్కారము చేయవలెను.” అన్నాడు విశ్వామిత్ర మహర్షి.

అంతట రామలక్ష్మణులు ఆరెండు పుణ్యనదులకున్న భక్తితాత్పర్యాలతో నమస్కారము చేసినారు.

వారు ముగ్గురూ ఆ నావలో గంగానది దాటి దక్షిణతీరము చేరినారు. వారు అక్కడ అగకుండా నడిచిపోయినారు. ఒక భయంకరారణ్యము ప్రవేశించినారు. అప్పుడు రాముడు విశ్వామిత్రమహర్షిని చూచి “మహాత్మా, ఈ అడవిలో మనుష్యులు ఎన్నడూ సంచారము చేసిన చిన్నలే కనపడటము లేదు. చెవులు గింకుర్లు ఎత్తేట్లు పెద్ద పెద్ద పక్షులు కూర్చు ఉన్నవి. సింహాలూ పెద్ద పులులూ ఘోరముగా గర్జిస్తూ ఉన్నవి. ఈల పురుగులు రొద్దపెట్టుతూ ఉన్నవి. ఎటు చూచినా చండ-ఇనుమద్ది-వీరుమద్ది - మారేడు-తుమ్మకి - కలిగొట్టు చెట్లూ లేకు పొదలూ మొదలు అయినవి క్రిక్కిరిసిపోయి ఉన్నవి. దారి కనపడటము లేదు. ఇది మహాఘోరారణ్యముగా ఉంది. స్వామీ, ఈ భయంకరారణ్యము ఎవరిది” అని అడిగినాడు.

“రామా, ఈఘోరారణ్యము ఎవరిదో చెప్పవలెను. పూర్వము ధనధాన్యసమృద్ధము అయిన మలదకరూశాలు అనే రెండు దేశాలు ఇక్కడ ఉండేవి. అవి దేవతల దేశాల మాదిరిగా వర్ణిల్లినవి. అసలు దేవతలే ఆ రెండు దేశాలనూ నిర్మించినారు.”

“పూర్వము దేవేంద్రుడు వృత్రాసురుణ్ణి సంహారము చేసినప్పుడు ఆయనకు బ్రహ్మహత్యాపాతకము పట్టుకొన్నది. ఆయన అశుచి అయినాడు. అంతేకాదు. ఆయన ఘోరము అయిన అకలితో బాధపడసాగినాడు. అప్పుడు ఆయనను దేవతలూ మహర్షులూ ఇక్కడికి తీసుకొనివచ్చి ఈ గంగానదిలో స్నానము చేయించినారు. కడవలు-కడవలు గంగా జలాలను మంత్రపూతము చేసి ఆయన తలమీద కుమ్మరించినారు. అంతటితో ఆయన బ్రహ్మహత్యాపాతకము ఇక్కడ ఊళనము అయిపోయింది. అశుచీ అత్యాకలి మాయము అయిపోయినవి. దేవేంద్రుడు సంతోషించినాడు.

“ఇక్కడ ఈ ప్రదేశములో నా మలము పోయింది కనుక మలదము అనీ నా కారూళముపోయింది. కనుక కరూళము అనీ ఈ ప్రాంతము రెండు దేశాలుగా ప్రసిద్ధి కెక్కవలెను” అన్నాడు దేవేంద్రుడు. అందుకు దేవతలున్నూ మహర్షులున్నూ సంతోషముతో ఆంగీకరించి ఇక్కడ రెండు దేశాలను నిర్మించినారు. అంతటనుంచీ మలదకరూశాలు అనే రెండు దేశాలున్నూ సకల ధనధాన్య సమృద్ధముగానూ సర్వ సౌఖ్యముగానూ ఇక్కడ విలసిల్లుతూ ఉండేవి.

“అంతట కొంతకాలానికి ఈ దేశాలలో తాటక అనే ఒక రాక్షసి విజృంభించింది. అది యక్షిణి. కామరూపిణి. అదిపుట్టడమే వెయ్యి ఏనుగుల బలముతో పుట్టింది. సుందుడు అనే నాణ్ణి పెండ్లి ఆడింది. మారీచుడు అనేవాణ్ణి కన్నది. వాడు ఇంద్రుడు అంతటి పరాక్రమ వంతుడు. వికాలము అయిన ముఖముతోనూ గుండ్రము అయిన చేతులతో మహాదార్ద్ర్యము అయిన శరీరముతోనూ తిరుగుతూ ఉండేవాడు. వాడున్నూ రాక్షసుడు అయిపోయాడు. ప్రజలను బాధిస్తూ మహాభయంకరుడున్నూ అయిపోయాడు

“దుష్టచారిణి అయిపోయిన తాటక ఇక్కడికి ఒకటిన్నర యోజనాల దూరములో ఉంటూ ఉంది. అది దార్లుకొట్టి బ్రతుకుతున్నది. మలదకరూశ దేశాలను రెంటినీ నాశనము చేసివేసింది.

“ఒరమా, ఆయక్షిణివల్ల ఈ రెండుదేశాలూ నిర్జనము అయిపోయినవి. మహారణ్యాలు అయిపోయినవి. ఆ తాటక ఈ ప్రాంతానికివచ్చే ఏ ఒక్కణ్ణి బ్రతక నీయకుండానూ ఏ ఒక్కడికీ చిక్కకుండానూ తిరుగుతూ ఉంది. రామానేను ఆజ్ఞాపిస్తున్నాను. నీవు ఆ తాటకను చంపివేయవలెను. ఈ ప్రాంతానికి శానిపీడ విరగడ అయిపోవలెను. నిరుపద్రవము అయినదేశముగా ఈ ప్రదేశాన్ని నీవు సూర్యవేయవలెను” అన్నాడు విశ్వామిత్ర మహర్షి.

౨౫

విశ్వామిత్ర మహర్షి అంతటివాడు స్త్రీ వసము చేయవలెను అని ఆజ్ఞాపించినాడు. అందుకు రాముడు అణకువతో “మునిపుంగవా, యక్షులు అల్పనీరులు అని చెప్పగా విన్నాను. అందులో తాటక ఆడుది. అబల. ఆమెకు వెయ్యి ఏనుగుల బలము ఎట్లావచ్చింది” అని అడిగినాడు.

విశ్వామిత్ర మహర్షి “రామా, దానికి అంతబలము ఎట్లావచ్చిందీ చెప్పలేను. విను.

“పూర్వము సుకేతుడు అనే యక్షుడు ఒకడు ఉండేవాడు. వాడు మహా పరాక్రమవంతుడు. సదాచారసంపన్నుడు. కాని సంతానము లేకపోయింది. అందుకు వాడు గొప్ప తపస్సుచేసినాడు. బ్రహ్మదేవుడు వాడితపస్సు మెచ్చుకొన్నాడు. వెయ్యి ఏనుగుల బలముతో ఒక కన్యారత్నము పుట్టేట్లు వరము ఇచ్చినాడు. కాని పుత్ర సంతానానికి వరము ఇవ్వలేదు.

“ఆ యక్షుడికి తాటక పుట్టింది. అది పెరిగి పెద్దది అయింది. అబల అయినప్పటికిన్నీ బ్రహ్మగుహమువల్ల వెయ్యి ఏనుగులబలముకలది అయింది. మంచి

యాపసి అయింది. అందానికి పేరుపడ్డది. ఆ యక్షుడు దానిని సుందుడు అనే వాడికి ఇచ్చి పెండ్లిచేసినాడు. శాంతకాలానికి తాటక మారీచుణ్ణికన్నది. వాడు ఎవరూ ఎదిరించలేనంతటి పరాక్రమవంతుడు అయినాడు.

“అగస్త్యమహర్షి శాపమువల్ల సుందుడు చచ్చిపోయినాడు. పెనిమిటిని చంపివేసినాడు అనే కోపముతో తాటక రేగింది. మారీచుణ్ణితీసుకొని అగస్త్యుడు మీదికిపోయింది. పెద్దపెద్ద కేకలు పెడుతూ అతిఉరవడిగా ఆయనమీదికి పరుగు లెత్తింది. ఆయనను మ్రింగివేయ నుంకించింది. తనపయిన పడబోతున్న తాటకనూ మారీచుణ్ణి అగస్త్యమహర్షి చూచినాడు. “నీవు రాక్షసుడవు అయిపో” అంటూ ముందుగా మారీచుణ్ణి శిపించినాడు.

“మారీచుణ్ణి శిపించినప్పటికిన్నీ తాటక సంరంభము ఏమీ తగ్గలేదు. అగస్త్యమహర్షి అప్పుడు పరమక్రుద్ధుడు అయినాడు. “ఓ తాటకా నీరూపము మారీచోయి వికృతాననుతో వికారాకారముతో నరమాంసభక్షణముచేస్తూ మహారాక్షసివిగా తిరుగుతూ ఉండు” అని శాపము పెట్టినాడు. ఆ శాపానికి దానికి మరింతకోపము వచ్చింది. అయితే అది అగస్త్యమహర్షిని ఏమీ చేయలేక పోయింది. కాని ఆయన సంచరించినాడు అనే కసితో సుభిక్షుముగా ఉంటూ ఉన్న మలదకరూశిశాలను రెంటినీ నాశనముచేసివేయసాగింది. ఆ విధముగా ఈ ప్రదేశము ఘోరారణ్యము అయిపోయింది.

“ఓ రామా, ఆ యక్షిణి దుర్వృత్తి. మహాభయంకరురాలు. దౌష్ట్యానికి పరాక్రమవంతురాలు. నీవు గోబ్రాహ్మణ హితముకోసము ఆ మహాయక్షిణిని చంపివేయవలెను. ఆ శాపగ్రస్తను ఆ రాక్షసిని చంపివేయడానికి నీవు తప్ప మరి ఎవడూ ధైర్యముచేసేనాడు ముల్లోకాలలోనూలేదు. స్త్రీవధముఅసహ్యము అయిన పని అని నీవు అనుకోవద్దు. నాలుగుకాలవారికీ మేలుచేయడమే రాజ్యకార్యదురంధరుల కర్తవ్యము. ప్రజారక్షణమే రాజధర్మము. రాజ్యభార వియంతులు అయినవారు ప్రజా రక్షణానికి అవసరము అయిన ఏపనిని అయినా చేసితిరవలెను. క్రూరము అనీ పాతకము అనీ, దోషము అనీ సంశయించకుడదు. ఇది సనాతన రాజధర్మము.

“ఈ తాటక ధర్మహర్గము తప్పింది. అధర్మహర్గము పట్టింది. ఓ రామా, నీవు అధర్మాన్ని నాశనము చేసివేసి ధర్మాన్ని ప్రతిష్ఠచేయవలెను. పూర్వము విరోచనుడి కూతురు మంధర అనే ఆమె ఈ వృధివిని అంతా నాశనముచేయ తలపెట్టింది. దేవేంద్రుడు అంతటివాడు అందుకు ఆమెను చంపివేసినాడు. భృగుమహర్షి ఇల్లాల- శుక్రుడి అంతటివాడితల్లి ఈ లోకములో ఇంద్రుణ్ణి

లేకుండా చేయడానికి దృఢవ్రత అయింది. అప్పుడు మహావిష్ణువే ఆమెను సంహారము చేసివేసినాడు. వీరేశాడు. ఇంకా ఎందుకో మహాశక్తులు అధర్మ పరాయణలు అయిన స్త్రీలను హతమార్చివేసినారు." అన్నాడు.

౨౬

ఈవిధముగా విశ్వామిత్రమహర్షి స్త్రీని వధించమని చెప్పింది అంతా రాముడు విన్నాడు. ఆలోచన చేయసాగినాడు. "విశ్వామిత్రమహర్షి చెప్పినట్లుగా చేయమని నాతండ్రి నన్ను ఆజ్ఞాపించినాడు. కాబట్టి విశ్వామిత్రమహర్షి చెప్పినట్లు అవిశేషముగా చేయటమే నావిధి" అని మనసా నిశ్చయించుకొన్నాడు.

విశ్వామిత్ర మహర్షిని చూచి "స్వామీ, అయోధ్యానగరములో గురువుల ఎదుట నా తండ్రి దివేరథమహారాజు తాము ఏమి చెప్పినా నేను చేయవలెను అని ఆజ్ఞాపించినాడు. ఆయన ఆజ్ఞను నేను అవజ్ఞ చేయను. పితృవాక్య పరిపాలనమే నావ్రతము. తాము బ్రహ్మర్షులు. మహాప్రభావము కలవారు. తాటక వధము ఉత్తమము అని తాము శాసిస్తున్నారు. కాబట్టి గోబ్రాహ్మణ హితము కోసమూ ఈ దేశసౌఖ్యము కోసమూ ఏ సంశయమూ లేకుండా తాటకను వధిస్తాను. మహానుభావులు తాము ఆజ్ఞాపించిన ఈ కౌర్యాన్ని ఇప్పుడే నిర్వహిస్తాను" అంటూ తన వింటి నడుము పిడికిటతో పట్టుకొని దిశదిశలూ మారు మ్రోగిపోయేట్లు టంకారము చేసినాడు.

ఆ మహాధ్వనికి ఆమహారణ్యములో ఉన్న ప్రాణికోటులు అన్నీ ఉరిక్కి పడిపోయినవి. తాటక ద్విగ్భ్రమ చెందింది. క్షణలేశము ఆలోచించింది. క్రోధ పరవశ అయింది. ఆ మహాధ్వని వినిపించిన దిక్కు కుపరుగుతీసింది. వికారాకారముతో వికృతాననముతో పరుగులెత్తుకొంటూ వస్తూఉన్న తాటిచెట్టు అంతటి తాటకను రాముడు చూచినాడు. తమ్ముడితో "లక్ష్మణా, తాటక ధైరవాకారమూ వికృతాకారము చూస్తూ ఉన్నావా? దీనిని చూస్తే అంతంతమాత్రపు ధైర్యవంతులు గుండెలు బ్రద్దలు అయి చచ్చిపోతారు. దీనిని ఎవరూ ఎదిరించలేరు. దీనికి మాయాబలముఉంది. దీని ముక్కు చెవులూ ఇప్పుడే తెగవేస్తాను. చూడు. ఇంతకూ ఇది ఆడుది. దీనినిచంపివేయ బుద్ధిపుట్టడములేదు. దీని చేతులూ కాళ్లూ విరగకొట్టితే చాలుననుకొంటున్నాను" అని అంటూఉండగానే తాటక చలరేగి చేతులు ఎత్తి గర్జిస్తూ రాముడిమీద పడిపోయింది.

అప్పుడు విశ్వామిత్రమహర్షి హుంకరించి దానిని అడలించినాడు. రామ లక్ష్మణులు తేమముగా ఉండవలెను అనీ వారికి జయము చేకూరవలెను అనీ ఆశీర్వదించినాడు.

తాటక ఘోరముగా దుమ్ము ఎగజిమ్ముతూ ఆ ప్రదేశము అంతా అంధ కారబంధురము అయ్యేట్లు చేసినేసింది. ఆదుమారములో రామలక్ష్మణులు ఒక ముహూర్తమునేపు ఏమీ తెలియకుండా సామ్మసిల్లిపోయినారు. అంతట అది కంటికి కనబడకుండా మాయము అయిపోయి వారిమీద రాళ్లవారన గురిపించ డము మొదలు పెట్టింది. రాముడికి కోపము వచ్చింది. తాటకమీద బాణాలు వదిలి అది రాళ్ళవారన గురిపించకుండా చేసినాడు. అదికనబడ్డది. రాముడిమీదికి దూక నుంకించింది. తత్క్షణమే రాముడు దాని రెండు బాహువులూ తెగవేసినాడు. బుజాలు తెగిపోయి అది రొప్పుతూ కేకలు పెట్టుతూ కిందపడిపోయింది వెంటనే లక్ష్మణుడు దాని రెండు చెవులూ ముక్కు అంటకోసినాడు.

ఆ తాటక కామరూపిణి. అప్పటికి అప్పుడు అది అనేక రూపాలతో కనబడుతూ కనబడుతూ మాయము అయిపోతూ మహాభయంకరముగా మళ్ళీ రాళ్ల వారనగురిపించసాగింది. రాళ్ళవారనలో రామలక్ష్మణులు చిక్కఱకొనిపోయినారు. విశ్వామిత్రమహర్షి వారినిచూచి “ఓరామా, అడుది అనే దాక్షిణ్యము నీవు ఇక చాలించవలెను. ఈ యక్షిణి దున్నచారిణి. పరమపాపి, యజ్ఞహంత్రిణి. దీనిని నీవు వెంటనే తెగవేయవలెను. సంధ్యాకాలము సమీపిస్తూ ఉంది. ఇక దీని మాయలు పెచ్చు పెరిగిపోతవి. నూర్యోస్తమయము అయిన తరువాత దీనిని నీవు ఎదిరించలేవు. ఈ లోపలనే నీవు దీనిని సంహారము చేయవలెను” అన్నాడు.

అప్పుడు తాటక ఎక్కడ ఉన్నదీ శబ్దవేధిత్వజ్ఞానముతో రాముడు కనిపెట్టినాడు. దానిమీద బాణాలు వదిలినాడు. దానికి ఎంతో మాయాబలము ఉన్నప్పటికినీ అది ఆ బాణాలకు కట్టుబడిపోయింది. పెద్దపెద్ద కేకలు పెట్టతూ అది ఆమితపరాక్రమముతో పిడుగుమాదిరిగా రామలక్ష్మణులమీద పడబోయింది. రాముడు దానిని చూచినాడు. దాని ఎదురురొమ్ములమీద ఒక బాణము వదిలినాడు. అంతటితో అది కిందపడ్డది. చచ్చిపోయింది.

చచ్చిపోయిన ఆ భైరవాకారను దేవేంద్రుడూ దేవతలూ చూడవచ్చి పారు. “భలేభలే” అని రాముణ్ణి మెచ్చుకొన్నారు. అప్పుడు దేవేంద్రుడు విశ్వామిత్రమహర్షిని చూచి “ఓ బ్రహ్మర్షీ, నీవు ఈ తాటకను చంపించి నందుకు మేము అందరమూ సంతోషిస్తూఉన్నాము. భృకాశ్వుడి సంతతిఅయిన ఆస్త్రశస్త్రాలను అన్నిటిని నీవు ఆర్ధించినావు. నీ తపోబలమువల్ల అవి అన్నీ

నీదగ్గర వర్తిల్లుతూ ఉన్నవి. ఈ రాముడు అమిత ధైర్యముతో నిన్ను అనుసరించి ప్రవర్తిస్తున్నాడు. శస్త్రాస్త్ర విద్యలను అభ్యసించటానికి తగినవాడు. ఇతడు దేవతలకు ఒక మహాత్కార్యము నెరవేర్చవలసి ఉంది, ఆయా శస్త్రాస్త్రాలను అన్నిటిని నీవు ఈ రాముడికి ఉపదేశము చేయవలెను" అని చెప్పినాడు. అంతట మహర్షులూ దేవతలూ దేవేంద్రుడూ విశ్వామిత్రమహర్షిని కొనియాడి వారి దారిన వారు వెళ్ళిపోయినారు.

సంధ్యాకాలము కాబోతూ ఉంది. విశ్వామిత్రమహర్షి సంతోషముతో రాముణ్ణి దగ్గరకు తీసుకొని కిరణు ఆఘ్రాణించి "రామా, మనము ఈ రాత్రి ఇక్కడనే ఉందాము. శేషువనే లేచి మన ఆశ్రమానికి పోదాము" అన్నాడు. అంతటితో ఆ మహారణ్యములో ఉపద్రవము అంతా తొలగిపోయింది.

అది కుచేరుడి చైత్రభ్రమవంటి ఉద్యానవనము గా మారిపోయింది.

౨౨

ఆ రాత్రి రామలక్ష్మణ విశ్వామిత్రులు అక్కడ గడిపినారు. ప్రాతఃకాలాన వారివారి విహితానుస్థానాలను ముగించుకొన్నారు. విశ్వామిత్రమహర్షి రాముణ్ణి చూచి మందహాసముచేస్తూ మాధుర్యము ఉట్టిపడే వాక్కులతో "రామా, నీ పరాక్రమానికి నేను సంతుష్టుడను అయినాను. సర్వాస్త్రాలనూ సంతోషముగా నీకు ఇవ్వడు స్వాధీనము చేయతలచినాను. ఈ అస్త్రాల బలమువల్ల దేవాసురగణాలు అన్నీ నీకు లోబడిపోతివి. వారి నేకాకుండా మరి ఏ ఇతర శత్రువులను అయినా నీవు జయించ కలుగుతావు"

"రామా, ఆయా అస్త్రాలను అన్నిటిని ఉపదేశము చేస్తాను. నీకు ముందుగా దండచక్రాన్ని ఇస్తాను. అది చాలా గొప్పది. ధర్మపాశాన్నీ కాలచక్రాన్నీ అత్యుగముఅయిన విషువచక్రాన్నీ ఐంద్రాస్త్రాన్నీ వజ్రాస్త్రాన్నీ శివదేవతాకము అయిన శూలాన్నీ బ్రహ్మశిరాస్త్రాన్నీ ఐషీకాస్త్రాన్నీ బ్రహ్మాస్త్రాన్నీ ఇస్తాను. బ్రహ్మాస్త్రముకన్నా ఉత్తమము అయింది మరి ఒకటి లేదు.

"మోడకీ శిఖరీ అనే రెండు గదలు ఉన్నవి. అవిరెండూ దీప్తిమంతాలు. వాటిని నీకు ఇస్తాను. ధర్మపాశాన్నీ కాలపాశాన్నీ నరుణపాశాన్నీ నీకు ఇస్తాను. వరుణపాశముకన్నా ఉత్తమము అయింది మరి ఒకటి లేదు. కుహ్లాశేషి ఆర్ధ్రాశేషి అనే పిడుగులనూ వైవాకాస్త్రాన్నీ వాయుణాస్త్రాన్నీ అన్నీ దేవుడికి ప్రీయము అయిన ఆగ్నేయాస్త్రాన్నీ ప్రథమము అనే వాయువాగ్నాస్త్రాన్నీ

హయశిరాస్త్రిన్నీ (కాంచాస్త్రిన్నీ విష్ణుశక్తి రుద్రశక్తి అనే రెండు శక్తులనూ ఇస్తాను.

“రాక్షసులు ధరించే కంకాళకపాలాలు అనే ముసలాలనూ వైద్యాధరా స్త్రిన్నీ గంధర్వలు మెచ్చుకొనే మానవాస్త్రిన్నీ నిద్రకలగచేసే స్వాపనా స్త్రిన్నీ శాంతి కలుగచేసే ప్రళమనాస్త్రిన్నీ సౌరాస్త్రిన్నీ గర్వము కలుగజేసే దర్పణాస్త్రిన్నీ శోషిల్లచేసే శోషణాస్త్రిన్నీ తాపము ఎత్తించే సంతాపనాస్త్రిన్నీ విడికించే విలాపనాస్త్రిన్నీ ఎవరూ ఎదిరించలేని మదనాస్త్రిన్నీ పిశాచక దేవతాకము అయిన మోహనాస్త్రిన్నీ తామసమూ సౌమనమూ సంవత్సరమూ దుర్బర్షమూ మాసలమూ సత్యమూ మాయాధరమూ తేజఃప్రభిమూ శిశిరమూ సుదామనమూ దారుణము అయిన భగాస్త్రిమూ మానవాస్త్రిమూ ఇస్తాను.

“ఓ రామా, ఈ అస్త్రాలు అన్నీ ఇచ్చాడీన రూపాలు. మహాబలయుతాలు. ఈ ప్రపంచములో మిగతా అన్ని అస్త్రాలనూ ఇవి అతిశయించినవి. వీటిని అన్నింటనీ నీకు ఇప్పుడే ఉపదేశము చేస్తాను.” అంటూ శుచి అయి ప్రాణ్ముఖుడు ఆయి నిలుచుని అస్త్రమంత్రసమాహాన్ని రాముడికి ఉపదేశము చేసినాడు. ఆమంత్రదేవతలను అందరినీ అప్పుడే రాముడి వశము చేయతలచి జపము చేయడము మొదలుపెట్టినాడు. అంతట మహార్థాలు అయిన అస్త్రాలు అన్నీ రాముడికి స్వాధీనము అయినవి. అయూ అస్త్రాల దేవతలు అందరూ రాముడి ఎట్టపడుట నిలుచున్నారు. నమస్కారము చేసి “ఓ రామ ప్రభూ, మేము అందరూ మీ కింకరులము” అన్నారు.

అప్పుడు రాముడు ఆ దేవతలను అందరినీ తన చేతులతో తట్టి “మీరు అందరూ నా చిత్తాన్ని అనుసరించి నడుచుకోవలెను. అవసరము వచ్చినప్పుడు విముక్తులను పిలుస్తాను. ఇప్పుడు మీ ఇష్టము వచ్చిన చొప్పున ఉండవచ్చును” అన్నాడు.

అప్పుడు ఆయూ అస్త్రదేవతలు అందరూ అంతర్ధానము అయిపోయినారు. అంతట రాముడు విశ్వామిత్రమహర్షికి సాష్టాంగ నమస్కారము చేసినాడు.

౨౮

ప్రయాణము కౌబోతున్న విశ్వామిత్రమహర్షిని రాముడుచూచి “స్వామీ తాము సాక్షాత్తు భగవంతుడు వంటివారు. సమస్త అస్త్రాలను నాకు అనుగ్రహించినారు. ఇకను దేవతలు అయినా నన్ను ఎదుర్కొనలేరు. తాము ఆయూ అస్త్రాల ఉపసంహారాలనుకూడా నాకు ఉపదేశము చేయవలెను” అన్నాడు.

విశ్వామిత్రమహర్షి ఆయా ఉపసంహారమంత్రాలను అప్పజే రాముడికి ఉపదేశము చేయనిశ్చయించుకొన్నాడు. “రామా, సత్యవంతమూ సత్యకీర్తి గృష్ణమూ రభసమూ ప్రతిహారతరమూ పరాబ్ముఖమూ లక్షేక్షుమూ విషయమూ దృఢలాభమూ సునాభయూ దశాక్షుమూ శతపక్తిమూ దశశీర్షమూ శతోదరమూ పద్మనాభమూ మహానాభమూ దుందునాభమూ సునాభకమూ జ్యోతిషమూ కృశణమూ వైరాశ్యమూ విమలమూ యోగంధకమూ హరీద్రమూ యోగంధరమూ చైత్యమూ ప్రశమనమూ సార్పిర్మాతలినీ ధృతిమాలినీ వృత్తిమంతమూ రుచిరమూ పితృసౌమసమూ విధూతమూ ముకరమూ కరవీరకమూ ధనమూ ధాన్యమూ కామరూపమూ కామరుచీ మోహమూ ఆవరణమూ జ్యోంభికమూ సర్వనాభమూ సంతానమూ వీరణమూ అనేవి అన్నీ భృశాశ్వుడిపుత్రులు. ఇవి అన్నీ ఇచ్చాక్షీన ధూపాలు. వీటిని అన్నిటిని దానము చేస్తాను.” అంటూ విశ్వామిత్రమహర్షి ఆయా ఉపసంహారమంత్రాలను రాముడికి ఉపదేశము చేసినాడు.

రాముడు పరమసంతోషముతో ఆ ఉపసంహారమంత్రాలను అన్నిటిని జపము చేయసాగినాడు. అప్పుడు ఆ మంత్రాధిష్ఠాన దేవతలు అందరూ దేదీప్యమానదివ్యదేహాలతో రాముడి ఎదుట నిలుచున్నారు. వారిలో కొందరు నిష్పకణికలువలెనూ మరికొందరు ధూమసమాహాలవలెనూ ఇంకా కొందరు నూర్వ్యచంద్రులు అంతటి కాంతిమంతులవలెనూ కనుపించినారు. అందరూ నమ్రభావముతో నమస్కరించినారు. “రామప్రభూ, మమ్ములను తాము స్మరించినారు” వచ్చినాము. ఏమి ఆజ్ఞ” అన్నారు.

“ఓ మంత్రాధిదేవతలారా, మిమ్ములను పిలిచినప్పుడు మీరు అందరూ వచ్చి నాకు సాయపడవలెను. ఇప్పుడు మీరు మీ చిత్తమువచ్చిన చోటను ఉండివచ్చును.” అన్నాడు రాముడు. ఆ మంత్రాధిష్ఠాన దేవతలు అందరూ రాముడికి వీడుకోలు చెప్పి మాయము అయిపోయినారు.

ఆ తరువాత రామలక్ష్మణులు విశ్వామిత్రమహర్షి వంట ప్రయాణము అయినారు. కొంతదూరము నడిచినతరువాత వారు ఒక పర్వతప్రదేశానికిపోయినారు. ఆ సమీపములో రామలక్ష్మణులకు ఒకసుందిగోద్రావనవనము కనిపించింది. అప్పుడు రాముడు విశ్వామిత్ర మహర్షితో “స్వామీ, ఒళ్లు జలదరించే మహారణ్యము దాటివచ్చినాము. ఇది ఏదో ఉద్రావనవనము. దర్శనీయుముగా ఉంది. వృక్షసమాహాలు మేఘాల మదిరిగా కనిపిస్తున్నవి. జంకలు అటూ ఇటూ పరుగులెత్తుతున్నవి, రంగురంగుల పిట్టలు మహాశ్రావ్యముగా పాటలు పాడుతూ

ఉన్నది. ఇది ఏదో పుణ్యాశ్రమము అయి ఉండవలెను. తెలుసుకోవలెను అని భుతూహలముగా ఉంది" అన్నాడు.

౨౯

అంతట చిశ్వామిత్ర మహర్షి ఈవిధముగా చెప్పడము మొదలు పెట్టినాడు.

“దేవదేవుడు మహావిష్ణువు తపస్విదీక్షోసమున్నూ అష్టాంగయోగసిద్ధికోసమున్నూ అనేక జేలసంపత్తిగాలు ఎన్నోయుగాలు ఈప్రదేశములో నివసించినాడు. ఆ మహావిష్ణువు వామనావతారము ఎత్తి దేవకార్యము చక్కచెట్టిన తరువాతనున్న నివసించడానికి ఇక్కడికి వచ్చినాడు. కాశ్యపుడున్నూ ఇక్కడనే తపస్విష్ణుడు అయినాడు; ఆంధ్రువల్ల ఇది సిద్ధాశ్రమము అని ప్రసిద్ధి కెక్కంది.

“మహావిష్ణువు ఇక్కడ తపస్సు చేసుకొంటూ ఉన్న కాలములో దేవేంద్రుణ్ణి దేవకాలోనూ, మరుద్గణాలోనూ బలిచక్రవర్తి జయించివేసి ముల్లోకాలు రాజ్యపాలనము చేయసాగినాడు. ఆ బలిచక్రవర్తి ఒక మహాయజ్ఞము ఆరంభించినాడు. అంతట దేవతలు అందరూ అగ్నిహోత్రుడి నెనుక బయలుదేరి ఇక్కడికి వచ్చి మహావిష్ణువును సందిర్శించి “ఓ ప్రభూ, విరోధముకొడుకు బలిచక్రవర్తి ఇప్పుడు ఉత్తమోత్తమము అయిన యజ్ఞము చేస్తూ ఉన్నాడు. దారినబోయే ఏ యాచకుడువచ్చి ఏది అడిగినా లేదు అనకుండా దానము చేసి జేస్తున్నాడు. ఆ యజ్ఞము పూర్తి అయ్యేలోపలనే తాము దేవకార్యము చక్కచెట్టవలెను. తాము తమ మాయాబలముతో నామనరూపము ఎత్తి బోయి ముల్లోకాలనూ దానము అడిగి పుచ్చుకొని తిరిగి దేవతలకు పట్టము కట్టవలెను” అని ప్రార్థించినారు.

విష్ణుమూర్తి నారి ప్రార్థనను ఆంగీకరించినాడు.

“రామా, ఆ కాలములోనే అగ్నిహోత్రుడువంటి కాంతిమంతుడు కాశ్యపుడు అదితీతో కూడా మహావిష్ణువును గురించి తపస్సుచేయడము మొదలు పెట్టినాడు. గతికల్మషుడు అయినాడు. దివ్య క్షేత్రముతో కేజరిల్లుతూ ఉన్న ఆ కాశ్యపుడికి విష్ణుమూర్తి ప్రత్యక్షము అయినాడు.

“ఓ పురుషోత్తమా, నీవు తపోమయుడవు. తపోరాశివి. తపోమూర్తివి. తపస్సే నీ ఆత్మ. మేము తపస్సు చేసినందువల్లనే నిన్ను ఇప్పుడు చూడగలుగుతున్నాము. ప్రభూ! నీ కరీరములో ఈ జగత్తు అంతా మాకు కనబడుతూ ఉంది.

నీవు ఆదిమధ్యాంతరహితుడవు. అనిర్దేశ్యుడవు. మేము నీ కరణబొచ్చినాము. మమ్ములను నీవు కాపాడవలెను." అంటూ కాశ్యపుడు స్తోత్రము చేసినాడు. మహావిష్ణువు సంతోషించి "ఓ కాశ్యపా, నీకు శుభము అవుతుంది. నేను వరము ఇవ్వడానికి నీవు తగినవాడవు. నీకు కావలసిన వరము అడుగు ఇస్తాను" అన్నాడు.

"ఓ వరదా నిన్ను దేవతలు అందరూ యాచించినారు. ఇప్పుడు ఈ అదితీ నేనూ యాచిస్తున్నాము. దేవతలు అందరూ శోకార్తులు అయిఉన్నారు. వారికి నీవు చోప్పుడవలెను. ఇంద్రమూ యాచిస్తున్న వరము నీవు సంతోషముగా ఇవ్వవలెను.

"ఓ స్వామీ, ఈ అదితికి నీవు పుత్రుడవు గా పుట్టి ఇంద్రుడికి తమ్ముడవు అయి రాక్షసులను నిర్మూలనము చేయవలెను. ఓ ప్రథమా, నీవు ఇక్కడనుంచి లేవవలెను" అని కాశ్యపుడు ప్రార్థించినాడు. అందుకు మహావిష్ణువు అంగీకరించినాడు. అంతట కాశ్యపుడు "ఓ దేవా, నీ అనుగ్రహమువల్ల నా తపస్సు ఇక్కడ సిద్ధించింది. కాబట్టి ఈ ప్రదేశము సిద్ధాశ్రమము అని ప్రసిద్ధి కెక్కవలెను" అన్నాడు. అందుకున్నూ మహావిష్ణువు 'సచను' అన్నాడు.

"ఓ రామా, అటుతరువాత ఆ మహాక్షేజోవంతుడు విష్ణుమూర్తి అదితి కడుపున పుట్టినాడు. వామనరూపముతో వటువుగా బలిచక్రవర్తి దగ్గరకుపోయినాడు. సమస్త ప్రాణులకున్నూ మేలు చేయతలచి నిరభినానముతో మూడు అడుగుల మేరను భిక్షును అడిగి పుచ్చుకొన్నాడు. మూడు అడుగులూ వేసి ముల్లోకాలూ ఆక్రమించినాడు. తన కేజస్సుతో బలిచక్రవర్తిని బంధించి వేసినాడు. అంతట దేవేంద్రుడికి ఆ ముల్లోకాలనూ ఒప్పగించినాడు. వామన రూపములో ఉన్న మహావిష్ణువు ఈ ఆశ్రమప్రదేశము శ్రమనాశని అయినందు వల్ల ఇక్కడికి వచ్చి నివసించినాడు".

"ఇప్పుడు నేనూ భక్తి తాత్పర్యాలతో ఈ ఆశ్రమములో నివాసము పెట్టుకొన్నాను. ఓ రామా, ఈ ఆశ్రమపదానికే రాక్షసులు వచ్చి నా యజ్ఞాన్ని విష్ణుముచేస్తూఉన్నారు. ఈచోటనే వాండ్లను సంహారము చేయవలెను. ఇప్పుడే ఈ సిద్ధాశ్రమములోకి పోదాము. నాయనా, రామా, ఈ ఆశ్రమపదము నాది అయినట్టే నీదీన్నీ" అంటూ విశ్వామిత్రమహర్షి రామలక్ష్మణులను వెంట బెట్టుకొని ఆ ఆశ్రమపదములో అడుగు పెట్టినాడు. మంచు విడిపోయినతరువాత పునర్వనూ సక్షత్రాలలో సంచారము చేసే చంద్రుడికిమల్లె విశ్వామిత్రమహర్షి అప్పడు విరాజిల్లినాడు.

సిద్ధాశ్రమవాసులు అందరూ ఆయననుమాచినారు. చూచే చూడటముతో పరుగులెత్తుకొంటూ ఆయనకు ఎదురుగుండావచ్చి యధార్థముగా ఆయనకు అర్థపావ్యాదులు ఇచ్చినారు. పూజచేసినారు. రామలక్ష్మణులకు ఆతిథి సల్పారాలు చేసినారు.

రామలక్ష్మణులు అలసట తీర్చుకొన్నారు. అప్పుడు అక్కడ పెద్దపులి మాదిరిగా ఉన్న విశ్వామిత్రమహర్షిని చూచినారు. నమస్కారముచేసి “ఓ బ్రహ్మర్షీ, తాము ఇప్పుడే ఈనాడే యజ్ఞదీక్షవహించవలెను. ఇది సిద్ధాశ్రమము అని తాము నెలపు ఇచ్చినారు; సార్థకనామము ఆయితీరుతుంది” అన్నారు.

అంతట ఆ మహాశ్రేణోవంతుడు ఆ జిలేంద్రియుడు విశ్వామిత్రమహ్మ యజ్ఞదీక్షీతుడు అయినాడు.

ఆరాత్రి రామలక్ష్మణులు స్కందవిశాఖులవలె జాగరూకతతో గడిపినారు. వేకువనే లేచి స్నానముచేసి పరికుద్దులు అయి ప్రాతకసంస్కృతులు ఉపాసించి గాయత్రీజపముచేసి హుతాగ్నిహోత్రుడు అయి కూర్చునిఉన్న విశ్వామిత్రమహర్షిని సందర్శించినారు. ఆయనకు నమస్కారము చేసినారు.

30

రామలక్ష్మణులు కేవలమూ శత్రుసంహారకులే కారు. ఎక్కడ ఎప్పుడు ఎవరితో ఏమి మాట్లాడవలెనో తెలిసినవారు. విశ్వామిత్రమహర్షి యజ్ఞదీక్షలో ఉన్నాడు. ఆయనను అప్పుడు పలుకరించకూడదు అనుకొన్నారు. అక్కడి మహర్షులను అందిరీని చూచి “మహాత్ములారా, రాక్షసులు ఎప్పుడు వస్తారు. మేము వాంఛకోసము ఎప్పుడు కనిపెట్టుకొని ఉండవలెను” అని రాముడు ప్రశ్నించినాడు.

ఆ అన్నతమ్ములు అప్పటికి అప్పుడే పోరాటానికి సంసిద్ధము అవుతూ ఉన్నందుకు ఆమహామునులు అందరూ మెచ్చుకొన్నారు. “ఓ సోదరులారా రాక్షసులు ఏ క్షణములోనైనా రావచ్చు. కాబట్టి మీరు ఈ గోజు మొదలు కొవి ఆరు అహోరాత్రములు కనిపెట్టుకొని ఉండవలెను” అన్నారు.

అంతట రామలక్ష్మణులు ధనుర్ధరులు అయినారు. అయిన అహోరాత్రములూ నిద్రపోకుండా వారు విశ్వామిత్రమహర్షిని ఆ తపోవనాన్నీ కావలికాసినారు. ఆరివ పగలు వచ్చింది.

విశ్వామిత్రమహర్షి యజ్ఞము యధాప్రకారము సమంత్రకముగా సశాస్త్రీయముగా సాగుతూవుంది. ఋత్విజులు మొదలు అయినవారు అందరూ వారివారి పనులను నెరవేరుస్తూ ఉన్నారు.

రాముడు లక్ష్మణునితో "తమ్ముడా ఏకాగ్రచిత్తముతో నీవు సన్నద్ధుడవు అయి ఉండవలెను" అంటున్నాడు.

ఇంతలో ఆకాశము బ్రద్దలు అయిపోయేటంత భయంకరము అయిన ధ్వని అయింది. దర్భలూ పాసపాత్రలూ హోమపాత్రలూ సమిథలూ పూలూ ఆన్నీ ఒక్కసారిగా అంటుకొన్నవి. భగ భగమంటలు లేచినవి.

వర్షాకాల మేఘాలమాదిరిగా ఆకాశాన్ని అంతా మాయమబ్బులతో మారీచ సుబాహువులు కమ్మివేసినారు. ఆమాయమబ్బులు అమిత వేగముతో పరుగులెత్త సాగినవి. అప్పుడు మారీచసుబాహువులు వెల్లువ గా నెత్తురు కురిపించసాగినారు. ఆ రక్తప్రవాహము వేదికమీద పడ పోతున్నది. అప్పుడు మరింతగా మంటలు లేచినవి.

ఆకాశములో తిరుగుతూ ఉన్న రాక్షసులను రాముడు చూచినాడు. మారీచసుబాహువులు ఆ అన్నతమ్ములమీద దూకబోతున్నారు. రాముడు పరమ శ్రుద్ధుడు అయిపోయినాడు. తత్క్షణము పరమభ్రాన్వరము అయిన మానవాస్త్రాన్ని మారీచుడి ఎదురురొమ్ములమీద వదిలినాడు. ఉత్తరక్షణాన ఆగ్నేయాస్త్రాన్ని సుబాహువు రొమ్ములమీద వేసినాడు.

ఒరుగాలి మేఘాలను నెటుకొని పోయేట్టుగా ఆమానవాస్త్రము మారీచుణ్ణి మారు యోజనాలదూరము ఎగర వేసుకొనిపోయి సముద్రములో పడవేసింది. వాడుచేవల తప్పి గిరగిర తిరుగుతూ సముద్రములో పడ్డాడు. కొని చావలేదు. సుబాహువు ఆ ఆగ్నేయాస్త్రానికి నేలకూలి చచ్చిపోయినాడు.

అంతట మారీచసుబాహువుల అనుచరులు అందరూ అటూ ఇటూ పరుగెత్తసాగినారు. వారినిచూచి రాముడు "లక్ష్మణా, ఈ రాక్షసులు బహు క్రూరులు. దుష్టులు. పాపకర్ములు. రుధిరాశనులు. వీరిని అందరినీ సంహరింపవలసిందేను" అంటూ దివ్యము అయిన వాయువ్యాస్త్రమువేసి ఆ రాక్షసులను అందరినీ చంపివేసినాడు.

అక్కడి మహామునులు అందరూ ఆశ్చర్యచకితులు అయినారు. ఎంతో సంతోషించినారు. అసురసంహారముచేసిన దేవేంద్రుణ్ణి దేవతలు పూజించినట్టుగా అప్పుడు రాముణ్ణి ఆమహర్షులు అందరూ పూజించినారు. దశదిశలూ ప్రకాంతముగా తోచినవి. విశ్వామిత్రమహర్షి యజ్ఞము యధావిధిగా సమాప్తము అయింది.

విశ్వామిత్రమహర్షి రాముణ్ణి చూచి "యశస్వీ, నీతండ్రి నిన్ను పంపించినందుకు నాపని నెరవేర్చినావు. ఈసిద్ధాశ్రమనామము సార్థకము అయింది. నీ వల్ల నేను కృతార్థుణ్ణి అయినాను" అని మెచ్చుకొన్నాడు.

30

కృతకృత్యులు అయిన రామలక్ష్మణులు ఆ రాత్రి మహదానందముతో గడిసినారు. సుఖముగా నిద్రపోయినారు. తెల్లవారుతూ ఉండగా నిద్రలేచి పౌర్వాహ్నిక కృత్యాలను ముగించుకొని విశ్వామిత్రమహర్షిని తిక్కన మహర్షులనూ సందర్శించి పోయినారు.

అగ్నిహోత్రుడి మాదిరిగా లేజరిలుతూ ఉన్న విశ్వామిత్రమహర్షికి సాహసంగ సమస్కారము చేసినారు. తిక్కన మహర్షులకున్న అభివాదాలు చేసినారు. అంతట రాముడు గంభీరముగానూ మనోహరిముగానూ “ఓ బ్రహ్మర్షీ, ఈ క్షింకగులు ఇంకా విమి చేయవలెనో యాభేష్టముగా ఆజ్ఞాపించవలసింది. తమ ఆజ్ఞలను ఆన్నిటినీ నెరవేరుస్తాను” అన్నాడు.

ఈ మాటలకు అక్కడే మహర్షులు అందరూ సంతోషించినారు. విశ్వామిత్ర మహర్షి ఆనుమతితో వారిలో ఒకరు “రామా, విధిలాధిపతి అయిన జనక మహారాజు పరమస్మర్తిష్ఠులు అయిన మహాయజ్ఞము ఒకటి తలపెట్టినాడు. మేము అందరూ అక్కడికి పోతున్నాము. మీరు అన్నతమ్ములన్నూ మాతో రావలసింది అక్కడ జనక మహారాజు దగ్గర ధనూరత్నము ఒకటి ఉంది. అది చాలా గొప్పది. దేదీప్యమానముగా లేజరిలు తూ ఉంటుంది. భయంకరముగా కనబడుతుంది. దానిని మీరు అన్నదమ్ములు మాచి తీరవలెను”

“పూర్వము విధిలాధిపతి దేవరాతుడు అనే ఆయన ఒకగొప్పయజ్ఞముచేసినాడు. అందుకు దేవతలు అందరూ మెచ్చుకొని ఆధనుస్సును యజ్ఞఫలముగా ఆయనకు ఇచ్చినారు. అది శివదేవుడి ధనుస్సు. అప్పటి నుంచి అది విధిలాధిపతుల ఇంట్లోఉంటూ ఉంది. దానిని ప్రతినిత్యమూ గంధపుష్పఘాపదీపాదులతో పూజ చేస్తూ ఉంటారు. ఆయుధపూజా సమయాలలో దానిని ప్రత్యేకముగా పూజ చేస్తారు. దేవదానవగురుడగంధర్వయక్ష రాక్షసులు ఎవరూ దానిని ఎక్కు పెట్టలేకపోయినారు. ఇక మానవుల సంగతి చెప్పనే అక్కర లేదు. అయినప్పటికీన్నీ అనేకమంది రాజపుత్రులు మహాబలవంతులు ఆపించిని ఆరోపించి దానికి ప్రయత్నించి విఫలులు అయిపోయినారు. రామా, నీవు ఆలత్యద్భుతధనుస్సును చూడవలెను. మీరు జనక మహారాజు చేసేయజ్ఞమున్నూ చూడవచ్చును. కాబట్టి మాతో రావలసింది” అని చెప్పినారు.

వారు అందరూ అక్కడ నుంచి మైథిలదేశానికి. ప్రయాణము అయినారు.

విశ్వామిత్ర మహర్షి ముందుగా వనదేవతలను అందరినీ ఆహ్వానించి “ఓవన దేవతలారా, మీరు అందరూ ఇక్కడ సుఖముగా ఉండవలెను. నాకు కార్య సిద్ధి అయింది. సంతోషము. నేను ఇప్పుడు ఈ సిద్ధాశ్రమము వదిలిపెట్టి పోతున్నాను. ఉత్తరత్రా నేను గంగానదికి ఉత్తరాన ఉన్న హిమాలయ పర్వత ప్రాంతాలకు వెళ్లిపోతాను” అని వీడ్కోలుచెప్పి రామలక్ష్మణులతోనూ మహాముసులతోనూ ఆసిద్ధాశ్రమానికి ప్రదక్షిణము చేసి ఉత్తరాభిముఖముగా నడిచినాడు. వారి వెంట అగ్నిహోత్ర సంభారాలు వేసుకొని ఒక నూరు బండ్లు సాగినవి. అప్పుడు ఆ సిద్ధాశ్రమములో ఉంటూ ఉన్న జింకలు గుంపులు గుంపులుగా వారి వెంటపడినవి. వాటిని చూచి అక్కడి రకరకాలపక్షులన్నూ ఎగురుకొంటూ ఆకాశానబారులు తీరి వారి వెంటబయలుదేరినవి. అంతట విశ్వామిత్రమహర్షి అక్కడ ఆగి ఆ పక్షులకూ ఆ మృగాలకూ వీడ్కోలు చెప్పి అవి తమ వెంటపడకుండా వెనుకకు పంపించి వేసినాడు.

వారు అందరూ చాలా దూరము నడిచినారు. నూర్యాస్తమయము అవుతూ ఉండగా అనగా శోణాకూలము చేరివారు. ఆరాత్రి వారు అందరూ అక్కడ ఉండి పోతలచినారు. అంతట ఆ శోణానదములో స్నానము చేసి జపహోమదులు ముగించినారు. నూర్యాస్తమయము అయిపోయిన తరువాత వారు అందరూ విశ్వామిత్ర మహర్షి చుట్టూ కూర్చున్నారు.

రామలక్ష్మణులన్నూ సంధ్యను ఉపాసించినారు. ఆ మహాముసులకు అందరికీ అభిమాదము చేసి విశ్వామిత్రమహర్షికి పాదాభినందనము చేసి ఆయనకు అభిముముఖముగా కూర్చుని “ఓ స్వామీ, ఈ ప్రాంతము అంతా శోభాయమానముగా ఉంది. ఇది ఎవరి దేశమో తెలుసుకోవలెను అని కుతూహలముముగా ఉంది” అన్నాడు రాముడు.

అంతట విశ్వామిత్రమహర్షి ఆ దేశవృత్తాంతము ఈవిధముగా చెప్పసాగినాడు.

32

“బ్రహ్మమానస పుత్రుడు కుకుడు అనే తాపసి పూర్వము బ్రహ్మలోకములో నుంచి ఈ భూలోకములోకి వచ్చినాడు. ఆతడు దృఢవ్రతుడు. ధర్మజ్ఞుడు. శౌర్యసంపన్నుడు. మహాకులీన అయిన విదర్భరాజపుత్రిని పెండ్లి అడైనాడు. ఈడూబోడూ అయిన ఆదంపతులకు కుకాంబుడూ కుకనాభుడూ అధూర్తరజసుడూ వసుష్టా అనే నల్లరు పుత్రులు పుట్టినారు. అ నల్లరూ

తండ్రితో సరిసమానము అయిన సద్గుణసంపన్నులు. అమిత ఠేజో వంతులు. మహోత్సాహులు. పరమధార్మికులు. సత్యసంఘులు.

“నారు నల్లరూ క్షుత్రియసర్మాన్ని అవలంబించవలెను అని కుసుదు నిశ్చయించినాడు. ఈ భూమిని నాలుభాగాలు చేసి వారికి ఇచ్చి “ఓ పుత్రులారా, మీ మీ భూభాగాలను మీరు రాజ్యము విలవలెను. మీకు అందువల్ల పుణ్యము వస్తుంది” అని చెప్పినాడు. తిండ్రీ నిర్ణయించినందువల్ల వారు నలుగురూ రాజ్యపాలనాసక్తులు అయినారు. లోకసమ్మతముగా రాజ్యపాలనము చేయడానికి ముందుగా రాజధానీనగరాలను కట్టించడము మొదిలు పెట్టినారు. మహా ఠేజోవంతుడు అయిన కుశాంబుడు కౌశాంబీ నగరాన్ని కట్టించినాడు. ధర్మాత్ముడు కుశేనాభుడు మహోదయము అనే పట్టణాన్ని కట్టించినాడు. అధూర్తరజసుడు ధర్మారణ్యము అనే పట్టణాన్నీ వసువు గిరివ్రజమూ అనే పట్టణాన్నీ కట్టించినారు.

రామా, మనము ఇప్పుడు ఉన్న ఈ ప్రదేశము ఆవసురాజు రాజ్యము లోది. ఈ దేశము చుట్టూ అయిదు కొండలు ఉన్నవి. అందువల్లనే రాజధానీ నగరానికి గిరివ్రజము అని పేరు పెట్టినారు. మంగళకరము అయిన ఈ శోణ నదమే సుమాగధి అని ప్రసిద్ధి కెక్కొంది. ఈ నది నుంచే ఈ దేశాన్ని మగధ దేశము అని కూడా అన్నారు. ఈ మాగధీనది అయిదుకొండల మధ్యనూ పూల మాలకు మలె శోభాయమానముగా తూర్పునంచి పడమటికి ప్రవహిస్తూ ఉంది. వసురాజు మహాత్యైమువల్ల ఈ నదీజలాలు పారినంత లెక్కనూ భూమి సుక్షేత్రము అయింది. సన్యశాలిని అయింది. సుభిక్షము అయిన దేశమున్నూ అయింది.

“రామా, కుసుడి రెండవ కుమారుడు కుశేనాభుడు రాజ్యి. ధర్మాత్ముడు. ఘృతాచీ అప్పరాంగనను పెండ్లి ఆడినాడు. ఆ ఆడంపతులకు నూరుగురు ఆడ పిల్లలు పుట్టినారు. వారు అసమాన రూపవతులు. ఆ రూపయావన సంపన్నులు ఒకనాడు సాములు ఆన్నీ పెట్టుకొని ఇంకొ గంధపుష్పదులతో చక్కగా అలంకరించుకొని తొలకరి మెరుపువలె మెరిసిపోతూ ఉద్వాన వనానికి పోయినారు. అక్కడ కుమరుగా ఉన్న చైట్లముధ్యను వారు సంతోషాతిశయముతో కీణలు వాయిస్తూ సంగీతాలు పాడుతూ సృత్యముచేస్తూ సర్వాంగాలూ శోభిస్తూ ఉంటే కారుమబ్బులలో తిళుక్కు తిళుక్కుమనే చుక్కల వలె కనిపించినారు.

వాయుదేవుడు వారిని చూచినాడు. వారిదగ్గరకు చేరి “ఓ కన్నెలారా, విమ్ములను నేను వలచినాను. మీరు అందరూ నన్ను పెండ్లి ఆడవలసింది.

మీకు మానశత్యము వదలి పోతుంది. ఇక మీకు జరామరణాదులు ఉండువు. మీరు జీవన్ముఖులు అవుతారు. మీ యశావసము అక్షయము అవుతుంది” అన్నాడు.

ఆ కన్నెలు నవ్వుతూ “ఓ వాయుజేవుడా, నీ ప్రభావము మేము ఎరుగుదుము. నీవు ఎక్కడ పడితే అక్కడ తిరుగుతూ ఉంటావు. నీకు ఏ అడ్డూ లేదు. ఎక్కడ తిక్కవలూ లేవు. ఇప్పుడు మమ్ములను ఎందుకు అవమానించ తలచినావు. మేము కుశనాభుడి కూతుళ్ళము. నిన్నేకాదు నీ ప్రభువు అయిన జీవేంద్రుణ్ణి కూడా పదభ్రష్టుణ్ణి చేయగలము. ఇంతమాత్రానికి మా శక్తియుక్తులను వ్యర్థము చేయడము ఎందుకు అని ఊరకుంటున్నాము. నీ దుర్బుద్ధి మా తండ్రికి తెలిస్తే నిన్ను హతమారుస్తాడు, జాగ్రత్త. మమ్ములను అవమానించవద్దూ మేము ధర్మములేప్పము. మాతండ్రి మా ప్రభువు. పరదైవము. ఆయన మమ్ములను ఎవరికి ఇవ్వవలెను అనుకొంటే వారి నే భర్తగా వరిస్తాము” అన్నారు.

వాయుజేవుడికి పట్టరాని కోపము వచ్చింది. వారిని వశపరచుకోవలెను అనుకొన్నాడు. వారి సర్వావయవాలలోనూ దూరినాడు. అంతట వారు అందరూ కురూపలూ కుబ్జలూ అయిపోవారు. అడుగులు లేడబడుతూ తండ్రి దగ్గరకు పోయి ఏడుస్తూ నేలమీద కూలబడ్డారు.

కుశనాభుడు వారిని అందరినీ చూచినాడు. పరమశోభవలు అయిన వారు అట్లా కురూపలూ కుబ్జలూ అయిపోయినందుకు ఆశ్చర్యచకితుడు అయి “పిల్లలారా, ఇది ఏమిటి- చెప్పవలసింది. మీరు ఇట్లా కురూపలూ కుబ్జలూ ఎందుకు అయిపోయినారు. ఎవడు అయినా ధర్మహాని చేసినాడా-పలుకలేమి- ఏడుస్తారు. మాట్లాడరు. ఎందువల్ల” అంటూ నిట్టూర్పులు విడిచినాడు.

33

ఆ కన్నెలు తండ్రిపాదాలు పట్టుకొని “ప్రభూ, ఈ ప్రపంచము అంతటా సంచారము చేసే వాయుజేవుడు మమ్ములను జలాత్కరించినాడు. ధర్మాన్ని పాటించలేదు. అక్రమముగా ప్రవర్తించినాడు. మేము ఆకుల చాటు పిండల మాదిరిగా తండ్రిచాటు బిడ్డలము అనీ స్వచ్ఛందలము కాము అనీ మా తండ్రిచి పోయి అడగవలసింది అనీ ఆయన అంగీకరిస్తేనే మేము పెండ్లి ఆడుతాము అనీ చెప్పినాము. ఆపాపకర్మకు మేము ఏమి చెప్పినా ఎన్ని చెప్పినా వినలేదు. మమ్ములను భంగపరచినాడు. ఈ విధముగా అయిపోయినాము” అంటూ ఏడ్చినారు.

కుశనాభుడు: ఆ సమానపరాక్రమవంతుడు. అయినప్పటికీనీ పరమ ధార్మికుడు. ఆలోచనాపరుడు. కుతుర్లను చూచి “ఓ కన్నెలారా, అపరాధులను తుమించటమే తుమావంతులకర్తవ్యము. మీరు మహాగొప్పగా ప్రవర్తించినారు. ఆడిగితే లోంగిపోలేదు. ఆవమానపరచినా ఓర్పుకొన్నారు. పురుషులకు ఆయినా స్త్రీలకు ఆయినా తుమేగొప్ప ఆలంకారము. అపరాధులను తుమించటము ఆశేక్యము. అందులో దేవతలే అపరాధము చేసినప్పుడు తుమించటము అంలకన్నా ఆశేక్యము. ఆడుపిల్లలు మీరు అందరూ ఏకము అయి తుమించటము ఆన్నిటికన్నా ఆశేక్యము అయిన విషయము. మీరు నాపరువునూ మనకులగౌరవాన్నీ నిలబెట్టినారు.

ఓ పిల్లలారా, తుమే దానము. తుమే యజ్ఞము. తుమే సత్యము. తుమే యశస్సు. తుమే సమస్తసర్వాలకూ మూలము. ఈ సకలచరాచరాత్మకము ఆయిన జగత్తు అంతా తుమమీదనే ఆధారపడిఉంది” అని చెప్పి ఓదార్చి కుతుర్లను పంపించివేసినాడు.

అంతట మంత్రసత్తములను రావించి ఆకూతుళ్ళను ఎవరికి ఇచ్చి పెండ్లి చేయటము-ఎప్పుడు పెండ్లిచేయటము-ఎక్కడ పెండ్లి చేయటము - అని ఆలోచించినాడు.

ఆ కాలములో సదాచారసంపన్నుడూ ఊర్ధ్వశతస్కుడూ అయిన చూళి అనే బ్రాహ్మణుడు ఒకడు పైడికము ఆయిన తిపస్సు చేయటము మొదలు పెట్టినాడు. ఊర్విశ అనే గంధర్వాంగన కుతురు సోమద అనే ఆమె బ్రాహ్మణ సేవాపరాయణత్వముతో ఆయనకు అప్పుడు సమస్తోపచారాలూ చేయసాగింది. చూళి తిపస్సిస్తాడు అయినాడు. ఆ గంధర్వాంగన పరిచర్యకు సంతుష్టుడు అయి “ఓసోమదా, నీ కుశ్రూచకు మెచ్చుకొన్నాను. నేను ఏమిఇచ్చి సంతోషపెట్టవలెను. చెప్పు” అన్నాడు. అందుకు ఆమె ఎంతో సంతోషపడ్డది. ఆమె మాటనేర్పరి. మధురస్వరముతో “ధర్మాత్మ, తాము బ్రహ్మవర్చస్సులో బ్రాహ్మణులను అందరినీ అతిశయించినారు. సాక్షాత్తు బ్రహ్మదేవుడుగా ఉన్నారు, నాకు పెనిమిటి ఎవడూ లేడు. నేను ఎవరినీ పెండ్లికడలేదు. ఇకముందు ఎవరినీ పెండ్లిచేసుకోను. నేను నైస్థిక బ్రహ్మచారిణిని. బ్రాహ్మణ శక్తియుక్తుడు అయిన పుత్రుణ్ణి నాకు మీరు ఆసుగ్రహించవలెను” అన్నది సోమద.

చూళి ప్రసన్నుడు అయినాడు. మనసా సంకల్పించినాడు. ఆమెకు బ్రహ్మదత్తుడు అనే పుత్రుడు పుట్టినాడు.

ఆ బ్రహ్మదత్తుడు కౌంపిల్యానగరానికి రాజు అయినాడు. దేవేంద్రుడి మాదిరిగా రాజ్యవాలసము చేయసాగినాడు, అతనికి కుశనాభుడు తన నూరుగురు

కూతుళ్ళనూ ఇచ్చి వివాహము చేయ నిశ్చయించినాడు. ఆ బ్రహ్మదత్తుణ్ణి రావించి ఎంతో సంతోషముతో కన్యాదానము చేసినాడు. బ్రహ్మదత్తుడు వరుసగా ఆకన్నెల పాణులు పట్టుకొన్నాడు. అంతట వారి కుబ్జత్వము వదిలి పోయింది. అదివరకటిమాదిరిగా దివ్యసుందరవిగ్రహాలు అయినారు. కుశనాభుడు వారిని అందరినీ పురోహితులతో కూడా బ్రహ్మదత్తుడివంట కాంక్షలవ్యాసగరానికి పంపించినాడు.

సోమవ క్రోధశ్శున అందరినీ చూచి సంతోషించింది. అత్యంత ఆదరముతో కాగలించుకొన్నది. కుశనాభుణ్ణి ప్రశంసించింది.

38

“రామా, బ్రహ్మదత్తుడి వంట కూతుళ్లు అందరూ వెళ్లబోయిన తరువాత ఇంట్లో ఒక్కప్పిల్లవాడు అయినా లేజే అని కుశనాభుడు విచారపడిపోయి పుత్రేష్ఠిని ఆరంభించినాడు. అప్పుడు ఆయన తండ్రి కుసుడు అక్కడికి వచ్చి కుమారుణ్ణి చూచి “నాయనా, నీకు నీ అంతటి పుత్రుడు పుట్టుతాడు. వాడు పరమ ధార్మికుడు అవుతాడు. గాధిరాజుఅని ప్రసిద్ధి కెక్కతాడు. నీ కీర్తిని శాశ్వతము చేస్తాడు” అని చెప్పి ఆకాశమార్గాన బ్రహ్మలోకము పోయినాడు. కొంత కాలము ఆయన తరువాత కుశనాభుడికి కొడుకుపుట్టినాడు.

అతడే పరమధార్మికుడు అయిన గాధిరాజు. మా తండ్రి. నేను కుశవంశములో పుట్టినాను: కనుక నన్ను కాశికుడు అన్నారు. నా కన్నముండు నా అక్క సత్యవతి అనే ఆమెపుట్టింది. రుచీకుడు అనే ఆయనకు ఆమెను ఇచ్చి పెండ్లిచేసినారు. నా అక్క సత్యవతి సువ్రత. సత్య కీలినీ. ధర్మిష్ఠ. పరమపతి వ్రత. మహాధాగ. ఎంలొ పుణ్యము చేసింది. ఆమె ధర్మిణి అయి బొందితో స్వర్గానికిపోయింది. అంతటితో తృప్తి చెందక ఈ లోకములో వారికి అందరినీ బహి కాముష్మిక ఫలాలను ఇవ్వతలచి మహానదీ రూపాన హిమవత్పర్వత ప్రాంతములో అవతరించింది. మహారమ్యము అయిన కాశీనదిగా ప్రవహిస్తూ ఉంది. అది పుణ్యనది. నా అక్కమీది గౌరవాతిశయమువల్ల నేను హిమాలయ పర్వతపార్శ్వములో ఆకాశీనదీ తీరాన నివసిస్తూ ఉండేవాణ్ణి. యజ్ఞనియ మమువల్ల ఆ ప్రదేశము వదిలి షైలి సిద్ధాశ్రమానికి వచ్చినాను. రామా, నీ పరాక్రమమువల్ల నా యజ్ఞము సఫలము అయింది. నేను తపస్విద్గుణ్ణి అయినానుగా అన్నాడు విశ్వామిత్రమహర్షి.

“బాగుంది: బాగుంది” అంటూ మహర్షులు అందిరూ “స్వామీ, తమ కులేవంశము దోషది. తమ వంశీయులు అందరూ ధర్మాత్ములు. మహాత్ములు. బ్రహ్మజేవుడితో సరిసమానము అయినవారు. తమ భగిని వంశోద్భోతకరి. అందరిలో తాము మహాయసులు” అని విశ్వామిత్రమహర్షిని ప్రశంసించి సాగినారు.

“ఓ రామా, నీవు అడిగినందువల్ల ఈ దేశాన్ని గురించి ప్రసంగవశాత్తూ నా వంశాన్ని గురించి చెప్పినాను. నేను ఈ కథలు చెప్పతూ ఉండెడిములో సంధి మెల్లగా జరిగిపోయింది. ఇప్పుడు రాత్రి చాలా వాద్దుపోయింది. ఇక మనము ఆందోళనగా నిద్ర పోవలెను. ఇంకా పేలుకొని ఉండేట్లయితే రేపు ఉదయము మన ప్రయాణము సాగక పోవచ్చును. ఆన్ని దిక్కులా చీకట్లు కమ్మకొన్నవి. జ్యోతిషశాస్త్రాలు అయిన శాస్త్రాలు ఉన్నట్లుగా ఆకాశము అశ్వినాద్విదిగ్మత్రాంతోనూ తిక్కిన తారలతోనూ భ్రాసిస్తూ ఉంది. చెట్లు కడలకుండా మెదలకుండా ఉన్నవి. మృగపక్షీసమూహాలు ఆలికిడి లేకుండా నిద్రపోతూ ఉన్నవి. కుష్టగుబలు మొదలు అయిన పక్షులూ మాంసాశేషులు అయిన రాక్షసులూ ఆటూఇటూ తిరుగుతూ ఉన్నట్లుగా ఉంది.

రామా, మాడు. చీకటిని పారతొలతూ చంద్రుడు చిల్లని కిరణాలతో ఉదయిస్తున్నాడు. సమస్త ప్రాణులనూ సంతోషపెట్టే చిల్లని వెన్నెలకొస్తూ ఉన్నాడు. ఇక పరుండవలెను” అన్నాడు విశ్వామిత్రమహర్షి.

రామలక్ష్మణులు విశ్వామిత్రుడు చెప్పిన విషయాలకు విస్మితులు అయినారు. ఆయనను కొనియాడి నిద్రపోయినారు.

అస్తంగతుడు అయిన ఆంశుమంతుడి మాదిరిగా విశ్వామిత్ర మహర్షి నిద్రపోయినాడు.

3౫

“ఓ రామా, తెల్లవారుతూఉంది. నీవు నిద్రలేవవలెను. పూర్వసంధ్యాకాలము అయిపోతూ ఉంది. మనము ఇక ప్రయాణము కావలెను” అని విశ్వామిత్రమహర్షి రామలక్ష్మణులను నిద్రలేపినాడు.

రామలక్ష్మణులు ప్రాతరాష్నికాలను ముగించినారు. అందరూ ప్రయాణము అయినారు. రాముడు “ఓ స్వామీ ఈ శోణదములో నీళ్లు లోతుగా లేవు. నిర్మలముగా కూడా ఉన్నవి, అక్కడక్కడ ఇసుకదిబ్బలున్నూ బయట పడ్డవి. ఈ నదాన్ని నావలోదాట నవసరములేదు. నడిచిపోవచ్చును. కాని దారి ఎటో తెలియటములేదు.” అన్నాడు.

“మహామనులు అందరూ దాటిపోయేదారి నేను ఎరుగుదును. ఆ దారినే పోదాను” అని చెప్పి విశ్వామిత్ర మహర్షి బయలుదేరినాడు. ఆయన వెంట తామలక్ష్యణులున్నూ తక్కిన మహర్షులున్నూ శోణనదాన్ని దాటి ఆయా అరణ్యాలు చూస్తూ నడిచినారు. చాలాదూరముపోయినారు. విట్టమధ్యాహ్నము అయింది. మునిజనసేవితమూ పరమపావనమూ అయిన జాహ్నువీ నది కనిపించింది. హంససారసాల కూహూనాదాలు విసపించినవి. మనోహరము అయిన ఆ గంగానదిని చూచి వారు అందరూ మదితులు అయినారు.

అంతట ఆ నదీతీరాన వారు అందరూ ఆగిపోయినారు. ఆ పుణ్యనదిలో స్నానాలు చేసి యధాశాస్త్రముగా పితృతర్పణాదులు వదిలి అగ్నిహోత్రాలు వేల్చి హోమాలు చేసి ఆమృతమువంటి హవిస్సును భుజించినారు.

ఆ గంగానదీ తీరాన అంతట వారు అందరూ సంతోషముగా విశ్వామిత్ర మహర్షి చుట్టూ చేరినారు. రాముడు “మహాత్మా, ఈ గంగానది మాడుపాయలుగా ముల్లోకాలలో ఎందుకు ప్రవహించింది. నది నదాలు అన్నింటికీ ప్రభువు అయిన సముద్రుణ్ణి ఏట్లా చేరింది చెప్పవలెను.” అని అడిగినాడు. విశ్వామిత్ర మహర్షి మందిహాసముచేసి ఈ విషయముగా చెప్పడము మొదలు పెట్టినాడు.

“వెండి బంగారము మొదలు అయిన ధాతువులు అన్నిటికీ ఈ ప్రపంచములో గనిగా హిమవంతుడు అనే పర్వతరాజు ఉన్నాడు. అతడు సన్నని నడుముతో చక్కని చుక్కవంటి మనోరమ అనే ఆమెను పెండ్లి అడిగాడు. ఆమె మేరు రాజపుత్రి. ఆ దంపతులకు ఇద్దరు పుత్రికలు అప్రతిమానసుందరీమణులు పుట్టినారు. వారిలో పెద్దదాని పేరు గంగ. చిన్నది ఉమాదేవి. ఇద్దరూ జగత్ప్రసిద్ధలూ సర్వలోకపూజ్యులూ అయినారు.

దేవహితముకోసము గంగను తమకు ఇవ్వవలసింది అని దేవతలు హిమవంతుణ్ణి అడిగినారు. ఆయన ముల్లోకాలవారికీ మేలు చేయతలచి భవనపావని అయిన గంగాదేవిని దేవతలకు సంతోషముగా ఇచ్చివేసినాడు.

హిమవంతుడి రెండవకూతురు ఉమ మహోగ్రము అయిన తపస్సుచేయనారంభించింది. ఆమెను అప్రతిమాన రూపవంతుడు అయిన రుద్రుడికి ఇచ్చి హిమవంతుడు పెండ్లిచేసినాడు. ఆమె రుద్రుడి భార్య అయి ముల్లోకాలవారికీ పూజ్యురాలు అయింది.

త్రిలోకహితోచరణపరులు అయిన దేవతలు కృతార్థులు అయి ఆస్వచ్ఛందగామినిని గంగాదేవిని వెంటబెట్టుకొని దేవలోకము పోయినారు. ఆమె ఆ దేవలోకములో దివ్యవాహిని అయి ప్రవహించింది. అక్కడివారి అందరి పాపాలూ పోగొట్టి పవిత్రులను చేసింది. రామా, ఆ త్రిపథగామినీ ఈ గంగానది.”

3౬

అంతట రాముడు “మహాత్మా, గంగాదేవి కథను సంక్షేపముగా చెప్పి వారు. ఆయా విషయాలను సరి సరముగా చెప్పగలవారు తాము ఒక్కరే. ఆలోకపావని గంగాదేవి ఎందుకు మూడుపాయల నది అయి ప్రవహించింది. త్రిపథగామిని అయి వివిధ పనులు చేసినందువల్ల ముల్లోకాలలోనూ ఉత్తమాత్మము అయినది అని ప్రసాది కెక్కింది” అని అడిగినాడు.

ఆపస్వడు విశ్వామిత్ర మహర్షి ఈ విధముగా చెప్ప నారంభించినాడు.

“ఓ రామా, నీలకంఠుడు మహోగ్రము అయిన త్రిపస్సు చేసి ఉమాదేవిని పెండ్లి అడిగాడు. ఆమెకూడా మహా తపస్సుంపన్న; జగదేక సుందరి. ఉభయలూ మోహపరవశులు అయినారు. పుత్రేచ్ఛతో రతికేళిలో నిమగ్నులు అయినారు. ఎంతోకాలము గతించింది. శివ తేజము చలించలేదు. ఉను గర్భము ధరించలేదు. వారికి పుత్రేచ్ఛ తీరలేదు. ఇకను ఏక్షణలేళములోనో ఆమెకు గర్భధారణము అయ్యేస్థితి వచ్చింది.”

“ఆ ఉమామహేశ్వరులకు ఎటువంటి ఆమేయబలాధ్యుడు పుట్టుతాడో వని బ్రహ్మదేవుడే మొదలు అయిన దేవతలు అందరూ భయభ్రాంతులు అయి పోయినారు. అంతటవారు అందరూ పరుగెత్తుకొనిపోయి శితికంఠుడికి నమస్కారము చేసి “ఓ దేవదేవా, ఓమహాదేవా, మేము దేవతలము అందరమూ నమస్కార పురస్సరముగా వేడుకొంటున్నాము. తాము లోక సంగ్రహకర్తలు. అనుగ్రహించవలెను. తమ లేజానికి పుట్టే పుత్రుణ్ణి ఈ లోకాలు ధరించలేవు. తమ తేజస్సును తమ లేజోమయ దేహములో నుంచి వదిలిపెట్టవద్దు. తమలోనే ఉంచుకొని ముల్లోకాలకూ మేలు చేయవలసింది” అని ప్రార్థించినారు. “మంచిది. దేవతలు అయిన మీకూ ముల్లోకాలకూ మేలుఅవుతుంది అని మీరు అంటున్నారు కనుక ఇకముందు నా లేజాన్ని నాలోనే ఉంచుకొంటాను. అయితే రేతఃస్థానము నుంచి ఇప్పుడు చలించబోతున్న దానిని ధరించ కలవారు ఎవరు” అని వృషభద్రుడు ప్రశ్నించినాడు. “క్షుభితము కాబోతున్న లేజాన్ని భూమి ధరిస్తుంది” అన్నారు దేవతలు. అంతట మహాదేవుడు తన రేతస్సుధూమి మిద వదలి పెట్టినాడు.

దేవతలు అందరూ ఉమామహేశ్వరులను స్తోత్రము చేయసాగినారు.

శైలసుతకు పట్టరానికోపము వచ్చింది. ఆమెకన్నులు నిప్పకణికలు అయి పోయినవి. దేవతలను అందరినీ చూస్తూ “మా పుత్రోత్పత్తిని మీరు చెడగొట్టి

నారు. ఇక మీ భార్యలకు సంతానము కలుగకూడదు. ఇది మొదలు మీవాండ్లు గొడ్డురాండ్లు అయిపోవలెను” అని కాపము పెట్టింది. కోపము అంతటితో ఆగలేదు. అంతట ఆమె భూదేవిని చూస్తూ “వసుంధరా ఓ బుద్ధి తక్కువదానా, నీవు విపర్యస్తప్రకృతివి అయిపో. ఇకనుంచీ నీవు అనేకమందికి భార్యవు అయిపో. ఊషరత్వాది నానావిధరూపిణివి అయిపో. పుత్రసౌఖ్యము ఎన్నటికీ లేకుండా వీడుస్తూఉండు” అని శపించింది.

భూమిమీదపచ్చ నీవుడి రేతస్సు ఆ ఈ ప్రచోదము ఆనకుండా భూతలము అంతటా ప్రవహిస్తూఉంటే దేవతలు అందరూ భయపడిపోయి అగ్నిదేవుణ్ణి చూచి “ఓ దేవా, నీవు వాయుదేవుణ్ణి సహాయము చేసుకొని ఓవలేవాన్ని దహించి వేయవలెను” అని ప్రార్థించినారు.

అగ్నిహోత్రుడు దహించివేసిన ఆలేజస్సు క్వేతపర్వతము గా వెలసింది. కాలక్రమేణా అక్కడ రెల్లు పెరిగింది. అది కుశ్యసహన లేజముతో ఒక వసు అయింది. అక్కడనే మహాలేఖోవంతుడు అయిన కుమారకౌర్తికేయుడు జన్మించినాడు.

ఆ జరిగినచానికి దేవతలు అందరూ సిగ్గుపడిపోయినారు.

ఉమామహేశ్వరులు అంతట అక్కడనుంచిబయలుదేరి పవమటిదిక్కుగా పోయి హిమవత్పర్వతో తరపార్వ్యము చేరినారు. అక్కడవారు తపస్సు చేయడము మొదలు పెట్టినారు.

రామా, ఇప్పుడు పార్వతీదేవిని గురించిన కథ అంతా చెప్పినాను. ఇక గంగాదేవి ప్రభావాన్ని గురించీ కౌర్తికేయుడి పుట్టకనుగుంచీ చెప్పతాను. వినవలెను.”

32

“ఉమామహేశ్వరులు తపస్సు చేసుకోడానికి వెళ్లిపోయినతరువాత దేవతలకు సేనానాయకుడు ఒకడు కౌవలసి వచ్చినాడు. అగ్నిహోత్రుడు మొదలు అయిన దేవతలు అందరూ ఇంద్రుణ్ణి వెంటపెట్టుకొని బ్రహ్మదేవుడి దగ్గరకు పోయినారు. ఆయనకు సమస్కారము చేసి “ఓ దేవా, ఇదివరకు రుద్రుణ్ణి మా సేనాధిపతిగా నిర్ణయించినావు. ఆయన ఇప్పుడు ఉమాదేవితో తపోనిష్ఠలో ఉన్నాడు. స్వామి. నీవు సమస్తోపాయాలు తెలిసినవాడవు. ఇప్పుడు మేము ఏమిచేయవలెనో నీవు చెప్పవలెను” అని అడిగినారు.

బ్రహ్మదేవుడు తియ్యనిమాటలతో దేవతలను ఓదారుస్తూ “ఓ దేవతలారా, ఇక మీ ఇల్లాండ్లకు బిడ్డలు పుట్టరు. ఉమాదేవిది అమోఘవాక్కు. ఇక

ఈ విషయములో సంజేహము ఏమీలేదు. అదిగో స్వర్గములో తిరుగుతూఉన్న గంగాదేవి. ఆమె ముమ్మలను అందరినీ పవిత్రులను చేసింది. ఆమె హిమవంతుడి పెద్దకూతురు. అగ్నిహోత్రుడు ఆమెను కలిస్తే అరిందముడు అయిన సేనాపతి పుట్టుతాడు. అందుకు గంగాదేవి ఒప్పుకొంటుంది. ఉమాదేవిన్నీ సంతోషిస్తుంది." అన్నాడు.

కృతార్థులు అయినట్టు దేవతలు అందరూ భావించినారు. బ్రహ్మజేవుడికి నమస్కారము చేసి ఆయనను కొనియాడి ఆక్కడనుంచి కైలాసపర్వతానికి పోయినారు. అగ్నిహోత్రుడితో "ఓహుతాశనా, ఓ మహాలేజా, ఇక దేవకార్యాన్ని నెరవేర్చు. నీలోవున్న శివతేజాన్ని గంగా గర్భములో వదలిపెట్టు" అని చెప్పినారు. "అట్లాకేను" అని అగ్నిహోత్రుడు గంగాదగ్గరకు పోయి "ఓ దేవి, దేవతలు అందరు సంతోషిస్తారు. నీవు గర్భముఁగరించవలెను" అన్నాడు. గంగాదేవి అంగీకరించింది.

అంతట ఆమె దివ్యాంగనారూపము ధరించింది. ఆమెసౌందర్యాతిశయానికి అగ్నిహోత్రుడు ముగ్ధుడు అయిపోయినాడు. ఆ గంగాదేవి సర్వావయవాలలోనూ అగ్నిహోత్రుడు వ్యాపించినాడు. ఆ శివతేజాన్ని వదిలినాడు.

గంగాదేవి గర్భము ధరించింది. అంతటితో ఆమె దేహము దహించుకొని పోవడము మొదలుపెట్టింది. ఆ బాధను ఆమె భరించలేకపోయింది. అగ్నిహోత్రుడి దగ్గరకుపోయి "ఓ మహాలేజా, గర్భము వృద్ధిఅయినకొద్దీ భరించలేకుండా ఉన్నాను" అంటూ మొర పెట్టకొన్నది. "అట్లా అయినట్లయితే నీగర్భాన్ని హిమత్పర్వతపాదములో దించుకో"మని అగ్నిహోత్రుడు చెప్పినాడు.

ఆ గర్భాన్ని గంగాదేవి ఆక్కడ దించుకొన్నది. ఆ గర్భస్రవములో నుంచి అప్పుడు ఆక్కడ బంగారము పుట్టకొని వచ్చింది. నిర్మలము అయిన వెండిన్నీ పుట్టింది. ఆశోణిత శైత్యానికి రాగిన్నీ నల్లటి ఇనుమున్నూ దాని మలములో నుంచి తిగరమున్నూ సీసమున్నూ పుట్టుకొని వచ్చినవి. ఆ ప్రదేశములో సమస్తధాతువులన్నూ వర్ణిల్లినవి. ఆక్కడి శిరవణమున్నూ తృణవృక్షలతాగుల్మాలన్నూ బంగారుమయము అయినవి.

ఆ గర్భస్రవములో నుంచి పరమభౌస్వరము అయిన ఒక శిశువు పుట్టినవి. ఆ పుట్టిన శిశువుకు పాలు ఇవ్వడానికి ఇంద్రాది దేవతలు ఆరుగురు కృత్తికలనూ నియమించినారు. ఆ పిల్లవాణ్ణి తమ పిల్లవాడుగా గుర్తించవలెను అని ఆ ఆరుగురు కృత్తికలూ దేవతలను అడిగినారు. అందుకు వారు ఒప్పుకొని "ముల్లోకాలలోనూ ఆ పిల్లవాడు కార్తికేయుడు అని ప్రసిద్ధికెక్కుతాడు,

సంజేహములేదు" అన్నాడు. అన్నిహోత్రుడు కూడిరిగా జేడిప్యచూసముగా వెలగుతూ ఉన్న ఆ శివువుకు గర్భస్థనము వోవడానికి అంతట ఆ ఆకుచురు కృత్తికలూ నీళ్లు పోసినారు. ఆ ఆకుచురి స్తనాలలోనూ అప్పటికి అప్యకు పాలు చేసినది. ఆ శివువు ఆకుముఖాలతో ఆ ఆకుచురి స్తనాలలో పాలనూ ఒక్క సారిగా కుడిచివేసినాడు.

ఆ పిల్లవాడు కుసుమ కోమల జేహుకు ఆయినప్పటికిన్నీ సుహేశ్వరుడి పుత్రుడు ఆయినందువల్ల పరాక్రమముతో రాక్షసులను అందరినీ జయించి వేసినాడు.

ఆ ఆకుచురుగృతిమిందుణ్ణి అన్నిహోత్రుడు దేవతేనాథిపతిగా అభిషేకము చేసినాడు. దేవతలు అందరూ సంతోషించినారు.

కృత్తికలు పెంచినందువల్ల ఆ కుసుమకు కౌత్తికేయుడు అయినాడు. ఆకుముఖాలతో పాలనుకుడిచి నందువల్ల పదాననుడు అయినాడు. 10గా గర్భస్కన్నుడు ఆయినందువల్ల స్కందుడు అయినాడు.

ఓ రామా దేవలోకములో 10గా జేవి కృతాంతాన్ని అత్యెన్నతము అయిన కుమార సంభవాన్ని చెప్పినాడు.

35

విశ్వామిత్ర మహర్షి మళ్ళీ ఈ విధముగా చెప్పసాగినాడు.

"ఓ రామా, పూర్వము అయోధ్యానగరములో సగరుడు అనే చక్రవర్తి రాజ్యపాలనము చేస్తూ ఉండేవాడు. ఆయన మహాపరాక్రమ వంతుడు. పరమ ధార్మికుడు. విదిర్భరాజు కూతురు కేసరి అనే ఆమె ఆయన పెద్దపెండ్లాము. ఆమె ధర్మిష్ఠ, సత్యభాషిణి. అరిష్ట నేమి కూతురూ గరుత్ మంతుడి నెల్లెలూ అయిన సుమతి ఆయన చిన్నభార్య. ఈ ధూలోకములో ఆసుమతి అంతటి అందకత్తె మరి ఒక తెలేదు. ఆ భార్యలు ఇద్దరికీ సంతానము కలగలేదు.

సగరుడు సంతానము కోసము తపస్సు చేయవలెను అనుకొన్నాడు. భార్యలతో కూడా హిమవత్పర్వతములో భృగుమహర్షి నివసించే సల విడి దగ్గిరకు పోయినాడు. అక్కడ ఆయన చాలా కాలము తపస్సు చేసినాడు. మహాసత్యవంతుడు ఆయన భృగుమహర్షి ఆయనకు ప్రత్యక్షము అయినాడు.

ఆయన సగరుడి తపస్సు మెచ్చుకొని "ఓరామా, నీకు చాలామంది బిడ్డలు పుట్టుతారు. నీవు ఈలోకములో అసమానము అయిన కీర్తి సంపాదిస్తావు. నీ

ఇద్దరు భార్యలలో ఒకరికి వంశవర్ధనుడు అయిన పుత్రుడు ఒకడున్నా రెండవ ఆమెకు ఆరవై వేలమంది పుత్రులున్నా పుట్టుతారు” అన్నాడు

అందుకు ఆ రాజు భార్యలు ఇద్దరూ పరమానంది భరితలు అయి వీసయ విధేయతలతో ఆ మహాత్ముణ్ణి స్తోత్రము చేసినారు. నమస్కారముచేసి “ఓ బ్రాహ్మణో తైమా! మాలో ఎవరికి ఒకపుత్రుడు పుట్టుతాడు-ఎవరికి ఆరవై వేల మంది పుత్రులు పుట్టుతారు. తామే చెప్పవలెను. తమ మాట తప్పిపోదు” అని అడిగినారు.

“మీరు మీ చిత్తము వచ్చినట్లుగా పిల్లలు పుట్టుతారు. వంశవర్ధనుడు అయ్యే కుమారుడు ఎవరికి కావలెనో మహాబలవంతులూ మహోత్సాహులూ కీర్తిమంతులూ అయ్యే కుమారులు ఎవరికి కావలెనో మీరే కోరుకోవలసింది” అన్నాడు ఆధిరాత్ముడు.

కేసరి తనకు వంశవర్ధనుడు అయ్యే ఒక్క కొడుకు చాలు అన్నది. సుమతి కీర్తిమంతులు అయ్యే ఆరవై వేలమంది కొడుకులను కోరుకొన్నది. “అతిథ ముగానే పిల్లలు పుట్టుతారు” అని భృగుమహర్షి అన్నాడు.

ఓ రామా, అంతట ఆ సగరచక్రవర్తి ఆయన ఇద్దరు భార్యలూ భృగు మహర్షికి ప్రదిక్షణాలు చేసి సాష్టాంగనమస్కారముచేసి తమపట్టణానికి పోయి వారు.

కొంతకాలము అయినతరువాత కేసరికి అశ్వమంజుడు (అసమంజుడు) అనే ఒక్క పుత్రుడు పుట్టినాడు. సుమతికి సారకాయవంటి గర్భసింహము ఒకటి పుట్టింది. దాన్ని చీల్చినారు. దానిలో నుంచి ఆరవై వేల మంది శిశువులు పుట్టు కొని వచ్చినారు. ఆ శిశువులనూ దాదులు నేతితో నింపిన కుండలలో పెట్టి పెంచినారు. కాలక్రమేణా ఆ ఆరవై వేలమంది పెరిగి పెద్దవాండ్లు అయినారు. రూపయావన సంపన్నులు అయినారు.

రామా, సగరుకి జ్యేష్ఠపుత్రుడు అశ్వమంజుడు దుర్మార్గుడు అయిపోయినాడు. వాడు అయోధ్యాసగరములో చిన్న పిల్లలను అందరినీ ప్రతిగోజూ మాయ చేసి తీసుకొనిపోయి సరయునదిలో పడత్రోసి వాండ్లు ముడిగిపోతూ ఉంటే చూచి సంతోషించేవాడు. సజ్జనులను అందరినీ నానాబాధలూ పెట్టుతూ ఉండే వాడు. అయోధ్యాపౌరులు అందరికీ వాడు ఆరిష్టుడు అయిపోయినాడు. ఆపాపా చారుణ్ణి సగరచక్రవర్తి తన జ్యేష్ఠపుత్రుడు అని మన్నించుకుండా అడవులకు వెళ్ళగొట్టినాడు.

అశ్వమంజుడి పుత్రుడు అంశుమంతుడు. మహాపరాక్రమశాలి ప్రయం వదుడూ సర్వలోకసమృతుడూ అయినాడు. ఓరామా, సగర చక్రవర్తి అంతటా కొంతకాలానికి అశ్వమేధయాగము చేయవలెను అనుకొన్నాడు. వేత్తలు అయిన ఋత్విజులను రావించినాడు. హయమేధము ఆరంభించినాడు.”

3౯

సగరుడు అశ్వమేధము ఆరంభించినాడు ఆ విశ్వామిత్ర మహర్షి చెప్పగానే ధాముడు ఉప్పొంగిపోయినాడు. అగ్నిహోత్రవ్యాళువూదికిగా తేజవిల్లుతున్న విశ్వామిత్ర మహర్షిని చూచి “ఓ బ్రాహ్మణో దైవనా, మాపూర్వీకుడు సగర చక్రవర్తి అశ్వమేధయజ్ఞము వివిధముగా చేసినదీ తాము వివరముగా చెప్పవలెను.” అన్నాడు.

విశ్వామిత్ర మహర్షి సవ్యతూ. ఈవిధముగా చెప్పడము మొదలు పెట్టినాడు.

“ఓరామా, హిమవత్పర్వతానికి ఎదురుకుండా వింధ్యపర్వతముఉంది. ఆ రెండుపర్వతాలు పంపురమూ చూచుకొంటూ ఉన్నట్లు ఉంటవి. ఆ రెండు కొండల మధ్య ప్రదేశము యజ్ఞకర్మలకు మహాప్రతిష్ఠము అయింది. ఆ ప్రదేశము లోనే సగర చక్రవర్తి అశ్వమేధము తలపెట్టినాడు. యజ్ఞాశ్వమువెంట తన మనుమణ్ణి అంశుమంతుణ్ణి పంపించినాడు. ఆ మహోర్ణుడు ధనుర్ధరుడు అయి యజ్ఞాశ్వము వెంటపోయి దిగ్విజయముగా గుర్రముతో తిరిగివచ్చినాడు.

యజ్ఞములో పర్వసమయము (ఉక్త్యకాలము) ఆసన్నము అవుతూఉంది అప్పుడు ఎవరికీ తెలియకుండా దేవేంద్రుడు రాక్షసవేషము వేసుకొనివచ్చి ఆ యజ్ఞాశ్వాన్ని ఇట్టే దొంగిలించుకొనిపోయినాడు. అదిఎవరూ గమనించలేదు. సమయానికి గుర్రము కనబడకుండా పోయినందువల్ల ఋత్విజులు సగరుణ్ణిచూచి “ఓరాజా, యజ్ఞాశ్వాన్ని ఎవరో ఎత్తుకొనిపోయినారు. ఆ దొంగిలించుకొని పోయినవాణ్ణి చంపించి తత్క్షణమే ఆ గుర్రాన్ని తెప్పించవలెను. అట్లా నీవు చేయకపోయేట్లయితే యజ్ఞచ్ఛిద్రమువల్ల నీకూ మాకూ అమంగళము అవుతుంది. ఏ లోపమూ లేకుండా యజ్ఞము సమాప్తము అయ్యేట్లు నీవు చేయవలెను” అవి చెప్పినారు.

ఋత్విజులు చెప్పింది అంతా సగరుడు విన్నాడు. ఆ సదస్సులో ఉన్న తన అరవై వేలమంది పుత్రులనూ చూచి “ఓ వీరులారా, మహానుభావులు మంత్ర పూతముగా క్రతువును నిడిపిస్తూఉన్నారు. అందువల్ల బ్రహ్మారాక్షసులు ఈ యజ్ఞాన్ని చెడకొట్టే అవకాశములేదు. ఎవడో దుర్మార్గుడు గుర్రాన్ని ఎత్తు

కొనిపోయినాడు. పుత్రులారా, సముద్రకలయితము అయిన ఈ ధూమిని గాన్ని అంతా నెదికి మీరు సుర్రాన్ని పట్టుకొని రావలెను. మీరు ఒక్కొక్కరు ఒక్కొక్కయోజనము మేర నెతకవలెను. ఈ ధూమిమీది మీకు సుర్రము కనపడకపోయెట్లయితే ఈ ధూమిని బద్దలుకొట్టి ధూగర్భములోకిపోయి సుర్రము కనపడేటంతవరకు మీరు నెదికవలెను. నేను యజ్ఞదీక్షలో ఉన్నాను. అంగు వల్ల మీరు సుర్రాన్ని పట్టుకొని వచ్చేటంతవరకూ ఈ ఋత్విజాలతోనూ ఈ అంగుమంతునితోనూ నేను ఇక్కడనే ఉంటాను. ఇక మీరు బయలుదేరవలెను. మీకు సుర్రము ఆప్తుకొందే” అంటూ ఆకీర్వడించి అర్హుడించినాడు.

పిత్రాజ్ఞను శిరసావహించి ఆరనైవేలమంది సాగరులూ పరమోత్సాహముతో ఈ ధూమిమీది ప్రతిప్రదేశిమూ నెదికసాగినారు. సుర్రము ఎక్కడనూ కనిపించలేదు. ఒక్కొక్కరు ఒక్కొక్క యోజనము పొడుగూ నెదిల్చు ఉన్న ధూమి గాన్ని తవ్వటము మొదలు పెట్టినారు. వజ్రాయుధమువంటి సూలాలతోనూ మహాభయంకరములయిన హలాయుధాలతోనూ ఈ ధూమిని బద్దలుకొట్ట నారంభించినారు.

ఒర్రామా, ఆ సగరపుత్రులు ఈ ధూమిని చితుకొట్టుతూ ఉంటే వినశకల్యముకొని స్వస్తి బయలుదేరింది. వారు ఈ జంబూద్వీపములో ఉన్న పర్వతాలను అన్నిటిని పగులకొట్టినారు. ఆ ఆరనైవేలమంది ఆరనైవేల యోజనాల ధూమిని పాతాళలోకమువరకూ తిప్పుకొంటూపోయినారు. ఆ సాగరుల డిబ్బకు ధూగర్భములో ఉంటూ ఉన్న అసురులు నాగులూ రాక్షసులూ హతములయి పోతూ హాహాకారాలు చేయసాగినారు. వాండ్ల విడుపులకు పెడబొబ్బలకూ ఈజగత్తు అంతా సంచలించిపోయింది.

ఆపవ్యవ: దేవతలూ గంధర్వులూ ఆసురులూ పన్నుగులూ మొదలుఅయిన వారు అందరూ భయభ్రాంతులు అయిపోయినారు. వారు అందరూ బ్రహ్మదేవుడి దిగ్గిరకుపోయి ఆయన పాదాలమీద పడి మ్రొక్కి గజగజ వణుకుతూ వివక్షముఖాలతో “ఓ భగవంతుడా, సాగరులు ఈ ధూమిని అంతా తిన్నివేస్తున్నారు. ధూగర్భములోనివసిస్తూ ఉన్న అనేకమంది మహాత్ములను హతమారుస్తూ ఉన్నారు. కంటికి అగుపించిన ప్రతివాణ్ణి ‘నీవే నూ యజ్ఞాశ్వాన్ని ఎత్తుకొని పోయినావు.” అంటూ చంపివేస్తున్నారు. సర్వధూతాలనూ నాశనము చేసి వేస్తున్నారు.” అంటూ మొర పెట్టుకొన్నారు.

౪౦

జేవతలూ మొదలు అయిన వారు అందరూ చెప్పింక అంతా బ్రహ్మజేవుడు వినాడు.

“ఓ జేవతలారా, ఈ ధూమి అంతా మహావిష్ణువుది. ఆయన ఎప్పుడూ ఈ ధూమిని కాపాడుతూనే ఉన్నాడు. ఈ సాగరులు ఆయన కోపానలానికి దస్థులు అయిపోతారు. వీరు అందరూ ఈ ధూమిని ఇట్లా బ్రష్టులకోట్లు తారు అనే తవ్వుతారు అనీ వీరు అందరూ అల్పాయుష్కులు అనీ ఇదివరకే నిర్ణయము అయిపోయింది” అన్నాడు బ్రహ్మజేవుడు.

అంతట ముప్పయిముగ్గురు జేవతలూ అక్షవసువులూ ద్వాపరదైత్యులూ ఇద్దరు ఆశ్వినులూ ఏకాదశీరద్రులూ ఇంకామిగతా జేవతలూ గంధర్వులూ మొదలు అయినవారు అందరూ సంతోషపడి తమతమ తావులకు వెళ్లిపోయినారు.

ఓ రామా, సాగరులు ఈ ధూమిని ఆ విధముగా బ్రష్టులకోట్లు తూ ఉండగా వారికి చెటుకాలము ఆసన్నము అయింది అని నూచించడానికి పిదుగుపస్తాంత ద్వని అయింది.

సాగరులు ఈ ధూమిలో ప్రతి అంగుళమా తిరిగి చూచినారు. త్రవ్వి చూచినారు. ప్రయోజనము లేకపోయింది. అంతట వారు అందరూ సాగర చక్ర వర్తి దగ్గరకుపోయి “ఓ తండ్రీ ఈ ధూమిగాన్ని అంతా చెడి చూచినాము” తవ్విచూచినాము. అష్టమునవచ్చిన జేవదానవయక్షు రాక్షసపితౄణాం కిన్నరు లను చంపి జేసినాము. సుగ్రముకానీ, సుగ్రాన్ని దొంగిలించిచుకొని పోయిన వాడు కానీ మాకు ఎక్కడనూ కనిపించలేదు. ఇక మేము ఏమి చేయవలెనో మీరు ఆలోచించవలెను” అన్నారు.

సగరుడు మహోగ్రుడు అయిపోయి “ఓ పుత్రులారా, ఆ ప్రయోజకులు గా మీరు నా ఎడటికి ఎందుకు వచ్చినారు. మళ్ళీ పొండి. సుగ్రాన్ని ఎత్తుకొనిపోయిన వాణ్ణి పట్టుకొనిరండి. పొండి” అని అజ్ఞాపించినాడు.

ఆరవైవేలమంది సాగరులూ అంతట ఈ ధూమిమీద పరుగులు తీసినారు. సుగ్రము ఎక్కడనూ కనపడలేదు. తిరిగి ధూమిని తవ్వుకుంటూ భూగర్భములో చొరపడ్డారు. అక్కడవారికి కొండ అంత ఎనుగు కనిపించింది. అది విరూపాక్షుడు అనేదిగ్గజము. ఓ రామా, ఎన్నెన్నో మహాపర్వతాలూ ఎన్నెన్నో మహారణ్యాలూ ఇంకా ఎన్నో మహానదులూ ఉన్న ఈ ధూమిని మోస్తూఉన్న దిగ్గజాలలో విరూపాక్షుడు ఒకటి. ఈ ధూమిని తవ్వుతూ దానికి ఆటవువచ్చి అది ఒక్కసారి ఇట్టే తల కదిలిస్తే భూకంపము అవుతుంది.

ఆ విరూపాక్షానికి సాగరులు ప్రదక్షిణము చేసి పూజ చేసినారు. అంతట వారు ఆ తూర్పు దిక్కు వదిలిపెట్టి దక్షిణ దిక్కున తవ్వకొంటూ పోయి అక్కడ మహాపద్మము అనే దిగ్గజాన్ని చూచినారు. అదిన్నీ ఒక మహాపర్వతము మాదిరిగా కనిపించింది. దానికన్నీ ప్రదక్షిణము చేసినారు. అక్కడ సున్ను గుర్రము కానీ గుర్రాన్ని ఎత్తుకొని పోయినవాడు కానీ కనిపించలేదు. అంతట వారు పడుకుంటే దిక్కున తవ్వటము ఆరంభించినారు. మహాపర్వతము మాదిరిగా ఉన్న సోమనదము అనే దిగ్గజాన్ని చూచి ప్రదక్షిణము చేసి దాని త్రేమము అప్పగి తెలుసుకొని ఆ దిక్కు వదిలిపెట్టి ఉత్తరదిక్కున హిమాలయా పర్వతప్రదేశాన తవ్వకొంటూ పోయినారు. అక్కడ మంచుకొండ మాదిరిగా ఉన్న ధ్రువిము అనే దిగ్గజాన్ని చూచి దానికి ప్రదక్షిణము చేసినారు. దాన్ని తాకే చూచినారు. ఆ దిక్కునకూడా గుర్రము కానీ గుర్రాన్ని ఎత్తుకొనిపోయినవాడు కానీ కనిపించలేదు. అరిచి వేలమంది సాగరులూ మహాబలవంతులు. చండవేరులు. మహారోషముతో ఈశాన్యదిక్కున తవ్వకొంటూ ధూగర్భములో సాగిపోయినారు. అప్పుడు వారు అక్కడ కపిల యాపముతో మహామునిగా ఉంటూ ఉన్న విష్ణుమూర్తిని ఆ సమీపములోనే గరిక మేస్తూ ఉన్న యజ్ఞాశ్వాన్నీ చూచినారు. సాగరులకు పట్టశిష్యము కాని సంతోషము వచ్చింది.

ఆ కపిలమహాక్షేత్ర గుర్రాన్ని దొంగిలించుకొని వచ్చినాడు అని సాగరులు అనుకొన్నారు. క్రోధావేషపరవశులు అయిపోయినారు. కన్నులు ఎర్ర చేసినారు. పలుసులూ పారలూ నాగశూప పెద్దపెద్ద రాళ్లూ చెట్లూ చేతులలో తీసుకొని “లే నిలుచో” అని కేకలు పెట్టుకొంటూ కపిలుడిమీదికి పరుగెత్తి “ఓదుర్బుద్ధీ, నీవు మా యజ్ఞాశ్వాన్ని అపహరించి తెచ్చినావు. మేము ఎవరము అనుకొన్నావో-సాగరులము” అంటూ ఆయనమీద పడ్డారు.

రామా, కపిలుడికి అప్పుడు మహా చెడ్డకోపము వచ్చింది ఆ అప్రమేయుడు హుంకారము చేసినాడు. అరచి వేల మంది సాగరులూ బూడిదబుంగలు అయిపోయినారు.

౪౦

ఓ రామా, ఎంతకాలము అయిపోయినా సాగరులు తిరిగి రాకపోయినందు వల్ల సగరవిక్రవర్తి తనమనుమడు అంశుమంతుణ్ణిచూచి “నాయనా, నీవు శూరు డవు. ఆస్త్రశైస్త్ర విద్యలలో ఆరితేరినవాడివు. మనపూర్వికులతో సరిసమానము అయిన పరాక్రమవంతుడవు. నీ పినతండ్రులు విమిలయిపోయినారో- గుర్రాన్ని ఎవరుదొంగిలించుకొనిపోయినారో నీవుపోయి చెదికి తెలుసుకొని గుర్రాన్ని తీసు

కొని రావలెను. భూగర్భములో మహావీర్యవంతుడు లయిన ప్రాణికోట్టువన్నో డున్నది. అవిఅన్నీ మహాబలయుతము అయినవి. వాటిని ఎదుర్కొనడానికి నీవు ఖడ్గమూ కౌర్మకమూ తీసుకొని పోవలెను. దారిలో నమస్కారము చేయు వలసినవారికి శిరము ఒగ్గుతూనూ అడ్డుతిగిలినవారిని హతమారుస్తూనూ నీవు కృతార్థుడవుఅయి రావలెను. నీవు నాచేతి ఈ యజ్ఞము సమాప్తము చేయించ వలెను” అని ఆజ్ఞాపించినాడు.

అంతట అంశుమంతుడు ఖడ్గమూ కౌర్మకమూ తీసుకొని ప్రయాణము అయి తనపినతండ్రులు తప్త్యకొనిపోయిన దారినిపట్టి భూగర్భములోకి పోయినాడు. పోగాపోగా చైత్ర్య దానవ యక్ష రాక్షస పిశాచోరగులూ మొదలు అయినవారు అందరూ పూజించే దిగ్గజము కనిపించింది. ఆ వినుగుకు అంశుమంతుడు ప్రదక్షిణముచేసి దాని క్షేమము అడిగి తెలుసుకొని తనపినతండ్రులను గురించీ తనతాతగారి యజ్ఞాశ్వాన్ని గురించీ విచారించినాడు. ఆ దిగ్గజము “ఓ అంశుమంతుడా, యజ్ఞాశ్వము నీకుదొరుకుతుంది. నీవు కృతార్థుడవు అవుతావు. వేగిరముగానే తిరిగిపోతావు” అని చెప్పింది. అంతట అంశుమంతుడు మిగతా మూడుదిక్కులలో దిగ్గజాలనూ వరుసగా చూస్తూ తన పినతండ్రులను గురించీ యజ్ఞాశ్వాన్ని గురించీ ప్రశ్న చెస్తూ పోయినాడు.

ఓ రామా, ఆయాదిక్కులలో ఈ భూమిని మోస్తూఉన్న దిగ్గజాలు అన్నిటికీ అన్నిభావలూ వచ్చును. అవి మానవులతో చక్కగా మాట్లాడికలవు. ఆ వినుగులు చెప్పినప్రకారము అంశుమంతుడు ఈశాన్యదిక్కున దిగి భూగర్భము లోకి పోయినాడు. తన పినతండ్రులు అందరూ ఏమి అయిపోయినాగోనవి అంతవరకూ చింతిస్తూఉన్న అంశుమంతుడు వారందరూ ధిస్మయమయిపోయి అక్కడ బూడిదరాసులుగా ఉన్నారు అని తెలుసుకొన్నాడు. విడువసాగినాడు. అక్కడనే ఆటూఇటూ తిరుగుతూఉన్న యజ్ఞాశ్వాన్ని చూచినాడు.

అప్పుడు అంశుమంతుడు తన పినతండ్రులకు జలతర్పణము వదిలవలెను అనుకొన్నాడు. ఎంతవెదకినా ఆ ప్రదేశములో జలాశయము ఎక్కడనూ కనిపించలేదు. ఎక్కడనయినా నీళ్ళుదొరుకుతవి ఏమోనని దృష్టిసారించి చూస్తూ ఉన్నాడు. వాయువేగముతో సంచారముచేసే గరుత్ మంతుడు అక్కడ కనిపించినాడు. ఆయన సాగురుల మేనమామ. ఖగరాజు. మహాబలవంతుడు.

ఆ గరుత్మంతుడు అంశుమంతుణ్ణిచూచి “వాయనా, నీ పినతండ్రులు చనిపోయినారు, అని నీవు దుఃఖపడవద్దు. లోకహితముకోసము కపిలుడు వారిని దగ్ధము చేసేసేసినాడు. అందువల్ల ఓ బుద్ధిమంతుడా వారికి ఈ లోకములో

నీచ్యతో తర్పణాలువదిలితే ప్రయోజనములేదు. నాయనా, హిమవంతుడి పెద్ద కూతురు గంగాదేవి సదీరూపాన జీవలోకములో సంచారము చేస్తూండది. ఆ గంగ లోకపోవని. ఆ గంగానదీ జలాలతో నీ పినతండ్రులకు జలతర్పణాలు వదలవలెను. అంతేకాదు. ఆ గంగా పరిత్రోదకాలు ఈ భస్మరాసులమీద ప్రవహించవలెను. నీవు ఇప్పుడు ముందుగా యీ గుర్రాన్ని తీసుకొనిపోయి నీ తాత గారిచేత యజ్ఞము సమాప్తము చేయించవలసింది. ఆ తరువాత నీ పినతండ్రులకు జలతర్పణాలు వదిలేవిషయము ఆలోచించవచ్చును" అని చెప్పినాడు.

గరుత్మంతుడు చెప్పిందిఅంతా సావధానముగా అంశుమంతుడు విన్నాడు. అంతట ఆ యశస్వి గుఱ్ఱాన్ని తీసుకొని యజ్ఞదీక్షలోవున్న సగరుడిదిగ్గరకు పోయి పాగరుల గతి గరుత్మంతుడి హితబోధ తెలియచెప్పినాడు.

ఆ భయంకర వృత్తాంతము అంతా సగరచక్రవర్తి విన్నాడు. దుఃఖ పడ్డాడు. ఆయన భీమంతుడు. యథాతాస్త్రముగా యథాక్రమముగా ఆశ్వ మేధ యాగము పూర్తిచేసినాడు.

అంతట సగరుడు గంగాప్రవాహాన్ని యీ భూమిమీదికి తెప్పించే ఉపాయము ఆలోచించసాగినాడు. ఎంతకాలానికీ కృతకృత్యుడు కాలేక పోయినాడు. బహుకాలము రాజ్యము వీలి దివంగతుడు అయిపోయినాడు.

౪౨

రామా, సగరుడు కాలగర్భము అయిపోగానే మంత్రులు ప్రజానుమతితో అంశుమంతుడికి పట్టము కట్టినారు. ఆ మహాధార్మికుడు ఎంతో గొప్పగా రాజ్యపాలనము చేసినాడు.

ఆయన పుత్రుడు దిలీపుడు జగత్ప్రసిద్ధుడు అయినాడు. అంశుమంతుడు ఆ దిలీపుడికి రాజ్యపాలనము ఒప్పచెప్పినాడు. అంతట ఆయన గంగానదిని ఈ భూమిమీదికి తీసుకొని రావలెను అనే సంకల్పముతో హిమవతర్పర్యతశిఖరానికి పోయి ఆక్కడ బహుకాలము దారుణముగా తపస్సు చేసినాడు. కృతకృత్యుడు కాకుండానే స్వర్గతుడు అయిపోయినాడు.

దిలీపమహారాజు అమిత పరాక్రమవంతుడు. ఆయన తన ముత్తాతలు అందరూ భస్మము అయిపోయినందుకు దుఃఖోపహతుడు అయిపోయినాడు. గంగాను భూమిమీదికి రప్పించడము ఎట్లాగు అనీ పాగరులకు జలతర్పణాదులు వడలడము ఎట్లాగు అనీ అమితముగా ఆలోచించినాడు. ఓ రామా, ఆ దిలీపుడు విడితాత్తుడు. ఎప్పుడూ ధర్మచింతచేస్తూ ఉండేవాడు. ఎన్నో యజ్ఞాలు చేసినాడు.

తన ముత్రాతలను ఉద్ధరించే ఉపాయముతో దక దిగులుపడిపోయాడు. ఆదిగులు తోనే వ్యాధిగ్రస్తుడు ఆయిపోయి తన పుత్రుడు భగీరథునికి రాజ్యాభిషేకము చేసినాడు. ఆ దిగులుతోనే చివరకు చరిపోయాడు. పుణ్యకర్మలవల్ల స్వర్గతుడు అయినాడు.

రామా, భగీరథుడు మహాలేఖోవంతుడు. పుమధార్మికుడు. ఆయునకు సంతానము కలగలేదు. సంతానము కోసమూ గంగాజలాలను ఈ ధూమిమిడికి రప్పించడము కోసమూ తపస్సు చేయ సంకల్పించుకొన్నాడు. రాజ్యపాలనము మంత్రుల పరముచేసి గోకర్ణిక్షేత్రానికి పోయి మంచువేసంగిలో పంచాక్షుల మధ్యను చేతులు వైకివత్తి నిలుచుని మాసానికి ఒక్క పూజే భోజనము చేస్తూ జీతేంద్రియుడు అయి బహుకాలము తపస్సు చేసినాడు.

అయిన తపస్సుకు బ్రహ్మదేవుడు మెచ్చుకొని దేవతలతో కూడా బయలుదేరి వచ్చి భగీరథుణ్ణి చూచి “ఓ రాజా, నీ తపోవ్రతానికి నేను సంతోషుణ్ణి అయినాను. ఏదిఅయినా వరము అడుగు. ఇస్తాను” అన్నాడు. ఆ మహాలేఖోవంతుడు బ్రహ్మదేవునికి నమస్కారము చెసి “ఓ భగవంతుడా, నా తపస్సుకు నీవు సంతోషుడవు అయినట్లయితే నా తపస్సు నీవు ఫలప్రసము చేయతలచి ట్లయితే గంగా జలాలతో నేను నా ముత్రాతలకు తర్పణాలు వదిలేట్టున్నావారి భస్మరాసుల మీద గంగాజలము ప్రవహించి వారు స్వర్గతులు అయ్యే ట్టున్నా చేయవలెను. ఓస్వామి, ఇహ్లోకూవంశము నాతో కృపించిపోకూడదు. నాకు పుత్రసంతానము ఆమగ్రహించ వలెను” అన్నాడు.

బ్రహ్మదేవుడు మంగళకరముగానూ మనోహరముగానూ “ఓ మహారథా, నీ మొదటి కోరిక దుర్లభము అయింది.

అయినప్పటికీ నెరవేరుతుంది. నీ వంశము వర్ధిల్లుతుంది. నీకు సుపుత్రుడు పుట్టుతాడు. నాయనా, గంగాదేవి హిమవంతుడి పెద్దకూతురు. ఆ నది ఈ ధూమిమిడి పడేట్లయితే దానిపాటుకు ఈ ధూమి తట్టుకొనలేదు. నీవు ధూపతివి. ఈ ధూదేవి మేలు.నీవు గుర్తుఉంచుకోవలెను. ఆ గంగ పాటును భరించకలవాడు హరదేవుడు ఒక్కడే. అయినను నీవే ప్రార్థించవలెను” అని చెప్పి గంగాదేవిని చూచి “ఓ గంగా, ఈ భగీరథుడి కోరికలు నీవు నెరవేర్చవలెను.” అని చెప్పినాడు. అంతట బ్రహ్మదేవుడు దేవతలతో కూడా దేవలోకము వెళ్లిపోయాడు.

౪౩

భగీరథుడు కాలి బొటన వేలిమీద నిలుచుని శివుణ్ణిగూర్చితపస్సుచేయనారంభించినాడు. ఒక సంవత్సరము అయిపోయింది. సర్వలోకనమస్కృతుడు అయిన శివుడు సంతోషించి భగీరథుణ్ణి చూచి “ఓపురుషపుంగవా, నేను నిన్ను మెచ్చుకోన్నాను. నీ కోరిక నెరవేరుస్తాను. గంగను నా శిరస్సున ధరిస్తాను” అన్నాడు. అంతట హిమవంతుని జ్యేష్ఠపుత్రులి గంగాదేవి మహాచాకారముతో దుస్సహము అయిన జేగముతో ప్రయాణము అయి వచ్చి పుంధికరము అయిన హరదేవుడి శిరస్సుమీదికి దూకసుంకించింది.

ఓ రామా, గంగాదేవిని భరించకలవారు ఈలోకములో ఎవరూ లేరు. ఆ గంగాదేవి శివుడి శిరస్సుమీదికి దూకి తన ప్రవాహువేగముతో ఆ శివుణ్ణి తనతో పాటు పాతాళలోకములోకి లాగుకొనిపోవలెను అనుకొన్నది. ఆమె అభిప్రాయము త్రినేత్రుడికి తెలిసింది. ఆ గంగకు అంత గర్వమా అని హరదేవుడికి కోపము వచ్చింది. ఆ గంగాదేవిని బంధించివేయ సంకల్పించినాడు.

గంగాదేవి హరదేవుడి శిరస్సుమీదికి దూకింది. ఆయన శిరస్సున ఉన్న జడలలో ప్రవేశించింది. అప్పుడు ఆ జటలు హిమాలయపర్వతగుహలు అంతవీ అయిపోయినవి. ఆ జటాగవ్యారాలలో అటూఇటూ తిరుగుతూ గంగ చిక్కుబడిపోయింది. ఆక్కడనుంచి ఆపుణ్యగంగ బయటపడలేక పోయింది. ఈ భూమిని చూడటము ఆమెకు అశక్యము అయిపోయింది. ఆ గంగాదేవి ఎవరికంటేకీ కనబడకుండా బహుకౌలము నెవజటాగవ్యారాలలో తిరుగుతూ ఉండవలసి వచ్చింది.

గంగాదేవి కనబడకుండా పోయివందువల్ల భగీరథుడు మళ్ళీ మహాగ్రముగా తపస్సుచేయ నారంభించినాడు. అంతట శివుడు భగీరథుడిమీది ఆదరముతో ఆ గంగను తన జటాజూటాలలోనుంచి బిందునరోవరములో వదిలి పెట్టినాడు. ఆ సరోవరములోనుంచి గంగ ఏడుపాయలుగా ఈ భూమిమీది ప్రవహించింది. ప్రాచీనీ నలినీ పావనీ అనే మూడుపాయలు తూర్పు దిక్కుగా పోయినవి. ఆ మూడుపాయలలో జలమూ మంగళకరము అయింది. అదేవిధముగా నిర్మలలో దికౌలతో పడమటిదిక్కుకు సుచక్షూ సీతా సింధూ అనే పేర్లతో మూడుపాయలుగా ప్రవహించింది. ఏడవపాయ భగీరథ రాజర్షి చెంట బయలుదేరింది.

భగీరథమహారాజు దివ్యము అయిన రథముమీద ప్రయాణము అయినాడు అరథము ఈ భూమిమీద ఎటుపోతే, గంగ అటు ప్రవహించింది.

గంగ ఆకాశమునుంచి నివుకి శివస్సురొడికిన్నీ ఆక్కడనుంచి ధూమి మీడికిన్నీ దూకవములో పెట్టెచోరు పుట్టింది. ఆ మహోస్వని ఈజగత్తును అంతా ఆకర్షించింది.

మహోద్ధృతము అయిన గంగావతరణాన్ని చూడటానికి దేవతలూ గంగ దర్శనాలూ యక్షులూ సిన్ధులూ మొదలు అయిన వారు అందరూ పెట్టెపెట్టెపల్లకాలు అంతటి విమానాలలోనూ దిట్టము అయిన వినుగులమీదనూ స్వరాలమీదనూ అప్పడు ఆక్కడికి వచ్చినారు. వారుఅందరూ రావటములో మేఘాలు చెల్లా శివరు అయిపోయింది. అందువల్ల ఆకాశము నిర్మలము గా కనిపించింది.

ఆ దేవతల దేహకాంతుల వల్లనూ వారు శరించిన దివ్యాభరణాల కంగన వల్లనూ నూరుగురు సూర్యులు ఉదయిస్తున్నట్టుగా ఆప్పడు ఆకాశము కనిపించింది.

గంగా ప్రవాహముతో తాబేగూ మొసగూ పాములూ చేపలూఇంకా ఇతర జలచరాలూ యీ ధూమిమీద పడుతూవుంటే మెరుపులు మెరిసినట్టు గా ఆకాశము కనిపించింది.

గంగాప్రవాహ పాతము తెల్లటిసురుగులు ఎగచిమ్ముతూనూ ధౌత కాంతులతో హంసలు ఎగురుతూనూ ఉంటే శివత్కలములోవలె తెల్లటి మేఘాలతో తళతళలాడుతూ ఆకాశము అగుపించింది.

గంగానది ఒకచోట అతివేగము గానూ ఒకచోట మందముగానూ ఒక చోట వంకరటింకరగానూ ఒకచోట విళాలముగానూ ఒకచోట వంగినట్టు గానూ ఒకచోట పైకిలేచినట్టుగానూ తరంగాలు తరంగాలుగా ఎగురుతూనూ కిందికి దూకుతూనూ ఎంతో దర్శనీయము గా ప్రవహించింది. ఆవిధముగా ప్రవ హించడములో జలము విష్కల్పమమూ నిర్మలమూ అయింది. శివదేవుడి జటా జూటాలలో తిరిగి బయటపడ్డందువల్ల అది పరమ పవిత్రము అయింది.

అప్పుడు దేవతలూ మానవులూ ఆ పావనోదకాలలో స్నానముచేసినారు. శాపగ్రస్తులఅయి అంతెవరూ ధూమిమీద పడిఉన్నవారు అందరూ అప్పుడు ఆ పుణోద్దకాలలో స్నానముచేసి పాపవిముక్తులూ శాపవిముక్తులూ అయి యథానూపాలతో తేజరిల్లుతూ ఆకాశమార్గాన తమతమ తావులకు తరలిపోయినారు. దివ్యకాంతులతో ప్రవహిస్తూఉన్న గంగనుదూచి ప్రజలు అందరూ మురిసిపోయి పదేపదే ఆ గంగా జలాలలో ముగ్ధులము మొదలుపెట్టినారు. స్నానముచేయగానే వారివారి సమస్తశ్రమలూ సమసిపోయి సుఖము అనుభవించ సాగినారు.

ఓ రామా, భగీరథ రాజర్షి రథమువెంట గంగ ప్రవహించింది అని చెప్పి వాను. ఆ గంగా ప్రవాహాన్ని చూస్తూ దైత్యువానవయతూ రాక్షసగంధర్వముహూ రసలూ అప్పరసలూ శేవతలూ మొదలఅయినవారు అందరూ వెంటనడిచినారు. భగీరథ రాజర్షి రథము జహ్నుమహర్షి యజ్ఞవాటికద్గిరకుపోయింది. మాతాత్తుగా రథము అక్కడ ఆగింది.

మహావేగముతో భగీరథుడి రథమువెంట పరుగెత్తుకొని వస్తూఉన్న గంగ అట్లా మాతాత్తుగా ఆగలేకపోయింది. గంగాజలాలలో జహ్నుమహర్షి యజ్ఞ వాటిక మునిగిపోయింది.

జహ్నుమహర్షికి పట్టరానికోపము వచ్చింది. ఆయన అనేక అద్భుత శక్తులు ఉన్నవాడు. ఆ గంగాజలాన్ని అంతా ఆయన ఇట్టే త్రాగి వేసినాడు. అందరూ ఆశ్చర్యచకితులు అయినారు. భగీరథుడున్నూ గంగవెంట వస్తూఉన్న వారు అందరున్నూ జహ్నుమహర్షిని పూజించి “ఓ మహాత్మా గంగను తమ కోమార్తైగా భావించవలెను. లోకహితముకోసము తాము గంగను వదలిపెట్ట వలెను” అని ప్రార్థించినారు. అందుకు జహ్నువు ఒప్పుకొన్నాడు. మహా ప్రభావముతో ఆయన తన చెవులలోనుంచి ఆ గంగా ప్రవాహాన్ని వదిలి పెట్టినాడు. అందువల్ల గంగ జహ్ను సుత అయింది, కనుక గంగను జాహ్నువీ అన్నారు.

గంగ యథాప్రకారము భగీరథ రథమువెంట బయలుదేరింది. ఆయన సాగ రములోకి పోయినాడు. ఆయనతో పాటు గంగకూడా సముద్రములోకిపోయింది. ఆయన అక్కడనుంచి పాతాళలోకములోకి పోయినాడు. గంగా ఆయనవెంట పాతాళములోకి పోయింది.

అక్కడ భగీరథ రాజర్షి తన పితామహుల భస్మరాసులను గంగకు చూపించి వాడు. ఆ మహామహుడి ప్రయత్నము సఫలము చేయడానికి గంగ ఆ భస్మ రాసులమీద ప్రవహించింది. సాగరులు అందరూ అంతట నిష్పాపులు అయి వారు. స్వర్గతులు అయినారు.

౪౪

గంగా ప్రవాహము సాగరుల భస్మరాసులను ముంచివేయగానే బ్రహ్మ దేవుడు వచ్చి భగీరథుణ్ణి చూచి “ఓ రాజశార్థూలమా, అరచైవేల మంది సాగ రులున్నూ తరించినారు. స్వర్గలోకము పోయినారు. సముద్ర జలాలు ఇంకి పోకుండా ఉండేటంతవరకున్నూ సాగరులు దేవలోకములో దేవతల మాదిరిగా

సర్వసౌఖ్యాలూ అనుభవించుటాటారు. ఈ గంగను నీవు తండ్రివి అని భూలోకములో అందరూ చెప్పకొంటారు. అందువల్ల ఈ గంగను భాగీరథి అంటారు. ఈ గంగ స్వర్గము ద్వారా పాతాళ లోకాలలో ప్రవహించింది కనుక త్రిపథగ అయింది. ఓరాజా, ఇక నీవు ఈ గంగాజలాలతో నీ పితరులు అందరికీ గౌరవకాలు వదిలి పెట్టవలసింది. అంతటితో నీ ఆధీప్తము నెరవేరుతుంది.”

ఓ భగీరథ మహారాజా, పరమ ధార్మికుడు అనీ మహాపరాక్రమవంతుడు అనీ ప్రసిద్ధి కెక్కిన నీ ముతాత సగర చక్రవర్తి ఈ గంగను భూమి మీదికి రప్పించవలెను అని ఎంతో ఆలోచించి మనోరథము ఈజేరకుండానే స్వర్గము అయినాడు. ఆ ప్రతిమాన లేజోవంతుడు అయిన నీ తాత ఆంశుమంతుడు ఈ గంగను ఈ భూమిమీదికి తేవలెను అని పెద్ద ప్రయత్నము చేసి కాలగర్భము చెందినాడు. నీ తండ్రి దీలీపుకు - రాజర్షి - మహాగుణవంతుడు - క్షుత్రధర్మము తప్పనివాడు - ఈ గంగను భూమిమీదికి తెప్పించ వలెను అనుకొని ఉపాయము తెలుసుకోకుండానే స్వర్గము అయిపోయినాడు. నీ పెద్దలకు ఎవరికీ చేతకాని ప్రయత్నము నీవు చేసినావు. నీ ప్రయత్నము సఫలము అయింది. నీవు పరమ యశస్వి అయినావు. నీ నుంచి ఈ భూమిమీది గంగ అవతరించింది. నీకు ధర్మ ప్రతిష్ఠ లభ్యము అయింది.

ఓ రాజోత్తమా, ఈ గంగాజలము సముద్రజలము వంటిదికాదు. సర్వకాల సర్వావస్థలలోనూ స్నానయోగ్యముగానూ పానయోగ్యముగానూ ఉంటుంది. నీవున్నూ ఈ గంగానదిలో స్నానము చేయవలసింది. పరిశుద్ధుడవు అవుతావు. నీకు శుభము అవుతుంది పుణ్యము వస్తుంది” అంటూ అంతర్ధానము అయిపోయినాడు.

ఓ రామా, ఆయశస్వి భగీరథ మహారాజా గంగాస్నానము చేసి పరిశుద్ధుడు అయి సాగరులు అందరికీ యధాకాస్త్రముగా యధాక్రమముగా ధర్మోద్ధి కాలు వదిలినాడు. అయోధ్యా పట్టణానికి పోయినాడు. రాజ్యపాలనము ఆరంభించినాడు. ఆయన పరిపాలనములో సకలార్థాలూ సమృద్ధముగా వర్ధిల్లివి. ప్రజలు విదిగులూ విపీడా లేకుండా సుఖపడ్డారు. సంతోషపడ్డారు.

ఓ రామా, నీవు అడిగిన గంగా వృత్తాంతము అంతో చెప్పినాము. ఇదిగో సంధ్యాకాలము అతిక్రమించ పోతూ ఉంది” అంటూ విశ్వామిత్ర మహర్షి లేచినాడు.

౪౫

రామ లక్ష్మణులు ఎంతో విస్మయము అయిపోయి “ఓ బ్రహ్మా, తాము చెప్పిన గంగావతరణమూ గంగాసాగరప్రవేశమూ అత్యద్భుతముగా ఉంది. పరమపావనము అయిన కథ చెప్పినారు” అని విశ్వామిత్ర మహర్షిని స్తోత్రము చేసినారు.

వారు అందరూ ఆ రాత్రి ఆక్కడనే గడిపినారు.

రామ లక్ష్మణులు పడుకొన్నారే కాని గంగావతరణాన్ని గురించి చాలా సేపు ఆలోచించి ఆలోచించి నిద్రిపోయినారు.

తెల్లగా తెల్లవారిపోయింది. విశ్వామిత్రమహర్షి నూర్యోదయము అయ్యే టప్పటికి ప్రాతరాష్మికాలు ముగించుకొని ప్రయాణోన్ముఖుడు అయినాడు. రామలక్ష్మణులున్నూ వారి ఆమ్మికాలను పూర్తిచేసుకొని విశ్వామిత్రమహర్షికి నమస్కారము చేసినారు.

అంతట రాముడు “ఓ తాపస్తమా, కడచిన రాత్రి చాలా పవిత్రము అయింది. వినవలసినకథ విన్నాము. ఆ కథనుగురించి ఆలోచిస్తూ ఉండగానే రాత్రి ఇట్టే గడచిపోయింది. స్వామీ, తమకోసము నావనిద్దముగా ఉంది. కూర్చుండటానికి ఆస్తరణాలు చక్కగా అమర్చి ఉన్నవి. ఈ పుణ్యనదిని ఇప్పుడే దాటిపోదాము.” అన్నాడు.

అంతట విశ్వామిత్రమహర్షి రామలక్ష్మణులూ తక్కిన మహర్షులూ ఆ వాన ఎక్కి గంగానదివిదాటి ఉత్తరపు గట్టుకుపోయినారు. అక్కడి రామణీయమకము చూస్తూ కొంచెము సేపు ఆగి ఆతరువాత వారు అందరూ వేగముగా నడువసాగినారు.

వారికి విశాలాపట్టణము కనిపించింది. అది చాలా అందము అయింది. రాముడు విశ్వామిత్రమహర్షిని చూచి “స్వామి, ఈ పట్టణము స్వర్గధామముగా కనిపిస్తూ ఉంది. ఇది ఏరాజవంశీయులదో తెలుసుకోవలెను అని కుతూహలముగా ఉంది. తాము చెప్పవలెను” అన్నాడు.

“ఓ రామా, ఈ విశాలాపట్టణ పూర్వవృత్తాంతము ముందుగా చెప్పతాను. వినవలసింది. కృతయుగములో దితి ప్రేత్రులు మహాబలవంతులు గానూ అదితి పుత్రులు మహాధార్మికులు గానూ ఉంటూ ఉండేవారు.

అనారోగ్యమూ వార్ధక్యమూ మృతీలేకుండా ఉండడానికి ఉపాయము ఏమిటి అని వారు అందరూ వికము అయి ఆలోచించ సాగినారు. పాలకడలిని

చిలికితే ఆమృతము పుట్టుతుంది అని ఆ ఆమృతాన్ని త్రాగితే జరామరణాలూ అనాగోగ్యమూ లేకుండా పోతవి అని వారు నిశ్చయించినారు.

దైత్యులూ ఆదిత్యులూ మంధరపర్వతాన్ని కవ్వముగానూ వాసుకి అనే మహాసర్పాన్ని కవ్వము త్రాడుగానూ చేసి క్షీరసముద్రాన్ని చిలకవము మొదలు పెట్టినారు. ఆ విషముగా వారు చాలాకాలము ముగించినారు. అప్పుడు వాసుకి ముఖాలు అన్నీ విషము కక్కడము మొదలు పెట్టినవి. ఆ మహాసర్పము మంధరపర్వతములో రాళ్లను అన్నిటినీ కరచము మొదలు పెట్టింది. అంతట ఆ మహాసముద్రములో హాలాహలము అనే విషము మంటలు మండుతూ పైకి లేచింది. ఆ మంటలకు దేవ దానవ మానవ సహితము అయిన ఈ జగత్తు అంతా దగ్గము అయ్యేట్లుగా కలిసింది. సమస్త ప్రాణజోతునీ కాపాడే దుద్రుణ్ణి దేవతలు శరణము వేడినారు. మహావిష్ణువున్నూ శిఖచక్రధారి అయి అక్కడికి వచ్చినాడు. ఆయన శూల భృత్తునుమాచి నవ్వుతూ “ఓ దుద్రుడా, నీవు ఈ దేవతలకు అందరికీ అగ్రజుడవు. కాబట్టి ఈ క్షీరసముద్ర మథనములో మొట్టమొదట పుట్టిన దానిని నీవు అగ్రనైవేద్యముగా స్వీకరించవలెను”. అని చెప్పినాడు.

శివుడు దేవతల భయాన్ని గమనించినాడు. మహావిష్ణువు చెప్పింది ఆలోచించినాడు. అంతట ఆ మహాభయంకరముఅయిన హాలాహలాన్ని ఇచ్చే త్రాగి వేసినాడు.

దేవదానవులు క్షీరసముద్రాన్ని తిరిగి ముగించడము మొదలు పెట్టినారు. కవ్వముగా ఉన్న మంధరగిరి పాతాళలోకమువరకూ దిగబడిపోవడము మొదలు పెట్టింది. అప్పుడు దేవతలు విష్ణుమూర్తినిమాచి “ఓ మహాబాహూ! క్షీరసే మాకు దిక్కు. ఈ మంధరగిరిని నీవు తప్ప మరీ ఎవరూ లేవనెత్తలేరు. కాబట్టి నీవు దీనిని లేవనెత్తి మమ్ములను కాపాడవలెను” అంటూ ప్రార్థించినారు.

విష్ణుమూర్తి తాళేలరూపము ధరించినాడు. ఆ పాలసముద్రములోకి పోయి తన వీపున ఆ మంధరగిరి నిలబడి ఉండేట్లుగా పడుకొన్నాడు.

ఆ మహావిష్ణువు పురుషోత్తముడు. సమస్తలోకాలకూ పరమాత్మ. మంధరగిరి దిగబడిపోకుండా కాపాడినాడు. అంతేకాదు. ఆ పర్వత శిఖరాన్ని పట్టుకొని దేవతలకు తోడుపడ్డాడు.

అప్పుడు ఆ పాలకడలిలో నుంచి ఒక చేతిలో దండము రెండవ చేతిలో కమండులుపు పట్టుకొని ధన్వంతరి పుట్టుకొని వచ్చినాడు.

ఆ తరువాత ఆ సముద్రములోనుంచి ఒక రసము బయలుదేరింది. ఆ రసములోనుంచి మంచి వర్షస్వీనులుఅయిన ఆరవైకోట్లమంది కన్నె పడుచులు పుట్టుకొని వచ్చినారు. రసములో నుంచి పుట్టుకొని వచ్చినందువల్ల వాండ్లను అప్పరసలు అన్నారు. వాండ్లతోపాటు లెక్కపెట్టినలవికొని అంతమంది వాండ్ల పనికత్తెలున్నూ పుట్టుకొని వచ్చినారు. ఆ అప్పరసలను పెండ్లిచేసుకోడానికి దైత్యులూ ఇష్టపడలేదు. ఆదిత్యులూ ఇష్టపడలేదు. అందువల్ల వాండ్లు భోగముపడుచులు అయినారు.

అంతట ఆ పాలసముద్రములో నుంచి వరుణచేవుడి కూతురు వారుణీ అనే మరాధిదేవత బయటికి వచ్చింది. ఆ సురను పుచ్చుకోడానికి దైత్యులు ఇష్టపడలేదు. ఆదిత్యులు ఆ సురను స్వీకరించినారు. అందువల్ల అప్పటినుంచీ ఆదిత్యులు సురలు అయినారు. సురను పుచ్చుకోనందువల్ల అప్పటినుంచీ దైత్యులు అసురులు అయినారు.

ఆ సురాగ్రహణమువల్ల దేవతల దేహాలు పులకలెత్తినవి. మహదానందము అనుభవించినారు.

ఆ తరువాత ఆ పాలసముద్రములోనుంచి సురాలలో మేటిఅయిన ఉచ్చైఃశ్రవణమూ మణులలో నాణ్యము అయిన కంస్తుభమూ పుట్టుకొని వచ్చినవి.

చివరకు ఆ పాలసముద్రములో అమృతము ఉద్భవించింది.

ఆ అమృతముకోసము దేవదానవులు పోట్లాడుకోటము మొదలుపెట్టినారు. దితిపుత్రులను అనేకులను అదితిపుత్రులు చంపివేసినారు. కులక్షయము అయ్యేటంత పోరాటము సాగింది. అప్పుడు దైత్యులు రాక్షసులతో ఏకముఅయి దేవతలను ఎదుర్కొన్నారు. ఆ యుద్ధానికి ముల్లోకాలూ తల్లడిల్లిపోయినవి. సర్వమూ నాశనము అయిపోతూ ఉంది. అప్పుడు మహావిష్ణువు మోహినీవేషముతో వచ్చి అందరినీ మాయచేసి అమృతాన్ని అపహరించినాడు. అంతట అడ్డము వచ్చినవారిని అందరినీ పిండి పిండి చేసివేసినాడు.

ఆ ఘోరసంగ్రామములో దైత్యులను అందరినీ దేవతలు చంపివేసినారు.

దితిపుత్రులు అందరూ హతముఅయిపోయిన తరువాత దేవేంద్రుడు అమృతాన్నీ త్రిలోకరాజ్యాన్నీ సంపాదించి సమస్తలోకాలనూ పరిపాలించసాగినాడు.

౪౬

ఓ రామా, కొడుకులు అందరూ చనిపోయినందుకు దితి మహాఘోరముగా ఏడ్చింది. భర్త అయిన కాశ్యపుణ్ణి చూచి "నాథా, మీ పుత్రులు

అదిత్యులు అమితబలవంతులు. వారు నా పుత్రులను అంధిని చంపివేసినారు. ఇప్పుడు నేను పుత్రులు లేని దానిని అయినాను. ఇంద్రుణ్ణి జయించేటంత శక్తివంతుడు అయిన పుత్రుణ్ణి తాము నాకు అనుగ్రహించవలెను. నేను ఎటువంటి నియమాతో నైనా తపస్సు చేస్తాను" అంటూ వేడుకొన్నది.

కాశ్యపుడు పరమగుఃఖయలో ఉన్న దితితో "అట్లాకను. మంచిది. నీకు మేలు అవుతుంది. అయితే నీవు పుత్రుణ్ణి కనేటంతవరకున్నా క్రతర్థిణి కుచిగా ఉండవలెను. నీవు చివరవరకూ కుచిగా ఉండకలికట్లయితే దేవేంద్రుణ్ణి సంహారముచేసి ముల్లోకాలూ ఏలేవుతుడు నీకు పుట్టుతాడు" అని చెప్పి ఆమెను ఊరడించినాడు. ఆమె వేదాన్ని అంతా నిమగ్నతూ ఆమెకు స్వస్తి చెప్పి అంతట ఆయన తపస్సు చేసుకోదానికి వెళ్లబోయినాడు.

పరమ సంతోషముతో దితి కుశేష్టవము అనే ప్రదేశానికి ప్రయాణము అయింది. దేవేంద్రుణ్ణి జయించేకొడుకును కనడానికి సుదారణము అయిన తపస్సు చేయవలెను మొదలు వెట్టింది.

ఒక రాత్రు, దితి తపస్సుచేయడానికి పోవలెను వెయ్యకన్నుల దేవేంద్రుడు కనిపెట్టినాడు. ఆయన మహామేధాసంపన్నుడు. నీతిజ్ఞుడు. ఆమెకు ఉపచారాలు చేయడానికి ఆమె వెనుకనే పోయినాడు. అన్నీనీ కుశలనూ సమీకలనూ కందమూలఫలాలనూ ఇంకా ఆమెకు కావలసిన వాటిని అన్నిటినీ ఆమెకు అందించసాగినాడు. ఆమె షిస్నిపోయింపుడు ఆమె ఒళ్లు పట్టేవాడు. అదీ ఇదీ ఆనకుండా ఆమె శ్రేమాపనయనానికి అవసరము అయిన ఏవనిని అయినా చేయసాగినాడు. ఇంద్రుడు ఆ విషయముగా ఉపచారాలు చేస్తూ ఉంటే ఆమె ఎంతో సంతోషపడ్డది. ఆయనను ఎంతో మెచ్చుకొన్నది.

ఆమె ప్రసవించే సమయము ఆసన్నము అయింది. ఆమె సంతోషాతిశయముతో "ఒక సుకేంద్రా, ఇక కొద్దిగోజులలో నీకు తమ్ముడు పుట్టుతాడు. నిన్ను జయించేవాడు నాకు పుట్టవలెను అని నీ తండ్రిని నేను యాచించినాను. ఆయన 'అట్లాకను' అని వరము ఇచ్చినాడు. అందువల్ల త్రిలోక విజయము నాకు పుట్టబోతున్నాడు. అయితే నీ మీదికి యుద్ధానికి బయలుదేరకుండా నేను నా కుమారుణ్ణి సమాధానపరచి నీతో స్నేహముగా ఉండేట్లు చేస్తాను. నీవు ఏ దిగులూ లేకుండా నా పుత్రుడి సాహాయ్యముతో ముల్లోకాలూ ఏలతూ ఉండవచ్చును" అని చెప్పింది. మిట్టమధ్యాహ్నము అప్పుడు ఆమె కునికింది. నిద్రాపారవశ్యములో ఆమె తలాపిన కాళ్ళూ కాళ్ళకట్టువ తలాపెట్టుకొని తల విరబోసుకొని నిద్రపోయింది.

దేవేంద్రుడు ఆమెను మూచినాడు. సందు దొరికింది అని సంతోష పడ్డాడు. యోగశక్తితో ఆమె గర్భములో చొరబడ్డాడు గర్భములో ఉన్న శిశువును తన వజ్రాయుధముతో నరికివేయ సాగినాడు. ఆ గర్భస్థశిశువు రోదనము చేస్తూ ఉంటే దేవేంద్రుడు మారుదః (విశవకు) మారుదః (విశవకు) అంటున్నాడు. అప్పుడు దితికి మెలకువవచ్చి “చంపనద్దు చంపనద్దు” అని అరిచింది. కాని దేవేంద్రుడు ఆ గర్భాన్ని అప్పటికే విడు ముక్కలుగా నరికివేసినాడు.

మాతృవచనగౌరవముతో దేవేంద్రుడు ఆమె గర్భములో నుంచి బయటికి వచ్చి వజ్రాయుధము చేతిలోనే ఉండుకొని నమస్కారము చేసి “అమ్మా నీవు వ్రతనిష్ఠాభంగము అవుతుంది అని అనుకోకుండా తల విరబోసుకొని క్రాళ్ల కట్టిన తలపెట్టుకొని నిద్ర పోయినావు. నీవు అనుచివి అయిపోయినావు నాకు సందు దొరికింది. దొరికినప్పుడు శత్రువును సంహరించడము ఎవరికి అయినా నిరుపమ ధర్మము. యుద్ధములో నన్ను చంపివేయ కలవాడు నీ కడుపులో ఉన్నాడు. అందువల్ల నీ గర్భాన్ని నేను విడుతునకలు చేసినాను. అమ్మా, నీవు నన్ను మన్నించవలెను” అన్నాడు.

౪౨

ఓ రామా, తన గర్భము విడు తునకలు అయిపోయినందుకు దితి ఎంతో దుఃఖించింది. ఎదిరించడానికి అలవికాక దేవేంద్రుణ్ణి మూచి సానునయముతో “నాయనా, బలనూదనా, నా అపరాధము వల్లనే నా గర్భము ముక్కలు అయిపోయింది నీ తప్పు ఏమీలేదు. నా గర్భము ఎట్లాగూ పాడు అయిపోయింది, కనుక నీవు ఇప్పుడు నాకు ఒక ఉపకారము చేయవలెను. విడు ముక్కలు అయిపోయిన నా గర్భము విడు లోకాలలో వాయు సమూహాలకు అధిపతులు అయ్యేట్లు నీవు చూడవలెను. ఒకడు బ్రహ్మలోకములోనూ ఒకడు ఇంద్ర లోకములోనూ ఒకడు అంతరిక్షములోనూ తక్కిన నలుగురూ నాలుగు దిక్కులనూ సంచారముచేయ నివ్వవలెను. వాండ్లను విడుగురీసి అందరూ మరుద్గణాలు అనవలెను. ఈ విధముగా చేయడానికి నీవు ఒప్పుకోవలెను” అని చెప్పింది.

దేవేంద్రుడు ఆమెకు నమస్కారము చేసి “అమ్మా, నీవు చెప్పినట్లు చేస్తాను. సంజీవాము వద్దు. నీ సంతానము దేవతలకు మల్లే సంచరించేట్లు చేస్తాను” అన్నాడు.

ఆ తపోవనములో ఆ తల్లికొడుకూ ఈ విధముగా ఒప్పుందము చేసుకొని స్వర్గలోకానికి వెళ్ళిపోయినారు.

ఓరామా ఆ తపోవనమే ఇది. దితి తపస్సు చేసిందిన్నీ దేవేంద్రుడు ఆమెకు ఉపచారాలు చేసిందిన్నీ ఈ ప్రదేశములోనే. ఇక్కడనే ఇవ్వోకు కున్నూ అలంబుసాదేరికిన్నీ విశాలుడు ఆనేవాడు పుట్టినాడు. ఆ విశాలుడు అతి ధార్మికుడు. ఆతడే ఈ విశాలా పట్టణాన్ని కట్టించినాడు.

ఆ విశాలుడికి మహాబలవంతుడు అయిన హేమచంద్రుడు పుట్టినాడు. ఆ హేమచంద్రుడికి సుచంద్రుడున్నూ ఆ సుచంద్రుడికి ధూమాప్యకున్నూ ఆ ధూమాప్యకుడికి సృంజయుడున్నూ సృంజయుడికి సహదేవుడున్నూ పుట్టినారు.

సహదేవుడు శ్రీమంతుడు. మహా ప్రతాపవంతుడు. ఆయనకు సుధార్మికుడు అయిన కుశాప్యకుడు పుట్టినాడు. ఆ కుశాప్యకుడికి మహావేణోవంతుడూ అమితపరాక్రమవంతుడూ అయిన సోమదత్తుడు పుట్టినాడు. ఆ సోమదత్తుడికి కాకుత్స్థుడు పుట్టినాడు. ఆ కాకుత్స్థుడి పుత్రుడు సుమతి.

ఆ సుమతి ఇప్పడు ఈ విశాలా నగరములో రాజ్యపాలనము చేస్తూ ఉన్నాడు. ఇతడు కవితలతో సరిసమానము అయినవాడు. దుర్జయుడు. ఈ వైశాలికవంశీయులు ఆంధరూ దీర్ఘాయష్కంతులు. ఆందిరూ మహాధార్మికులు గానూ పీఠ్యవంతులు గానూ రాజ్యపాలనము చేస్తూ వచ్చినారు.

“రామా, మనము ఈ రాత్రి ఈ విశాలా పట్టణములో సుఖముగా గడుపుదాము. రేపుఉదయము ప్రయాణము అయిపోయి జనక మహారాజునుమాదాము” అన్నాడు విశ్వామిత్రమహర్షి.

విశ్వామిత్ర మహర్షి తన పట్టణప్రాంతానికి వచ్చినట్టు సుమతికి తెలిసింది. అంతట ఆయన బంధువులనూ ఉపాధ్యాయులనూ వెంటపెట్టుకొని విశ్వామిత్ర మహర్షికి స్వాగతము చెప్పడానికి ఎదురుగుండా వచ్చి నమస్కారము చేసి పూజించి కుశలము అడిగి తెలుసుకొని “ఓ మహామనీ, తమకు స్వాగతము. తమకు నా మీద ఎంతో అనుగ్రహము ఉండటము నుంచి తాము ఇటు వచ్చినారు. తమ దర్శన భాగ్యము నాకు అయాచితముగా లభ్యము అయింది. నేను ఇప్పడు ధన్యుడను అయినాను. నాకన్నా ధన్యుడు మరి ఒకడు ఉండడు” అంటూ ఉప్పొంగి పోయినాడు.

౪౮

అంతట ఆ సుమతి విశ్వామిత్రమహర్షితో “ఓ బ్రహ్మర్షీ, ఈ చిన్న వాండ్లు ఎవరు. ఖడ్గ ధనుర్ధరులు అయి ఏనుగులవలె గంభీరముగానూ, సింహాలవలె

అప్రతిహతముగానూ పెద్దపురులవలె భయంకరముగానూ ఆబోతులవలె సవిలాసముగానూ పాడచారులు అయి మీ వెంట ఎందుకువస్తున్నారో చెప్పవలెను” అన్నాడు.

అంతట విశ్వామిత్రమహర్షి సిద్ధాశ్రమములో యజ్ఞము ఆరంభించటమూ రామలక్ష్మణులను పిలుచుకొని పోవటమూ వారు రాక్షసులను సంహారము చేయటమూ మొదలు అయిన విషయాలు అన్నిటిని సుమతికి తెలియ చెప్పినాడు.

అప్పుడు సుమతి పరమసంతోషముతో రామలక్ష్మణులను యథార్హముగా సత్కరించి ఆ అతిథులను అందిరినీ తన భవనానికి తీసుకొని పోయినాడు.

ఆ నాడు వారు అందరూ సుమతి సపర్యలను సంతోషముగా అనుభవించినారు. మరునాడు ఉదయము వారు అందరూ మిథిలానగరానికి ప్రయాణము అయిపోయినారు.

మిథిలా నగరము కళ్ళ పడగానే ఘునిజనులు అందరూ ఉప్పొంగిపోయి జనక మహారాజునూ మిథిలానగరాన్నీ ప్రశంసించి సాగినారు.

ఆ సమీపములో రాముడు ఒక నిర్జనవనాన్ని చూచినాడు. అది పాడు బడిపోయిన మున్యాశ్రమముగా తోచింది. విశ్వామిత్రమహర్షిని చూచి “మహాత్మా, ఇది ఒకప్పుడు శ్రీమంతిము అయిన పుణ్యాశ్రమము అయినట్టుగా తోస్తూ ఉంది. అట్లా అయినట్లయితే పూర్వము ఇది ఎవరి ఆశ్రమమో మహర్షులు ఈ ప్రదేశము ఎందుకు వదిలి పెట్టి పోయినారో చెప్పవలెను” అని అడిగినాడు.

“రామా, చక్కగా ఊహించినావు, సంతోషము. ఇదివరకు ఈ ఆశ్రమము ఏ మహాత్ముడిదో, ఆ మహాత్ముడు ఎందుకు కోపము వచ్చి ఈ ఆశ్రమము పాడుబెట్టి పోయినాడో చెప్పతాను. వివేచింపి”

“ఇది పూర్వము గౌతమమహర్షి ఆశ్రమము. అప్పుడు ఈ ఆశ్రమము దివ్యముగా ఉంటూ ఉండేది. దేవతలు సహితము ఈ ఆశ్రమపదాన్ని ఎంతో ప్రశంసించి ఉండేవారు. ఇక్కడనే గౌతమమహర్షి ఆయన భార్య అవాల్యతో బహుకాలము తపస్సు చేసినాడు.

గౌతమమహర్షి లేనిసమయము కనిపెట్టి దేవేంద్రుడు గౌతముని వేషము వేసుకొని ఈ ఆశ్రమపదిములోకి వచ్చినాడు. ఆ సమాప్రాణుడు అవాల్యను చూచి “ఓ బిష్వలకుప్పా, కామర్షినులకు ఋతుకాలముతో నిమిత్తములేదు. ఓ శిష్యాగ్రీ, నేను ఇప్పుడు నీతో కలియవలెను అని వచ్చినాను” అన్నాడు.

ఆ మునివేషధరుడు గౌతమమహర్షి కాడు అనీ దేవేంద్రుడు అనీ అహల్య గుర్తించింది. అయితే అప్పడు ఆమె బుద్ధి బుగ్గిఅయిపోయింది. తనను కలియ వలెను అని దేవరాజు అంతటివాడు వచ్చి అడిగినందుకు ముసిసిపోయింది. కుతూహలము వేసింది. దారితప్పింది.

అంతట అహల్య ఇంద్రుణ్ణి మాస్తూ “ప్రభో నేను కృతార్థురాలు ఆయినాను. ఇప్పుడే నీవు ఎవరికంటనూ పడకుండా ఇక్కడనుంచి వెళ్లిపో. ఈ విషయము ఎవరికి తెలియకుండా ఉంచు. నీమర్యాదా నామర్యాద కాపాడు. త్వరగా నీవు వెళ్లిపోవలెను” అన్నది.

దేవేంద్రుడు నవ్వుతూ “ఓ సుశ్రోణీ నేనూ సంకుప్తుణ్ణి ఆయినాను. నా దారిన నేను పోతున్నాను” అంటూ బయలుదేరినాడు.

నదీ తీర్థములో స్నానముచేసి ఒక చేతిలో నమిగలూ ఇంకో చేతిలో దిర్ఘలూ పట్టుకొని అగ్నిహోత్రుడే మాదిరిగా ప్రజ్వలిల్లుతూ గౌతమ మహర్షి ఆశ్రమపదములోకి వస్తూఉన్నాడు. ఎట్టఎదుట దేవేంద్రుడు కనుపించినాడు.

ఆ తపోఽలసంపన్నుణ్ణి దేవదానవులు ఎవరూ ఎదిరించలేని ఆ శక్తిమంతుణ్ణి దేవేంద్రుడు చూచినాడు. భయచకితుడు అయినాడు. ముఖము వెలాతేలా పోయింది.

ఆ దేవేంద్రుణ్ణి గౌతమమహర్షి తేరిపారచూచినాడు. దుర్వృత్తము అంతా ఆ మహర్షికి గోచరించింది. పరమక్రద్దుడు అయిపోయి “ఓ దుర్మతి నావేషములో వచ్చి నీవు చేయరాని పని చేసినావు. నీ అండాలు తెగిపోవలెను” అని శాపము పెట్టినాడు.

గౌతముడి నోటివెంట వెలువడిన వాక్యాలు పూర్తి కాకపూర్వమే దేవేంద్రుడి వృషణాలు తెగిపడిపోయినవి.

అంతట గౌతమ మహర్షి అహల్యను చూచి “ఈ ఆశ్రమపదము పాడుబడి పోవలెను. నీవు కూడూ నీళ్లూ లేకుండా బూడిదలో పొర్లాడుతూ ఎవరికంటనూ పడకుండా గాలి పీల్చి బ్రతుకుతూ తపస్సుచేస్తూ ఇక్కడనే పడి ఉండు” అని శపించినాడు.

అహల్య రోదించింది. వేడుకొన్నది. గౌతముడు కొంత కాంతించి “ఓ అహల్య ఒకానొక కాలానికి దశరథరాముడు ఇక్కడికి వస్తాడు. అప్పటికి ఈ ప్రదేశము పాడుబడిపోయి భయంకరముగా ఉంటుంది. అతడు వచ్చి నిన్ను చూస్తాడు. అతని దర్శనమువల్ల నీవు పరిశుద్ధురాలవు అవుతావు. అప్పుడు నీవు

ఆయనకు ఆతిథిసత్కారాలు చేయవలెను. అంతట నీవు భయమోహవికర్షితవు అవుతావు. నీకు యథార్థాపము వస్తుంది. ఆతరువాత నీవు నాతో సుఖము గా ఉండవచ్చును” అన్నాడు.

అంతట గౌతమ మహర్షి ఈ ఆశ్రమపదాన్ని వదిలిపెట్టి తపస్సు చేసుకోడానికి పద్దులూ చారణులూ సంచరించే హిమవత్పర్వత శిఖరానికి వెళ్లిపోయినాడు”

౪౯

దేవేంద్రుడు అండాలు తెగిపోయినందువల్ల దిగులుపడిపోయినాడు. దేవతలను అందరినీ పిలిపించి “ఓ దేవతలారా, గౌతమ మహర్షి మనలను అందరినీ పదవీచ్యుతులను చేయడానికి తపస్సు తలపెట్టినాడు. నేను ఆయన తపస్సు విఘ్నము చేయడానికి ఆయన ఆశ్రమపదానికి పోయినాను. ఆయనకు కోపము తెప్పించడముకన్నా నాకు మార్గాంతరము కనిపించలేదు. అందుకోసము ఆయన భౌగోళిక అహల్యతో నేను పోయినాను. నామీద ఆయనకు పట్టరాని కోపము వచ్చింది. నా వృషణాలు ఊడిపోవలెను అని శాపము పెట్టినాడు. అహల్యను కూడా శపించి ఆయన తపోవ్రతము భంగము అయిపోయినందువల్ల ఈ ఆశ్రమపదమువదిలిపెట్టిపోయినాడు. దేవకార్యము నేను ఈవిధముగా చక్క బెట్టినాను. కొట్టి మీరు అందరూ నాకు మళ్ళీ అండాలు వచ్చే ఉపాయము ఆలోచించవలెను. సాయము చేయవలెను” అని ప్రార్థించినాడు.

అంతట దేవతలు అందరూ అగ్ని దేవుడివెంట బయలుదేరి పితృదేవతల దగ్గరకు పోయినారు. జరిగింది అంతా చెప్పినారు. ఆ పితృదేవతలు మేషాండాలు తీసి దేవేంద్రుడికి అంటించినారు. అప్పటి నుంచీ దేవేంద్రుడు మేషాండుడు అయినాడు.

రామా, అప్పటినుంచీ ఈ ప్రదేశములో అహల్య అతికఠిన నియమాలతో తపస్సుచెస్తూ నీరాక ఎదురుచూస్తూ ఉంది. ఇప్పుడు ఆమె దేవతా స్వరూపిణి. నీవు ఆమెను చూడవలెను. నీ దర్శనమువల్ల ఆమె తరిస్తుంది” అన్నాడు విశ్వామిత్ర మహర్షి. అంతట వారు ముగ్గురూ మహారణ్యము గా ఉన్న ఆ మున్యాశ్రమములోకి పోయినారు.

అంతవరకూ దేవదానవమానవులకు ఎవరికీ చూడవలవికొకుండా తపోదీప్తులతో తేజరిల్లుతూఉన్న ఆ మహాభాగను ఆ అహల్య దేవిని అప్పుడు రాముడు చూచినాడు.

బ్రహ్మదేవుడు ఆతిప్రయత్నముతో సృష్టించిన ఆమె ఆతిమానుషరూపము గౌతమవాక్యాన్ని శిరసావహించి కళోరనియమాలతో తపస్సు చేయు నారంభించినందువల్ల ధాయమాత్రము ఆయిపోయింది. వృక్షతావుష్ప పటలాల అవరించినందువల్ల ఆమెలావణ్యము పొగమంచులో ముద్బులమాటుకుపోయిన నిండుచందురికి నెన్నెలవలె అయిపోయింది. ఆమె దేహకాంతులు ఉదకమగ్గములో ప్రతిఫలించిన ప్రదీప్తచూర్యకాంతులవలె దుర్నిరీక్షము అయిపోయినవి. ఆమె చిగ్రహము ధూమచ్ఛన్నము అయిన అగ్నిహోత్రజ్వాలవలె అయిపోయింది.

అట్లాఉన్న అఅహల్యాదేవి రాముణ్ణి చూచింది. రామ సంవర్షముతో ఆమె పాపవిముక్తా శాపవిముక్తా అయింది.

అంతట ఆమె యథార్థుపముతో ముల్లోకాలవారికి కనిపించింది. ఆమెను అందరూ చూచినారు. ఆమె తపస్సు మెచ్చుకొన్నారు. గౌతమముహూర్తి చెప్పిపోయినట్లుగా ఆమె రామలక్ష్మణులకు సాష్టాంగసమస్కారము చేసింది. అర్హ్యపాద్యదులు ఇచ్చింది. అతిథిసత్కారము చేసింది.

అది తెలిసి గౌతమ మహర్షి అప్పడు అక్కడికి వచ్చినాడు. ఆ తపోబల విశుద్ధాంగిని చూచినాడు. అప్పడు దేవదుందుభులు ప్రూగినవి. పూలవాన కురిసింది. గంధర్వులు పాడినారు. అప్పరసలు ఆడినారు.

ఆ మునిదంపతులు అత్యంతానందముతో రామలక్ష్మణులనూ విశ్వామిత్ర మహర్షినీ మిగతామహర్షులనూ చక్కగా సమాధించినారు.

౧౦

విశ్వామిత్రమహర్షి రామలక్ష్మణులతోనూ క్షేక్కిన మహర్షులతోనూ అక్కడనుంచి ఈశాన్యదిక్కుగా మిథిలాపట్టణ ప్రయాణము అయిపోయినాడు. వారు అందరూ జనకమహారాజు యజ్ఞవల్క్యచేరినారు. రాముడు అప్పడు విశ్వామిత్ర మహర్షిని చూచి “స్వామీ ఈ యజ్ఞవాటము చక్కగానూ సర్వసమృద్ధముగానూ ఉంది. వేదాధ్యయనపరాయణులు అయిన బ్రాహ్మణులు అనేక దేశాలవారు ఎటుచూచినాకనపడుతున్నారు. ఋషివాటికలువందల కొద్దీ బండ్లతో కిటకిటలాడుతూ ఉన్నవి. ఇప్పడు మనము ఎక్కడవిడిది చేయవలెనో మీరు నిర్ణయించవలెను” అని చెప్పినాడు.

వారు అందిరూ విడిది చేయడానికి జనసమ్మర్థము లేకుండా వివిక్తముగా ఉన్న ఒక చెరువుగట్టు విశ్వామిత్రమహర్షి చూపించినాడు.

విశ్వామిత్రమహర్షి రాక జనకమహారాజుకు తెలిసింది. తత్క్షణమే పురోహితుడు శతానందుణ్ణి వెంటబెట్టుకొనివచ్చి వినయ విధేయతలు ఉట్టిపడుతూ విశ్వామిత్రమహర్షి దర్శనము చేసినాడు. అంతలో జనకమహారాజు ఋత్విజాలూ మొదలఅయినవారు అక్కడికివచ్చి ధర్మవిహితముగానూ సమంత్రకముగానూ అర్హ్యమూ పాద్యమూ మధుస్కమూ విశ్వామిత్ర మహర్షికి సమర్పించినారు. ఆ సత్కారాలకు ఆయన ఎంతో సంతోషముతో “రాజా నీవు కుశలముగా ఉంటూఉన్నావా, నీ యజ్ఞము నిర్విఘ్నముగా సాగుతూఉందా” అని అడిగి తెలుసుకొన్నాడు. శతానందుణ్ణి తక్కిన ఋత్విజాలనూ కుశలప్రశ్న చేసినాడు. ఆయన అదరాతిశయానికి వారు అందిరూ ఎంతో సంతోషించినారు. విశ్వామిత్రమహర్షి మొదలఅయినవారు కూర్చుండటానికి జనకమహారాజు ఉచితాసనాలు చూపించినాడు. వారు అందిరూ యధార్హముగా కూర్చున్నతరువాత శతానందుడూ ఋత్విజాలూ మంత్రులూ కూర్చున్నారు. అప్పుడు జనకమహారాజును కూర్చుండమని విశ్వామిత్ర మహర్షి చెప్పినాడు.

జనకమహారాజు విశ్వామిత్రమహర్షిని చూచి “ఓ మహానుభావా, తమ దర్శనభాగ్యమువల్ల నాయజ్ఞము సఫలము అయినట్టుగా ఉంది. నేను యిదివరకు చేసిన యజ్ఞాలు అన్నిటికీ దేవతలు ఇప్పుడు ఫలము ఇచ్చినట్టుగా ఉంది. తమకు నామీద ఎంతో అనుగ్రహము ఉండడము వల్ల ఇంతమంది మహర్షులతో తాము ఇక్కడికి వచ్చినారు. నేనుఇప్పుడు ధన్యుణ్ణి అయినాను. స్వామీ, ఈయజ్ఞము యమాప్రము కౌవడానికి ఇంకా పన్నెండురోజులు పట్టుతుంది అని చెద్దలు చెప్పతున్నారు. తాము అంతవరకూ అవశ్యమూ ఇక్కడనే ఉండవలెను అని మనవిచేసుకొంటున్నాను” అంటూ “ఓ మహామునీ, మీ వెంటవచ్చిన ఈచిన్న వాండ్లు ఎవరు. తామర కేసులవంటి నేత్రాలతోనూ దివ్యరూపాలతోనూ లేజరిల్లుతూ ఖడ్గతూణిధన్యురులు అయి మహావిష్ణువుతో సరిసమానము అయిన పరాక్రమవంతులుగా కనిపిస్తున్నారు. అశ్వినీ దేవతలు ఏమోనుఅనిపిస్తున్నారు. నవ యౌవనములో ఉన్న ఇద్దరు దేవతలు వారి అంతట వారు ఈభూలోకములోకి వచ్చినారా అన్నట్టు కనపడుతున్నారు. ఒడ్డు పాడుగు లోనూ ముఖకవళికల లోనూ నడకలలోనూ నూటలలోనూ చూపులలోనూ ఒక్కమాదిరిగా కనిపిస్తున్నారు. చివరకు వీరి జుట్లు జాలపాలాకూడా ఒక్కమాదిరిగా ఉన్నవి. ఆకాశములో మూర్యచంద్రులు మాదిరిగా వీరు ఉభయలున్నూ ఇక్కడ కౌంతులు చెదవల్లుతున్నారు. వీరు ఎందుకు పాదచారులు అయి మీ వెంట వచ్చినారు. వీరు ఎవరిపుత్రులు. వీరివి గురించి వివరముగా చెప్పవలెను” అన్నాడు.

“వీరు ఇంద్రుని దళిరభువువారాజు పుత్రులు. రామలక్ష్మణులు” అంటూ విశ్వామిత్రుడు మహర్షిని నిర్దేశించి వృత్తాంతము మహర్షిని ప్రయాణము విశాల నగరములో సుమతి రాజసంహారము అహల్యా శాపవిమోచనము మొదలు అయిన విషయాలు అన్నీ చెప్పి “ఓరాజా, నీ ఇంట్లో ఉన్న శిష్యులున్నవనూ వలెను ఆ నే కుతూహలముతో ఈ రామ లక్ష్మణులు ఇక్కడికి నానెంబ వచ్చి నారు” అని చెప్పి ఊరకున్నాడు.

౫౦

తపోదీధితులతో తేజస్వితులూ ఉన్న శతానందుడు విశ్వామిత్ర మహర్షి చెప్పింది అంతా విన్నాడు. ఆయన గౌతమమహర్షి జ్యేష్ఠపుత్రుడు. జనకమహారాజు పురోహితుడు. విప్రీతుడు అయిపోయాడు. ఆయన దేహము పులక రించింది. ఆ మహాత్ముడు సుఖాసీనులు అయి ఉన్న రామలక్ష్మణులను మాన్తూ విశ్వామిత్ర మహర్షితో “ఓ బ్రహ్మర్షి బహుకాలమునుంచీ తపస్సు చేస్తూ ఉన్న మా అమ్మను ఈ రామచంద్రుడికి మాపించినావా. దైవదుర్విలాసమువల్ల పూర్వము ఆ తేజస్వినికి జరిగిన అపకాంక్షు అంతా ఈయనకు చెప్పినావా. ఆ యశస్విని ఈ పూజనీయుణ్ణి గౌరవించి అతిథిపూజ చేసేండా. మా తండ్రి మా అమ్మదగ్గరకు వచ్చినాడా. ఆ మహాత్ముడు ఆ మహాతేజోవంతుడు మా తండ్రి గౌతమ మహర్షి ఈ రామచంద్రుణ్ణి చక్కగా సత్కరించినాడా. ఈ పవిత్రుడు ఈ ప్రకాంతచిత్తుడు మా తండ్రికి అభినాదము చెప్పినాడా. స్వామీ, తమకు కుభముఅవుతుంది. ఈ విషయము అంతా తాము చెప్పవలెను” అన్నాడు.

శతానందుడితో విశ్వామిత్రమహర్షి “నాయనా, చెప్పవలసింది అంతా చెప్పినాను. చేయవలసింది అంతా చేసినాను. రేణుకాదేవి జనుదగ్గి విచేరినట్లుగా నీ తల్లి అహల్యాదేవి నీ తండ్రి గౌతముణ్ణి చేరింది. ఇప్పుడు నీ తల్లిదండ్రులు సుఖముగా ఉన్నారు” అన్నాడు.

శతానందుడు రాముణ్ణి చూచి “ఓరామా, నీకు స్వాగతము, దైవయోగము వల్ల ఈ విశ్వామిత్రమహర్షి నిన్ను దగ్గరకు తీసినాడు. ఈయన అపరాజితుడు. ఎవరూ ఊహించలేని మహాత్కార్యాలు సాధించిన మహామహుడు. తపః ప్రభావముతో బ్రహ్మర్షి అయినాడు. ఈమహాతేజోవంతుడు నీకు ఏదో గొప్ప మేలు చేయతలచి నిన్ను నెంబ పెట్టుకొని ఇక్కడికి వచ్చినాడు. నీకంటే ధన్యుడు ఇప్పుడు ఈ జగత్తులో మరి ఒకడులేడు.

ఈ విశ్వామిత్ర మహర్షి చరిత్రను అంతా యథాతథముగా చెప్పతాను వినవలసింది.

ఈ విశ్వామిత్ర మహర్షి చాలా చదువుకొన్నాడు. మహాపరాక్రమవంతుడు. పరమధార్మికముగానూ ప్రజాహితముగానూ పూర్వము బహుకాలము రాజ్యపాలనము చేసినాడు. ఆతరువాత చతురంగబలయుతము అయిన ఒక అక్షోహిణీ సైన్యముతో దేశాటనము చేసినాడు. అనేక దేశాలూ అనేక పట్టణాలూ అనేక పుణ్యతిర్థాలూ తిరిగి చూచినాడు. మహాపర్వత ప్రదేశాలలోనూ సాంద్రారణ్యాలలోనూ సంచారము చేసినాడు. అంతట మున్యాశ్రమాలు వరుసగా చూచుకొంటూ వసిష్ఠమహర్షి ఆశ్రమానికి పోయినాడు.

ఈ ధూభాగములో ఎక్కడ ఎక్కడనో కాని కనిపించని నానాజాతుల ఫల పువ్వు వృక్ష లతా గుల్మములు అన్నీ అక్కడ చక్కగా పెరుగుతూ ఉన్నవి. వివిధ వ్యయ్యుగాలూ అన్యోన్యచైరము లేకుండా అక్కడ నిర్భయముగా సంచరిస్తూ ఉన్నవి. రకరకాల పక్షులూ కుహూనాదాలు చేస్తూ ఉన్నవి. ఏవైపు చూచినా జింకలు మొదలు అయిన మృగాలు నగురూ బెదురూ లేకుండా మనుష్యుల పక్కపక్కను తిరుగుతూన్నవి. సిద్ధులూ చారణులూ దేవతలూ దానవులూ గంధర్వులూ కిన్నరలూ ఆ ఆశ్రమములో ఉంటూ ఉన్నారు ఒక వైపున బ్రహ్మర్షులూ మరొకవైపున దేవర్షులూ ఇంకొకవైపున అగ్నిహోత్రాల మాదిరిగా జ్వలించే తపస్వియులూ కనిపించినారు. పండ్లు మాత్రమే తిని బ్రతికేవారూ ఆకులుమాత్రమే తిని బ్రతికేవారూ ఒక్క నీరుమాత్రమే త్రాగి బ్రతికేవారూ ఒక్క గారే పీల్చి బ్రతికేవారూ కనిపించినారు. వారు ఆందరూ జితరోషులు. విజితేంద్రియులు. వారేకాకుండా జపహోమాలు చేసేవాలఖిల్యులూ వైఖానసులూ ఉన్నారు.

ఆ వసిష్ఠమున్యాశ్రమము ఆపరబ్రహ్మలోకమువలె విశ్వామిత్రుడికి అగుపించింది.

౧౨

విశ్వామిత్రుడు వసిష్ఠమహర్షిని సందర్శించి వినయవిధేయతలతో నమస్కారము చేసినాడు. వసిష్ఠుడు “రాజా, నీకూ నీ పరివారానికి స్వాగతము” అంటూ కూర్చుండటానికి ఆసనము విశ్వామిత్రుడికి ఇప్పించినాడు. యథాశాస్త్రముగా కందమూలాదులనూ ఖలాదులనూ ఇచ్చి సత్కరించినాడు.

విశ్వామిత్రుడు ఆ సత్కారాలకు సంతోషించి “మహర్షీ తాము కుశలముగా ఉంటూ ఉన్నారా. తమ తపోగ్నిహోత్రాలు నిర్విఘ్నముగా సాగుతూ

ఉన్నా. తమ కిష్కలు అంబూ కేనునూ ఉంటుఉన్నా. తమ ఆశ్రమ లక్షలతానూనూ ఆర్మీ ఆశ్రమములలో పుష్కలనూ ఉంటూ ఉన్నా" అని అనేగినాడు.

సర్వత్రా కులేవేదని విసిష్టమహర్షి సహవాసము చేప్పినాడు.

విసిష్టమహర్షి ప్రహృష్టోపేతి త్పరగుః. పరామంబ్రజేంద్ర. జగదానంద లో ఆయనను మించినవాడు కురియినా లేడు. కుభిముగా కుర్మకవికన్న విశ్వామిత్రుణ్ణి ఆయన చూస్తూ "రాజా, నీవు కోయినా ఉంటూ ఉన్నావా. సత్యనాథేశ ప్రవాచంజకముగా రాజ్యభారము చేస్తా ఉన్నావా. నీ కిష్కలలు అంబురీ చక్కగా వాసిస్తున్నావా. నీ ఆశ్రమము అంబూ నీ ఆశ్రమము అనునందిహారున్నా. నీవు నీ త్రేంద్రులను అంబురీ జయించినావా. నీ కంఠా నీ బొక్కననూ సమృద్ధిమూ ఉన్నావా. నీ త్రులూ పాత్రులూ నీ మిత్రులూ కేనునూ ఉంటూ ఉన్నా" అని విసిష్టమహర్షి అనేగినాడు. అంతా కేనువేడు అని విశ్వామిత్రుడు జనాము చేప్పినాడు.

ఆ పదమూర్త్యులు ఉభయములూ పరీక్షణములయిన అనూవిషయా లను శురించి చుట్టించి పరస్పరమూ సందుభావించునల ఆయినారు.

ఇష్టాగోష్ఠి అయిపోయిన తరువాత విసిష్టమహర్షి ప్రసన్న మనఃముతో "రాజా, నీకు నీ నైవ్యావితీ యథావధిగా ఆతిథ్యము ఇవ్వసంకల్పించు కొన్నాను. నీవు రాజువు. అందులో అంత ఇంత అని చెప్పవలవికాని దొడ్డ వాడవు. కాబటి నీవు ఆతిథి శ్రేష్ఠుడవు. నేను నిన్ను సత్కరించి తీరవలెను" అన్నాడు.

విశ్వామిత్రుడు "మహర్షి. తమ ప్రయవాక్యాల వల్లనే నాకు ఆతిథి సత్కారము అయిపోయింది. స్వామీ, తమ ఆశ్రమములో పంజిన పండ్లూ మొదల ఆయనవి నాకు ఇచ్చినారు. పాద్యమూ ఆర్చ్యమూ అనమనజలకూ ఇచ్చినారు. నాకు అంటే చాలను. తమ దివ్యసమువల్లనే నాకు సమస్త సత్కారాలూ సమకూడినవి. నేను నెలవు తీసుకొంటాను. నన్ను తాము స్నేహముతో చూస్తూ ఉంటే చాలను. నమస్కారము" అంటూ పోపోయినాడు.

విసిష్టమహర్షి ఒప్పుకొనలేదు. భోజనము చేసిపోవలసింది అని జలవంతము చేసినాడు. విశ్వామిత్రుడు ఆయనచూచి త్రోసిపోయి లేక "పీ మహామునీ, తమ చిత్రమువచ్చినట్లు చేయడమే నా పని." అన్నాడు.

విసిష్టమహర్షి సంతోషముతో "జిజ్ఞా, రా, నంటునే రావలెను. నీతో పనిచచ్చింది" అన్నాడు. అప్పుడు కామధేనువువచ్చి ఆయన ఎడట నిలు

చున్నది. “ఓ కామధేను, నేను ఈవిశ్వామిత్రరాజుర్జికి ఈయన నైవ్యానికి భోజనము పెట్టి సత్కరించ సంకల్పించుకొన్నాను. అన్నీ నీవు చేసిపెట్టవలెను. వస్త్రసోపేతము అయిన భోజనము ఎవరికి ఎవరికి వివిధముగా కావలెనో వారి వారికి ఆ విధముగా చేసి పెట్టవలెను. వివిధరసాయనాలతోనూ ధ్యాయాలతోనూ పానీయాలతోనూ లేహ్యాలతోనూ చోష్యాలతోనూ శాలి మొదలు అయిన వివిధాన్నాలూ శీఘ్రముగా సిద్ధముచేయవలెను” అన్నాడు వసిష్ఠమహర్షి.

౫౩

ఓ రామా, వసిష్ఠమహర్షి చెప్పే చెప్పటముతోనే శబల సమస్తమూ సిద్ధము చేసింది. వెరుగుపానకమూ తేనె ఇప్పుత్రాలఆసవమూ ఇంకా మంచి రుచ్యము అయిన పానకాలూ వేలాలూ కరకాల ధ్యాయాలూ తయారుచేసింది. కొండలు అంత ఉన్నకు ఉన్నకు ఉన్నము రాసులూ పాయసమూ మొదలు అయిన మృష్టాన్నాలూ వంశీసపస్పలూ వస్త్రసాలతో రుచ్యముగా చేసిన షాశబాలూ ధ్యాయాలూ శైలముతో చేసిన పింజీనంబలూ సిద్ధము అయినవి. వాటిని అన్నిటిని గాలివారికి కావలసినట్లు పాత్రలలో వడ్డనచేసింది. ఆ పెరుగువేయటము మాస్తే ఆక్కడె ఎక్కడను అయినా పెరుగు పాలె విరు ఉండా అనిపించింది. విశ్వామిత్రుడూ ఆయన అంతఃపుస్త్రీలూ పురోహితులూ బ్రాహ్మణులూ అమాత్యులూ సైనికులూ ఇంకా మిగతా అనుచరులూ ఆవింశు ఆరగించినారు. ఆవిందువారికి తుప్పిని ఇచ్చింది. పుప్పిని ఇచ్చింది.

అప్పుడు శరమసంతోషముతో విశ్వామిత్రుడు వసిష్ఠమహర్షిని చూచి “ఓ బ్రహ్మర్షి, నేను తిమను సత్కరించడానికి బదులు నన్ను తాము మహాచక్కగా సత్కరించినారు. ఒక్కమాట చెప్పతాను. చినవలెను. తాము మాటల పొందు తెలిసినవారు. నా మాట తోనిచేయవద్దు. విదో సాకు చెప్పవద్దు. ఈ కామధేనువును బదులు నేను ఒకలక్ష గోవులను తిమకు ఇస్తాను. ఈ కామధేనువును నాకు ఇవ్వవలెను. ఇది మహారత్నము. మహారత్నాలు అన్నీ రాజు సొమ్ము. కాబట్టి కామధేనువును తాము నాకు ఇవ్వవలెను. ఇది లౌకికధర్మము” అన్నాడు.

వసిష్ఠమహర్షి “ఓ రాజా, నీవు లక్ష ఆవులను కాదు; నూరుకోట్ల ఆవులను ఇచ్చినా వెండిరాసులు కుమ్మరించినా ఈ శబలను నేను ఇవ్వను. ఇది నాదగ్గర ఉండేదే తప్ప నేను మరి ఒకరికి ఇచ్చేదికాదు. పౌరుషవంతుణ్ణి ఆశ్రయించు కొని ఉండేకీర్తి మాదిరిగా ఈ కామధేనువు ఎప్పుడూ నన్నే అంటిపెట్టుకొని

ఉంటుంది. దేశముల వచ్చేటవాళ్ళలా నిర్వచనముల వచ్చేటవాళ్ళలా ప్రాణాన్ని హోద్రయా నామం ప్రారంభించుకోతలం అనువాక్యప్రార్థనల వాటి హోద్రయా నామ ఈ తామధేనువునకు నామతా ఉన్నది. వ్యాఖ్యకట్టబడ్డ రాలా వివిధవిధ్యలూ అవి అనే వినతే నర్తనము నామ ఈ తామధేనువు క్షులనే నమనకననా ఉన్నది. ఉన్ననామ విస్తృతమైనది. ఈ తామధేనువే నా నన్నున్నది. నాన దుష్టిని తప్పించుట, ఈ తామధేనువునకు నేను దేశం వివ్వడానికి నీలలేదు" అన్నాడు.

కవ్యావిద్రుతు వురింత వర్ణనానా అవ్యయమునానా "నీ వున్నట్టి, బంగారపు గొడుగులలోనూ బంగారపు వజ్రము తప్పిలోనూ బంగారపు అంబుకాలిలోనూ వచ్చులునవలె నీవనలను నేను వివరం ఇస్తాను. బంగారపు నంబులూ మువ్వలూ కట్టిన వాళ్ళు ఏద్రాల బంగారం అభయం నెనెనెనెనెనెలు ఇస్తాడు. మహావీరులూ వరుసలో ఏద్రాలను వుంటే బంగారములో త్పట్టినాటిని ఒక పక్షాంటునవలె ఇస్తాడు. కన్నెకన్నెల రెండింటి అవలెను ఒకపోటి ఇస్తాడు. ఈ తామధేనువునకు నీకు నామం ఉన్నవలెను. ఈ వన్నెకన్నె తానూ. నాన అంబు తొన్నంత బంగారము ఇస్తాడు. తాను నామం అను అంబులెను" అన్నాడు.

వసిష్ఠమహర్షి "ఓ రాజా, నీవు వివిధ విధిగా నలలను నేను ఇవ్వను అనే ఈ తామధేనువే నామం ఉన్న మహారత్నము; అనే నామము. అనే నా సర్వస్వము. అనే ఈ తామధేనువే నామం వన్నెకన్నెములు. అనే నామం కక్షిణలు ఇచ్చే యజ్ఞాలు. నేను చేసే సత్కర్మలు అన్నింటికీ అనే మూలాధారము. ఒట్టి మాటలు ఎందుకు; నా నను ప్రకోక్తాలూ నఫలము చేసేది అనే. దీనిని నేను ఇవ్వను" అన్నాడు.

౫౪

ఓ రామా, కామధేనువును ఇవ్వను అని వసిష్ఠమహర్షి నిష్కర్షగా చెప్పగానే విశ్వామిత్రుడు రజ ధటులను పిలిచి ఆ కామధేనువును లాసుకొని పొమ్మని ఆజ్ఞాపించినాడు.

రాజధటులు బలవంతముగా కామధేనువును ఈడ్చుకొనిపోతూ ఉంటే దానికి దుఃఖము వచ్చింది. భయము చేసింది. ఏడుస్తూ "వసిష్ఠమహర్షి నన్ను విడనాడినాడా, ఆ మహాద్ముడికి నేను వివిధ ఆపకారము చేసినాను. వివిధ ఆపరాధము చేసినాను. నేను ఆయన ఇచ్చురాలనే, నేను ఆయనకు ఇష్టరాలనే, ఈ రాజధటులు నన్ను ఇట్లా లాసుకొనిపోతూ ఉంటే ఆయన ఎందుకు చూస్తూ ఉండ

కున్నాడు" అని ఆలోచిస్తూ నిట్టూర్పులు విడిచింది. తనను పట్టి కట్టివేసి లాగుకొని పోతూఉన్న రాజభటులను అందరినీ చటుక్కున విదిలించివేసి అర్జునుడు వచ్చినవారిని అందరినీ పడతన్నతూ వాయువేగముతో వసిష్ఠమహర్షి దగ్గరకు పరుగెత్తకొనిపోయి దుందుభిస్వనముతో "బ్రాహ్మణోత్తమా, నన్ను వదిలివేసి నావా, నేను ఏమి అపరాధము చేసినాను. ఈ రాజభటులు నన్ను ఇట్లా ఎందుకు లాగుకొనిపోతూ ఉన్నారు" అని అడిగింది.

వసిష్ఠమహర్షి తన ఎదుట ఏడుస్తూ నిలుచుని ఉన్న కామధేనువును చూచి "ఓ శబలా, నీవు నాకు చెల్లెలువంటిదావవు. నేను నిన్ను వదిలిపెట్టను. నీవు నాకు ఏ అపకారమూ చేయలేదు. ఏ అపరాధమూ చేయలేదు. శోకముతో నీ హృదయము బ్రష్టలఅయిపోతూ ఉంది అని నాకు తెలుసును. బరగుతున్నది అంతా మాస్తూ ఉన్నాను. ఈ విశ్వామిత్రుడు తృప్తియుడు. మహాబలవంతుడు. పృథ్వీపతి. ఏనుగులతోనూ గుర్రాలతోనూ రథాలతోనూ సంపూర్ణముగా ఒక్క అక్షహిణి సైన్యమువంటి ఉంది. నేను బ్రాహ్మణుణ్ణి. నాకు నేనాబలము లేదు. తపోబలముతో నిగ్రహించవలెను అనుకొంటే ఈతడు రాజుఅయిపోయినాడు. వైగా ఈయనకు ఇప్పుడే ఆతిథ్యము ఇచ్చినాను. ఏమిచేయటము" అన్నాడు.

ఆ తేజోవంతుణ్ణి కామధేనువు చూస్తూ "ఓ బ్రహ్మర్షి, బ్రహ్మబలము ముందు తృప్తియబలము ఏవంటిది. బ్రహ్మబలముకన్నా దివ్యము అయింది మరి ఏదీ లేదు అని పెద్దలు చెప్పగా విన్నాను. మహాత్మా ఇంతింత అని చెప్పనలవి కానిది తమ తపోబలము. ఈ విశ్వామిత్రుడు ఎంతటి వీర్యవంతుడు అయినా తమకన్న బలవంతుడుకాడు. తమ ప్రభావాన్ని ఎదిరించగలవారు ఎవరున్నారు. తమ మంత్రప్రభావమువల్లనే కదా నేను పుట్టింది. తాము స్వయముగా కలగ చేసుకోవలసిన అవసరములేదు. నాకు అనుజ్ఞ ఇవ్వవలెను. ఇప్పుడే ఈ దుర్మా ర్గుడి దర్బాన్ని ఆచిచేస్తాను" అన్నది. అంతట వసిష్ఠమహర్షి "శబలా, నీశక్తు వులను సంహారము చేసే నేనలను సృష్టించుకో" అని ఆజ్ఞాపించినాడు.

కామధేనువు 'అంభా' అని రంకెవేసింది. అప్పటికి అప్పుడు వందలకొద్దీ పల్లవులు అనే నైనికలు పుట్టకొనినచ్చినారు. వాండ్లు ఆమాంతము విశ్వామిత్రుడి సేనలమీద పడ్డారు. విశ్వామిత్రుడి కళ్ళముందే ఆ పల్లవులు ఆయన సేనలను వాళనముచేయసాగినారు. విశ్వామిత్రుడు పరమ క్రుద్ధుడు అయినాడు. రథము ఎక్కిపోయి జగత్తును అంతా తల్లక్రిందులుచేసే అస్త్రాలను ఆ పల్లవులమీద ప్రయోగించినాడు.

కామధేనువుమాచింది. దానికి పట్టరానికోపమువచ్చింది. అప్పుడు యవ నులతోకూడిన కకసేనలను వందలకొద్దీ సృష్టించింది. ఆ యవనమిత్రుల శకపైని కులు అమిత్ర పరాక్రమవంతులు. వారు సంపంగిలేకులవంటి క్షాంతిమంతులు. బంగాళవన్నె వస్త్రాలు ధరించి భగభగలాడుతూ పెద్దపాడుగుపాటి కత్తుల తోనూ పట్టిసాలతోనూ చెలరేగి విశ్వామిత్రుడి పైనాల్పిస్తూ అంతా దగ్ధముచేయ సాగినారు.

ఆ మంటలుమాచి విశ్వామిత్రుడు పరమకుపీతుడు అయినాడు. అమో ఘము అయిన అస్త్రాలువేసి ఆ యవనులనూ శకలనూ పల్లవులనూ కలవర పెట్టినాడు.

౧౧౧

విశ్వామిత్రుడి అస్త్రాలకు యవనాదులు చెల్లాచెదురు కావటము వసిష్ఠ మహర్షిమాచినాడు. యోగమహిమతో ఇంకా సేనలను సృష్టించవలసింది అని కామధేనువుకు చెప్పినాడు.

కామధేనువు “హుంభ్రా” అని మరొకసారి రంకవేసింది. అప్పుడు ఆ కామధేనువు నోటిలోనుంచి కాంతిమంతులు అయిన కాంభోజులు పుట్టుకొని వచ్చినారు. దానిపొదుగులోనుంచి శస్త్రాస్త్రపాణులు అయిన పల్లవులూ దాని యోనిప్రదేశములోనుంచి యవనులూ దాని శకృత్ప్రదేశములోనుంచి శకలూ రోమకూపాలలోనుంచి మ్లేచ్ఛులూ కిరాతులూ పుట్టుకొనివచ్చినారు. వారు అందరూ క్షుణ్ణలేశములో విశ్వామిత్రుడి రథగజతురగపదాతి సేనలను అన్నిటిని నాశము చేసివేసినారు.

అప్పుడు విశ్వామిత్రుడి నూరుగురుపుత్రులూ కుపితులు అయినారు. వారు వివిధాయుధాలతో వసిష్ఠ మహర్షిమీదికిపోయినారు. తనపయిన పడవన్నూ ఉన్న వారిని అందరినీ వసిష్ఠ మహర్షిమాచి హుంకారముచేసినాడు. అక్షుణ్ణమే విశ్వా మిత్రుడి నూరుగురుపుత్రులున్నూ వారివారి చతురంగబలాలతో భీష్మము అయి పోయినారు.

విశ్వామిత్రుడు అది అంతాచూచినాడు. భిష్ముడు అయిపోయినాడు. ఆ మహాశక్తికిసిగ్గువేసింది, అలలు అగిపోయినసముద్రమువలె యుద్ధ ప్రవృత్తి లేకుండా నిలుచునిపోయినాడు. కోరలతీసిన పామునూదిరిగా విమిచేయడానికి అశక్తుడు అయిపోయినాడు. రెక్కలు విరిచిన పక్షివలె దీనుడు అయిపోయినాడు. గ్రహణముపట్టిన నూర్యుడివలె తేజోహీనుడు అయిపోయినాడు.

ఆయన నూరు పురుషులూ హతము అయిపోయినారు. చతురంగసేనలూ హతము అయిపోయినవి. ఆయన దర్పము హతము అయిపోయింది. ఉత్సాహము హతము అయిపోయింది. పట్టరాని దుఃఖము వచ్చింది.

చావకుండా మిగిలిపోతూ ఒక్కొక్కొక్కా వానిని విశ్వామిత్రుడు పట్టుకొట్టి నాడు. ఈ త్రాసరముతో రాజ్యపాలనము చేయవలసింది అని ఆ కుమారుడికి బోధించి మహాదేవుణ్ణి గూర్చి తపస్సుచేయడానికి కిన్నరులూ ఉరగులూ నివసించే హిమాలయా పర్వతానికి పోయినాడు. ఆక్కడ మహాగ్రామముగా తపస్సుచేయ వారంభించినాడు. కాలము గతించింది. వృషభస్వజుడు ఆయనకు ప్రత్యక్షము అయి “ఓ రాజా, నీవు ఎందుకు తపస్సు చేస్తున్నావో చెప్ప” అన్నాడు. విశ్వామిత్రుడు నమస్కారము చేసి “మహాదేవా నాతపస్సు మెచ్చుకొన్నట్లయితే సాంగోపాంగముగా ఉపదేశకమ్యాలు అయిన రహస్యమంత్రాలు అన్నిటితోనూ నాకు ధనుర్వేదాన్ని అనుగ్రహించవలెను. దేవదానవయుడూ రాక్షస గంధర్వలకూ మహర్షులకూ సాధనాలుగా ఉంటూ ఉన్న అస్త్రాలూ అన్నీ నాకు స్వాధీనముకావలెను. ఓ దేవా, నా ఈ మనోరథము తాము ఈ షేర్పువలెను” అన్నాడు. “తథాస్తు” అంటూ శివుడు అంతర్ధానము అయిపోయినాడు.

మొదటినుంచీ విశ్వామిత్రుడు తాను మహాబలవంతుడను అనే గర్వముకల వాడు. ఆయా అస్త్రాలను అన్నిటిని సంపాదించటముతో ఆయన మరింత గర్వి అయినాడు. అప్పుడు ఆయన వసిష్టమహర్షి ఆశ్రమానికి హుటా హుట్టి పోయినాడు. పర్వదినాలలో సముద్రము మాదిరిగా విజృంభించినాడు. శేషో వంతము అయిన అస్త్రాలను అన్నిటిని ఆ వసిష్టాశ్రమముమీది కురిపించసాగినాడు. అప్పుడు ఆతిపోవనము అంటుకొన్నది. పొగలూ మంటలూ ఆకాశము వరకూ లేచినవి. ఆపొగలకూ మంటలకూ పక్షిగణాలు ఆక్కడ నివలెకపోయినవి. ఆవితఘోరముగా కుంఠా శైకి ఎగిరినవి. ఆయా మృగాలు అన్నీ చెల్లాచెదిరు అయినవి. వసిష్టమహర్షి శిష్యులూ ఇంకా ఇతర మహర్షులూ ఆమంటల వేడికి తట్టుకోలేక పోయినారు. అందరూ భయభ్రాంతులు అయి దశదిశలూ పరుగులేసాగినారు. “మంచును నూర్చుకు వలె ఈ విశ్వామిత్రుణ్ణి నేను రూపుమాపుతాను. భయపడవద్దు. పారిపోవద్దు,” అంటూ వసిష్టమహర్షి ఎంత హెచ్చరించినా ఆ అగ్ని జ్వాలలకూ ఆధునుశిఖలకూ ఆక్కడ ఎవరూ నివలెకపోయినారు. అందరూ పారిపోయినారు.

ఆ తపోవనమంతా దగ్ధము అయిపోయింది. ఆ ప్రదేశము అంతా చిడీ చుప్పడూ లేకుండా శూన్యము అయిపోయింది. ఒక పెద్ద ఎడారిగా అయిపోయింది.

వసిష్ఠమహర్షి రోషకషాయితాక్షుడు అయి విశ్వామిత్రుణ్ణిమాచి “ఓ మూఢుడా, ఎంతో కాలమునుంచీ పెంచిన ఈ తపోవనాన్నీ ఈ మున్యాశ్రమాన్నీ నాశనముచేసి వేసినావు. దురాచారానికి ఒకకట్టివావు. ఇక నీవు ఉండకూడదు” అంటూ బ్రహ్మాదండముని చేతిలో పట్టుకొన్నాడు.

ఆప్పుడు ఆ బ్రహ్మాదండము దండనాడి కాలదండము వలె పొగలూ గిగలూ లేపండా ధగధగమండతూ కనిపించింది.

౧౬

అంతట విశ్వామిత్రుడు ఆగ్నేయాస్త్రాన్ని తిసుకొని “నిలు, నిలు-ఓ మహర్షీ” అన్నాడు.

ధగధగ మండతూ ఉన్న బ్రహ్మాదండముని చేతిలోపట్టుకొని ఉన్న వసిష్ఠమహర్షి “ఇదిగో నిలుచున్నాను, క్షత్రియుడా నీ బలము అంతాదూపించవలెను. నీ శిస్త్రాస్త్రాలను అన్నిటిని ఉపయోగించు. నీ క్షత్రియబలము ఎటువంటిదో నాబ్రహ్మబలము ఎటువంటిదో చూదాము” అంటూ ఉండగానే విశ్వామిత్రుడు ఆగ్నేయాస్త్రాన్ని వదిలినాడు.

ఆ ఆగ్నేయాస్త్రాన్ని వసిష్ఠమహర్షి తన బ్రహ్మాదండములో నిరోధించినాడు. అంతట అది నీళ్లలోపడ్డ నిప్పుచుదిరిగా చల్లారిపోయింది. విశ్వామిత్రుడికి మరింత కోపమువచ్చింది. వాఁడణ లౌఢ్ర బంద్ర పాశుపత బ్రహ్మకాస్త్రాలను ఒక్కసారిగా వదిలినాడు. అంతిటితో కనితీరక మాననూ మోహననూ గాంధర్వనూ స్వాపననూ జృంభణనూ మాదననూ సంతోషననూ విలాపననూ శోషణనూ దారణనూ వజ్రనూ బ్రహ్మపాశనూ కౌలపాశనూ వాఁడణపాశనూ వైనాకనూ చైతనూ అనే అస్త్రాలనూ శుష్కనూ ఆర్ద్రనూ అనే రెండు సింధుసలనూ దండనూ వైశాచననూ క్రౌంచనూ ధర్మచక్రనూ కౌలచక్రనూ విష్ణుచక్రనూ వాయువ్యనూ మంగళనూ వాయుగ్రీవనూ అనే అస్త్రాలనూ ఇంకా రెండు శిఖలనూ వసిష్ఠమహర్షిమీద ప్రయోగించినాడు. వాటినే కాపండా కంకాళనూ ముసలనూ మహాస్త్రనూ వైద్యాధరనూ కౌలనూ దారుణనూ త్రిశూలనూ ఘోరనూ కాపాలనూ కంకణనూ అనే అస్త్రాలనూ వదిలినాడు.

అయా అస్త్రాలను అన్నిటిని ఆ మంత్రవేత్త వసిష్ఠమహర్షి ముల్లకాలూ ఆశ్చర్యపడిపోయేటట్లుగా తన బ్రహ్మాదండముతో యాపుమావినాడు.

ఆయా ఆస్త్రాలు అన్నీ వ్యర్థము అయిపోయినతరువాత విశ్వామిత్రుడు బ్రహ్మాస్త్రాన్ని వసిష్ఠమహర్షి మీది వదిలినాడు.

ఆప్పుడు అగ్నిహోత్రుడూ మొదలుఅయిన దేవతలూ దేవర్షులూ గంధర్వులూ మహోరగులూ సంభ్రాంతులు అయినారు.

ముల్లోకాలూ తల్లశిల్లిపోయినవి.

ఆ బ్రహ్మాస్త్రము బ్రహ్మాదండాన్ని తప్పించుకొని వసిష్ఠమహర్షిమీదికి పోయింది. ఆ మహామంత్రతేజ్ త్తే విమిచేస్తాడోనని లోకాలు అన్నీ నిరీక్షించ సాగినవి.

ఆయన తన బ్రహ్మవిద్యాబలముతో దాన్ని మ్రింగివేసినాడు. ఆయన రూపము అంతట మహాభయంకరము గా గోచరించింది. బ్రహ్మాస్త్రాన్ని మ్రింగి నందువల్ల ఆ మహర్షి ప్రతి రోమకూపములోనుంచీ పొగలులేచినవి. మంటలు మండినవి. నివ్వరివ్వలున్నూ రేగినవి. బ్రహ్మాదండుము ప్రళయాగ్నిమాదిరిగా ప్రజ్వలిల్లింది. ఆయన రూపానికి ముల్లోకాలవారు నిశ్చేష్టులు అయినారు.

మహామునులు అందిరూవచ్చి వసిష్ఠమహర్షినిచూచి “ఓ బ్రాహ్మణోత్తరూ, తమ బలము అమోఘము. బ్రహ్మాస్త్రతేజాన్ని తమలోనే ఉంచుకోవలెను. విశ్వామిత్రుడు పరాజితుడు అయినాడు. తాము ఇక ప్రసన్నులు కావలెను. లేకపోతే ఈ లోకాలుఅన్నీ నానా వ్యధలపాబూ అయిపోతవి. కాబట్టి తాము ప్రసన్నులు కావలెను” అని ప్రార్థించినారు.

ఆ తేజోవంతుడికోపము ఉపశమించింది.

పరాభవముఅయిన విశ్వామిత్రుడు ఒక్క నిట్టూర్పువిడిచి “ఛీ ఛీ ఎందుకు ఈ క్షుతియబలము. బ్రహ్మబలమే బలము. ఒక్క బ్రహ్మాదండుముతో వసిష్ఠమహర్షి నా అస్త్రాలను అన్నిటిని హతమార్చినాడు” అనుకొంటూ రెండు బలాల తారతమ్యాన్ని ప్రకాంతచిత్తముతో ఆలోచించసాగినాడు.

౫౭

ఓ రామా, ఓడి పోయినందుకు విశ్వామిత్రుడి మనస్సు పరితపించింది. ఆత్మ నిగ్రహముతో ఆలోచిస్తూ నిట్టూర్పులు విడువసాగినాడు. వసిష్ఠ మహర్షితో విరోధము వచ్చిందే అని విచారపడ్డాడు. తాను బ్రహ్మర్షికావలెను ఆనుకొన్నాడు.

బ్రహ్మత్వ సిద్ధికి తపస్సు చేయ సంకల్పించుకొని భార్యతో కూడా దక్షిణ దిక్కుకుపోయి అక్కడ ఆతి కఠిన నియమాలతో తపస్సు చేయవారంభించినాడు.

ఆ కాలములో ఆయనకు హనివ్యందుడు మధువ్యందుడు దృఢనేత్రుడూ మహారథుడూ అనే నలుగురు పుత్రులుపుట్టినారు. ఆ నల్లరూ సత్యధర్మపతాయబాలు.

విశ్వామిత్రుడు ఒహుకాలము తపస్సుచేసినాడు. బ్రహ్మదేవుడు ప్రత్యక్షము అయి "ఓతిపోననా, నీవు రాజస్థలను అంఠరినీ జయించినావు. నీ తపస్సుకు మేమున్నూ ఇక నిన్ను రాజ్ష్రీగా పరిగణిస్తాము" అంటూ బ్రహ్మలోకానికి వెళ్ళి పోయినాడు.

అంత తపస్సుకూ ఇదేనాథలము అని విశ్వామిత్రుడు నిరుత్సాహపడి పోయినాడు. ఎంతో దుఃఖపడ్డాడు. తిరిగి తీవ్రనియమాలతో తపస్సు చేయ సంకల్పించుకొన్నాడు. పరమోత్కృష్టముగా తపస్సు సాగించినాడు.

విశ్వామిత్రుడు తపస్సుచేస్తూ ఉన్న కాలములో ఇహ్మోకూవంశములో త్రిశంకువు అనే కులదీపకుడు రాజ్యపాలనము చేస్తూ ఉన్నాడు. ఆయన సత్యవ్రతుడు. జీతేంద్రియుడు. జగత్ప్రసిద్ధుడు. బొందితో స్వర్గానికి పోవలెను అని ఆయనకు బుద్ధిపుట్టింది. అందుకు ఏది అయినా యజ్ఞము చేయవలెను అనుకొని వసిష్ఠ మహర్షిని పిలిపించి తన అభిలాష తెలియ చెప్పినాడు. ఆ పురోహితుడు అది శిష్యము కాదు అని చెప్పి మందలించినాడు.

వసిష్ఠ మహర్షి అశిష్యము అని నిరాకరించినందు వల్ల ఆయనపుత్రులను సందర్శించి వారిచేత యజ్ఞము చేయించుకోవలెను అనుకొని త్రిశంకువు బయలుదేరినాడు. దక్షిణ దిక్కుగా పోయి తపోదీప్తులతో తేజరిల్లుతూఉన్న వాసిష్ఠులను నూరుగురినీ చూచినాడు. తలవంచుకొని సమస్తారము చేసి "నేను శరణాగతుణ్ణి, శరణము ఇవ్వటానికి తామే సమర్థులు. నేను ఒక మహాయజ్ఞము తలపెట్టినాను. వసిష్ఠులవారు అది అశిష్యము అన్నారు. మీరు గురువుతులు, ఆ యజ్ఞము మీకు చేయించవలెను. నన్ను అనుగ్రహించవలెను. నేను బొందితో స్వర్గానికి పోతలచినాను. మీరు ఆందుకు యజ్ఞము చేయించవలెను. ఇందుకోసము నేను మరి ఒకరి దగ్గరకు పోతలచు కోలేదు. రాజులను తరింపచేసేది వేత్తలు అయిన పురోహితులే. మా ఇహ్మోకూ వంశీయులకు అందరికీ పురోహితులు అయిన వసిష్ఠులవారు కాదు అన్నారు. ఇక వారి తరువాత మీరే తారకము" అన్నారు త్రిశంకువు.

౫౮

ఓ రామా, త్రిశంకువు చెప్పింది అంతా వాసిష్ఠులు విన్నారు. వారికి కోపము వచ్చింది. "ఓ రాజా, ఇహ్మోకులకు వసిష్ఠమహర్షే పురోహితుడు.

మీకు ఆయనే పరమగురువు. ఆయన సత్యవ్రతిశ్రేణుడు. ముల్లోకాలలోనూ యజ్ఞాలు చేయించడానికి ఆయన ఒక్కడే అధికారి, ఆయన ఒక్కడే సమర్థుడు. ఆయనకొన్న అన్న తరువాతి మరి ఒకరిని నీవు ఆశ్రయించడము ఏమిటి? ఆయననూటను నీవు కాదుకదా మేమూ ఆతిక్రమించకూడదు, ఆయన ఆశీర్వాదు అని చెప్పిన యజ్ఞము మేము ఎట్లా చేయించికలము అనుకొన్నావు. మేము ఆయనను ఆవమానిస్తామా. రాజా, నీవు మతి పోయింది. నీవు నెంటునే ఇంటికి వెళ్ళి పోవలసింది" అని వాసిష్ఠులు కోపపడినారు.

వాసిష్ఠుల మందిలింపులకు త్రిశంకువు "గురువులు నన్ను తిరస్కరించి నారు. గురువుత్రులు మీరున్నూ తిరస్కరిస్తున్నారు. ఇక మీ పెద్దరికానికి ఇంతటితో స్వస్తి. నేను ఇక మరి ఒక పురోహితుణ్ణి చూచుకొంటాను" అని ధిక్కరించినాడు.

పరంపరాగతము అయిన పౌగోహిత్యాన్ని మార్చివేస్తాను అని డిము వాసిష్ఠులకు ఘోరముగా తోచింది. అందులో వసిష్ఠమహర్షి అంతటివాణ్ణి వదులు కొంటాను అన్నందుకు వాసిష్ఠులు క్రుద్ధులు అయిపోయినారు. త్రిశంకువును చండాలుడవు అయిపోమ్మని కేపించినారు.

తెల్లవారేసరికి త్రిశంకువుకు చండాలుడి రూపము వచ్చింది. దేహము అంతా ఒరుసెక్కి నల్లబడిపోయింది. దుస్తులు అన్నీ నీలీరంగు గుడ్డలుగా మారి పోయినవి. ఆభరణాలు అన్నీ ఇనుప సామ్ములు అయిపోయినవి. తలవెండ్రుకలు కురచపారిసవి. ఒంటినిండా వల్లకాటి బూడిద అలముకొన్నది. స్మశాన సుమనాలు మెడలో దండలు అయినవి.

ఆయననెంటు ఉన్న మంత్రులు మొదలు అయినవారు అప్పడు ఆయన చండాల రూపము చూచి తప్పకొని దూరదూరముగా పోయినారు.

త్రిశంకుమహారాజు విఘ్నమనోరథుడు అయిపోవడమే కాకుండా చండాలుడున్నూ అయిపోయినాడు. అయితే ఆయన ధైర్యవంతుడు. ఆధైర్యమే ఆయనకు అప్పడు తోడుఅయింది. అహోరాత్రములూ అమితదుఃఖముతో బాధపడుతూ విశ్వామిత్రుడి దగ్గరికు పోయినాడు. అఘోరరూపము చూచి విశ్వామిత్రుడు జాలిపడి "ఓ రాజా నీవు మహాబలవంతుడవు. శూరుడవు. రాజపుత్రుడవు. ఏదో శాపమువల్ల నీకు ఈ చండాలరూపము వచ్చినట్లుఉంది. ఆ శాపానికి కారణము ఏమిటి. కారకులు ఎవరు. ఇప్పుడు నీవు ఇక్కడికి వేందుకు వచ్చినావు" అని అడిగినాడు.

త్రిశంకువు విశ్వామిత్రునికి నమస్కారము చేసి “నా గురువూ నా గురు పుత్రులూ నన్ను తీరస్కరించిన్నారు. నా కోరిక నెవ్వరికపోవడమే కాకుండా వారు నాకు ఈ గతిపట్టించినారు. ఇదివఱకు నేను ఎన్నడూ అబద్ధము ఆడి ఎరగను. ఇకముందు కూడా ఎటువంటి కష్టాలలో నయినా అబద్ధము ఆడనని తమ ఎటు శిష్యము చేస్తున్నాను. నేను ధర్మమార్గాన రాజ్య పాలనము చేసినాను. గురువులను వినయవిధేయతలతోనూ సదాచారముతోనూ సంతి వ పెట్టినాను. నేను నూరు యజ్ఞాలు చేసినాను. ఇంకా అనేక సత్కార్యాలు చేసినాను. సోదరముగా స్వర్గానికి పోవలెను అనుకొని ఏది అయినా యజ్ఞము చేయించవలసింది అని గురువులను వేడుకొన్నాను. వారుకాదు అన్నారు. ఆప్యకు కురుపుత్రులను ఆశ్రయించినాను. వారుకాదు అనడమే కాకుండా నాకు శాపము పెట్టినారు. నేను ఇట్లా ఆయిపోయినాను. నే చేసిన సత్కార్యాలు అన్నీ నిష్ఫలాలు కాబోలు. నా ప్రయత్నము అంత నిర్ధకము అయిపోయింది. సర్వమూ దైవాధీనము ఏమో. దైవమే బలియము ఏమో నాకు తెలియజములేదు. నేను దైవోపహతుడను. చాలాదుఃఖములో ఉన్నాను. తమ ఆనుగ్రహము కోసము వచ్చినాను. తాము నన్ను ఉద్ధరించవలెను తాము తప్ప నాకు మరి ఒక దిక్కులేదు. పురుష ప్రయత్నముతో దైవికాన్ని తిప్పివేయడానికి సమర్థులు తాము ఒక్కరే. అందుకోసము ఇక్కడికి వచ్చినాను” అన్నాడు.

౧౬

చండాల రూపములో ఉన్న త్రిశంకువు చెప్పిందిఅంతా విశ్వామిత్రుడు విన్నాడు; విని కృపావేశముతో “నాయనా, త్రిశంకూ, నీకు స్వాగతిము. నీవు పరమ ధార్మికుడవు అనీ సత్యసంఘుడవు అనీ నేను ఎరుచుదును. నిన్ను నేను కాపాడుతాను. నీవు భయపడవద్దు. యజ్ఞకర్మనిర్వాహకులు అయిన పుణ్యకర్ములనూ మహర్షులనూ రావినాను. యజ్ఞము చేయినాను. ఈ చండాలరూపముతో నీవు స్వర్గానికిపోయేట్లు చేస్తాను. శరణము ఇవ్వగల విశ్వామిత్రుడి దగ్గరకే నీవు చేరినావు. కాబట్టి స్వర్గము నీచేత చిక్కింది అనే అనుకోవచ్చును” అని చెప్పి ఆమహాతేజోవంతుడు మహాప్రాజ్ఞులూ పరమ ధార్మికులూఅయిన తన పుత్రులను యజ్ఞసంభారాలు సమకూర్చడానికి నియోగించినాడు.

ఆయన శిష్యులను అందిరీనీ పిలిచి, ‘నాయనలారా, మీరు వివిధదేశాలకూ పోయి బహుశ్రుతులూ ఋత్విజులూ అయిన మహర్షులను శిష్య మిత్ర సమేత

ముగా నేను చెప్పినాను అనిచెప్పి ఇక్కడికి పిలుచుకొని రావలెను. మీరు ఆహ్వానించినప్పుడు ఎవరు ఎవరు ఏమి అనేది మరిచిపోవద్దు. మళ్ళీ వచ్చినతరువాత అది అంతా నాకు చెప్పవలెను" అని ఆజ్ఞాపించినాడు.

వారు అప్పటికి అప్పుడు నాలుదిక్కులకూ పోయినారు.

సమస్తదేశాలనుంచి బ్రహ్మర్షులు అక్కడికి వచ్చినారు.

విశ్వామిత్రుడి శిష్యులు తమ గురువును దూచి "స్వామీ, తమ మాట చొప్పున సమస్తదేశాల బ్రాహ్మణోత్తములూ వచ్చిఉన్నారు. మహోదయుడున్నా తక్కిన వాసిష్ఠులున్నూ రాలేదు. మేము పిలవగానే వారు నూరు గురూ కోపముతో మండిపడి 'యజ్ఞము చేసేవాడు చండాలాడు. చేయించేవాడు క్షత్రియుడు. ఆయజ్ఞహవిస్సును దేవతలు ఎట్లా భక్షిస్తారు. విశ్వామిత్రుడి మాట విని చండాలన్నము భుజించే బ్రాహ్మణోత్తములు స్వర్గానికి ఎట్లా పోగలుగుతారు' అన్నారు. మహోదయుడితోకూడా ఆ నూరుగురు వాసిష్ఠులూ కన్నులు ఏర్రచేసి నిష్ఠురోక్తులు అడిగారు" అని చెప్పినారు.

విశ్వామిత్రుడికి కోపము వచ్చింది. "నేను మహోగ్రము అయిన తపస్సు చేసినవాణ్ణి. నాలో ఏదోవమూలేదు. నన్ను దూషించిన ఆదురాత్ములు భస్మము అయిపోవలెను. ఆ వాసిష్ఠులు అందరూ ఇప్పుడే యమలోకముపాలు అయిపోవలెను. తిరిగి అనేక జన్మలు ఎత్తవలెను. ముష్టికులు అనే హీనజాతిలో పుట్టి కపటక్షుకులు అయిపోవలెను. వాండ్లు నిర్దయులు అయి రోత పుట్టించే రూపాల తోనూ ఆచారాలతోనూ కుక్క మాంసము తింటూ తిరుగుతూ ఉండవలెను, దూషించకూడని నన్ను దూషించిన మహోదయుడు లోకముఅంతా దూషించే కిరాతుడుగా పుట్టవలెను. వాడు దయాదాక్షిణ్యాల లేకుండా ప్రాణాలు తీయడమే పనిగా పెట్టుకొని బహుకాలమూ బ్రతుకవలెను" అంటూ శపించినాడు.

౬౦

ఈవిధముగా ఆ మహోత్తేజోవంతుడు విశ్వామిత్రుడు వాసిష్ఠులను శపించి వారిని అందరినీ తన తపోబలముతో హతముఅర్చివేసినాడు. అక్కడ అప్పుడు సమావేశము అయిన మహర్షులతో "ఓ మహర్షులారా, ఈయన ఇక్కడా వంశీ యాడు. త్రిశంకు మహారాజు. పరమధార్మికుడు. దాత. బొందితో స్వర్గానికి పోవలెను అనుకొని గురువులనూ గురుపుత్రులనూ యజ్ఞము చేయించమన్నాడు. గురుపుత్రులు కోపించి ఈయనను శపించినారు. ఆందువల్ల క్షత్రియ రూపము

పోయి ఈ చండాలరూపము వచ్చింది. ఇంకా అదే కోరికతో నాశరణుజొచ్చి నాడు. నేను యజ్ఞము చేయించవలచినాను. మీరు అందరూ నాకు తోడుపడవలెను” అని చెప్పినాడు.

ఆ ధర్మజ్ఞులు అందరూ ఏకముఅయి సంప్రదించుకొన్నారు.

“ఈ కౌశికుడు కోపధారి, అన్ని హోత్రమువంటివాడు. ఎంతో మహిమ కలవాడు. అగ్రవాము వస్తే మనలను అందరినీ కూడా శపించివేస్తాడు. కనుక ఈయన చెప్పినట్లు చేయడమే ఉత్తమము. సంశయించనక్కరలేదు. ఈయజ్ఞము చేయించవలసిందే. ఈయన ప్రభావమువల్ల త్రిశంకువు ఎట్లాగూ స్వర్గానికిపోయి తీరుతాడు” అని నిశ్చయించినారు.

యజ్ఞము ఆరంభము అయింది. ఆ మహాయజ్ఞానికి విశ్వామిత్రుడు యజకుడు. మంత్రకోవిదులు అయినవారు అందరూ ఋత్విజులు. ఆయా కర్మలను అన్నిటినివారు మంత్రవిహితముగానూ శాస్త్రయుక్తముగానూ కల్పనూత్రానుసారముగానూ పూర్తిచేసినారు. వారివారి హవిర్పాగాలను తీసుకొనిపోవడానికి దేవతలను అందరినీ చాలానేపు విశ్వామిత్రుడు ఆవాహన చేసినాడు. దేవతలు ఒక్కరున్నూ రాలేదు. అంతట కోపావేశముతో విశ్వామిత్రుడు స్రువము (హోమముచేసే తెడ్డు) చేతిలో పట్టుకొని “ఓ త్రిశంకు, ఈయజ్ఞము నిష్ఫలము అయిపోతే పోనీ. ఇక నా తపః ప్రభావము చూపిస్తాను. బొందితో పోవడానికి ఎవరికీ వీలుకాని స్వర్గలోకానికి నిన్ను ఇప్పుడే పంపిస్తాను అంటూ నా స్వార్థిత తపస్సుకు ప్రభావమే ఉన్నట్లయితే ఈ త్రిశంకు మహారాజు ఇప్పుడే స్వర్గానికి వెళ్లిపోవలెను.” అని ప్రతిజ్ఞ చేసినాడు.

అప్పుడు అక్కడివారు అందరూ చూస్తూఉండగానే త్రిశంకువు స్వర్గానికి వెళ్లిపోయినాడు.

త్రిశంకువు స్వర్గలోకము చేరినాడు. దేవేంద్రుడు దేవతలను అందరినీ ఆలోచించి “ఓ త్రిశంకు, నీవు గురుశాపపాతుడవు. నీవు ఈ దేవలోకములో ఉండటానికి వీలులేదు. మశ్చీ ధూమిమీద తలక్రిందులుగా పడిపో” అని ఆజ్ఞాపించినాడు.

అంతట త్రిశంకువు తలక్రిందులుగా పడిపోతూ “మహామునీ రక్షించు రక్షించు” అంటూ కేకలు పెట్టినాడు. ఆ కేకలు విశ్వామిత్రుడు విన్నాడు.

విశ్వామిత్రుడికి తీవ్రము అయిన కోపము వచ్చింది. “నిలు అక్కడనే నిలు” అంటూ తన తపోబలముతో ఆ త్రిశంకువును నేలమీద పడకుండా అంత రిక్షములో నిలిపివేసినాడు. మహర్షిమధ్యములో ఉన్న విశ్వామిత్రుడు అంతట

రెండవ బ్రహ్మశాస్త్రానికి మల్లె అంతరిక్షములో త్రిశంకువు ఉన్నదిక్కున మరొక దేవలోకము సృష్టించడానికి పూనుకున్నాడు. అప్పటికి అప్పుడే దక్షిణ దిక్కున వేలే సప్తగలనూ నక్షత్రాలనూ సృష్టించేసినాడు. ఆయన కోపము అంతట ఆగలేదు. మరి ఒక ఇంద్రుణ్ణి సృష్టించడమూ లేక ఇంద్రుణ్ణే లేకుండా చేయడమూ అలి ఆలోచిస్తూ తక్కిన దేవతలను సృష్టించడము మొదలు పెట్టినాడు.

అందుకు దేవతలు అందరూ ధీయసంభ్రాంతులు అయిపోయినారు. భారు అందరూ విశ్వామిత్రుని దగ్గరకు పరుగులు వేసి వచ్చినారు. ఆయన కోపము చిల్లారుస్తూ “ఓ మహాభాగా, తమకు తెలియనిది ఏమీలేదు. త్రిశంకువుహారాజు గురుశాపహతుడు. కాబట్టి దేవలోకము రాతగినవాడుకాడు” అని చెప్పినారు.

“ఓ దేవతలారా, నేను ఈ త్రిశంకువును దేహముతో స్వర్గానికి పంపిస్తాను అని ప్రతిజ్ఞచేసినాను. నా ప్రతిజ్ఞ దిబ్బరకాకూడదు. మీరు ఉంటూ ఉన్న స్వర్గములో ఈ త్రిశంకువు ఉండటానికి మీరు వీలులేదు అంటున్నారు. కనుక ఇప్పుడు ఈయన ఉన్న ప్రదేశమే స్వర్గము కావలెను. నేను సృష్టించిన ఈ నక్షత్రాలూ మొదలుఅయినవి అన్నీ సుస్థిరముగా ఉండిపోవలెను. ఇందుకు మీరు ఒప్పుకోవలెను.” అన్నాడు.

అందుకు దేవతలు అందరూ అంగీకరించి “మహామనీ, తాము సృష్టించిన నక్షత్రాలు అన్నీ జ్యోతిశ్శక్తికానికి వెలుపల శాశ్వతముగా ప్రకాశిస్తూఉంటవి. త్రిశంకువు గురుశాపహతుడు కనుక వాటి నడుమను తలక్రిందులుగాఉంటాడు. అయినప్పటికీ దేవసమనుడుగా లేజరిల్లుతూఉంటాడు. ఈ ఇక్ష్వాకువు కృతాన్ధుడు అయి స్వర్లోకములో ఉన్నవాడవలె కీర్తితో ప్రకాశిస్తూఉంటే ఈ జ్యోతులు అన్నీ ఆయన్ను ఆనుసరించుకొని ఉంటవి” అని చెప్పి విశ్వామిత్రుణ్ణి స్తోత్రము చేసినారు. అందుకు విశ్వామిత్రుడు ఒప్పుకొన్నాడు.

ఆ యజ్ఞము సమాప్తము అయిపోయింది. దేవతలూ మహర్షులూ ఎవరివారినవారు వెళ్లిపోయినారు.

౬౦

ఆ యజ్ఞానికి వచ్చినవారు అందరూ వెళ్లిపోయిన తరువాత విశ్వామిత్రుడు ఆ తపోవనములో ఉన్నవారు అందరితోనూ తాను దక్షిణ దిశకువచ్చిన తరువాత తన తపస్సుకు పెద్ద విఘ్నము అయింది అనీ ఇంకొక దిక్కుకుపోయి తపస్సు చేసుకోవలెను మంచిది అనీ పడమటి దిక్కున వికాలము అయిన తపోవ

వారు ఎన్నో ఉన్నవి అనీ పుష్కరతీర్థరాస ముఖముగా తప్పచేసుకోవచ్చును అనీ చెప్పి ఆనుచుండఁ అందిరితోనూ ప్రయాణము అయి పశుమత్రి దిక్కుగా పోయినాడు. పుష్కరతీర్థము చేరినారు.

ఫలమాలాలను మాత్రమే ఆహారముగా చేసుకొని మహోగ్రముగానూ అనివార్యముగానూ విశ్వామిత్రుడు తపస్సు చేయ నారంభించినాడు.

ఆ కాలములో ఆయోధ్యానగరములో అంబరీషుడు అనేరాజు రాజ్యపాలనము చేస్తూ ఉన్నాడు. ఆయన ఒక యజ్ఞము ఆరంభించినాడు. ఆ యజ్ఞము జరుగుతూ ఉండగా దేవేంద్రుడు యజ్ఞపశువును దొంగిలిపోయినాడు. ఆ పశువు కనపడకుండా పోయినందువల్ల పుగోహితుడు “ఓ రాజా, నీవు పరాకుగా ఉన్నావు కనుక నీ యజ్ఞ పశువును ఎవరో ఎఱుకొని పోయినారు. ఈ దోషము నిన్ను నాశము చేసేవేస్తుంది. ఇందుకు ప్రాయశ్చిత్తము చాలా కష్టముఅయింది. కాబట్టి యజ్ఞకర్మను ఆరంభము చేసేలోపల యజ్ఞపశువును కానీ ఆ పశువు దొరకక పోయేట్లయితే ఒక నరపశువును కానీ పట్టుకొని రావలెను. ఈ పని నెంటునే చేయవలెను” అన్నాడు

అంబరీషుడు తెలివి తేటలు కలవాడు, వేలకొద్దీ ఆవులను నెంటతీసుకొని యజ్ఞపశువును నెతకడానికి బయలుదేరినాడు. దేశదేశాలూ మహానగరాలూ జనపదాలూ పుణ్యాశ్రమాలూ ఎన్నో వెదికినాడు. కాని ఎక్కడను ఆయన యజ్ఞ పశువు దొరకలేదు. చివరకు భృగుతుంగము అనే పర్వత ప్రదేశములో భార్యాపుత్రులతో ఉంటూ ఉన్న రుచిక మహర్షిని చూచినాడు.

అంబరీషుడు తపోదీప్తులతో తేజరిల్లుతూ ఉన్న ఆ రుచికమహర్షిని సత్కరించి సంతోష పెట్టినాడు. నమస్కారము చేసి కుశలము అడిగి తెలుసుకొని “మహర్షీ, నాయజ్ఞ పశువు కనపడకుండా పోయింది. దేశదేశాలూ తిరిగినాను. ఎక్కడనూ దొరకలేదు. మీ ముగ్గురి కొమాళ్లలో ఒకరిని నాకు యజ్ఞపశువుగా విక్రయించ ప్రార్థిస్తున్నాను. నేను కృతార్థుణ్ణి ఆవుతాను. ఇందుకు తమకు నేను ఒక లక్షిగోవులను ఇస్తాను.” అని అంబరీషుడు చెప్పినాడు.

“రాజా, నీవు ఏమి ఇచ్చినా నా పెద్ద కుమారుణ్ణి ఇవ్వను” అన్నాడు రుచీకుడు.

ఆయన ఇల్లాలు మహా తపస్విని. ఆమె అది విని “ఓరాజా, మహాభాగుడు నా వెనిమిటి పెద్దపిల్లవాణ్ణి ఆమ్మును అన్నాడు. కడగొట్టువాణ్ణి అమ్ముడానికి నేను ఒప్పుకోను. ఎమంటే లెరుమా తండ్రికి పెద్దపిల్లవాడు అంటే ఇష్టము;

తల్లికి కనపటివాడివిదనోజు. అంగవల్ల పసివాణ్ణి నేను అట్టి పెట్టుకొంటాను” అన్నది.

తల్లితండ్రులు చెప్పకూడగన్నది చింటూడున్న నడిమివాడు కునశ్శేపుడు “రాజా, నూ నాయన నెట్లవాణ్ణి అమ్మను అన్నాడు. మాఅమ్మ చిన్నవాణ్ణి అమ్మదానికి బిలులేగు అన్నది. మనవవాణ్ణి నన్ను నార అమ్మివేసినట్టే ఎందుకోవచ్చును. కాబట్టి లక్ష గోవులూ నుకొండ్రెక్కి ఇచ్చివేసి తాము నన్ను తీసుకొని వెళ్ళవచ్చును” అన్నాడు.

అంగకు అంబరీషుడు ఆమిత సంతోషముగా రుచీకరడికి లక్షగోవులూ ఇచ్చి కునశ్శేపుణ్ణి తనరథము ఎక్కించుకొని తత్ షిగామే బయలుదేరినాడు.

౬౨

ఓరామా, అంబరీష మహారాజు కునశ్శేపుణ్ణి రథముమీద తీసుకొనిపోతూ ఉండగా మిట్లమధ్యాహ్నము అయింది. పుష్కరతీర్థము చేరినారు. అక్కడ ఆ మహారాజు విశ్రమించినాడు.

ప్రాణముపోతుంది అనే దిగులుతో కునశ్శేపుణ్ణి ముఖాన కళాకాంతులూ మాసిపోయినవి. ప్రయాణమువల్ల అలసిపోయినాడు. దాహమువేసింది. నీళ్ళ దగ్గరకు పోయినాడు. అక్కడ ఋషులతోకూడా తపస్సు చేసుకొంటూఉన్న విశ్వామిత్రుణ్ణి చూచినాడు. పరుగెత్తుకొంటూపోయి ఆయన పాదాలమీద పడ్డాడు.

“ఓమహర్షి, నాతల్లిదండ్రులు నన్ను యజ్ఞపశువుగా అంబరీషమహారాజుకు అమ్మివేసినారు. ఇక నాకు తల్లివీ తండ్రీవీ నీవే. జ్ఞాతిలిఅయినా బంధువుడవుఅయినా గురువు అయినా నీవు ఒక్కడవే నాకుఉన్నావు. నీవు దయానిధివి. అడిగినవాణ్ణి కాదు అనకుండా కాపాడుతూఉన్నావు. దయామతితో నీవు నన్ను బ్రతికించవలెను. అయితే లక్షగోవులు ఇచ్చి నన్ను కొనుక్కున్న అంబరీషమహారాజు యజ్ఞము చెడిపోకూడదు. నాకు ఆయుర్దాయము అనుగ్రహించవలెను. నేను కామభోగార్థము ఆయుర్దాయము అనుగ్రహించవలెను అని ప్రార్థించడములేదు. తపస్సుచేయడానికే నేనుఆయువుఅర్జిస్తున్నాను. నేను ఇప్పుడు దిక్కలేనివాణ్ణి. ఈ ఆపత్కాలములో తాము నన్ను తమ పుత్రుడు వలె రక్షించవలెను” అంటూ కునశ్శేపుడు వేడుకొన్నాడు.

విశ్వామిత్రుడు కునశ్శేపుణ్ణి ఓదార్చి తన కుమాళ్ళను చూచి “ఓ పుత్రులారా, మీరు పుత్రులుగా నాకు అక్కరకు వచ్చేదీ లేనిదీ తెలుసుకోడానికి

ఇప్పుడు సమయము వచ్చింది. తండ్రి కోరికలను సఫలము చేయడమే కొడుకులకు పవనగర్వము. ఈ చిన్నవాడు మని పుత్రుడు. ప్రాణముకోసము నా శరణు జొచ్చివాడు. వీడి ప్రాణము కాపాడి నన్ను మీరు సంతోష పెట్టవలెను. మీరు అందిరూ పుణ్యకర్మలు. ధర్మపరాయణులు. మీలో ఒకరు అంబరీషుడికి యజ్ఞపరవు గాపోయి ఈ పవనశ్శేఫుణ్ణి బ్రతికించవలెను. అట్లా చేసేటయితే అంబరీషుడి యజ్ఞమూ నెరవేరుతుంది, ఈ పవనశ్శేఫుణున్ను బ్రతుకుతాడు; మీరు అందిరూ నా మాల పాటించినవారున్నూ ఆవుతారు” అన్నాడు.

విశ్వామిత్రుడి పుత్రులు మగువ్యంబాదులు సాభిమానముగానూ పరిహాసముగానూ, “ప్రభూ, తమ స్వంతదేవలను వదిలిపెట్టి పరాయిస్థివాణ్ణి కాపాడ కోవలము మగురాహారము వదిలిపెట్టి శ్వేమాంసాహారముకోసము తాపత్రయ పరిహముగా ఉంది. ఇది మాకు అకార్యముగా తోస్తుఉంది” అన్నారు.

కొడుకులు అన్నమాటలకు విశ్వామిత్రుడికి కోపము వచ్చింది. కన్నులు ఎర్రచేసి “తండ్రికి ఎదురు ఆడుకూడదు అనే భయము లేకపోవడమే కాకుండా ధర్మరహితముగానూ దారుణముగానూ మాట్లాడినారు. నాఒండ్లు గరు పుట్టించినారు. మీరున్నూ వాసిఘోషవలె ముష్టికులు ఆయిపోయి కుక్కమాంసముతింటూ ఈ భూమిమీద జహుకాలము బ్రతికిఉండువలెను” అని శాపము పెట్టినాడు.

దిగులుపడిపోయిఉన్న పవనశ్శేఫుణ్ణికి ఏ బాధాలేకుండా పోవడానికి అంతట విశ్వామిత్రుడు విధూతిమంత్రించి రక్ష పెట్టి “ఓ పిల్లవాడా నీకురెండు మంత్రాలు ఉపదేశము చేస్తాను. నిన్ను యూపస్తంభానికి కట్టివేయగానే నీవు ఆ రెండు మంత్రాలూ జపము చేయవలెను. అంతట ఇంద్రోపేంద్రులు నిన్ను రక్షిస్తారు. నీకు జీవితనిర్ది కలుగుతుంది” అంటూ రెండు మంత్రాలూ ఉపదేశించినాడు.

పవనశ్శేఫుణ్ణి మనస్సు కుదుటపడ్డది. అతడు అంబరీషమహారాజు దగ్గరకు పరుగెత్తుకొనిపోయి “రాజా, ఆలస్యము చేయవద్దు. ఇక్కడనుంచి ఇప్పుడే వెళ్లిపోదాము. తాము యజ్ఞకర్మను శీఘ్రముగా ముగించవచ్చును” అని చెప్పినాడు. ఆమాటలకు అంబరీషుడు సంతోషపడ్డాడు. ఉత్సాహముతో బయలుదేరినాడు. ఏ మాత్రమూ జాగుచేయకుండా యజ్ఞశాల ప్రవేశించి పురోహితుడి అనుమతితో యజ్ఞకర్మను ఆరంభించినాడు.

పవనశ్శేఫుణ్ణి ఒంటినిండా గంధము పూసినారు. రక్తమూల్యాంబరాలతో అలంకరించినారు. యజ్ఞపరవుగా అతనిని యూపస్తంభానికి కట్టివేసినారు.

అచల నివృత్తో కునశ్చేపుడు విశ్వామిత్రుడు ఉపదేశించిన రెండు మంత్రాలూ జపము చేయడము మొదలు పెట్టినాడు.

ఇంద్రో కేందులు సంతృప్తులు అయినారు. కునశ్చేపునికి దీర్ఘాయువును ఇచ్చినారు. అంజరీఘోషకి యజ్ఞఫలము బహు గుణముగా ఆనుగ్రహించినారు.

౬౩

ఆ పుష్కర తీర్థాన విశ్వామిత్రుడు బహుకాలము తపస్సుచేసినాడు. తపోవ్రతము అయిపోతూ ఉండగా బ్రహ్మదేవుడు దేవతలను అందరినీ వెంటపెట్టకొనివచ్చి విశ్వామిత్రుణ్ణిచూచి “నీకు శుభము అవుతుంది. ఇంతవరకూ నీవు చేసిన శుభకర్మలకు నిన్ను ఒక ఋషిగా పరిగణిస్తున్నాను” అంటూ పరివారముతో అంతర్ధానము అయినాడు.

విశ్వామిత్రుడు అసంతృప్తుడు అయినాడు. మళ్ళీ తపస్సు చేయడము మొదలు పెట్టినాడు. బహుకాలము అయిపోయింది. ఒకనాడు ఆ పుష్కర తీర్థములో మేనక అనే అప్పరస జలకమాడటానికి వచ్చింది. మేఘాలలో మెరుపు చూదిరగా ఆమె విశ్వామిత్రుడే కన్నులలో మెరిసింది. ముగ్ధుడు అయినాడు. ఆమె అప్రతిమాన సౌందర్యానికి మన్మథపరవశుడు అయిపోయినాడు. ఆమెను చూసి “ఓ అప్పరసా, స్వాగతము. నీవు నా ఆశ్రమములో ఉండవలెను. నీకు శుభము అవుతుంది. నిన్ను నేను మోహించినాను. నీవు నన్ను ఏలకోవలసింది” అన్నాడు.

ఓ రామా, ఆ మేనక అక్కడ విశ్వామిత్రుడితో కాపురము చేసింది. ఇట్టే పది సంవత్సరాలు అయిపోయినవి అప్పుడు విశ్వామిత్రుడికి సిగ్గువేసింది. శోకపరాయణుడు అయిపోయినాడు. ఆలోచించసాగినాడు. అది అంతా దేవతలు తన తపస్సు చెడగొట్టడానికి పన్నిన పన్నాగము అని తెలుసుకొన్నాడు. మోహానికి లొంగిపోయినందువల్ల పది సంవత్సరాలూ ఒక్క అజహారాత్రముగా గడచిపోయినవే అని విచారపడ్డాడు. కౌమాతురతేవల్ల అంతటి విఘ్నము అయిపోయిందే అని పశ్చాత్తాపపడ్డాడు. దుఃఖముతో కుమలిపోతూ నిట్టూర్పులు విడుస్తూ మేనకవంక చూచినాడు.

మేనక భయపడిపోయింది. గజగజ వణికింది. చేతులు కట్టుకొని నిలుచున్నది.

విశ్వామిత్రుడు ఆమెకు తియ్యని మాటలు చెప్పి అక్కడ ఉండకుండా ఉత్తర దిక్కుగా బయలుదేరి పోయినాడు.

ఆ విషయముగా మేనకను వదిలించుకొన్న విశ్వామిత్రుడు హిమవత్పర్వత పార్శ్వములో కాశీకి సదీతీరానికి పోయినాడు. ఇంద్రియాలను జయించవలెను అనే ద్విధ సకల్యముతో దారుణము అయిన తపస్సు మొదలు పెట్టినాడు.

చాలాకాలము అయిపోయింది. ఆయన మహోగ్రతపస్సుకు దేవతలు అందరూ భయపడిపోయినారు. వారు అందరూ బ్రహ్మదేవుడితో విశ్వామిత్రుడి దగ్గరకు పోయినారు. బ్రహ్మదేవుడు “ఓ విశ్వామిత్రుడా, నీమహోగ్రతపస్సుకు మెచ్చుకొన్నాను. నీఋషిముఖ్యత్వమూ నీమహాత్మ్యమూ గమనించినాను. ఇకను ఇంతట నుంచీ నిన్ను మహర్షిగా భావిస్తాను” అన్నాడు.

బ్రహ్మదేవుడి మాటలకు విశ్వామిత్రుడు సంతోషించనూలేదు, కించపడనూలేదు. నమస్కారము చేసి “స్వామీ, నేను మహర్షిని అయినాను అని తాము అంటున్నారు. అయితే నేను జితేంద్రియుణ్ణి అయినట్టు తాము అంగీకరిస్తారా” అని బ్రహ్మదేవుణ్ణి ప్రశ్న చేసినాడు.

“నీవు జితేంద్రియుడవు కాలేదు. ఇంకా నీవు సాధన చేయవలెను” అంటూ బ్రహ్మదేవుడు దేవతలు అందిరితోనూ అంతర్ధానము అయిపోయినాడు.

విశ్వామిత్రుడు అంతట మల్లీ తపస్సు చేయటము ఆరంభించినాడు. ఈ మాటు ఆయన రెండు చేతులూ పైకి ఎత్తి ఏ ఊతమూ లేకుండా నిలచుని వాయుభక్షణము చేస్తూ వేసంగి ఎండలో నాల్గుదిక్కులా అగ్నిహోత్రాలు ఉంచుకొనీ వానాకాలములో అనాచ్ఛాదిత ప్రదేశములో ఉండీ చలికాలములో జలమధ్యములో ఉండీ మహా తీవ్రముగా తపస్సు చేయసాగినాడు. బహుకాలము గలిగింది.

౬౪

విశ్వామిత్రుడి దారుణ తపస్సుకు దేవతలూ దేవేంద్రుడూ కలవరవడి పోయినారు. వారు సభితీరి రంభను రావించినారు.

దేవేంద్రుడు “ఓరంభా, మహాత్తరము అయిన దేవకార్యము ఒకటి నీవు సాధించవలెను. నీవు ఇప్పడే ఇక్కడనుంచి పోయి విశ్వామిత్రుణ్ణి వ్యామోహ పెట్టవలెను. ఆతడు నిన్ను తగులుకొనేట్టు చేయవలెను” అన్నాడు.

రంభ అది తనవల్లను అయ్యే పనికాదు అని స్థిరపడిపోయింది. దేవేంద్రుడికి నమస్కారము చేసి “ఓ సురేశ్వరా, ఆయన మహాముని. పరమ భయంకరుడు. నేను ఏమి చేయబోయినా ఆయనకు కోపము వస్తుంది. ఘోర

ముగా శపిస్తాడు. సందేహములేదు. జేవా, నాకు భయమువేస్తూ ఉంది. నన్ను అనుగ్రహించవలెను" అంటూ గజగజ వాకి పోయింది.

"ఓ రంభా, నీవు భయపడవద్దు. నీవు రుభము అవుతుంది. నేను చెప్పినట్లు నీవు చేయవలెను. మనోహరము అయిన వసంతకాలములో నేనూ మన్మథుడూ నీవెంట వస్తాము. నేను కోకిల రూపముతో నీ సరసను ఉంటాను. నీతో మన్మథుడు నీనడ మాదిరిగా ఉంటాడు. నీవు చక్కగా సింగారించుకొని నీశృంగార చేష్టలతో విశ్వామిత్రుడి తపస్సు చెడగొట్టవచ్చును. నీవు ఈ పని ఇట్టే చేయకలుగుతావు" అని రంభను సమాధాన పరచినాడు.

రంభ విశ్వామిత్రుణ్ణి మరులుకొల్పడానికి జగన్మోహనముగా అలంకరించుకొని చిరునవ్వులతో బయలుదేరింది. అది వసంతకాలము. చెట్లు అన్నీ పూలు పూసినవి. కోకిల మనోహరముగా కూయసాగింది. రంభ రాగము ఆలాపించింది. ఆ అప్రతిమాననాదానికి విశ్వామిత్రుడి మనస్సు ఉద్రోతలూగింది. కన్నులు తెరిచి చూచినాడు. ఎదుట రంభ కనుపించింది. వెంటనే సందేహము వచ్చింది. అది అంతా దేవేంద్రుడు చేస్తున్న తంత్రము అని కుప్పరించింది. క్రోధపరవ శుడు అయిపోయి "ఓ దౌర్భాగ్యురాలా, కామక్రోధాగులు జయించవలెను అనుకొంటున్న నన్ను మరులు కొల్పడానికి వచ్చినావా; నీవు శిలవుఅయిపో, బహుకాలము అట్లా శిలవు అయి పడిఉండు" అని శాపము పెట్టినాడు.

పట్టరాని కోపము వచ్చి శాపము పెట్టినందుకు విశ్వామిత్రుడు ఉత్తరక్షణములో పశ్చాత్తాపపడి పోయినాడు. అంతట ఆ రంభను చూస్తూ "ఓ రంభా మహా తేజోవంతుడూ తపోబలసమన్వితుడూ అయిన బ్రాహ్మణుడు ఒకడూ నా శాపమునుంచి నిన్ను ఉద్ధరించ కలుగుతాడు." అన్నాడు.

విశ్వామిత్రుడి శాపవాక్కులు చెవులపడగానే దేవేంద్రుడూ మన్మథుడూ అక్కడనుంచి పారిపోయినారు.

రంభ అప్పటికి అప్పడే రాయి అయిపోయింది.

కోపాన్ని జయించలేకపోయినందుకు విశ్వామిత్రుడు విచారపడిపోయినాడు. ఆకోపమువల్ల తన తిపోబలము కొంత తగ్గిపోతూ ఉంది అని గమనించి నాడు. అరిషడ్వర్గాన్ని జయించలేకపోయినందుకు భిన్నుడు అయినాడూ మనశ్శాంతిలేకుండా పోయినందుకు వ్యభపడ్డాడు.

ఎవరు ఏమిచేసినా కోపపడకూడదు అనీ ఎవరు ఏమి మాట్లాడినా మెదిలకుండా ఊరకొనవలెను అనీ మనసా నిశ్చయించుకొన్నాడు. అంతే కాదు.

జిశేంద్రియుడు అయ్యేటంతవరకున్నా జేహాన్ని ఎండకట్టవలెనుఆనీ తపస్సుకు ప్రధానమే ఉంటే దెహము క్షయము అయిపోదు ఆనీ బ్రహ్మర్షి అయ్యేటంత వరకున్నా ఆన్నముతినకుండా నీశుశ్రు లాగవండా చివరకు ఊపిరి అయినా విడవకుండా తపస్సుచెయవలెను ఆనీ సంకల్పించుకొన్నాడు.

ఓ రామా, ఈ విధముగా విశ్వామిత్రుడు అప్రతిమానముగా శిష్యముచేసినాడు.

౬౩

ఓ రామా, విశ్వామిత్రుడు హిమవత్పర్వత ప్రాంతము వదిలిపెట్టి తూర్పు దిక్కుగా పోయినాడు అక్కడె నిరుపమానము అయిన మానవ్రతము ఆవలంబించినాడు. అప్రతిమానమూ పరపచుదుష్కరమూ మహోగ్రమూ అయిన తపస్సుచేయటము మొదలు పెట్టినాడు. శోపాన్ని దరిజేరనీయకుండా ఎన్ని విఘ్నాలవచ్చినా ఏ మాత్రమూ చలించకుండా మానుమాదిరిగా పాడుకొని పోయినాడు.

ఆవిధముగా నియమబద్ధుడు అయి ఏ అంతరాయానికీ లొంగిపోకుండా బహుకాలము తపస్సుచేసినాడు. ఆయన తపోవ్రతము సమాప్తము అయింది అప్పుడు ఆయన భోజనముచేయబోతున్నాడు. ఇంతలో దేవేంద్రుడు బ్రాహ్మణవేషముతో వచ్చి అన్నముపెట్టమని యాచించినాడు. కిక్కిరుమనకుండా నిస్సంకోచముగా ఆబ్రాహ్మణుడికి సిద్ధాన్నిము పెట్టినాడు. ఆ బ్రాహ్మణుడు ఆ అన్నము ఏ కొంచెమూ మిగల్చకుండా అంతా తినివేసినాడు. విశ్వామిత్రుడు ఈవణ్యాత్రమూ చలించలేదు.

విశ్వామిత్రుడు మళ్ళీ ఊపిరి ఓగబటి మహోగ్రముగా తపస్సుచేయటము మొదలు పెట్టినాడు. చాలాకాలము గతించింది. ఆయన తపస్సుచాలించలేదు. అప్పుడు ఆయన తలలోనుంచి పొగలూ మంటలూ బయలుదేరినవి. అవి ముల్లోకాలలో వ్యాపించినవి. అంతా దిగ్గము అయిపోయేట్టుగా తోచింది. ఆయన తపోగ్నికి దేవదానవయక్ష రాక్షస గరుడగంధర్వులు అందరూ నిశ్చేష్టులు అయి పోయినారు.

దేవతలు అందరూ బ్రహ్మదేవుడితో “ఓ దేవా, మేము విశ్వామిత్రుణ్ణి అనేకవిధాల ప్రలోభ పెట్టినాము. శోపముతెప్పించడానికి ఎన్నోప్రయత్నాలు చేసినాము. ఇంకా ఏమేమోచేసినాము. ఏమిచేసినప్పటికిన్నీ ఆయన తపస్సు తరిగిపోలేదు. పయిగా అది వృద్ధిఅయింది. ఇప్పుడు ఆయనలో ఏదోవమూ

కనిపించటములేదు. అందువల్ల ఆయన మనసారా కోరుతున్న కోరికను తాము చెల్లించి తీరవలెను. అట్లు చేయకపోయేట్లయితే విశ్వామిత్రుడి తపోగ్ని కి ముల్లో కాలా భస్మము అయిపోతేవి. ఇప్పటికే దిక్కులు అన్నీ కలవరపడిపోయినవి. సముద్రాలు అన్నీ అల్లకల్లోలము అయినవి. పర్వతాలు అన్నీ కరులు తూడున్నవి. పృథ్వి అంతా విణికిపోతూ ఉంది. గాలి ఎడా పెడా కొట్టుతూవుంది. సూర్యు రశ్మి మందిగించింది. జనులు కర్మకూసులు అయిపోయినారు. ఏమి చేయవలెనో ఎవరికీ తోచటములేదు. అందరికీ మాధ్యము వచ్చినట్లుగా ఉంది.

ఓ దేవా, విశ్వామిత్రుడు ఆమిత తేజోవంతుడు. ఇప్పుడు ఆగ్ని హోత్రుడి వలె ఉన్నాడు. ఈలోకాలను అన్నిటినీ నాశనము చేయవలెను అని ఆయనకు ఇంకా బుద్ధి పుట్టలేదు. తాము ఉపేక్షించి ఊరకుండ్లెక్కితే ఆయన ప్రళయ కాలాగ్ని వలె ముల్లోకాలనూ దహించివేస్తాడు. దేవరాజ్యము ఏలవలెను అని కూడా అనుకొంటాడు. అందువల్ల తాము ఇప్పుడు ఆయన కోర్కెను చెల్లించటమే తరణోపాయము." అన్నారు.

అంతట బ్రహ్మదేవుడు దేవతలు అందరితోనూ విశ్వామిత్రుడు దగ్గరకు పోయినాడు. "ఓ బ్రహ్మర్షి" అని మనోహరముగా సంబోధించి "నీకు స్వాగతము. నీ తపస్సుకు మేము అందరమూ సంతోషించినాము. నీవు ఇప్పుడు బ్రాహ్మణుడవు అయినావు. ఓ బ్రహ్మర్షి, నీకు నేనూ మరుద్గణాలూ దీర్ఘాయుష్యము ఇస్తున్నాము. ఇక నీవు స్వస్థచిత్తుడవు కావలెను. సుఖముగా ఉండవలెను" అన్నాడు బ్రహ్మదేవుడు.

విశ్వామిత్రుడు సంతోషముతో బ్రహ్మదేవుడికి మిగతా దేవతలకూ సమస్కారము చేసి "ఓ దేవా, నాకు బ్రాహ్మణత్వమూ దీర్ఘాయుర్యాయమూ అనుగ్రహించినందుకు కృతజ్ఞుడను, ఆయితే ఓంకారమూ వషట్కారమూ వేదాలూ నా స్వాధీనము కావడమే కాకుండా నేను వాటిని ఇతరులకు ఉపదేశము చేసే అధికారమూ తాము నాకు దయచేయవలెను.

ఓ దేవా, ఇంతకన్నా ముఖ్యము అయిన కోరిక మరి ఒకటి ఉంది. వసిష్ఠ మహర్షి క్షత్రవేదవిదులలోనూ బ్రహ్మవేదవిదులలోనూ మహామహుడు. ఆయన నన్ను బ్రహ్మర్షి అనవలెను. ఇది నా ముఖ్యము అయిన కోరిక. తాము ఈ కోరికను పెరవేర్చి సల్లవలెను" అన్నాడు.

అంతట దేవతలు అందరూపోయి వసిష్ఠ మహర్షిని తీసుకొనివచ్చినారు. ఆయన విశ్వామిత్రుడితో సఖ్యపడి "బ్రహ్మదేవుడూ దేవతలూ చెప్పినట్లు నీవు బ్రహ్మర్షివేను" అన్నాడు. బ్రహ్మదేవుడు అప్పుడు మళ్ళీ "ఓ విశ్వామిత్రా నీవు

బ్రహ్మర్షి. బ్రహ్మర్షికి ఉంజే అధికారాలు అన్నీ నీకు ఉంటవి” అని చెప్పి వాడు.

బ్రహ్మదేవుడూ దేవతలూ వెళ్లిపోయినాడు.

విశ్వామిత్రుడు వసిష్ఠ మహర్షిని పూజించి సత్కరించి వీడ్కోలు చెప్పి పంపించినాడు. అంతట ఆయన తాపసిగా ఈ ధూలోకము అంతా తిరిగి చూచినాడు.

ఈవిగముగా బ్రాహ్మణ్యము సంపాదించిన విశ్వామిత్రుడు మహర్షులు అందరిలోనూ అగ్రగణ్యుడు. ఈలోకములో తపస్సు ఈయనరూపాన వెలసింది. ఈయన పరమధార్మికుడు. మహాపరాక్రమవంతుడు” అంటూ బ్రాహ్మణోత్తముడు శతానందుడు చెప్పి ఊరకున్నాడు.

జనకమహారాజు అంతట విశ్వామిత్ర మహర్షికి సాష్టాంగ నమస్కారము చేసి “ఓ బ్రహ్మర్షీ, తాము నా యజ్ఞానికి వచ్చినందువల్ల నేను ధన్యుణ్ణి అయినాను. మాన్యుణ్ణి అయినాను. పవిత్రుణ్ణి అయినాను. ఓస్వామీ, తాము బ్రహ్మర్షులలో ఉత్తిమో త్తిములు. ఓ మహాభాగా, తమ సంపదర్శనభాగ్యమువల్ల ఇప్పుడు నాకు అనేక సద్విషయాలు తెలిసినవి. మహత్తైరము అయిన తమ తపస్సును గురించిన వివరాలు అన్నీ నేనూ ఈ రామలక్ష్మణులూ ఈ సదస్సులూ ఇప్పుడు వినకలిగినాము. మహాసుభావా, తమ తపస్సు అప్రమేయము. తమ బలమా అప్రమేయము. తమ పరాక్రమము అప్రమేయము. తమ సద్గుణాలు అప్రమేయాలు. ఓ అప్రమేయా, మహదాశ్చర్యము కలిగించే తమ కథ ఎంతవినా తనివితీరలేదు.

ఓ మహామనీ. ఇప్పుడు నూర్యుడు అస్తమించబోతున్నాడు. సాయంకాలాహ్నికాలను నెరవేర్చడానికి నాకు సెలవు ఇప్పించవలెను. ఓ బ్రహ్మర్షీ, శేవు ఉదయము తాము తిరిగి నాకు దర్శనము ఇప్పించవలెను. ఓ మహాత్మా తమకు ఎప్పుడూ స్వాగతమేను” అంటూ జనకమహారాజు ఉపాధ్యాయులతోనూ బంధువులతోనూ విశ్వామిత్ర మహర్షికి ప్రదక్షిణము చేసి సెలవు తీసుకొని వెళ్లిపోయినాడు.

అప్పుడు విశ్వామిత్రుడు రామలక్ష్మణులతో తన విడిదికి పోయినాడు.

౬౬

తెల్లగా తెల్లవారింది. జనకమహారాజు ప్రాతఃకాలకరణీయాలను ముగించుకొని విశ్వామిత్రుణ్ణి రామలక్ష్మణులనూ పిలిపించినాడు. శాస్త్రీయ

ముగా విశ్వామిత్రుడు హర్షిని అర్పించినాడు. ఉచితరీతిని రామలక్ష్మణులను సమ్యాసించినాడు.

“ఓ మహామనీ, తమకు స్వాగతము. తమ అనుజ్ఞ ఏమిటి. చెప్పవలెను” అన్నాడు జనకమహారాజు.

“ఓ రాజా, ఈ రామలక్ష్మణులు దశరథమహారాజుపుత్రులు అని చెప్పినాను. ఈ వీరులు ఇద్దరూ నీ ఇంట్లో ఉన్న శివభనుస్సు దూతలవలె నా వెంట వచ్చినారు. ఆ భనుస్సు వీరికి చూపించవలెను. నీకు శుభము అవుతుంది. కృతకౌములు అయి వీరు యశోధనుగా వీరి పట్టణానికి వెళ్ళిపోతారు” అన్నాడు విశ్వామిత్రుడు హర్షి.

జనకమహారాజు “స్వామీ, ఆ భనుస్సు చూ ఇంట్లోకి ఎట్లా వచ్చిందీ మొదలు ఆయన విషయాలు ముందు గామనవిచేస్తాను. వినవలెను. నా పూర్వికుడు వివిధక్రవర్తి తరువాత ఆరోతరములో దేవరాతుడు అనే ఆయన రాజ్యము చేస్తూ ఉండేవాడు. ఆయనకు దేవతలు శివభనుస్సును నిక్షేపముగా ఇచ్చినారు.

పూర్వము శివుడు దక్షయజ్ఞాన్ని ధ్వంసముచేసే సమయములో దేవతల మీది శోపమువచ్చి ఈ వింటిని ఎక్కు పెట్టి “ఓ దేవతలారా, ఈ యజ్ఞములో నేను అడిగినప్పటికినీ మీరు హవిర్భాగాలలో నాకు పాలు పెట్టలేదు. అందు వల్ల ఇప్పుడు ఈ వింటితో మీ తలలు లెగవేస్తాను” అన్నాడు. అంతట దేవతలు అందరూ ఆయనను స్త్రోతముచేసినారు. ఆయన అంతట ప్రసన్నుడు అయినాడు. ఆ భనుస్సును దేవతలకు ఇచ్చివేసినాడు. ఆ దేవతలు ఆ శివభనుస్సును దేవరాతుడికి న్యాసముగా ఇచ్చినారు. అప్పటినుంచీ ఆ విల్లు చూ ఇంట్లో ఉంది.

నేను ఒకప్పుడు యజ్ఞముచేయ తలపెట్టి భూమిని దున్నుతూ ఉండగా నాగటిచాలలోనుంచి ఒక స్త్రీ శిశువు లేచింది. ఆ శిశువు నాగటిచాలలో దొరికినందువల్ల నేను దానికి సీత అని పేరుపెట్టి నా స్వంతకూతురుగా పెంచు తొంటున్నాను. అది పెరిగి పెద్దది అయింది. అయోనిజ. కాబట్టి దానిని వీర్య వంతుడికి ఇచ్చి పెండ్లిచేయవలెను అనుకొన్నాను. అనేకమంది రాజకుమారులు సీతను వరించినారు. ఆమె వీర్యశుల్కు అని నేను వారికి చెప్పినాను. ఆ వీర్య శుల్కుము విమిటో చెప్పమని వారు అందరూ నన్ను అడిగినారు. నేను శివభనుస్సును వారికి చూపించి దానిని ఎక్కు పెట్టడము అన్నాను. వారు ఆ భనుస్సును దేవవెత్తిలేకపోయినారు. దానిని అటూ ఇటూ కదిలించడము అయినా

వారిచేత కాలేదు. అందువల్ల వారి పరాక్రమము అల్పమేను అని నేను ఆనుకొని సీతను వారికి ఇవ్వడానికి ఒప్పుకోలేదు.

నేను వారి ప్రాక్రమాన్ని సంశయించినాను అనీ వారిని తిరస్కరించి నాను అనీ వారికి అందరికీ నా మీద కోపము వచ్చింది. అంతట వారు అందరూ ఏకముఅయి మిథిలానగరాన్ని ముట్టసేంచినారు. ఆ ముట్టడి ఒక సంవత్సరము సాగింది. నా నైవ్యసామగ్రి అంతా నాశనముఅయిపోయింది. అప్పుడు నేను చాలా దిగులుపడేపోయినాను. తిపస్సుచేసి దేవతలను సంకోప జెట్టి నాను. దేవతలు సంతోషులుఅయి నాకు చతురంగబలాలనూ అనుగ్రహించినారు. అంతట ఆ పాపకర్మలను ఆ అల్పవీర్యులను చెదిరగొట్టి నాను. వారు అందరూ పలాయనముఅయినారు.

ఆ పరమభౌస్వరము అయిన శివధనుస్సును ఇప్పుడు తెప్పించి ఈ రాములక్ష్యణులకు చూపిస్తాను. ఓ మహామునీ, రాముడు ఆ ధనుస్సును ఎక్కడెట్టేట్లయితే నా కూతురు సీతను ఇచ్చి పెండ్లిచేస్తాను" అన్నాడు జనకమహారాజు.

౬౨

జనకమహారాజు చెప్పింది అంతా విని విశ్వామిత్ర మహర్షి "అధనుస్సును రాముడికి ఇప్పుడే చూపించాలను" అన్నాడు.

ఆ ధనుస్సును ఆయజ్ఞ వాటికకు పట్టుకొని రావలసినె అని జనకమహారాజు మంత్రులను ఆజ్ఞాపించినాడు. వారు అంతట మిథిలానగరములోకి పోయి ఆ ధనుస్సును దాచి ఉంచిన ఎనిమిది చక్రాల ఇనుప భోషాణాన్నీ బయటికి లాగించడానికి ప్రయత్నము చేసినారు. ఒడ్డు పొడుగుగా ఉన్న బలాధ్యులను అనేక మందిని పిలిపించినారు. వారు అందరూ ఆ మందిసాన్ని ఎట్లాగో బయటికి లాగి అతిష్టము మీద అక్కడ నుంచి జనకమహారాజు దగ్గరకు తీసుకొని పోయి "రాజులు అందరూ పూజించే దివ్య ధనుస్సును తీసుకొని వచ్చినాము" అని చెప్పినారు.

"అప్పుడు జనకమహారాజు" బ్రహ్మర్షి, మావంశీయులున్నూ ఇంకా ఇతర రాజులున్నూ ఈ ధనుస్సును పూజిస్తూ వచ్చినారు. సురాసురులు కానీ యక్షు రాక్షసుగరుడ గంధర్వుకిన్నీర ముఖోరుగులు కానీ దీనిని ఎక్కడెట్టెట్లక పోయినారు. ఈ వింటిని వంచినవారు కానీ దీనికి అల్లెత్రాడు నెక్కించిన వారు కానీ దీనిలో బాణము కూర్చినవారు కానీ కూర్చిన బాణాన్ని వదిలడానికి అల్లెత్రాటిని లాగినవారు కానీ దీనిభారాన్ని పరిక్షించినవారు కానీ ఇంతవరకూ

ఎవరూ లేదు. శివజేత్రుడి గనుస్సు ఇప్పుడు తమ ఎదుట ఉంది. తామే దానిని రామలక్ష్మణులకు చూపించ వలెను” అన్నాడు.

విశ్వామిత్ర మహర్షి “నాయనా, రామా, ఆ విల్లు ఏ మిటో చూడు” అన్నాడు.

ఆ బ్రహ్మర్షి, ఆజ్ఞను శిరసావహించి రాముడు ఆ ఇసుపమందిసము మూత తెరచినాడు. గంధమాల్వాయులతో అలంకరించి ఉన్న ఆ శివగునుస్సును చూచి నాడు.

“బ్రహ్మర్షి, ఈ వింటిని నాచేతితో లేవనెత్తుతాను. దీనిభారాన్ని పరీక్ష చేసి ఎక్కడెట్లవలెను అనుకోంటున్నాను” అని విశ్వామిత్ర మహర్షితో రాముడు అన్నాడు.

“మంచిది,మంచిది” అని విశ్వామిత్ర మహర్షి జనకమహారాజు అన్నారు

రాముడు ఆ వింటినడుము చేతితో పట్టుకొని అవలీలగా లేవనెత్తినాడు. ఆ యజ్ఞానికి వచ్చిన మహర్షులూ రాజరాజులు వేలకొద్దీమహాజనులూ నిస్వర బోయినారు. రాముడు ఆ వింటికి ఇళ్లే అల్లె త్రాడు ఎక్కించినాడు. ఆ ప్రయత్నముగా బాణము కూర్చినాడు. ఆ బాణము వదలడానికి అల్లె తాటని ఆ కర్తాంతమా లాగినాడు.

ఆ గనుస్సు అంతట ఘోషన విరిగిపోయింది.

పిడుగుపడ్డంత చప్పుడు అయింది. పర్వతాలు అన్నీ బ్రహ్మలు అయిపోతున్నవా అనిపించింది. ధూమి అంతా కంపిస్తూ ఉన్నట్టుగా తోచింది. అందరూ నెలమిద కూలినారు. ఆ మహాఘోషానికి విశ్వామిత్ర మహర్షి జనకమహారాజు రామలక్ష్మణులూ తప్ప తక్కినవారు అందరూ మూర్ఛిపోయినారు. కొంత సేపటికి తెప్పరిల్లినారు.

అప్పుడు జనకమహారాజు విశ్వామిత్ర మహర్షినిచూచి “మహానుభావా, ఈజగత్తులో రాముడు ఒక్కడే వీర్యవంతుడు. ఈతిడు ఈ విలును వందలగు అని నేను ఉహించలేదు. ఇంతటి శక్తిమంతుడు ఈలోకములో ఉన్నాడు అని నేను అనుకోలేదు. అంతా అత్యద్భుతముగా ఉంది. ఇక నా కూతురు సీతను రాముడికి ఇచ్చి పెండ్లి చేస్తాను. సీత నా వంశానికి కీర్తి తీసుకొని వస్తుంది.

ఓ మహర్షి, వరాక్రమమే సీతకు ఓలి అని నేను ప్రతిజ్ఞ చేసినాను ఇప్పుడు నా ప్రతిజ్ఞ నెరవేరింది. నాకు నా ప్రాణాలకన్నా ఎక్కువ అయింది సీత. రాముడికి ఇచ్చి పెండ్లిచేస్తాను.”

“బ్రాహ్మణోఽర్చితా, దశరథ మహారాజు అనుమతి కోసము నా మంత్రులను అయోధ్యాపట్టణానికి ఇప్పుడే పంపిస్తాను. రామలక్ష్మణులు తమ వెంట ఇక్కడికి రావలెనని వినమనుస్సును రాముడు విరిచి వెయ్యడమూ నేను సీతను రాముడికి ఇచ్చి వివాహము చేయ నిశ్చయించటమూ మొదలయిన వృత్తాంతమూ అంతా నా మంత్రులు దశరథ మహారాజుకు విన్నవించి ఆయనను సంతోష పెట్టి సపరివారముగా ఇక్కడకు తోడ్కొని వచ్చేట్లు చేస్తాను. ఇందుకు తాము అనుమతించవలెను” అన్నాడు జనక మహారాజు.

“అట్లానే చేయవలెను” అని విశ్వామిత్ర మహర్షి అన్నాడు.

అంతట జనకమహారాజు మంత్రులు అయోధ్యాపట్టణానికి ప్రయాణము అయినారు.

౬౮

జనకమహారాజు మంత్రులు గుర్రాలు అలసిపోయేట్లుగా చూడు అహో రాత్రులు ప్రయాణము చేసి నాల్గవనాడు ఉదయము అయోధ్యానగరము చేరినారు. రాజభవనము దగ్గరకుపోయి ద్వారపాలకులను చూచి తమ రాక దశరథ మహారాజుకు విన్నవించుమన్నారు.

జనకమహారాజు మంత్రులు రాజానుమతితో రాజకృహములోకి పోయినారు. శృద్ధుడు అయినప్పటికినీ దేవతల్యుడుగా లేజరిల్లుతూ ఉన్న దశరథ మహారాజును చూచినారు ఆయన ప్రసన్నవదనము చూడగానే వారికి నిజంకూ లేకుండాపోయింది. పరిత్రవ్యాదనూలతో నమస్కారము చేసి “మహారాజా, మేము విధిలాధిపతి జనకమహారాజు దూతలము. మా మహారాజు స్నేహపూర్వకముగా తమ కుశలమూ తమ ఉపాధ్యాయుల కుశలమూ అడిగి తెలుసుకోమన్నారు. ఇంకా తమ అగ్నిహోత్రాదులు నిరంతరాయముగా సాగుతూఉన్న విషయమూ తెలుసుకోమన్నారు” అని చెప్పినారు.

కుశలప్రశ్నలు అయిపోయిన తరువాతి జనకమహారాజు మంత్రులు మళ్లీ “ఓ రాజా, తమకు మేము ఒక విషయము విన్నవించడానికి విశ్వామిత్ర మహర్షి అనుమతితోనూ శతానందోపాధ్యాయులవారి సమ్మతితోనూ మా మహారాజు మమ్ములను తమవద్దకు పంపించినాడు.

మా మహారాజు తన కూతురు సీతాదేవికి పరాక్రమమే ఓలి అని ప్రతిజ్ఞ చేయడమూ అనేక మంది రాజకుమారులు వచ్చి నిర్వీర్యులు అయి విఫలులు అయిపోవటమూ తమకు తెలిసిన విషయమే అయి ఉండవచ్చును. తమ మంత్రులు

రామలక్ష్మణులు విశ్వామిత్ర మహర్షి వెంట దైవికముగా మా రాజధాని నగరానికి మా మహారాజు చేస్తూ ఉన్న యజ్ఞము చూడవచ్చినారు. తమ పెద్దకుమారుడు రాముడు మహనీరుడు. సీతాదేవికి వీర్యసంపన్నుడు ఇచ్చినాడు.

ఓ రాజా, మహాగ్నులూ రాజర్షులూ రాజరాజులూ మాస్తూ ఉండగా మహాపరాక్రమవంతుడు రాముడు శివసూక్ష్మ మగ్గ్యభౌగము పట్టుకొని లేవనెత్తి ఎక్కు పెట్టినాడు. అది అంతట విరిగి పోయింది. సీతాదేవికి పరాక్రమమే ఓలి అయినందువల్ల రాముడికి సీతాదేవి ఇచ్చి పెండ్లి చేయడానికి మా మహారాజు నిశ్చయించినాడు. అందుకు తమన్నూ అనుమతించి తమ ఉపాధ్యాయులతోనూ పురోహితులతోనూ బంధుమిత్రులతోనూ సపరివారముగా మా మిథిలా నగరానికి రావలెను. రాజా, తమ దర్శనము చేసి మా మహారాజు తన కూతురు సీతాదేవి వివాహము చేయతలచినాడు. తమకు ఈ విషయము మనవి చేయడానికి మమ్ములను మా జనక మహారాజు పంపించినాడు” అని చెప్పి ఊరకున్నారు.

దశరథమహారాజు చాలా సంతోషించినాడు. ఆలోచించినాడు. మనసా నిశ్చయించుకొన్నాడు. అంతట వసిష్ఠమహర్షిని వామదేవుణ్ణిచూచి “ఓ బ్రాహ్మణో తిములారా, ఈ దూతలు చెప్పింది మీకు ఇష్టము అయినట్లయితే మనము అందరమూ మిథిలానగరానికి తరలిపోదాము. ఆలస్యము వద్దు” అన్నాడు.

మహర్షులూ మంత్రులూ ఆలోచించి “బాగుంది” అని చెప్పినారు.

అంతట దశరథమహారాజు మరునాడే ప్రయాణము అన్నాడు.

జనకమహారాజు మంత్రులను అందిరినీ దశరథమహారాజు చక్కగా సత్కరించినాడు. వారు ఆరాత్రి సంతోషముగా అక్కడ ఉండిపోయినారు.

౬౯

తెల్లవార గానే దశరథమహారాజు ఋత్విజులూ బంధువులూ మంత్రులూ మొదలుఅయినవారిని అందిరినీ పిలిపించినాడు.

సుమంత్రుణ్ణి చూచి సంతోషముతో “సుమంత్రీస త్తమా, జనకమహారాజు దూతలు నన్ను తొందిర పెట్టెనున్నారు. ప్రయాణసన్నాహము అంతా నీవు చేయవలెను. ముందుగా ధన్వంత్యులు నానావిధ రత్నాలనూ పుష్కలముగా ధనాన్నీ తీసుకొని సురక్షితముగా ప్రయాణము అయిపోవలెను.

ఆశ్రమవార మనము అందరమూ తరలిపోయే ఏర్పాట్లు చేయవలెను” అని చెప్పినాడు.

వసిష్ఠమహర్షి వామనేవుడూ జాబాలీ దీర్ఘాయుష్యమంతుడు అయిన మార్కంఠేయుడూ కాత్యాయనుడూ ఇంకా తక్కిన బ్రాహ్మణోత్తములూ ముందు బయలుదేరినారు. వారి నెనుక రథముమీద దశరథమహారాజు ఆయా వాహనాలతో ఆయన పరివారమూ చతురంగసేనలూ నడిచినవి.

వారు అందరూ నాలుగు పగళ్లు ప్రయాణము చేసి విదేహరాజ్యము చేరినారు.

దశరథమహారాజు వస్తూ ఉన్నాడు అని జనకమహారాజుకు వర్తమానము వచ్చింది. ఆయనను సత్కరించి తీసుకొనిపోవడానికి ఎదురుగుండా జనకమహారాజు వచ్చినాడు. దశరథ మహారాజును పరివారసహితముగామాచి సంతోషించినాడు. వారిని వెంటపెట్టుకొని తన యజ్ఞవాటికకు పోయినాడు. వారిని అందరినీ యథోచితముగా సత్కరించినాడు.

దశరథమహారాజు కూర్చున్న తరువాత “ఓరాజూ, స్వాగతము. నాభౌగ్య వశమువల్ల తాము ఇక్కడికి వచ్చినారు. తమ పుత్రుని పరాక్రమ విజయూనికి తాము మనసారా సంతోషించవలెను. వసిష్ఠమహర్షి ఇంతమంది బ్రాహ్మణులను వెంటపెట్టుకొని తమతో రావడము నాపూర్వపుణ్యము.”

“రాజూ, మహాపరాక్రమవంతులు పుట్టిన రఘువంశమువారితో ఇప్పుడు వియ్యము అందిబోతున్నాను. ఇప్పుడు నావంశము మరింత పూజనీయము కాబోతున్నది. ఇది అంతా నా పుణ్యపరిపాకము అనుకొంటున్నాను.”

“రాజూ, శేషటితో నాయజ్ఞము సమాప్తముఅయిపోతుంది. అంతట మహర్షుల సన్మృతితో సీతారాముల వివాహము చేయతలచినాను” అన్నాడు.

దశరథ మహారాజు చిరునవ్వుతో “రాజా తాము దాతలు. దానము దాత వశము అని పెద్దలు చెప్పగా విన్నాను. అందువల్ల తాము ఎప్పుడు విది ఇస్తాము అంటే అప్పుడు ఆది పుచ్చుకోడమే మా పని” అన్నాడు.

దశరథ మహారాజు ఇంతి చక్కగా అన్నందుకు జనకమహారాజు ఉప్పొంగిపోయినాడు.

పెండ్లికి వచ్చిన మహర్షులు అందరూ ఆ రాత్రి అక్కడే గుఖముగా గడిపినారు.

దశరథమహారాజు పుత్రులతో ముచ్చటలు ఆడుతూ ఆ రాత్రి పొద్దుపుచ్చినాడు.

జనకమహారాజు వివాహ ప్రయత్నములో నిమగ్నుడు అయినాడు.

20

దశోధ మహారాజు మిథిలానగరము చేరిన మరునాడు జనకమహారాజు మహర్షుల సాముతో యన్వేషకర్మము ముగించివేసినాడు. అంతట శత్రుసంగుణ్ణి చూచి “స్వామీ, నా తమ్ముడు కుశస్వజుడు ఇప్పుడు ఇక్కడలేడు. ఈయజ్ఞానికి సామ్రులు పంపించి తోడుపడినాడు. ఈ జరుగబోయే పెండ్లి వేడుకలో వాడూ పాల్గొనవలెను. వాడూ నాతోపాటు సంతి సించవలెను. కాబట్టి తాము వాణ్ణి నా తమ్ముణ్ణి వెంటనే ఇక్కడికి పిలిపించవలెను.” అని చెప్పినాడు.

ఉపేంద్రుడికోసము దేవతలు బోయినట్లుగా కుశస్వజుడికోసము జనక మహారాజుదూతలు అమితవేగముతో పరుగెత్తేస్వరాలు ఎక్కిపోయినారు. పాంకాశ్యపట్టణము చేరినారు. కుశస్వజ మహారాజుకు మిథిలానగరవృత్తాంతము అంతా తెలియజెప్పినారు. ఆయన సపరివారముగా మిథిలానగరానికి బయలుదేరినాడు.

ధర్మగుణ్ణులదూ మహాత్ముడూ జ్యేష్ఠుడూఅయిన జనకమహారాజుకున్నా శత్రుసంహారాధ్యాయులకున్నా కుశస్వజుడు నమస్కారము చేసినాడు. అన్న గారి సరసను కూర్చున్నాడు. అన్నతమ్ములు ఇద్దరూ ఆలోచన చేసినారు. అంతట మంత్రి శ్రేష్ఠుడు అయిన సుదామనుణ్ణి చూచి జనకమహారాజు “మంత్రి పతి, నీవు వెంటనే వెళ్లి దశోధమహారాజును మంత్రులతోనూ పురోహితుల తోనూ పుత్రమిత్ర బంధువులతోనూ పరివారముతోనూ ఆహ్వానించి ఇక్కడికి తీసుకొని రావలెను” అన్నాడు.

సుదామనుడు విడిదికి వెళ్లినాడు. దశోధమహారాజును చూచినాడు. జనక మహారాజు ఆహ్వానము తెలియచేసినాడు.

దశోధమహారాజు పుత్రులతోనూ మహర్షులతోనూ బంధుమిత్ర పరివార ముతోనూ బయలుదేరినాడు. జనకమహారాజు సభకు పోయినాడు. అంతట “ఓ రాజుణ్ణి, వనిష్ఠమహర్షి చూ ఇష్టోకూవంశీయుల ఇలవేల్పు. మాపరమగురువు. సమస్త విషయాలకూ ఆయనే మావక్త. ఆమహానుభావుడు ఇప్పుడు విశ్వామిత్ర మహర్షి అనునుతితో: మా వంశక్రమాన్ని గురించి చెప్పతాడు” అన్నాడు. దశోధమహారాజు.

అప్పుడు ఆ మహాసభలో వనిష్ఠ మహర్షి లేచి ఈవిషయముగా చెప్పినాడు.

బ్రహ్మ అన్యక్ష ప్రభవుడు. శాశ్వతుడు. నిత్యుడు. అన్యయుడు. ఆ బ్రహ్మదేవుడు మనవా సంకల్పించినాడు. అంతట ఈ ధూలోకములో మరీచి

అనేనాడు జన్మించినాడు. ఆ మరీచికి కాశ్యపుడున్నూ కాశ్యపుడికి నూర్యుడున్నూ నూర్యుడికి మనువున్నూ పుట్టినారు.

ఆ మనువును వైవస్వత మనువు అనే ఆయన పుట్టినాడు. ఆయనే ప్రజాపాలన చేసి ప్రజాపతి అయినాడు. ఆ వైవస్వతమనువును ఇక్ష్వాకువు పుట్టినాడు. ఆ ఇక్ష్వాకువే మొట్టమొదట ఆయోధ్యా రాజ్యపాలనము చేసినాడు.

ఆ ఇక్ష్వాకువుకు కుక్షీయున్నూ కుక్షీకి చికుక్షీయున్నూ చికుక్షీకి అమితేజోవంతుడూ అమిత పరాక్రమవంతుడూ అయిన బాణుడున్నూ బాణుడికి అంబుడున్నూ అంబుడికి పృథువున్నూ పృథువుకు త్రిశంకువున్నూ త్రిశంకువుకు దుంగుమారుడున్నూ దుంగుమారుడికి యువనాశ్యుడున్నూ యువనాశ్యుడికి మాంధాతయున్నూ మాంధాతకు సుసంధియున్నూ సుసంధికి భ్రువసంధి ప్రసేనజిత్ అనే ఇద్దరు పుత్రులున్నూ పుట్టినారు.

భ్రువసంధికి మహాయశస్త్వి అయిన భరతుడు పుట్టినాడు. భరతుడికి అపితుడు పుట్టినాడు. ఆ అపితుడిమీదకు హైహయలూ తాలజంఘలూ శశిబిందువులూ దండయాత్రకు వచ్చినారు. అపితుడు ఓసిపోయినాడు. ఇద్దరు భార్యలతోనూ హిమవత్పర్వతానికి పలాయనము అయినాడు. అక్కడ భృగుప్రస్రజణము అనే మనోహరము అయిన ప్రదేశములో నివాసము పెట్టుకొన్నాడు. కాని కొద్దిగోజులకే ఆ అపితుడు కాలధర్మము చెందినాడు.

అపితుడు చనిపోయేనాటికి ఆయన ఇద్దరు ఇల్లాండ్రూ గర్భవతుల. పట్టపురాణి గర్భాన్ని అపితుడి చిన్న పెండ్లాము చెవగొట్టబానిసింకల్పించుకొన్నది. సవతికి ఆమె ఒక భత్యము ఇచ్చింది. పట్టపురాణి ఆ భత్యము తిన్నది. తిన్నతరువాత ఆ భత్యములో గరళము పెట్టింది అని తెలుసుకొన్నది. తన గర్భము ఏమి అయిపోతుందోనని దిగులుపడ్డది. ఆమెకు ఏమీతోచలేదు. ఎట్లాగుఅయినా తన గర్భము పోకూడదు అనుకొన్నది. ఆ ప్రాంతములో ఆ కాలములో నివసినూ ఉన్న భృగువంశీయుడు చ్యవనమహర్షి దగ్గరకుపోయింది. ఆయన దర్శనముచేసి స్తోత్రముచేసి నమస్కరించి మెప్పించింది. ఆ ద్యవనమహర్షి “ఓపూజ్యురాలా, భయపడవద్దు. ఇప్పుడు నీగర్భములో అమిత బలవంతుడూ మహాజేజోవంతుడూ పరమపరాక్రమవంతుడూ క్రమవంతుడూ అయిన శిశువు ఉన్నాడు. వాడు దీర్ఘాయుష్యవంతుడు అవుతాడు. నీవు విషము తిన్నాను అని భయపడవద్దు. దేహములో విషము జీర్ణము అయిపోయిన పుత్రుడే పుట్టుతాడు. నీవు త్వరలో సుఖముగా ప్రసవిస్తావు” అని చెప్పినాడు.

ఆమె శ్రేష్ఠాభిక్షులతో ఆ చక్కనమహర్షికి మొక్కి ప్లీపోయింది. భర్త వియోగకోకాన్ని అంతట మరచిపోయింది. సుఖము గా ప్రసవించింది. పుత్రుడు పుట్టినాడు. ఆమె గర్భము తిన్నా పుట్టినంగవల్ల ఆపిల్లవాడు సగరుడు అయినాడు. ఆ సగరుడు అయోధ్యాగా జ్యోతికి చక్రవర్తి అయినాడు.

ఆ సగర చక్రవర్తికి ఆశ్వమంజుడున్నా అశ్వమంజుడికి అంఠమంతుడున్నా అంఠమంతుడికి దిలీపుడున్నా దిలీపుడికి భగీరథుడున్నా భగీరథుడికి కకుత్స్థుడున్నా కకుత్స్థుడికి రఘువున్నా రఘువుకు ప్రవృద్ధుడున్నా పుట్టినారు.

ఆ ప్రవృద్ధుడే పురాణానుమా కల్యాణపాదుడూ అయినాడు. ఆయనకు సుచక్ర్యుడున్నా సుచక్ర్యుడికి అగ్నివర్ణుడూ అగ్నివర్ణుడికి శీఘ్రుడున్నా శీఘ్రుడికి మరుడున్నా మరుడికి ప్రహుక్రుకుడున్నా ప్రహుక్రుకుడికి నహుషుడున్నా నహుషుడికి నాభాగుడున్నా నాభాగుడికి ఆజుడున్నా పుట్టినారు.

అజమహారాజుకు ఈ దశోధమహారాజు పుట్టినాడు ఈయనకు రామలక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్నులు అనే నల్లరు పుత్రులు పుట్టినారు. శివససుస్సు.ఎత్తి వంచిన రాముడు ఈయన జ్యేష్ఠ పుత్రుడు.

ఓ రాజా, వీరిది పరమ పరిశుద్ధము అయిన వంశము. ఈ వంశీయులు అందరూ పరమ ధార్మికులు. వీరాశ్రేణులు. రామ లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్నులు నల్లరూ కులదీపకులు. ఓ జనకమహారాజా, నీకూతుళ్లు ఇద్దరూ ఈయన ఇద్దరు కొడుకులకూ ఈదూజోడుగా ఉన్నారు కనుక రామలక్ష్మణులకు నీకూతుళ్లను ఇద్దరినీ ఇచ్చి పెండ్లి చేయవలసింది. నీవు వీరితో సంబంధము చేయుటము ఎంతో మంచిది."

ఈ విధముగా వసిష్ఠమహర్షి చెప్పి ఊరకున్నాడు.

౭౦

ఇక్కడాకూ వంశకర్తలను గురించి వసిష్ఠమహర్షి చెప్పిన తరువాత జనకమహారాజు ఈ విధముగా చెప్పసాగినాడు.

ఓ బ్రహ్మర్షీ కులీనుడు కన్యాదానముచేయతలపెట్టినప్పుడు తనవంశాన్ని గురించి నిరవశేషముగా చెప్పకోవలెనుకదా. కనుక మాజనక రాజుల వంశాన్ని గురించి నేను చెప్పతాను. వినివలెను.

పూర్వము నిమి అనే చక్రవర్తి పరమధార్మికుడు అనీ మహాబలవంతుడు అనీ ప్రసిద్ధి కెక్కినాడు. అనేక సత్కర్మలు చేసినాడు. ఆయనకు మిథి అనే పుత్రుడు పుట్టినాడు. ఆ మిథే ఈ మిథిలానగరాన్ని నిర్మించినాడు. ఆయనే ప్రథమ జనకమహారాజు అయినాడు. ఆ మిథికి ఉదావసువు పుట్టినాడు. ఉదావసువుకు నందివర్ధనుడూ నందివర్ధనుడికి సుకేతువూ సుకేతువుకు దేవరాతుడూ

పుట్టినారు. దేవరాతుడు మహాబలవంతుడు అని ధర్మాత్ముడు అని రాజర్షి అని ప్రసిద్ధి కెక్కినాడు. ఆ దేవరాతుడికి బృహద్రథుడూ బృహద్రథుడికి మహావీరుడూ పుట్టినారు. మహావీరుడు నిజముగా మహావీరుడు. ఆమహావీరుడికి సుశృతీ సుశృతికి ధైర్యవంతుడూ బీరుపోని పరాక్రమవంతుడూ అయిన ధృష్టకేతువు పుట్టినాడు. ధృష్టకేతువు సుధార్మికుడుగానూ రాజర్షిగానూ ఘనత కెక్కినాడు. ధృష్టకేతువుకు హర్యశ్యుడూ హర్యశ్యుడికి మరువూ మరువుకు ప్రతింధకుడూ ప్రతింధకుడికి కీర్తిరథుడూ కీర్తిరథుడికి దేవమీధుడూ దేవమీధుడికి విబుధుడూ విబుధుడికి మహాద్రకుడూ మహాద్రకుడికి కీర్తిరాతుడూ పుట్టినారు. కీర్తిరాతుడు మహాబలవంతుడు. రాజర్షి. ఆయనకు మహాగోముడూ మహారోముడికి స్వర్గరోముడూ స్వర్గరోముడికి హ్రస్వరోముడూ పుట్టినారు.

హ్రస్వరోముడు మహాత్ముడు. ధర్మాత్ముడు. ఆయన మాతండ్రి. నేను శ్చ్యోఘ్ణుణ్ణి. నాకు వయస్సురాగానే నా తమ్ముడు కుశేధ్వజుణ్ణి పెంచి పెద్దవాణ్ణి చేసే భారము నామీది వేసి మాతండ్రి నాకు పట్టము కట్టి తపోవనానికి వెళ్లిపోయానాడు. వృద్ధాప్యముకల్ల ఆచిరకాలములోనే స్వర్గతుడు అయినాడు.

నాతమ్ముడు కుశేధ్వజుడు దేవసమానుడు. వాణ్ణి నేను స్నేహాతిశయముతో పెంచి పెద్దవాణ్ణి చేసినాను. ధర్మమార్గాన రాజ్యపాలనము చేయసాగినాను. కాలము గతించింది. సాంకౌస్యపట్టణము ఏలే సుధన్వతుడు అనే రాజు ఈ మిథిలానగరాన్ని ముట్టించినాడు. నా ఇంట్లోఉన్న శివసన్నునూ నాకూతురు సీతనూ తనకు ఇవ్వమని రాయబారము పంపించినాడు. అందుకునేను నిరాకరించినాను. అప్పుడు మాకు యుద్ధము అయింది. ఆ యుద్ధములో నేను సుధన్వణ్ణి హతమార్చినాను.

సాంకౌస్య పట్టణములో నా తమ్ముడికి రాజ్యాభిషేకముచేసి ఆరాజ్యము వాడికి ఒప్పగించినాను. ఆ సాంకౌస్యపట్టణము ఇత్యుమతీ నదీతీరాన ఉసిరిక చెట్ల మధ్య శోభాయమానముగా స్వర్గధామమువలె ఉంది. అది దూరానికి పుష్పకవిమానమువలె కనపడుతుంది.

నా తమ్ముడు కుశేధ్వజుడు పరమ ధార్మికుడు. తేజోవంతుడు. ఆసాంకౌస్యపట్టణములో ఇప్పుడు నివసిస్తున్నాడు. ఇప్పుడు ఈవేడుకలో నాతోపాటు పొల్గనడానికి వాణ్ణి ఇప్పుడు ఇక్కడికి రావించినాను. ఇడుగో ఈ చిన్నవాడే నా తమ్ముడు కుశేధ్వజుడు.

ఓ బ్రహ్మర్షి, నా ఇద్దరు కూతుళ్ళనూ తాము దిశరక్షమహారాజు ఇద్దరు కొమాళ్ళకూ ఇవ్వవలెను అని చెప్పినారు. సంతోషముగా మేము అన్నతమ్ములము

ఇద్దరనూ ఒప్పుకొంటున్నాము. సీత దేవకన్య. అది వీర్య కుల్కం. దానిని రాముడికి ఇచ్చి వివాహము చేయవలెను అనేది ఇదివరకే నిశ్చయము అయిపోయింది. నా రెండవకూతురు కేంద్రికను లక్ష్మణుడికి ఇచ్చి వివాహము చేయవలెను అని తాము నెలవు ఇచ్చినారు. అందుకు మేము అన్ని తిమ్ములము త్రికరణపద్ధిగా ఒప్పుకొంటున్నాము.

ఓ దశరథమహారాజా; తాము ఇప్పుడు రామలక్ష్మణులకు సమావర్తనము చేయించవలెను. వారి వివాహాలకు నాందికార్యములను జరిపించవలెను. ఈ నాడు మఘానక్షత్రము. ఎల్లండి ఉత్తర ఘల్గనీ నక్షత్రములో అన్ని తిమ్ములకు ఇద్దరికీ వివాహము చేయటము బాగుంటుంది అనుకొంటున్నాను. ఓ రాజా, సమస్త సత్ఫలాలూ ఇచ్చే గోదానము తాము ఇప్పుడు రాముడిచేత చేయించకోరుతున్నాను.”

జనకమహారాజు మహాజనసభా మగ్ధ్యములో ఈ విధముగా చెప్పి ఊరకున్నాడు.

౭౨

విశ్వామిత్రమహర్షి వసిష్ఠమహర్షి ఆలోచించినారు. ఉభయలూ కూడ బలుకుకొన్న తరువాత విశ్వామిత్ర మహర్షి జనకమహారాజును చూచి ఈ విధముగా చెప్పినాడు.

“రాజా, ఇక్కోకు విదేహ వంశాలు రెండూ ఎవరూ ఊహించ నలవి కాని అంతదొడ్డవి. మీ వంశాల గొప్ప తనాన్ని ఎవరూ ఇంత అంత అని నిర్ణయించలేరు. మీ వంశాలతో సరిసమానము అయినవి మాకు ఈ జగత్తులో ఎక్కడనూ కనిపించలేదు. ఇప్పుడు మీ రెండు వంశాలవారికిన్నీ వివాహ రూపము అయిన ధర్మసంబంధము విర్పడుతున్నది. ఇది ఎంతో సమంజసముగా ఉంది. వధూవరులు సరిసమానము అయిన రూపములు, రాముడికి సీత, లక్ష్మణుడికి కేంద్రిక చక్కగా తగిపోయినారు.”

“నేను వసిష్ఠమహర్షులూ ఆలోచించిన విషయము చెప్పవున్నాను, వినవలెను. మీరు అన్ని తిమ్ములు ఇద్దరూ మా మాటను పాటించవలెను. ఓ జనకమహారాజా, మీ తిమ్ముడు కుశేధ్వజుడు ధర్మజ్ఞుడు. ఆయన కూడా దశరథమహారాజుతో సంబంధము చేయటము ఉచితము. మీ తిమ్ముడి అసమాన సుందరపుత్రికలను ఇద్దరినీ మేము భరతశత్రుఘ్నులకు వరిస్తున్నాము. భగతుడు మహాబుద్ధిమంతుడు. శత్రుఘ్నుడు అమితపరాక్రమవంతుడు. దశరథమహారాజు సర్లారు కోడుకులూ సరిసమానము అయిన రూపయావనులు. సద్గుణసంపన్నులు.

దిక్పాలకులవంటివారు. దేవకుల్య పరాక్రములు. మీ ఉభయ వంశాలవారూ పుణ్యకర్ములు. ఇప్పుడు మీ రెండు వంశాలవారూ వియ్యము అంది చుట్టరిక నుతో కట్టుబడి పోవలెను. ఇది నూ కోరిక.

విశ్వామిత్రుడువారి చెప్పిన ఈవిషయము జనకమహారాజు కుశభ్యజుడూ ఆలోచించినారు. జనకమహారాజు మహర్షులు ఇద్దరికీ సమస్కారము చేసి “మహర్షులారా, మేము ఎంతో పుణ్యము చేసుకొన్నాము. అందువల్లనే మేము అన్నతమ్ములము ఇద్దరమూ ఇశ్వరులతో సంబంధము చెయవలెను అని తమ అంతట తాము అజ్ఞాపిస్తున్నారు. తమ అజ్ఞను మేము శిరసావహిస్తున్నాము. భరతశత్రుఘ్నులను నా తమ్ముడి కూతుళ్లను ఇద్దరినీ ఇచ్చి వివాహము చేస్తాము. నాలుగు పెండ్లిళ్ళూ ఒక్కనాడే ఒక్క మహారత్నములోనే జరగవలెను. ఉత్తరాఫలగిరిక్షత్రానికి భగవంతు అధిష్ఠానదేవత. ఆ నక్షత్రాన పగటివేళ వివాహము ప్రశస్తము అని పెద్దలు చెప్పినారు” అంటూ విశ్వామిత్రవసిష్ఠులకు అభిముఖముగా నిలుచుని నమస్తారముచేసి “మహర్షులారా, తాము ఉభయులూ కన్యాదానరూపాన పరమగర్భము మాకు ప్రాప్తము అయ్యెట్లు చేసినారు. ఇది వరకే దశరథమహారాజు తమకు ప్రీయకన్యకు. ఇప్పుడు మేము అన్నతమ్ములము ఇద్దరమూ తమ శిష్యులము. ఇక మేము ముగ్ధరమూ తమ అధీనులము. నూచేతి చేయించవలసింది అంతా చేయించే భారము తమది” అన్నాడు.

జనకమహారాజు ఈ విషయముగా చెప్పగా విశ్వామిత్రవసిష్ఠులూ దశరథమహారాజు ఎంతో సంతోషించినారు. అంతట దశరథమహారాజు “ఓమిథిలాధిపతి మీ అన్నతమ్ముల సద్గుణాలు లెక్కవేయ నలవికాదు. మీ ఉభయుల గొప్ప తనాన్నీ వర్ధించడము నాచేత కాదు. ఇంతమంది మహర్షులనూ ఇంతమంది రాజపుంగవులనూ ఇంతమంది మహాజనులనూ మీరు కాబట్టి సత్కరించకలిగినారు. మీరు సుఖముగా ఉండవలెను. ఇప్పుడు నేను విడిదికి పోతున్నాను. నాంది సమావర్తనకర్మలను యథావిధిగా పూర్తిచేయిస్తాను” అంటూ జనకమహారాజుకూ కుశభ్యజుడికీ వీడ్కోలు చెప్పి వసిష్ఠ విశ్వామిత్రులతో తన విడిదికి వెళ్లి పోయినాడు.

దశరథమహారాజు నాంది కార్యదులను శాస్త్రునిహితముగా చేయించినాడు. మరునాడు ఉదయము దశరథమహారాజు నలుగురు కొమాళ్లచేతనూ సమావర్తనకర్మచేయించినాడు. నాలుగు లక్షల తరిపి ఆవులను లేగదూడలతో కూడా లెప్పించి, వాటి కొమ్ములకు బంగారు తొడుగులు వేయించినాడు. పాలు పిండుకొనడానికి చక్కని కంచుచెంబులను సమకూర్చినాడు.

కొడుకులకోసము ఆ నాల్గు లక్షల ఆవులనూ అట్లా బ్రాహ్మణులకు దానమా ఇచ్చినాడు.

అప్పుడు దశరథమహారాజు నల్లరుడికొ్వలకుల మధ్యనూ ప్రసన్న హృదయముతో లేజరిల్లే బ్రహ్మదేవుడికి మల్లె నల్లరి కొడుకుల మధ్యనూ విరాజిల్లినాడు.

23

దశరథమహారాజు గోదానము చేస్తూఉన్నాడు. అప్పుడు అక్కడికి యుధాజిత్ వచ్చినాడు. ఆ హూరుడు కేకయరాజు పుత్రుడు. భరతుడి మేనమామ.

అతడు దశరథమహారాజును చూచినాడు. అన్యోన్య కుశల ప్రశ్నలు అయిన తరువాత "రాజా, మా నాయనగారికి తన మనుమణ్ణి చూడవలెను అని బుద్ధిపుట్టింది. అందుకోసము నన్ను ఆయోధ్యానగరానికి పంపించినారు. మీరు మీ నల్లరు కొమారులతోనూ రాముడి వివాహానికి ఇక్కడికి వచ్చినట్టుగా నాకు అక్కడ చెప్పినారు. పెండ్లికొడుకును చూచినట్టూ అవుతుంది; మీ దర్శనము చేసినట్టూ అవుతుంది, నేను వచ్చినపని నెరవేరుతుంది అని నేను ఎకావకీ బయలుదేరి ఇక్కడికి వచ్చినాను" అని చెప్పినాడు.

ఆ ప్రియాతిథిని దశరథమహారాజు మెచ్చుకొని ఎంతో చక్కగా సమ్మానించినాడు.

ఆ రాత్రి దశరథమహారాజు కొడుకులతోనూ బంధువులతోనూ పొద్దు పుచ్చినాడు. మరునాడు ప్రభాతకాలాన సమస్తకర్మలూ ముగించుకొని మహర్షుల వెంట జనకమహారాజు యజ్ఞశాలకు బయలుదేరినాడు.

రామ లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్నులు మంగళస్నానాలు చేసినారు. ఆభరణాలు పెట్టుకొన్నారు. చక్కగా అలంకరించుకొన్నారు. చేతులకు తోరాలు కట్టుకొన్నారు. విజయము అనే ముహూర్తములో వసిష్ఠమహర్షి మొదలు అయినవారివెనుక నడిచినారు. జనకమహారాజు యజ్ఞవాటికలో దశరథమహారాజు దగ్గరకుపోయి కూర్చున్నారు.

అప్పుడు వసిష్ఠమహర్షి జనకమహారాజు దగ్గరకుపోయి "ఓ రాజా, దశరథ మహారాజు పెండ్లికొన్నాడే తో వచ్చి కన్యాదాత కోసము ఎదురుమాస్తున్నాడు. ఇతడు ఇప్పుడు నీ ధర్మము నీవు నెరవేర్చవలెను" అన్నాడు.

జనకమహారాజు మందహాసముచేసి “దశరథమహారాజును నా ద్వారపాలకుడు ఎవడు అడగించినాడు. ఆయన ఎవరిఆజ్ఞకోసము ఎదురుచూస్తున్నాడు. స్వగృహములో ఈ లాంఛనాలు ఏమిటి,

మహర్షీ, చూడండి. నాకుమార్తెలు నల్లరూ మంగళకార్యాలు అన్నీ ముగించి వేదిక దగ్గర దీపకలికలు మాదిరిగా కూర్చున్నారు. నేనూ సిద్ధములయి వచ్చి మిమ్ములను ఎదురుచూస్తూ ఉన్నాను. దశరథ మహారాజు ఇంకా ఆలస్యము చేయడము ఎందుకు” అన్నాడు.

దశరథమహారాజు కుమారులతో అప్పుడు ఆ యజ్ఞశాలలోకి వచ్చినాడు. జనకుడు వసిష్ఠ మహర్షిని చూచి “ఓమహర్షీ తామే ఈ వివాహ కర్మము అంత చేయించవలెను” అన్నాడు.

అంతట వసిష్ఠమహర్షి విశ్వామిత్ర మహర్షి నీ కథానందోపాధ్యాయులనూ తన ఎదుట ఉంచుకొని ఆ పందిరిలో నట్టనడుము యథాశాస్త్రముగా అగ్ని వేదినీ ఏర్పరచినాడు. గంధ పుష్పదులతో ఉన్న కువర్ణపాలికలనూ మొక్కలు ఉన్న అడుగులేని పాత్రలనూ మొలకలు ఎత్తిన మూకుళ్లనూ ధూపపాత్రలనూ శంఖాలవంటిపాత్రలనూ హోమముచేసే స్రుక్ష్మణులనూ అర్చ్యజలపాత్రలనూ పేలాలుఉన్న పాత్రలనూ పచ్చటిఅక్షతలుఉన్న పాత్రలనూ ఆ వేదిక చుట్టూ చక్కగా అమర్చినాడు.

ఆ వేదికలో అగ్ని హోత్రాన్ని ఉంచినాడు. హెచ్చు తగ్గులులేకుండా సరిసమానముగా ఉన్న దర్బలను యథాశాస్త్రముగా సమంత్రకముగా పరచినాడు. వధూవరుల అభ్యుదయము కోసము వైదికమంత్రాలతో హోమము చేయ సాగినాడు.

అప్పుడు జనకమహారాజు సర్వాభరణధూషిత అయిన సీతను వెంటపెట్టుకొని వచ్చి అగ్ని హోత్రము దగ్గర రాముడి ఎట్ట ఎదట నిలుచుంప పెట్టినాడు.

“రామా, ఇదిగో సీత. నా కుతురు. ఇక నీకు సహధర్మచారిణి. సమ్మతించవలెను. నీకు శుభము అవుతుంది. నీ చేతితో ఈమె చెయ్యిపట్టుకో. పతివ్రత అవుతుంది. మహాభాగ్యవంతురాలుగా ఉంటుంది. ఎప్పుడూ నీ వెంట నీ నీడమాదిరిగా తిరుగుతుంది” అంటూ రాముడిచేతిలో సమంత్రకముగా నీళ్లు వదిలినాడు.

జనకమహారాజు మంత్రోదకాలతో సీతను ఒప్పచెప్పి సంతోషముతో ఉప్పొంగిపోయి “ఓ లక్ష్మణా, నీకు ఈ ఊర్మిశ్రమ ఇస్తున్నాను. అంగీకరించు. ముహూర్తము మించిపోతుంది. ఆలస్యము చేయవద్దు. ఈమె చేతిని నీ చేతితో

పట్టుకో. ఓ భీరతుడా, ఈ మాండవి చేతిని నీ చేతితో పట్టుకో. ఓ శత్రుఘ్నా ఈ శ్రుతగీర్తి చేతిని నీ చేతితో పట్టుకో.”

“ఓ సౌమ్యులారా, మీకు మా కూతుళ్లు ఇల్లాండ్లు ఆవుతున్నారూ. మహారానికి ఆలస్యము లేదు” అంటూ ఉండగా వసిష్ఠ మహర్షి అనుమతితో ఆ నల్లరు అన్నతమ్ములూ ఆ నల్లరు అక్క చెల్లెండ్ల చేతులూ పట్టుకొని అగ్నిహోత్రానికిన్నీ జనకమహారాజుకున్నూ మహర్షులకున్నూ ప్రదిక్షీణము చేసినారు.

అప్పుడు అంతరిక్షమునుంచి క్రుహోభాయమానముగా పూలవాన కురిసింది. దేవ దుందుభులు మోగినవి. అప్పురసలు ఆడివారు. గంధర్వులు పాడివారు. నృత్యగీత వాద్యాదులు చెలరేగుతూ ఉండగా ఆ నలుగురు వధూవరులూ అగ్నిహోత్రాలకు ముమ్మారు ప్రదిక్షీణము చేసి వివాహకలాపము పూర్తి చేసినారు.

ఆ నల్లరు లేజస్వంతులూ వారి వారి భార్యలతో విడిదికి బయలుదేరివారు. దశరథమహారాజు వారి వైభవము చూస్తూ మహర్షులతోనూ బంధుమిత్ర పరివారముతోనూ భారి వెంట నడిచినాడు.

౭౪

ఆ రాత్రి ఇళ్లై గడచిపోయింది. తెల్లవారింది. విశ్వామిత్ర మహర్షి రామ లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్నులను వారిభార్యలనూ ఆశీర్వదించినాడు. దశరథ మహారాజుకు వీడ్కోలు చెప్పి హిమవత్పర్వత ప్రాంతానికి ప్రయాణము అయిపోయినాడు.

విశ్వామిత్ర మహర్షి వెళ్లిపోగానే దశరథమహారాజున్నూ సపరివారముగా ఆమోఢ్యానగరానికి బయలుదేరినాడు.

అప్పుడు జనకమహారాజు తన నల్లరు కూతుళ్లకూ ఎన్నెన్నో పట్టుచీరలూ మంచి మంచి కౌలువలూ అనేక లక్షల ఆవులూ అలంకరించిన గుర్రాలూ రథాలూ వీనుగులూ వాటితోపాటు కౌల్పలాన్ని ఇచ్చినాడు. రూపవంతులు అయిన దాసదాసీ జనాన్నీ వెండి బంగారు నాణ్యాలనూ ముత్యాలూ పగడాలూ మొదలు అయినవాటిని లక్షలకొద్దీ అరణము ఇచ్చినాడు.

దశరథమహారాజును సాగనంపడానికి ఆయన కొంతదూరముపోయినాడు. అందరికీ వీడ్కోలు చెప్పి జనకమహారాజు తిరిగి మిథిలా నగరానికి వచ్చినాడు.

దిశరథమహారాజు కొడుకులతోనూ కోపంవ్యతోనూ మహర్షులతోనూ చతురంగబలాలతోనూ సాగిపోతూ ఉన్నాడు. అప్పుడు ఆయనకు ఎట్ట ఎడట దుర్నిమిత్రాలు తోచినవి.

వసిష్ఠమహర్షిని చూచి “ఓ మహానుభావా, మహాభయంకరము అయిన పక్షులు ఆకాశములో తిరుగుతూ ఘోరము గా కూస్తూఉన్నవి. భూమిమీద ఆయా జంతువులు మనకు ప్రదక్షిణముగా వస్తూఉన్నవి. నాకుండేలు అవిసిపోతున్నవి. దిగులు వేస్తూఉంది. దీనికి కారణము ఏమిటి” అని ప్రశ్నించినాడు.

వసిష్ఠమహర్షి “రాజా, ఇందుకు ఫలము చెప్పవున్నాను. చిను. ఆకాశములో సంచారముచేస్తూ ఉన్న పక్షుల కూతలనుంచి ఇప్పుడు మనకు ఏదో భయంకరావస్థ సంప్రాప్తము అవుతుంది అయితే భూమిమీద మనకు ప్రదక్షిణముగా వస్తూఉన్న మృగాలనుంచి ఆ భయంకరస్థితి ఉపశమించిపోతుంది” అంటూ ఉన్నాడు.

ఈసృష్టిని అంతా కదిలించేట్లుగా గాలివీచింది. అప్పటికి అప్పుడు మహాన్నత వృక్షాలు నేలకూలినవి. నూర్యుడు కనబడకుండా ఇచ్చే చీకట్లు కమ్ముకొన్నవి. దిక్కులు తెలియకుండాపోయినవి. ఆ గాలికి చేరిన దుమారములో చతురంగసేనలూ కూరుకొనిపోయినవి. సైనికులు ఆంగరూ సామృసిల్లిపోయినారు.

వసిష్ఠుడు మొదలఅయిన మహర్షులున్నూ దిశరథమహారాజూ ఆయన నలుగురు కొవాళ్లూ తప్ప తిక్కినవారు అందరూ చిచేతనులు అయిపోయినారు. ఇంకా చీకట్లు అలముకొన్నవి. ఈ ఒగత్తును అంతా నల్లటిమసి కప్పినట్లు అయిపోయింది.

ఆ చిమ్మచీకటిలో కళ్లు మిరుమిట్లు కొలిపే కాంతులు బయలుదేరినవి. ప్రళయకాలాగ్ని మాదిరిగా దుస్పహముఅయిన వేండ్లము వేసింది. దుర్ధర్షము అయిన కైలాసపర్వతిమువలె ఒక భయంకరాకారము వారి కళ్లకు పాడకట్టి నాడు. డిట్లము అయిన జపలు ఆయన తలనిండా పెరిగి ఉన్నవి. భుజముమీద నుంచి గండ్ర గోడ్డలి వేల్చాడుతూ ఉంది. మెరుపులమాదిరిగా మెరుస్తూఉన్న జాణాలూ విల్లూ పట్టుకొని త్రిపురాసురసంహారానికి పోతూఉన్న ఫాలాక్షుడి మాదిరిగా వారి ఎట్టవదుట నిలుచున్నాడు.

ఆయన రాజరాజులను అందిరినీ మర్దించిన పరశురాముడు.

అగ్నిహోత్రము మాదిరిగా జ్వలిస్తూఉన్న ఆ భార్గవరాముణ్ణి జూచి జపహోమపరాయణులు అయిన వసిష్ఠాదిమహర్షులు అందరూ “ఈ పరశురాముడు. తన తండ్రిని ఒక క్షత్రియుడు చంపినాడు అనే కోపముతో పూర్వము క్షత్రి

“ఓ భారవా—నిన్ను గురించి ఇదివరకే విన్నాను. నీవు పితృరుణము తీర్చి
 కాని నేను వీర్యహీనుణ్ణి అశక్తుణ్ణి అనుకొని నన్ను అవమానిస్తున్నావు. నా
 మాపిస్తాను” అంటూ రాముడు కోపోద్దీక్షముతో పరశురాముడి చేతిలోవున్న
 త్రాటిని ఎక్కించినాడు. బాణము ప

ఆ విషయములో హేము అందరకూ నిన్ను అనుసరించవలసిందే. ము చూపించమంటున్నావు. ఇప్పుడే నా తేజమా నాపరాక్రమమా వింటినీ అంబునూ ఊడలాగుకొన్నాడు. ఆ వింటినీ ఇట్టే వంచి అల్లె వించినాడు. — (140-వ పుట.)

యులను అంపరిసీ సంహారము చేసినాడు. క్షత్రియులమీద కోపతాపాలు ఈయనకు ఇదివరకే తీరిపోయినవి. ఇప్పుడు మళ్ళీ ఎందుకు బయలుదేరినాడో. క్షత్రసంహారానికి మాత్రము వచ్చిఉండడు” అనుకొన్నారు.

అంతట ఆ మహర్షులు అందరూ అర్హ్యులు తీసుకొనిపోయి ఆ భయంకరాకారుణ్ణి చూచి “రామా, ఓ భార్గవరామా” అంటూ మనోహరముగా సంబోధించి అర్హ్యము ఇచ్చినారు.

ఆ ఘోరాకారుడు ఆ అర్హ్యాన్నీ పూజా ద్రవ్యాలనూ అందుకొని దళరథ రాముడి వంక చూడ సాగినాడు.

౭౫

“ఓ దాశరథీ, ఓ రామా, నీ అద్భుత పరాక్రమాన్ని గురించి చిన్నాను. నీవు శివభనుస్సును విరిచివేయడమూ విన్నాను. నీ కోసము ఇక్కడికి వచ్చినాను. నేను ఇప్పుడు మరి ఒక చక్కని విల్లు తెచ్చినాను. ఇది నా తండ్రి జమదగ్నిది. దీనిలో నీవు బాణము ఎక్కించవలెను. నీబలము ఇప్పుడు చూపించవలెను. నేను మెచ్చుకొంటాను. నీవు ఈ వింటిని ఎక్కు పెట్టకలిగేట్లయితే నీ ఒక్కడితోనే యుద్ధము చేస్తాను” అన్నాడు పరశురాముడు.

ఈ మాటలకు దళరథమహారాజు ముఖము వెలాతెలాపోయింది. దీనుడు అయిపోయి “ఓ భార్గవరామా, నీకు క్షత్రియులమీద కోపము ఎప్పుడో తీరిపోయింది. ప్రకాంతచిత్తుడవు అయినావు. నీవు బ్రాహ్మణుడవు. మహాయశస్త్రిలినావు త్రులు పసివాండ్లు. నీవు బాండ్లను కాపాడవలెను ఓ పరశురామా, ఎప్పుడూ వేదాధ్యయనము చేసుకొంటూ చాంద్రాయణాది వ్రతాలుపట్టతూ ఉండే భార్గవులవంశములో పుట్టినావు. కస్తూరిస్త్రీలను వదలి పెట్టావు అని దేవేంద్రుడి ఎదుట ప్రతిజ్ఞ చేసినావు. ధర్మపరాయణుడవు అయిపోయి ఈవసుంధరను అంతా కాశ్యపుణ్ణి దానము ఇచ్చి వేసినావు. మహేంద్రపర్వతము మీద తపస్సు చేసుకొంటూఉన్న నీవు ఇప్పుడు మాసర్వనాళానికి వచ్చిపట్టుగా ఉన్నావు. ఒక్క రాముడితోనే యుద్ధము చేస్తాను అంటున్నావు. వాడికి ఏ అపాయము వచ్చినా మేము ఎవరమూ బ్రతుకము” అన్నాడు దళరథ మహారాజు.

ఈ మాటలు వినిపించుకోకుండా దళరథమహారాజును అలక్ష్యము చేసి రాముడితో “ఓ దాశరథీ, నీవు విరిచిన విల్లా ఇప్పుడు నేను తెచ్చిన ఈ విల్లా

దేవలోకములోని, రెండూ గొప్పవి, శ్రేష్ఠము అయినవి. ముఖ్యము అయినవి. గట్టివి. సారముగలవి. వీటిని రెంటినీ విశ్వకర్మ ప్రత్యేకముగా నిర్మించినాడు. ఈ రెంటిలో ఒకదానిని త్రిపురాసుర సంహారముకోసము దేవతలు శివునికి ఇచ్చినారు. రెండవదానిని విష్ణుమూర్తికి ఇచ్చినారు. నీవు విరిచి వేసింది శివధనుస్సు. ఇప్పుడు నేను తెచ్చిన ఈ పరమభాస్వరము అయిన ధనుస్సు విష్ణుమూర్తిది.

త్రిపురాసుర సంహారము అయిపోయినతరువాత శివకేశవుల బలాబలము దేవతలు తెలుసుకోవలెను అనుకొన్నారు. ఎవరు ఎక్కువ బలవంతులు అని బ్రహ్మజేవుణ్ణి ప్రశ్ని చేసినారు. ఆయన సత్యసంఘము. శివకేశవుల బలాబలము స్వయముగా చెప్పడానికి బ్రహ్మజేవుడికి ఇష్టములేక పోయింది. అందు వల్ల శివుడికి విష్ణుకూ విరోధము పెట్టినాడు. వారికి విరోధము చెప్పు పెరిగి పోయింది. పరస్పర విజిగీషులు అయినారు. యుద్ధముచేయ నారంభించినారు.

ఆ యుద్ధము మహాభయంకరముగా సాగింది. విష్ణుమూర్తి అంతట హుంకారము చేసినాడు. ఆ హుంకారానికి శివుడి ధనుస్సు కట్టెబారిపోయింది. త్రిలోచనుడు స్రబ్ధుడు అయి నిలుచున్నాడు.

దేవతలూ మహర్షులూ మొదలు అయినవారు అందరూ శివకేశవులు ఉభయులూ ప్రశాంతులు అయ్యేటందుకు ప్రార్థించినారు. శివుడు ఆ వింటిని బాణముతో కూడా దేవతలచేత విదహరాణ అయిన దేవరాతుడికి ఇప్పించినాడు. ఆ శివధనుస్సును నీవు విరిచివేసినావు.

నా దగ్గర ఉన్న ఈ విల్లు విష్ణుమూర్తిది. దీనిని విష్ణుమూర్తి ఋచీక మహర్షికి నిక్షేపముగా ఇచ్చినాడు. ఆ తేజస్వి దీనిని ఆయన కుమారుడు జమ దగ్గికి ఇచ్చినాడు. ఆ జమదగ్ని నా తండ్రి. మహాత్ముడు. తపోబలసమున్వితుడు. ప్రతీకారము ఎరగనివాడు. అస్త్రసన్యాసముచేసిన మా తండ్రి జమ దగ్గిని కార్తవీర్యార్జునుడు తామసబుద్ధికో చంపి వేసినాడు. ఆ విధముగా అంత దారుణముగా ఎప్పుడూ ఎవరూ ఎరగినీ చంపివేయరు. మా తండ్రి చావు నాకు తెలిసింది. పట్టరాని కోపము వచ్చింది. అంతట నేను క్షత్రియవంశాలను అన్ని టినీ నిర్మూలనము చేయడానికి బయలుదేరినాను. ఆ నేకమంది క్షత్రియులను సంహారము చేసినాను. ఈ భూలోకాన్ని అంతా నేను స్వాధీనము చేసుకొన్నాను.

అప్పుడు నేను ఒక యజ్ఞముచేసినాను. ఆ యజ్ఞములో ఈ ధూభాగాన్ని అంతా మహాత్ముడూ పుణ్యకర్ముడూ అయిన కాశ్యపుడికి దక్షిణగా ఇచ్చి వేసినాను. అంతట నేను మహేంద్రపర్వతానికి వెళ్లిపోయినాను. అప్పటి నుంచి అక్కడి తపస్సు చేసుకొంటూ ఉన్నాను.

ఓ దాశరథి, నీవు శివధనుస్సును విరగకొట్టినావు అని విన్నాను. నీ వీర్యము తెలుసుకోవలెను అని ఈ ధనుస్సుతో వచ్చినాను. ఇది చైవ్యవ ధనుస్సు. పరమపూజ్యము అయింది. శ్రేష్ఠము అయింది. ఇది నాకు పితృ వైతానుహముగా సంక్రమించింది. నీవు శుక్రియుడవు అయినట్లయితే ఈ వింటిని తీసుకొని ఎక్కువెట్టవలెను. నీవు దీనిని ఎక్కువెట్ట కలిగేట్లయితే నాతో నిన్ను ద్వంద్వయుద్ధము చేయవలెను" అన్నాడు పరశురాముడు.

౨౬

పరశురాముడు చెప్పింది అంతా రాముడు విన్నాడు. పితృసాన్నిధ్య గౌరవమువల్ల నియమితముగా మాట్లాడతలచి "ఓ భార్గవా—నిన్ను గురించి ఇదివరకే విన్నాను. నీవు పితృ ఋణము తీర్చినావు. క్షీల విషయములో నేను అందరమూ నిన్ను అనుసరించవలసిందే. కాని నేను వీర్యహీనుణ్ణి అశస్త్రుణ్ణి అనుకొని నన్ను అవమానిస్తున్నావు. నాక్షత్రము చూపించమంటున్నావు. ఇప్పుడే నా తేజమా నా సరాక్రమమూ చూపిస్తాను" అంటూ రాముడు కోపోచితముతో పరశురాముడి చేతిలో ఉన్న వింటిని అంబునూ ఊడలాగుకొన్నాడు. ఆ వింటిని ఇట్టే వంచి అల్లెత్రాటిని ఎక్కించివాడు. బాణము సంధించినాడు. శ్రుద్ధుడు అయ్యాడు.

"ఓ పరశురామా, నీవు బ్రాహ్మణుడవు అయిపోయినావు. అందులో పూజ్యపాదులు అయిన విశ్వామిత్రమహర్షులకు బంధువు అయిపోయినావు. అందు వల్ల ప్రాణాలు తీసివేసే ఈ బాణాన్ని నీ మీద వదలలేకుండా ఉన్నాను. ఓ భార్గవా! ఈ ధనుస్సు దేవలోకములోది అనీ శత్రువురాలు అన్నిటిని జయించింది అనీ ఎవరి బలదర్పాలను అయినా నాశనము చేసివేస్తుంది అనీ నీవే చెప్పినావు. కాబట్టి ఈ బాణము వ్యర్థముగా నేలపాలుపోకూడదు. ఇప్పుడు ఈ బాణముతో నీ పాదగమన శక్తిని ఖండించవలెనో నీవు తపోబలముతో సంపాదించిన పుణ్యలోక ప్రాపకశక్తిని చూరించవలెనో నీవే చెప్ప" అన్నాడు రాముడు.

వైష్ణవగుస్సును ఎక్క పెట్టి దివ్యకాంతులతో లేజరిల్లకూ ఉన్న రాముణ్ణి చూడటానికి అప్పుడు బ్రహ్మదేవుడూ మహర్షులూ దేవతలూ యక్ష గరుడగంధర్వ కిన్నర కింపురుష సిద్ధసాధ్యచారణులూ గుంపులు గుంపులుగా అక్కడికి వచ్చినారు. అప్పుడు ఈ ధూమి అంతా స్తంభించిపోయింది.

పరశురాముడు నిర్వీర్యుడు అయిపోయినాడు. రాముడి ఎదుట ఆయన లేజ-
స్సు అంతా అంతరించిపోయింది. జడుడు అయిపోయినాడు. రాముణ్ణి చూస్తూ
మందముగా “ఓ రామా, నేను ఈ ధూమిని అంతా కాశ్యపుడికి దానము ఇచ్చి
నాను. నేను ఈ దేశములో ఉండకూడదు అని ఆయన శాసించినాడు. అప్పటి
నుంచీ రాత్రిపూట ఈ ధూమిమీద ఉండటములేదు. ఇప్పుడు చీకటి పడబో
తున్నది. ఇక నేను మనోవేగముతో మహేంద్రపర్వతానికి వెళ్లిపోవలెను.
కాబట్టి నాపాదగతిని ఖండించవద్దు. నేను తపోబలముతో అప్రతిమాన పుణ్య
లోకాలను జయించినాను. ఆశక్తిని నీ బాణముతో ఇప్పుడే కొట్టివేయవలసింది.
ఆలస్యము చేయవద్దు.

ఓ దాశరథి, నీవు ఈధనువు ఆరోపించినప్పుడే నీవు అక్షయమడవుఅని
మహావిష్ణువు అనీ అనుకొన్నాను ఓ పరంతపా నీకు మంగళము. నీవు అసదృశ
కర్ముడవు. అప్రతిద్వంద్వుడవు. నీవు సాక్షాత్తూ త్రైలోక్యనాథుడవు, ఇటు
వంటి వాడివల్ల నాకు పరాధివము అయింది. కాబట్టి నేను సిగ్గుపడ నవసరము
లేదు. దేవతలు అందరూ నిన్ను చూడవచ్చినారు.

ఓ సువ్రతా, నీ చేతిలోఉన్న అసదృశబాణాన్నీ వదిలిపెట్టు. నేను
మహేంద్రగిరికి వెళ్లిపోతాను” అన్నాడు పరశురాముడు.

దశరథరాముడు ఆ బాణాన్ని వదిలినాడు.

పరశురాముడి స్వార్థితపుణ్యలోక ప్రాపణశక్తి ఆరామబాణముతో హతము
అయిపోయింది.

పరశురాముడు దశరథరాముణ్ణి ప్రశంసించి ప్రదక్షిణముచేసి మహేంద్ర
పర్వతానికి వెళ్లిపోయినాడు. అప్పుడు అన్ని దిక్కులూ చీకట్లు విచ్చిపోయినవి.
దేవతలు ఆ ధనుర్షరుణ్ణి దశరథరాముణ్ణి స్తోత్రము చేసినారు.

రాముడు ప్రశాంతుడు అయినాడు. ఆ వింటినీ అంబునూ వరుణ దేవుడికి
ఇచ్చివేసినాడు.

అక్కడ ఉన్న వసిష్ఠుడూ మొదలు ఆయన మహర్షులు అందరికీ నమస్కారము చేసినాడు. భయ విహ్వలకు ఆయి ఉన్న దశరథ మహారాజున మాచి "తండ్రి పరమరాముణ్ణి పరుగెత్తించినాను. వాని చినుకుల కోసము ఎదురుచూచే చాతక పక్షిలవలె తమ చతురంగులాలూ అయోధ్యానగరము పోవడానికి తమ ఆజ్ఞల కోసము ఎదురుచూస్తున్నవి" అన్నాడు రాముడు.

అంతట దశరథమహారాజు రాముణ్ణి గట్టిగా కొగలించుకొని భగము ఆఘ్రాణించినాడు. సంతోషాతిశయముతో ఆయన దేహము అంతా పులకలెత్తించి. రాముడు పునర్జన్మవృత్తినట్లు భావించినాడు. అప్పుడు శ్రీఘ్రముగా అయోధ్యానగరానికి వెళ్లి పోవలెను అని దశరథమహారాజు నేనాను ఆజ్ఞాపించినాడు.

దశరథమహారాజు కోడుకులతోనూ కోడండ్లతోనూ అయోధ్యానగరము వస్తూ ఉన్నాడు అని పౌరులకు వర్తమానము వచ్చింది. అయోధ్యానగర వాసులు గబాగబా పెద్ద పెద్దవి చిన్న చిన్నవి జండాలు ఎత్తినారు. రాజవీధులు అన్నిటా కలాపిదల్లి ఘ్రుమ ఘ్రుమలాడే పూలతో ఆలంకరించినారు. పట్టణము అంతా సింగారించినారు. పౌరముఖ్యులూ బ్రాహ్మణ ముఖ్యులూ మహారాజుకు స్వాగతము చెప్పడానికి ముందుగా కొంతమందిము ఎదురుగుండా వచ్చినారు.

శ్రీమంతులు ఆయన కొమాళ్ళతోనూ కోడండ్లతోనూ దశరథ మహారాజు అయోధ్యానగరము చేరినాడు. మంగళవాద్యాలు మారుమోగిపోయినవి. పౌరులూ జానపదులూ బారులు తీరి వీధులలో నిలుచుని చూచి సంతోషించినారు.

దశరథమహారాజు హిమవత్పర్వతము వంటి తన రాజభవనములోకి పోయినాడు. అంతిఃపురవాసులు అందరూ అమితా సంఘతో ఎదురు వచ్చి గంధ పుష్పములు ఇచ్చి గౌరవించి లోపలికి తీసుకొని పోయినారు.

అంతట కొసల్యాదేవీ సుమిత్రాదేవీ కైకేయీదేవీ ఇంకా ఇతర రాజాంగనలూ వచ్చి తమ కోడండ్లు సీతా ఉర్మిళా మాండవీ క్రుతకీర్తులను చూచి నంతో వపడి ఆదరించి లోపలికి తీసుకొని పోయినారు. ఆ ఆత్మలు ఆ కోడండ్లను స్నానము చేయించినారు. వారికి చందనచర్చ చేయించినారు. పట్టుచీరలు కట్టించినారు. సొమ్ములు అన్నీ పెట్టించినారు. అంతట వారిని ఆ రాజభవనములో ఉన్న దేవమందిరాలకు తీసుకొని పోయినారు. అగూ దేవతలను ఆ నలుగురు కోడండూ పూజచేసినారు. దైత సమక్షములో అత్తిగార్లకూ పెద్దలకూ నమస్కారముచేసి అత్తిగార్లతో బయలుదేరి కుచేర భవనముకు మళ్లీ ఉన్న ఆరాజ భవనములో తమ తమ మందిరాలకు పోయినారు. బ్రాహ్మణోత్తములను

రావించి వారకి ధనమూ గోధనమూ ధాన్యమూ ఇచ్చి సంతోష పెట్టినారు. ఆ బ్రాహ్మణులు అందరూ వారిని ఆశీర్వదించినారు. వారు అటు తరువాత వారి వారి భర్తలను వికాంతముగా కలుసుకొన్నారు.

కొన్నాళ్లు అయిన తరువాత దశరథమహారాజు ధీరతుణ్ణి చూచి "నాయనా, భగతా, నీ మేనమామ యుధాజితే నిన్ను తీసుకొని పోవడానికి వచ్చి ఉన్నాడు. మిథిలానగరము నుంచే నిన్ను పంపించమని అడిగినాడు. నీవు ఆయన వెంట వెళ్ళి రావలెను. నీ తాతా సంతోషపడుతాడు" అన్నాడు.

ధీరతుడు ప్రయాణము అయినాడు. తల్లలకూ తండ్రికి రాముడికి నమస్కారము చేసినాడు. లక్ష్మణుణ్ణి కౌగలించుకొన్నాడు. పోవడానికై అని పిండ్లలు చెప్పి క్రతుఘ్నుణ్ణి వెంటపెట్టుకొని మేనమామతో గిరివ్రజ పురానికి ప్రయాణము అయిపోయినాడు.

ధీరతుణ్ణి క్రతుఘ్నులు వెల్లిపోయిన తరువాత వారు లేని లోటులేకుండా రాములక్షుణులు ఇద్దరూ నలుగురు పుత్రులవలె తండ్రికి నేవచేయసాగినారు.

రాముడు వీత్రాజ్ఞను శిరసావహించి అయోధ్యాపౌరుల మంచి చెడ్డలను విచారినూ పౌరహిత కార్యాలలో నిరంతరమూ నిమగ్నుడు అయినాడు. అట్లా ఆయావ్యవహారాలు చక్కపెట్టుతూ ఉన్నా తల్లలకు గురువులకూ ఇంకా ఇతర పెద్దలకూ ఏ ఏ సమయాలలో ఏ ఏ పనులు చేయవలెనో ఆయా పనులను అన్నిటిని ఆయా సమయాలలో ఏ మాత్రమూ ఏమరుపాటు లేకుండా నిర్వహిస్తూ ఉండేవాడు.

రాముడి రాజ్య కార్యనిర్వహణ చాతుర్యానికి అయోధ్యా నగరవాసులే కాకుండా దేశాంతర వర్తకులూ జానపదులూ మెచ్చుకొంటూ ఉండేవారు.

ఎన్నో రాజకార్యాలు ఎంతో నిపుణముగా నిర్వహిస్తూ ఉన్నా రాముడి మనస్సు ఎప్పుడూ సీత మీదనే ఉండేది. ఆమెతో ఆయా ఋతుకాలిత సమస్త సుఖాలూ ఆనుభవిస్తూ ఉండేవాడు. రాముడికి సీతమీద అంత మక్కువకు కారణము ఆమె తన సౌజన్య సౌందర్య సౌశీల్య సద్గుణాదులతో సంతోష పెట్టుతూ ఉండడము వల్లనే కాదు; తన తండ్రి దశరథమహారాజు చూచి ఆలోచించి సమాధానపడి చేసిన భార్య అయినందు వల్లకూ డానూ.

రాముడికి సీతమీద కన్నా సీతకు రాముడి మీద అనురాగము ద్విగుణముగా ఉండేది. అయితే ఆమె హృదయములో నిగూఢముగా ఉండే విషయాలను కూడా రాముడు ఇట్టే కనిపెట్టేవాడు.

ఆమె మైథిలీ, మైథిలీదేశీవాసులకు పరేంగిత జ్ఞానము అపారము. ఆమె జనక రాజపుత్రి. అందువల్ల ఆమె యుక్తాయుక్త వివేచనా శక్తి అనంతము.

ఆమెదేవ కన్యలతో సరిసమానము అయిన రూపసి. మహాలక్ష్మీదేవి అంతట ప్రగల్భ. అందువల్ల రాముడి మనోగతము రాముడికన్నా ఎక్కువగా ఆమెకు తెలుస్తూ ఉండేది.

ఆ ఉత్తమ రాజకన్యతో ఆ మహాసౌందర్యవతితో ఆ గాఢానురాగవతితో కాముడు మహాలక్ష్మీ సమేతుడు అయిన మహావిష్ణువువలె విరాజిల్లినాడు—

బాలకాండ సమాప్తము.

www.mohanpublications.com

మోహన్ పబ్లికేషన్స్ లో లభించు

పుస్తకముల పట్టిక
(Book List)

ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆయుర్వేద, మంత్రశాస్త్రాది
అనేక విషయాలు తెలుసుకోండి...

ఫేస్ బుక్ **మోహన్ పబ్లికేషన్స్** పేజ్ లైక్ చేయండి.

Like us to follow :

MOHAN PUBLICATIONS

Rajamahendravaram

అజంతా హోటల్ ఎదుట, కోటగుమ్మం, రాజమహేంద్రవరం - 533101.

WWW.MOHANPUBLICATIONS.COM

మావద్ద లభించు గ్రంథములు

1. వ్రతకథలు - పూజలు

1. శ్రీ వినాయక వ్రతం	వెల రూ.10-00
2. శ్రీ విఘ్నేశ్వరపూజా-పుణ్యాహవాచనం	30-00
3. శ్రీ విఘ్నేశ్వరపూజ (కాణిపాకక్షేత్రమాహాత్మ్యంతో)	10-00
4. సంకష్టహరచతుర్థి శ్రీమహాగణపతి వ్రతం	30-00
5. వరలక్ష్మీ వ్రతం	10-00
6. కేదారేశ్వర వ్రతం	10-00
7. త్రినాథ వ్రతం(కలర్)	10-00
8. త్రినాథవ్రతం(సాదా)	5-00
9. క్షీరాబ్ధి వ్రతం	12-00
10. మంగళ గౌలీవ్రతం	10-00
11. వైభవలక్ష్మీ వ్రతం ఫోటో యంత్రంతో	25-00
12. శ్రీలక్ష్మీ కుబేర వ్రతం (ఫోటో యంత్రంతో)	25-00
13. కనకమహాలక్ష్మీ వ్రతం (కామేశ్వరిపాటంతో)	25-00
14. సంతోషీమాతా వ్రతం	25-00
15. ఏడు శనివారాల వ్రతం	25-00
16. సత్యనారాయణవ్రతం	25-00
17. శ్రీ సువర్చలాహనుమద్దీక్ష	30-00
18. శివదీక్ష	10-00
19. కాత్యాయనీ వ్రతం	20-00
20. సౌభాగ్య గౌలీవ్రతం	20-00
21. తిరుప్పావై (ధనుర్మాసవ్రతం)	36-00
22. స్త్రీల వ్రతకథలు	36-00
23. స్త్రీలవ్రతకథలుస్థూలాక్షరి (నేడునూరిగంగాధరరావుగారి)	54-00
24. పెళ్ళి పాటలు - స్త్రీలపాటలు (కామేశ్వరిపాటంతో)	36-00
25. సర్వదేవతా పూజావిధానం	25-00
26. ఆరువ్రతాలు	30-00
27. రాహుకాలంలోదుర్గాదేవీపూజా	10-00

28. తులసి నిత్యపూజ, తులసీఉపయోగాలు	10-00
29. శ్రీ చక్ర రహస్య విజ్ఞానమ్	36-00
30. శ్రీచక్ర పూజావిధానం(పెద్దది)	36-00
31. లక్ష్మీ - గౌరీ నిత్యపూజ	10-00
32. శ్రీ సరస్వతీ నిత్యపూజ	10-00
33. శ్రీ దుర్గానిత్యపూజ	10-00
34. కాలభైరవ నిత్యపూజ	10-00
35. శివపూజ	10-00
36. వీరభద్ర పూజ	10-00
37. ఆంజనేయ నిత్యపూజ	10-00
38. నాగేంద్ర స్వామి పూజ	10-00
39. సుబ్రహ్మణ్య నిత్యపూజ	10-00
40. రామదేవుని కథ	10-00
41. శివదేవుని కథ	10-00
42. లక్ష్మీనరసింహపూజ	10-00
43. వేంకటేశ్వరపూజ	10-00
44. బ్రహ్మాంగారి నిత్యపూజ	10-00
45. సూర్య నిత్యపూజ	10-00
46. నవగ్రహ నిత్యపూజ	10-00
47. రుక్మిణీ కల్యాణం	25-00
48. ఉమామహేశ్వర వ్రతం	36-00
49. శ్రీ కామేశ్వరీ వ్రతం	36-00
50. 16 సోమవారముల వ్రతము	25-00
51. పార్వతీకల్యాణం	25-00
52. సహస్రకమలవర్తి వ్రతము	25-00
53. పంచముఖ ఆంజనేయ పూజావిధానము	36-00
54. అష్టనాగపూజ	36-00
55. పూజలు ఎందుకుచేయాలి ?	36-00
56. ఏ దేవునికి ఏపుష్పాలతో పూజించాలి?	36-00
57. ఏ దేవునికి ఏప్రసాదం నైవేద్యం పెట్టాలి?	36-00
58. ఏదేవునికి ఏవిధముగాబీపారాధనచెయ్యాలి?	36-00
59. ఏదేవునికి ఎన్ని ప్రదక్షిణలుచేయాలి ?	36-00
60. హనుమద్ వ్రతం	36-00
61. పంచాయతన పూజ	63-00
62. 28 వ్రతములు	120-00

63. కలశపూజలు (9 ఒకేసారి)	150-00
64. కలశపూజలు (విడివిడిగా) (ప్రింటులో)
65. ప్రాంకార మహాయజ్ఞం (ప్రింటులో)
66. గోమాత	40-00

2. స్తోత్రాలు-సుప్రభాతములు సహస్రనామములు

1. శ్రీ లలితా విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రాలు పురాణపండ రాధాకృష్ణమూర్తిగాలి సంకలనం	45-00
2. లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రములు (హిందీ) ,,	50-00
3. లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రములు (ఇంగ్లీషు) ,,	50-00
4. స్థూలాక్షరీలలితావిష్ణుసహస్రనామస్తోత్రములు(పత్రికసైజ్)	99-00
5. లలితావిష్ణు (కేస్ బైండ్) 1/8 డెమ్మి	63-00
6. స్థూలాక్షరీ లలితావిష్ణు (క్రాస్ సైజు)కేస్ బైండ్	108-00
7. సర్వదేవతా స్తోత్రమంజరి	120-00
8. సకలదేవతా అష్టోత్తరశతనామావళి: (63)	24-00
9. విష్ణుసహస్రనామస్తోత్రమ్ (క్రాస్)	25-00
10. లలితా సహస్రనామ స్తోత్రమ్ (క్రాస్)	36-00
11. లలితా సహస్రనామములు	24-00
12. లక్ష్మీ సహస్రనామములు	24-00
13. దుర్గా సహస్రనామములు	24-00
14. ఆంజనేయ సహస్రనామములు	24-00
15. శివ సహస్రనామములు	24-00
16. విష్ణు సహస్రనామములు	24-00
17. గణపతి సహస్రనామములు	24-00
18. సుబ్రహ్మణ్య సహస్రనామములు	24-00
19. గాయత్రి సహస్రనామములు	24-00
20. లలితావిష్ణు సహస్రనామస్తోత్రాలు	24-00
21. శ్రీరామా సహస్రనామములు	24-00
22. సరస్వతి సహస్రనామములు	24-00
23. సూర్యసహస్రనామములు & ఆదిత్యహృదయం	24-00
24. శ్రీవేంకటేశ్వరసహస్రనామములు	24-00
25. మణిభీషవర్ణన (పెద్దది)	24-00
26. సంద్యావందనం	24-00
27. మంత్రపుష్పమ్
28. త్రిభాషా హనుమాన్ చాలీసా	15-00
29. హనుమాన్ చాలీసా	10-00

30. మణిబీష్వపవర్ణన (పాకెట్)	10-00
31. ఆరు చాలీసాలు	10-00
32. శివారాధన (శివస్తోత్రాలు)	10-00
33. వేంకటేశ్వర సుప్రభాతం (పాకెట్)	10-00
34. ఆరుదండకాలు	5-00
35. వేంకటేశ్వర గోవిందనామములు	5-00
36. అష్టలక్ష్మీ స్తోత్రమ్ కనకధారాస్తోత్రమ్	10-00
37. దేవీఖండమాలాస్తోత్రమ్ (మహిషాసురమర్దనీస్తోత్రంతో)	10-00
38. సుందరకాండ (పాకెట్)	10-00
39. భగవద్గీత మూలం	27-00
40. రామరక్షాస్తోత్రమ్	15-00
41. స్తోత్ర రత్నావళి	36-00
42. పురాణపండ లలితా-విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రమ్(మినీ)	10-00
43. పురాణపండ లలితాసహస్రనామస్తోత్రమ్(మినీ)	10-00
44. పురాణపండ విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రమ్	10-00
45. పురాణపండ ఆదిత్య హృదయం	10-00
46. మంత్రపుష్పం (మినీ)	10-00
47. శివానందలహరి-సౌందర్యలహరి	36-00
48. కుజదోషం	10-00
49. కాలసర్ప దోషం	10-00
50. మీ అప్పలు తీరాలా?	10-00
51. దృష్టిదోషాలు నివారణ	10-00
52. పంచసూక్తములు	10-00
53. సంధ్యావందనం	10-00
54. రుద్రనమకమ్-చమకమ్	10-00
55. గాయత్రీమంత్రాలు	10-00
56. హయగ్రీవ స్తోత్రమాల	10-00
57. దక్షిణామూర్తి స్తోత్రమాల	10-00
58. ద్వాదశ జ్యోతిర్లింగాలు - పంచారామాలతో	10-00
59. శ్రీసూక్తం పురుష సూక్తం	10-00
60. నవగ్రహస్తోత్రమాల	36-00
61. మహాన్యాసమ్	36-00
62. సుందరకాండ గానామృతం	36-00
63. గోమాతపూజావిధానము	10-00
64. ఆనందసిద్ధి - 1 శ్రీదేవీ స్తోత్రమాల	108-00

65. ఆనందసిద్ధి - 2 ఏ సమస్యకు ఏ స్తోత్రమ్ పారాయణచేయాలి	108-00
66. ఆనందసిద్ధి-3 మానసదేవీ స్తోత్రమాల	108-00
67. శ్రీ కాలభైరవ రక్షా కవచమ్	63-00
68. అర్చన	40-00
69. నిత్యదేవతార్చన	40-00
70. సర్వదేవతా స్తోత్ర నిధి	99-00
71. శ్రీచక్ర నవవరణార్చన	63-00
72. చండీ సప్తశతి పారాయణ క్రమం	99-00
73. శ్రీదేవి స్తోత్ర రత్నావళి 32 దేవి స్తోత్రాలకు తాత్పర్యంతో	99-00
74. వనదుర్గా మంత్రానుష్ఠాన క్రమమ్	63-00
75. శ్రీ కాలభైరవ వ్రతము	63-00

3. శ్రీ సాయి దత్త గ్రంథములు

1. శ్రీ సాయిబాబా సచ్చరిత్ర	120-00
2. సంపూర్ణ శ్రీ గురు చరిత్ర	120-00
3. శ్రీ సాయిఆరాధన-షిర్డివైభవం	120-00
4. శ్రీ సాయిబాబా జీవిత చరిత్ర (క్రాస్)	63-00
5. శ్రీ గురుచరిత్ర (క్రాస్)	63-00
6. నవనాథ చరిత్ర	99-00
7. శ్రీసాయిచరిత్ర (భైండు) ప్రయాణపుపారాయణగ్రంథం	63-00
8. శ్రీగురుచరిత్ర (భైండు) ప్రయాణపుపారాయణగ్రంథం	63-00
9. సత్యదత్తవ్రతం దత్తాత్రేయపూజాకల్పం,సహస్రంతో	30-00
10. అనఘాదేవీ వ్రతం	30-00
11. భక్తుల ప్రశ్నలకు బాబా జవాబులు	30-00
12. శ్రీ సాయిపూజాకల్పం (సహస్రంతో)	25-00
13. శ్రీ సాయిభజనమాల	20-00
14. శ్రీ సాయి భజన్స్	20-00
15. శ్రీ సాయిభక్తి గీతాలు	20-00
16. శిరిడిహారతులు (భావంతో)	20-00
17. "శ్రీసాయి"కోటి	27-00
18. "శ్రీసాయిరామ్"కోటి	20-00
19. శ్రీ సాయినాథ స్తోత్రమంజరి	10-00
20. శ్రీ సాయివేయినామాలు	8-00
21. శ్రీ సాయి హారతులు (పాకెట్)	15-00
22. శ్రీ సాయి స్తవనమంజరి	10-00
23. హిందీ శ్రీ సాయి హారతులు	15-00

24. శని సింగణాపూర్ క్షేత్రమాహాత్మ్యం	63-00
25. ఇంగ్లీషు శ్రీ సాయిహారతులు	15-00
26. షిరిడి దర్శనం-శ్రీసాయి వైభవం	99-00
27. సాయిసత్యవ్రతం	30-00
28. సాయి అనుగ్రహమ్	120-00
29. నవగురువారాల వ్రతకల్పము	15-00
30. శ్రీదత్తలీలామృతము	99-00
31. హృదయంలో సాయి	15-00
32. శ్రీషిరిడిసాయి లీలామృతం(శ్రీసచ్చరిత్ర)	120-00
33. గజాననమహారాజ్ చరిత్ర	99-00

4. జ్యోతిషాలు

1. 'కాలచక్రం' గంటలపంచాంగం (గార్గేయ)	72-00
2. గ్రహభూమి పంచాంగము (గార్గేయ)	108.00
3. ఆనందసిద్ధి పంచాంగం (వై.వి.శాస్త్రి)	63.00
4. ములుగు వారి రాశిఫలితాలు (12రాశులువారికి)	50.00
5. ములుగు వారి రాశిఫలితాలు విడివిడిగాఓక్కొక్కటి	12.00
6. కాలచక్రంజ్యోతిషక్యాలండర్	25.00
7. గ్రహబలం క్యాలండర్ (శ్రీనివాసగార్గేయ-భక్తిటివి)	25.00
8. శుభమస్తు (పిడపల్లి) క్యాలండర్	25.00
9. సాదా క్యాలండర్	5.00
10. పాకెట్ క్యాలండర్	15.00
11. తాజకనీలకంఠీయమ్	100-00
12. కేరళ జ్యోతిష రహస్యాలు	180-00
13. జ్యోతిష బ్రహ్మ రహస్యాలు	180-00
14. మానసాగరి జాతకపద్ధతి	180-00
15. వరాహమిహిర జాతకపద్ధతి	180-00
16. వధూవర వివాహమైత్రిద్వాదశకూటములు	99-00
17. సింపుల్ రెమిడీస్	180-00
18. శంభు హోరప్రకాశిక	250-00
19. పూర్వ పరాశరి	100-00
20. పరాశర జ్యోతిషవిజ్ఞాన సర్వస్వం	200-00
21. ప్రశ్న సింధు	99-00
22. నక్షత్ర విశేష ఫలితాలు	63-00
23. సూర్యసిద్ధాంతపంచాంగగణితంచేయడంఎలా?	180-00
24. ధృక్సిద్ధాంతపంచాంగగణితం చేయడంఎలా?	180-00

25. ఆయుర్దాయ నిర్ణయం	63-00
26. జాతక గణిత ప్రవేశిక	63-00
27. జ్యోతిషమర్కబోధిని	63-00
28. జ్యోతిష ప్రశ్నోత్తరమాల	63-00
29. ముహూర్తం నిర్ణయించడంఎలా?	63-00
30. జాతక మకరందం	63-00
31. జ్యోతిష సరస్వతి	63-00
32. మీజననకాల విశేషాలు	63-00
33. ముహూర్త విజ్ఞాన భాస్కరం	63-00
34. జ్యోతిష స్వయంబోధిని	63-00
35. శుభముహూర్త శిరోమణి	63-00
36. నక్షత్ర ఫలమంజరి	36-00
37. పంచాంగం చూసే విధానం	36-00
38. సర్వార్థ జ్యోతిషం	36-00
39. ప్రాథమిక జ్యోతిషం	36-00
40. నవరత్నములు శుభయోగములు	36-00
41. శుభశకునాలు	30-00
42. హస్తరేఖాఫలితాలు	36-00
43. సంఖ్యల్లో భవిష్యత్	36-00
44. ముహూర్త దీపిక	99-00
45. పుట్టమచ్చలు ఫలితాలు	30-00
46. కలలు ఫలితాలు	30-00
47. జాతక చక్రం వేయడం ఎలా?	36-00
48. మానసాగరి (ప్రాచీనజ్యోతిషగ్రంథం) -పుచ్చాశ్రీనివాసరావు	250-00
49. జ్యోతిషశాస్త్ర చిట్కాలు	120-00
50. గుప్తా శతాబ్ది పంచాంగం (1940-2050)	999-00
51. ప్రశ్నచండేశ్వరమ్	63-00
52. ద్వాదశభావ ఫలచంద్రిక	250-00
53. జ్యోతిష శతయోగరత్నావళి (నూరుయోగాలఫలితాలు)	120-00
54. అంగసాముద్రికం	36-00
55. హస్త సాముద్రికం	63-00
56. లాల్ కితాబ్	99-00
57. శకునశాస్త్రం	63-00
58. ఆధునికప్రశ్నశాస్త్రం	120-00
59. పరాశరజ్యోతిష ప్రశ్నజ్యోతిషం	180-00

60. అష్టకవర్ణ (కొండపల్లి)	63-00
61. బృహత్జాతకం (ప్రాచీనప్రతికీపునర్ముద్రణ)	250-00
62. లగ్నరత్నాకరం	63-00
63. షట్పంచాశిక	120-00
64. 40 రోజుల్లో జ్యోతిషంనేర్చుకొనండి	270-00
65. 40 రోజుల్లో సాముద్రికంనేర్చుకొనండి	180-00
66. 40 రోజుల్లో సంఖ్యాశాస్త్రం	180-00
67. 40 రోజుల్లో నక్షత్ర (నాడీ) ఫలితములు	270-00
68. 40 రోజుల్లో వైద్యజ్యోతిషం నేర్చుకోండి	250-00
69. మీ పుట్టినతేదీ అద్భుతరహస్యాలు (సాయిగణపతిరెడ్డి)	270-00
70. కె.పి.జ్యోతిషం (ఫలిచయం)	63-00
71. ముహూర్తచింతామణి	99-00
72. సూర్యచంద్ర గ్రహణములు	63-00
73. ప్రసిద్ధవ్యక్తుల జాతకాలు (వేరేకొండప్ప)	180-00
74. అదృష్టరెమెడిస్	144-00
75. గ్రహసంచార ఫలనిర్ణయదీపిక	63-00
76. జ్యోతిష రెమిడిస్	300-00
77. జాతకమార్తాండం పాతప్రతికీ యథాతథం (కొండపల్లి)	250-00
78. జ్యోతిషవిద్యాప్రకాశిక పాతప్రతికీ యథాతథం (కొండపల్లి)	250-00
79. నాడీజ్యోతిషం	63-00
80. నక్షత్రపారిజాతం (గోరసవీరభద్రాచార్య)	63-00
81. లగ్నపారిజాతం (గోరసవీరభద్రాచార్య)	63-00
82. గౌతమసంహిత	63-00
83. హోరరత్నమాల	63-00
84. జాతకఫల మణిమంజరి	200-00
85. పుష్యర పంచాంగం (2013-14నుండి 2024-25)	560-00
86. దశాభుక్తిఫల నిర్ణయం	250-00
87. వింత జ్యోష్యములు	63-00
88. షోడశవర్ణలు	200-00
89. రవిగ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
90. చంద్ర గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
91. కుజ గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
92. బుధ గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
93. గురు గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
94. శుక్ర గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00

95. శని గ్రహ సమస్త ప్రభావములు	99-00
96. రాహు & కేతు గ్రహముల సమస్త ప్రభావములు	99-00
97. ఆధునిక గ్రహములు-ఉపగ్రహములు సమస్త ప్రభావములు	99-00
98. ముహూర్తమార్తాండం	63-00
99. లఘుజాతకం	63-00
100. జాతకాలంకారము	63-00
101. మేషలగ్న ఫలితములు	99-00
102. వృషభ లగ్న ఫలితములు	99-00
103. మిథున లగ్న ఫలితములు	99-00
104. కర్కాటక లగ్న ఫలితములు	99-00
105. సింహలగ్న ఫలితములు	99-00
106. కన్యలగ్న ఫలితములు	99-00
107. తుల లగ్న ఫలితములు	99-00
108. వృశ్చిక లగ్న ఫలితములు	99-00
109. ధనుస్సు లగ్న ఫలితములు	99-00
110. మకర లగ్న ఫలితములు	99-00
111. కుంభ లగ్న ఫలితములు	99-00
112. మీన లగ్న ఫలితములు	99-00
113. నారద సంహిత	200-00
114. పంచాంగపీఠికలేఖకాగణితం	250-00
115. తారాబలం - చంద్రబలం (వేరే కొండప్ప)	99-00
116. సులభలగ్న సాధన (చిత్రాలగురుమూర్తిగుప్తా)	200-00
117. రాహు కేతువుల యోగము	99-00
118. ఛాయాగ్రహములు	99-00
119. జ్యోతిషవిజ్ఞాన దీపిక	63-00

బి.వి.రామన్ గారి గ్రంథములు

120. జ్యోతిష విద్యారంభం	50-00
121 గ్రహభావ బలములు	50-00
122. కాలచక్రదశ	50-00
123. అనుభవ ప్రశ్నాజ్యోతిషం	50-00
124. జ్యోతిషశాస్త్రంలో వాతావరణ భూకంపాలు	50-00
125. పురోగామి జాతకం	50-00
126. భావార్ధరత్నాకరం	75-00
127. భారతీయజ్యోతిష సర్వస్వం	75-00
128. అష్టకవర్గ పద్ధతి:	75-00

129. జ్యోతిషశాస్త్రంలో సందేహాలు,సమాధానాలు	75-00
130. ప్రశ్నతంత్ర	75-00
131. ముహూర్తం	75-00
132. విశిష్ట జాతకములు	125-00
133. భారతీయఫలితజ్యోతిషం	125-00
134. 300 ముఖ్యమైన యోగములు	125-00
135. జాతకంపరిశీలించడంఎలా ?	300-00

**రాష్ట్రపతి అవార్డుగ్రహీత, మహామహోపాధ్యాయ, వాచస్పతి
శ్రీ మధురకృష్ణమూర్తిగారి గ్రంథములు**

136. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-1	200-00
137. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-2	200-00
138. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-3	200-00
139. బృహత్పరాశరహోరాశాస్త్రము-4	200-00
140. భావార్థరత్నాకరము	100-00
141. ముహూర్త చింతామణి	100-00
142. ముహూర్త చింతామణి-పార్టు2	200-00
143. స్వప్న శాస్త్రము	36-00
144. శతయోగమంజరి	50-00
145. వ్రతనిర్ణయకల్పవల్లి	250-00
146. దైవజ్ఞవల్లభం	75-00
147. వసంతరాజశకునమ్ (బృహత్శకునశాస్త్రం)	250-00
148. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-1	100-00
149. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-2	200-00
150. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-3	100-00
151. వాస్తుశాస్త్రవివేకము-4	200-00
152. అనుభవసులభవాస్తు - 1	50-00
153. అనుభవసులభవాస్తు - 2	100-00
154. పంచాంగ వివేకము	99-00
155. వశిష్ట సంహిత	360-00
156. పంచపక్షి శాస్త్రం (కేస్బైండ్)	200-00

5. వాస్తులు

1. 40 రోజుల్లో "వాస్తువిద్య" నేర్చుకొనండి	180-00
2. వాస్తుశాస్త్ర రహస్యములు	200-00
3. వాస్తునుబట్టి మీ ఇల్లు	63-00
4. మీరూ మీ వాస్తు	63-00

5. గృహవాస్తు చిట్కాలు	63-00
6. వాస్తు పూజ	63-00
7. వాస్తు సూత్రములు	63-00
8. వాస్తుశాస్త్ర రహస్యాలు	63-00
9. గృహవాస్తు వర్ణులు	99-00
10. విశ్వకర్మవాస్తు శాస్త్రరీత్యా మీ ఇంటి ప్లానులు	63-00
11. విశ్వకర్మ వాస్తుశాస్త్రరీత్యా మీఇండ్లఆయుములు	99-00
12. విశ్వకర్మ వాస్తు శాస్త్రం(చిత్రాలగురుమూర్తిగుప్తా)	180-00
13. ఆధునిక గృహవాస్తు	99-00
14. శుభవాస్తు	270-00
15. వాస్తుయంత్ర రత్నావళి	120-00
16. వాస్తుశాస్త్రం	120-00
17. హౌస్ ప్లాన్స్	63-00
18. గృహనిర్మాణ వాస్తు	63-00
19. వాస్తు రెమెడీస్	63-00
20. గృహవాస్తు దర్శణం	63-00
21. జ్యోతిష-గృహవాస్తుచంద్రిక	200-00
22. వాస్తురత్నాకరం (కొండపల్లి)	63-00
23. వాస్తుశిరోమణి	120-00
24. వాస్తుసంగ్రహమ్	63-00
25. పంచవాస్తు పారిజాతం	120-00
26. వాస్తుడిండిమమ్	63-00
27. వాస్తుదుందిభి	120-00
28. విశ్వకర్మవాస్తుప్రకాశిక (కేస్బైండ్)	250-00
29. కృష్ణవాస్తుశాస్త్రము	63-00
30. జలవాస్తు,శల్యవాస్తు (దంతూరిపండరీనాథ్)	99-00
31. మయవాస్తు (గోరసపీఠభద్రాచార్య)	120-00
32. వాస్తు జ్యోతి	63-00
33. మన ఇల్లు-మనవాస్తు	99-00
34. వాస్తవ వాస్తుపూజావిధానము	108-00
35. వాస్తు దర్శణం	120-00

6. మంత్ర-శాస్త్రాలు

1. మంత్రసాధన	63-00
2. తంత్రజాలం	63-00
3. మంత్రశక్తి	63-00

4. దత్తాత్రేయ తంత్రవిద్య	63-00
5. దత్తాత్రేయ మూలికాతంత్రమ్	63-00
6. తాంత్రిక పంచాంగం	63-00
7. యక్షిణీ తంత్రం	63-00
8. మంత్రానుష్ఠాన చంద్రిక	63-00
9. సర్వదేవతా మంత్రకవచములు	63-00
10. మంత్రాక్షరాలరహస్యం (బీజాక్షరసిఘంటువు)	63-00
11. సర్వదేవతా మంత్రరత్నావళి	63-00
12. సదాచార దీపిక	63-00
13. యోగినీ-వామకేశ్వరతంత్రం	63-00
14. ప్రపంచసారతంత్రం	63-00
15. బదనిక తంత్రమ్	63-00
16. ఉచ్చిష్ట గణపతి తంత్రమ్	63-00
17. గుప్త సాధన తంత్రం	63-00
18. గంధర్వ తంత్రమ్	63-00
19. సౌందర్యలహరి (మంత్రయంత్రరత్నావళి)	63-00
20. యంత్ర మంత్ర తంత్ర	63-00
21. పాశుపత తంత్రం	99-00
22. పంచదశ మహాఖడ్గ తంత్రం	99-00
23. రుద్రాష్టాధ్యాయః	99-00
24. మంత్రసిద్ధి	120-00
25. పరశురామతంత్రమ్	108-00
26. శ్రీలలితావిలోమ పంచదశీ	108-00
27. శ్రీ గురు తంత్రం	108-00
28. గాయత్రీ తంత్రమ్	108-00
29. మహాశక్తి మంత్ర తంత్ర రహస్యాలు	150-00
30. శ్రీ దుర్గ తంత్రమ్	200-00
31. మహామృత్యుంజయఅమృతపాశుపతమ్	200-00
32. సర్ప (నాగ)తంత్రం	250-00
33. హవన తంత్రం	250-00
34. షోడశనిత్యతంత్రం	250-00
35. శాక్తీయతంత్రం	250-00
36. రుద్రయామళతంత్రం	250-00
37. లక్ష్మీప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
38. హిరణ్యకూలినీ తంత్రమ్	250-00

39. మాయాప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
40. శ్రీ విశ్వరూప ప్రత్యంగిరా తంత్రమ్	250-00
41. స్వర్ణాకర్షణభైరవతంత్రం	250-00
42. కాశీవిశాలాక్షి తంత్రం	250-00
43. శాంతితంత్రమ్	250-00
44. యంత్రసిద్ధి	360-00
45. శ్రీ లక్ష్మీతంత్రమ్	360-00
46. మంత్రమహోదధి (స్త్రీదేవతాకల్పమ్)	360-00
47. మంత్రమహోదధి (పురుషదేవతాకల్పమ్)	360-00
48. మంత్రశాస్త్రం (గ్రంథము)	360-00
49. ప్రత్యంగిరాకృత్యాతంత్రం	360-00
50. కామధేనువు తంత్రం	360-00
51. శూలినీదుర్గాతంత్రం	360-00
52. శ్రీవిద్య రహస్యం	290-00
53. కులార్ణవ తంత్రమ్	150-00
54. ఆచార్య సిద్ధ నాగార్జునతంత్రం (ఓరిజనల్)	390-00
55. సిద్ధమూలిక రహస్యం (మంత్ర,యంత్రసహితం)	63-00

7. గ్రంథాలు - ఆరాధనలు

1. భగవద్గీత శ్లోక తాత్పర్య సహితం	54-00
2. భగవద్గీత (వచనం)	99-00
3. భగవద్గీత శ్లోకతాత్పర్యం-కేసుబైండింగ్	72-00
2. గణేశ ఆరాధన 1	99-00
3. గణేశోపాసన 2	99-00
4. నవగ్రహవైభవం	99-00
5. నవగ్రహ రెమెడీస్	99-00
6. నవగ్రహ వేదం	99-00
7. శనిగ్రహారాధన	99-00
8. ఆదిత్యారాధన	99-00
9. సుబ్రహ్మణ్యారాధన	99-00
10. శ్రీ శివ ఆరాధన	99-00
11. లక్ష్మీ ఆరాధన	99-00
12. హనుమదారాధన	99-00
13. లలితారాధన	99-00
14. శ్రీ చక్రారాధన	99-00
15. గాయత్రీ ఆరాధన	99-00

16. వీరభద్రారాధన	99-00
17. కుజగ్రహారాధన	99-00
18. భైరవారాధన	99-00
19. దైవారాధన	99-00
20. గీతారాధన (భగవద్గీత శ్లోకతాత్పర్యసహిత)	99-00
21. శ్రీవేంకటేశ్వరాధన	99-00
22. హయగ్రీవారాధన	99-00
23. లక్ష్మీనరసింహారాధన	99-00
24. శ్రీ బాలాత్రిపురసుందరీ స్తోత్ర కదంబం	99-00
25. దేవీ లీలామృతం	99-00
26. పురాణపండ సుందరకాండ వచనం	99-00
27. పురాణపండ రామాయణం	99-00
28. పురాణపండ భారతం	99-00
29. పురాణపండ భాగవతం	99-00
30. (సూరి) వాల్మీకి రామాయణం	99-00
31. కాలసర్ప యోగం	99-00
32. నిత్య జీవితములో రుద్రాక్షలు	99-00
33. నిత్య జీవితములో నవరత్నాలు	99-00
34. వేదసూక్తములు	99-00
35. వేమన పద్యసారామృతం	99-00
36. పండగలు పర్వదినాలు	99-00
37. సూక్తిరత్నాలు	99-00
38. హనుమచ్ఛ్రిత్ర	99-00
39. నవగ్రహ దర్శనమ్	99-00
40. నిత్యజీవితంలో నవగ్రహాలు	99-00
41. సాలగ్రామములు	99-00
42. గురుశుక్ర ప్రభావము చంద్రకళానాడీ	99-00
43. శనిగ్రహరెమిడిస్	99-00
44. జాతకసుధాసారము-జాతకమోక్షప్రదాయిని	99-00
45. వివాహజ్యోతిషమంజరి-మ్యారేజ్మ్యాచింగ్గైడ్ (సాయిగణపతిరెడ్డి)	99-00
46. మీపుట్టినతేదీనిబట్టి మీజీవితరహస్యాలు (న్యూమరాలజ్ లైఫ్గైడ్) ..	99-00
47. మీఅదృష్టానికి (పేరు) నేమ్కరక్షన్ ..	99-00
48. న్యూమరాలజ్ రెమిడిస్	99-00
49. మూకపంచశతీ	99-00
50. శ్రీరామకర్ణామృతం	99-00

51. రహస్యకుక్కుటశాస్త్రం	300-00
52. ఉపాసన విధానం	99-00
53. పంచమవేదం మహాభారతం	99-00
54. దేవుళ్ళు డాట్ కామ్	99-00
55. గణపతిభాష్యం	99-00
56. యజుర్వేద ఉపనయనవివాహప్రయోగమంజరి	99-00
57. నవయోగులు	99-00
58. ఆంధ్రప్రదేశ్లోనిదర్శించవలసిన ప్రముఖదర్గాలు	99-00
59. సకలదేవతాఅష్టోత్తరాలు(పెద్దది)-(180అష్టోత్తరశతనామావకులతో)	99-00
60. సకలదేవతా అష్టోత్తరశతనామావకులు (కేస్బైండింగ్)	216-00
61. సకలదేవతా సహస్రనామములు	99-00
62. ఆధ్యాత్మిక సూక్తి నిధి	99-00
63. బ్రాహ్మణులు గోత్రాలు,ప్రవరలు	99-00
64. సర్వదేవతాస్వరూపుడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు	99-00
65. శ్రీ లక్ష్మీసన్నిధి	99-00
66. శ్రీలక్ష్మీ గణపతి హోమకల్పం	99-00
67. మార్నల్ ఆర్ట్స్ (కరాటే,కుంగ్ ఫూనేర్చుకోండి)	99-00
68. మ్యాజిక్ గైడ్	99-00
69. చదరంగం	99-00
70. పంచముఖ హనుమత్ వైభవం	63-00
71. గరుడపురాణం	40-00
72. మాఘపురాణం	36-00
73. శివపురాణం	36-00
74. వైశాఖపురాణం	36-00
75. కార్తీక పురాణం	36-00
76. కార్తీక పురాణం (చిన్నది)	25-00
77. సర్వకార్యసిద్ధికి రామాయణపారాయణ	63-00
78. పెద్దబాలశిక్ష	50-00
79. గాయత్రీ మహిమ	36-00
80. వృక్షదేవతలు	63-00
81. యాజుష స్కార్త సంస్కార చంద్రిక	200-00
82. సనాతనవైదిక బ్రాహ్మణస్మార్తాగమకల్పమ్	150-00
83. చతుర్వేదములు	120-00
84. నవగ్రహారాధన	120-00
85. తాళపత్ర సమాహార గోపురం	120-00
86. మనుధర్మ శాస్త్రం (వచనంలో...) (కేస్బైండు)	250-00

87. మానవధర్మములు		120-00
88. వేదమంత్ర సంహిత		120-00
89. సహస్రలింగార్చన		120-00
90. శ్రీ శివగీత		120-00
91. ద్వాదశఉపనిషత్తులు		120-00
92. పురాణపండవారి సౌందర్యలహరి	(కేస్ బైండింగ్)	250-00
(శ్లోకతాత్పర్యసహిత విపులవ్యాఖ్యతో)	సాదా	120-00
93. బృహత్ శివ స్తోత్ర రత్నాకరము		200-00
94. బృహత్ దేవీ స్తోత్రరత్నాకరము		200-00
95. బృహత్ విష్ణు స్తోత్రరత్నాకరము		200-00
96. కేదారనాథ్ బదరీనాథ్ యాత్రాగైడు		63-00
97. దక్షిణావృత శంఖములు		63-00
98. 108 దివ్యదేశాల విష్ణుక్షేత్రదర్శని		36-00
99. ధర్మసింధువు(కేస్ బైండింగ్)		270-00
100. భారతీయ శైవక్షేత్రయాత్రాదర్శిని		99-00
101. చిలుకూరి బాలాజీచరిత్ర		36-00
102. భగవత్ స్తుతి		63-00
103. సూర్యోపాసన		36-00
104. కాశీఖండం		250-00
105. దేవీభాగవతం		360-00
106. శ్రీ ఆంజనేయం		216-00
107. ధర్మసందేహాలు		216-00
108. ఆధ్యాత్మిక దైవిక వస్తువులు		250-00
109. రామాయణం		600-00
110. పోతన భాగవతం		900-00
111. శివమంత్రములు		63-00

8. వైద్య గ్రంథాలు

1. ఆహారం ఆరోగ్యం	36-00
2. మూలికావైద్య చిట్కాలు	36-00
3. ఆయుర్వేద వైద్య చిట్కాలు	30-00
4. గృహవైద్య రహస్యాలు	36-00
5. గృహవైద్యసారం	36-00
6. హోమియోవైద్యం (ద్వాదశలవణచికిత్స)	63-00
7. ప్రకృతివైద్యం	36-00
8. ఆహారం-వైద్యం	99-00

9. సంపూర్ణ ఆయుర్వేద-చిట్కా వైద్యం	99-00
10. ఆయుర్వేదమ్	36-00
11. ఆయుర్వేద మూలికావైద్యబీపిక	99-00
12. దుంపకూరలు, ఆకుకూరలు, కాయగూరలు (వాడకం - ఉపయోగాలు)	99-00
13. ఏకమూలికావైద్యం	99-00
14. అష్టాంగ హృదయం (4భాగాలు)	1200-00
15. రహస్యసిద్ధయోగవైద్యసారమ్	99-00
16. ప్రాథమిక హోమియోవైద్యం	99-00
17. ఒబెసిటీ	99-00
18. హెల్త్గెడ్	99-00
19. ఆయుర్వేదం-జీవనవేదం	99-00
20. ఫుడ్థెరపి	63-00
21. న్యూచురల్థెరపి	99-00
22. సంపూర్ణఆరోగ్యానికి 20ని॥	63-00
23. కీళ్ళనొప్పులు మీ సమస్యలైతే...	99-00
24. యోగామంత్ర	63-00
25. యోగా మండే టు సండే	63-00
26. హెర్బల్ మెడిసిన్-హెల్త్టుడే	99-00
27. హెల్త్ఫైల్	108-00
28. వస్తుగుణపాఠం	250-00
29. రసాయన వాజీకరణ తంత్రం	150-00
30. వస్తుగుణ మకరందం	400-00
31. నాటువైద్యం -(కేస్బైండ్)	360-00
32. నాటువైద్యం (చిన్నది)	99-00
33. ప్రాణాయామము-యోగ	63-00

9. అయ్యప్ప - భవానీ రకాలు

1. శ్రీ అయ్యప్ప లీలామృతం	30-00
2. శ్రీ అయ్యప్ప భజనపాటలు	63-00
3. శ్రీ అయ్యప్ప పూజాకల్పం	20-00
4. శ్రీ అయ్యప్ప భక్తి గీతాలు	20-00
5. హారతిగైకొనుమా	40-00
6. శ్రీ అయ్యప్ప దీక్ష F	10-00
7. శ్రీ అయ్యప్ప భజనమాల F	10-00
8. శ్రీ అయ్యప్ప నిత్యపూజ P	10-00

9. శ్రీ అయ్యప్ప నిత్యనియమావళి P	10-00
10. భవానీదీక్ష (శ్రీ భవానీ లీలామృతం)	36-00
11. దేవీలీలామృతం	99-00
12. శ్రీ దేవీ పూజాకల్పం	20-00
13. దేవీ భక్తిగీతాలు	20-00
14. భవానీదీక్ష P	10-00
15. దేవీ భక్తిమాల F	10-00
16. శ్రీ అయ్యప్ప భజనావళి	120-00
17. అయ్యప్పపూజావిధి (జేసుదాసుసాంగ్స్ తో)	24-00

10. భజనలు - కీర్తనలు

1. అన్నమయ్య కీర్తనలు	20-00
2. శ్రీరామదాసు కీర్తనలు	20-00
3. సర్వదేవతా మంగళహారతులు	20-00
4. వసుంధర మంగళ హారతులు	25-00
5. సౌభాగ్య దేవతా మంగళహారతులు	36-00
6. సర్వదేవతా భజనలు	36-00
7. చిట్టి పొట్టి పాటలు	10-00
8. జాతీయ గీతాలు	10-00
9. దేశభక్తి గీతాలు	36-00
10. పండుగలు-పుణ్యక్షేత్రాలు భక్తిగీతాలు	36-00
11. గొబ్బిళ్ళపాటలు, లాలిపాటలు, కోలాటపాటలు	36-00
12. అన్నమయ్య సంకీర్తనలు	99-00
13. పెళ్ళిపాటలు-స్త్రీలపాటలు	36-00
14. భక్తానంద భజనకీర్తనలు(ఓల్డ్ సినిస్ట్రల్)	36-00
15. సర్వదేవతాభక్తిమణిమాల	36-00
16. బతుకమ్మ ఉయ్యాల పాటలు	36-00
17. అన్నమయ్య సంకీర్తనావిధి(1000కీర్తనలు)	270-00

11. హిట్స్ సాంగ్స్

1. ఘంటసాల భక్తిగీతాలు-భగవద్గీత	36-00
2. ఎస్.పి.బాలు భక్తిగీతాలు	36-00
3. ఘంటసాల సుమధురగీతాలు	99-00
4. పి. సుశీల సుమధురగీతాలు	99-00

5. ఎస్.పి. బాలు సుమధురగీతాలు	99-00
6. ఎస్.జానకి సుమధురగీతాలు	99-00
7. వేటూరి సుందరరామమూర్తిహిట్స్	99-00
8. సర్వదేవతా సినీభక్తిగీతాలు	99-00

12. స్త్రీలకు ఉపయుక్త పుస్తకములు

1. శ్రీకాంతామణి వంటలు (నెజ్)	63-00
2. శ్రీకాంతామణి వంటలు (నాన్ వెజ్)	63-00
3. శాకాహార వంటలు	30-00
4. మాంసాహారవంటలు	30-00
5. చిట్టిచిట్కాలు	30-00
6. అందానికి చిట్కాలు	30-00
7. పిల్లల పేర్లు (పెద్దది)	30-00
8. పిల్లల పేర్లు (చిన్నది)	10-00
9. లేటెస్ట్ ఎంబ్రాయిడరీ శాలీబోర్డర్స్	36-00
10. లేటెస్ట్ ఎంబ్రాయిడరీ డిజైన్స్	36-00
11. చిన్నారులకు చిరుతిళ్ళు	30-00
12. పసందైన ఫాస్ట్ ఫుడ్ వంటలు	30-00
13. పలావ్లు, ఫ్రైడ్ రైస్లు, వెరైటీరైస్లు	30-00
14. వేపుళ్ళు-ఇగుర్లు	30-00
15. బ్రేక్ ఫాస్ట్ వంటలు	30-00
16. పండుగలలో చేసుకొనే పిండివంటలు	30-00
17. మైక్రోవేవ్ వంటలు	99-00
18. సర్వదేవతాభక్తిమాల	36-00
19. పిల్లలపేర్లు (బాబు)	36-00
20. పిల్లలపేర్లు (పాప)	36-00
21. మోడ్రన్ మెహంది (గోరింటాకు డిజైన్స్)	36-00
22. మోడ్రన్ పిల్లలపేర్లు	99-00
23. నోరాలించే నాన్ వెజ్ వంటలు	99-00
24. మోడ్రన్ టైలరింగ్ (లేడీస్ & జంట్స్)	99-00

వివిధ రకాలు

ఎందరో మహానుభావులు	270-00
యోగాసనాలు	36-00
సూర్యనమస్కారములు	36-00
పొడుపు కథలు (చిన్నవి)	10-00

హిందీ-తెలుగు-స్వబోధిని	20-00
ఇంగ్లీషు-తెలుగు-స్వబోధిని	20-00
జనరల్ నాలెడ్జ్	20-00
నూరు ఎక్కాలు	10-00
1-100 టేబుల్ బుక్	10-00
1-100 టేబుల్ బుక్ (క్రాస్ సైజు)	4-50
శ్రీరామకోటి	27-00
శ్రీశివకోటి	27-00
మేజిక్	30-00
అంకెలతో గారడీ	30-00
హృదయస్పందన (కవితలు)	30-00
వాత్యయన కామసూత్రాలు	36-00
ఎ.పి.టూలిస్ట్ గైడు	36-00
ఇంద్రజాల రహస్యాలు	30-00
మహేంద్రజాల రహస్యాలు	30-00
శరీరభాష (బాడీ లాంగ్వేజ్)	99-00
క్రియా యోగం	36-00
ఆనందంగా జీవిద్దాం	99-00
హరిశ్చంద్ర నాటకం	50-00
వాత్యయన కామసూత్రాలు	99-00
పంచసాయకం	99-00
రతిరహస్యాలు	99-00
అనంగరంగం (కంభంపాటి స్వయంప్రకాష్)	99-00
శృంగారకేళి (కంభంపాటి స్వయంప్రకాష్)	99-00
గాయత్రీవిజ్ఞాన్	99-00
చింతామణి (నాటకం)	50-00
బాలనాగమ్మ	50-00
కాళహస్తి స్త్రీల వ్రతకథలు	36-00
కాళహస్తి రామాంజనేయ యుద్ధం(బదిరెడ్డి)	50-00
కాళహస్తి గోవింద నామాల భగవద్గీత	36-00
కాళహస్తి గృహవాస్తు చింతామణి	99-00
కాళహస్తి గృహవాస్తు మర్కాలు (భైండు)	63-00
రామరాయవాస్తుశాస్త్రం(ముద్దగడరామరావు)	90-00
ఎం.ఎస్.ఆర్.హనుమాన్ చాలీసా	10-00
ఎం.ఎస్.ఆర్.సుందరకాండ	80-00
బ్రహ్మాంగారిజీవితచరిత్ర (జవంగుల)	125-00
శ్రీ ఆదిశంకరాచార్య దివ్యచరితామృతం	40-00

కాశీరామేశ్వర మజలీ కథలు	63-00
శ్రీలలితాసహస్రనామము(భాస్కరభాష్యం)	600-00
ప్రకృతిసిద్ధాంతములు-వేదవిజ్ఞానము-ఫలితజాతక సూత్రములు	595-00
ముదుండి విశ్వనాథరాజుగారి గ్రంథములు	
విశ్వకర్మ ప్రకాశము	80-00
ప్రాచీనవాస్తుశాస్త్రాలు-ఆధునికవాస్తుపరిశీలన	250-00
నారద సంహిత	150-00
వాస్తురాజవల్లభము-మూలానువాదము	60-00
మయమతము - వచనము	80-00
బృహత్సంహిత - వచనము	160-00
వాస్తువిజ్ఞానజ్యోతి
పురోహిత దర్శని (గోరసవీరభద్రాచార్య)
విశ్వకర్మవాస్తువిద్యారహస్యములు
వాస్తు విజ్ఞాన చంద్రిక
మహాదశా పారిజాతం
వాస్తు నారాయణీయం	120-00
యోగావళీఖండం	120-00
ముహూర్తసింధువు	150-00
సర్వార్థచంద్రిక (4భాగాలు)	1208-00
మీరే న్యూమరాలజిస్ట్ (డావూడ్)	370-00
నిర్ణయసింధు (2భాగాలు)	590-00
సాయి...	45-00
శ్రీ దుర్గానందలహరి	200-00
ఆరతిసాయిబాబా	11-00
ప్రతిష్ఠకల్పః(సాగీ నరసింహమూర్తి)	500-00
తాజుద్దీన్ బాబా సచ్చరిత్ర	100-00

సుమారు 100 సం॥రాలునాటి ప్రాచీన ప్రతులు తిరిగి

ఈ క్రింది గ్రంథములు ప్రచురించబడినవి.

శ్రీరామ మంత్రానుష్ఠానము	300-00
శ్రీరామనవరాత్రోత్సవకల్పః	300-00
సీతారామ కథా సుధ అయోధ్యకాండ	200-00
సీతారామ కథా సుధ బాలకాండ	150-00
అరణ్యకాండ	100-00
శ్రాద్ధము ఎందుకు పెట్టాలి ? షోడశ సంస్కారములు	200-00
స్కార్త కాపర్ణి కాలికలు	200-00
నవుంసక సంజీవనము, వైద్య శిరోమణి	200-00
విషవైద్య చింతామణి	200-00

హేమాద్రి సూరిణా ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయః	300-00
సర్వమూలికా గుణరత్నాకరం	300-00
ఆపస్థంబీయ ధర్మసూత్రాలు	300-00
సర్వశాంతి దర్పణం - అపర ప్రయోగ దర్పణం	200-00
గణకరంజని	200-00
సంతాన దీపిక	200-00
తిథినిర్ణయ కాణ్డః	250-00
ముహూర్త దర్పణం	200-00
జ్యోతిష శాస్త్ర రత్నము (శ్రీవతిజాతక పద్ధతి)	250-00
లఘుతాచకము	200-00
శ్రీ వైఖనస పైతృమేదిక ప్రయోగః	300-00
స్మృతి రత్నాకరము (ధర్మశాస్త్రం)	400-00
జాతకామృతతసారం	300-00
జాతక బోధిని	300-00
సంగీత విద్యాదర్పణం	300-00
సంగీత సర్వార్థసారసంగ్రహం	300-00
ముహూర్త మార్తాండం(టీకతాత్పర్యం)	450-00
జాతకరహస్యం	200-00
రాజమార్తాండం	200-00
ఆయుర్దాయదీపిక	200-00
వైద్యామృతం	200-00
అనుపానమంజరీ	200-00
నవగ్రహశాంతి విధానం-ఉదకశాంతి విధిః	200-00
చికిత్సరత్నము	200-00
స్వరచింతామణి	200-00
ద్వాదశలోహ భస్మవిధానం	200-00
దైవజ్ఞయశో విభూషణం	200-00
అనుపాన రత్నకరము	200-00
కాలామృతము	250-00
దైవజ్ఞకర్ణామృతము	300-00
రసేంద్ర చింతామణి	300-00
రసరత్న సముచ్చయం	300-00
వస్తుగుణరత్నాకరము	300-00
హోరానుభవదర్పణము	360-00
విశ్వకర్మ ప్రకాశిక వాస్తుశాస్త్రము	250-00
స్త్రీజన కల్పవల్లి	450-00
సంగీత సర్వార్థ సంగ్రహం	300-00
సంగీత సుధాసంగ్రహము	250-00
అర్క ప్రకాశము	200-00
సంగీత మార్తాండము	200-00
సంగీత ప్రథమబోధిని	200-00

వైద్యకల్పతరువు	200-00
రసప్రదీపిక	250-00
గణకానందము	250-00
శ్రీ లలితాసహస్రనామావళిః-వివరణాత్మక భావంతో	200-00
నవచండి వేదోక్త శ్రీ దేవీ పూజాకల్పం	200-00
శ్రీ గాయత్రీ అనుష్ఠాన తత్వప్రకాశిక	360-00
సంగీతమార్తాండము	250-00
సారావళి	360-00
భేషజకల్పము	200-00
గురుశిష్య ఆయుర్వేద వైద్యచింతామణి	360-00
జాతకమణి	200-00
సర్వశకున ప్రకాశిక	200-00
యాజుష ప్రయోగ చంద్రిక	250-00
శిక్షావల్లీ-ఆనందవల్లీ-భృగువల్లీ	300-00
వసంతరాజ శకునము	250-00
తోట్టి వైద్యం	450-00
జ్యోతిష సిద్ధాంత సంగ్రహము (పంచాంగ గణితం)	300-00
సహస్ర యోగప్రకాశిక	300-00
శ్రీవిద్యారహస్యం	290-00
మహర్షుల చరిత్ర 1,3 300+300	
వేంకట సోమయాజీయం అను ధర్మశాస్త్రకాండము	250-00
శ్రీఆంజనేయం	216-00
రాశితుల్యవత్సర ఫలితం	200-00
నాడి జ్యోతిష విశ్లేషణ	400-00
రహస్యకుక్కుటశస్త్రం	300-00
స్త్రీ ధర్మరత్న బాండాగారము	200-00
శైవోత్సవరత్నాకరం	300-00
యాజుషప్రయోగ చింతామణి	300-00
సుస్వర ఋగ్వేద ప్రయోగదర్శిని	300-00
ఆయుర్వేద వైద్య సంగ్రహం	300-00
వశిష్ట సంహిత	360-00
హోమియోపతి గృహవైద్యం	200-00
వ్రతచూడామణి	300-00
వైశ్యధర్మప్రకాశిక	300-00
ఆలయ నిత్యార్చన పద్ధతి	200-00
స్మృతిముక్తాఫలం	300-00
ఆపస్తంబయల్లాజీయమ్	300-00
జ్యోతిషశాస్త్రసంగ్రహము	200-00
కర్మవిపాకాఖ్యాయం	360-00
ముహూర్త రత్నావళి	250-00
సుదివిలోచనం	300-00
ఉత్తర కాలామృతం	200-00
సర్వవిషయ సర్వస్వసంగ్రహం	200-00

అరుదైన పాత పంచాంగములు, వ్రతకథలు,
 పురాణములు, ఆరాధన గ్రంథములు,
 సుప్రభాతములు, మహోత్సవములు, సహస్రనామములు,
 పూజావిధానములు, స్తోత్రాలు, ప్రామాణిక గ్రంథములు,
 కథలు, జ్యోతిష, వాస్తు, వైద్య, మంత్రశాస్త్రాది ఆధ్యాత్మిక
 గ్రంథములకు

మోహన్ పబ్లికేషన్స్

ఆధ్యాత్మిక గ్రంథనిలయం

కోటగుమ్మం, అజంతా హోటల్ ఎదుట,
 రాజమహేంద్రవరం.

www.mohanpublications.com

From : ☎ : 0883-246 25 65

MOHAN PUBLICATIONS

Fort Gate, Opp : Ajanta Hotel
 Rajahmundry-533 101 (a.p.)

ఉచిత Pdf బుక్స్ కై :- www.granthanidhi.blogspot.in

ఆధ్యాత్మిక, జ్యోతిష, వాస్తు, ఆయుర్వేద,
 మంత్రశాస్త్రాది అనేక విషయాలు
 తెలుసుకొండి... ఫేస్ బుక్
MOHAN PUBLICATIONS
 పేజ్ లైక్ చేయండి.

www.granthanidhi.com

మా ఇ-బుక్స్ కినిగె డ్యారా కానుకగాలు
 చేసుకొనే వచ్చును.

మా ఇ-బుక్స్ డైలీహంట్ డ్యారా
 అత్యధిక డిస్కంట్ ఆఫర్ లతో లభించును.